هكذا من الاهل

מעריב • معاريف • MAARIV

90 | היום 176 עמוד

יום ו' 13.2.87 | י"ד בשבט תשמ"ז

גליון מס' 11952 – שנה ל"ט

המחיר 90 אג' (כולל מע"מ) המחיר באילת (ללא מע"מ) 80 אג'

המייסד והעורך הראשון ע. קרליבך ז"ל

כל הזכויות שמורות ל"מעריב" © 1987

דחפון

מודעות לוח ומשפחתיות מעריב

לוח מעריב לבעלי כרטיס אשראי

03-611001

לגליון זה מצורף: סופשבוע את שוקים מעריב ת"א

האזינו

במוצאי שבת 14.2.87 בין השעות 23.00–21.00 ברשת ב'

ערב של אילנות

ערב ראיונות לט"ו בשבט בשידור חי ממלון רמדה רנסנס ירושלים

ראיון עם מר מרדכי דיין – יו"ר עמית של דירקטוריון הקק"ל

בשילוב ראיונות ותכנית אמנותית.

מזג אוויר

עלייה נוספת בטמפרטורות.

● הטמפרטורות: – ירושלים 7–19; תל־אביב 10–22; חיפה 10–22; אילת 12–27. הטמפרטורות בארץ ובעולם בעמוד 11.

שמיר מתלוצץ על 'ההובי המשותף' לו ולפרס ופועל להרגעת הרוחות במחלוקת המאיימת 'לפוצץ את הקואליציה'

פרס: האיש הזה, שמיר, לא יכול לעמוד בראש ממשלת האחדות

שר החוץ קובל: שמיר מנסה לחסל את תהליך השלום ולחולל מחדש אינפלציה קשה על־ידי הדפסת כספים וחלוקתם ★ שמיר: ממשלת האחדות איננה עומדת בפני פירוק ★ ארצות הברית פועלת בנסיון לסכל יוזמה סובייטית לקבל החלטה במועצת הבטחון בדבר זימון ועידת שלום למזרח התיכון, בה ישתתפו חמשת החברות הקבועות של המועצה

מאת מנחם רהט

"יש לנו – לי ולשמעון פרס – הובי משותף ושמו הועידה הבי־נלאומית" – התלוצץ אמש ראש הממשלה יצחק שמיר, בנסיון להרגיע את הרוחות במחלוקת שבין הליכוד למערך המאיימת על שלימות הממשלה. שמיר חזר וטען אתמול מספר פעמים, כי ממשלת האחדות חייבת להתקיים ואסור שרעיון הועידה הבינלאו־מית ישמש עילה לפירוקה.

ואולם, במפלגת העבודה לא הת־ייחסו בבדיחות הדעת לתהום הנפע־רת בינה לליכוד בנושא זה ובפרשת תקציב המדינה. מ"מ ראש הממשלה ושר החוץ שמעון פרס, היה אתמול

(סוף בעמוד 11)

מאחורי החדשות

בחירות עכשיו או ממשלת מיעוט?

מאת מנחם רהט

במפלגות מחברי הכנסת עשויים להמשך ביוזמה לפיזור הכנסת ובחי־רות מוקדמות – אם תגבר במפלגת העבודה ידם של אותים מבכירים, התובעים לפרק את השותפות עם הליכוד בממשלת האחדות ו"ללכת אל העם". עם זאת תיתכן גם האפשרות שבמקרה של פרישת העבודה מהממשלה, ינסה הליכוד להקים ממשלת מיעוט שתישען על תמיכת

(סוף בעמוד 11)

שמיר יוצא לארה"ב עם סל קניות צנוע

מאת יצחק חיימש

ראש הממשלה יצחק שמיר ממעט בבקשות מרשות ממשלת ארה"ב ובי־קורים ... בתחילת השבוע הבא. אף בתחום הכלכלי מצויד שמיר הפעם בסל קניות צנוע בלבד ... אינה ... הקניות השוק ... והמלבלים הפנימיים של ארה"ב.

בשנים הקודמות קיבלה ישראל סיוע כלכלי ביותר. בנוסף לשלושה מי־

(סוף בעמוד 11)

● שוטרים מובילים למעצר את אחד החשודים בהתפרעות, אתמול בבית המשפט העליון, של המשפחות שבניהן נרצחו בידי מחבלים. על הארועים – בעמוד 12 (צילם בריאן הנדלר)

דדורי רומז: צה"ל מתנגד ל"לביא"

מאת דן ארקין ויוסף ולטר

"אף אחת מחמש התלונות של ה"לביא" איננה עונה על צרכי חיל־האוויר בדומה ל"לביא" אר־ מר מנכ"ל התעשיה האווירית,

(סוף בעמוד 11)

אולטימטום מדמשק לתומכי ערפאת: נתערב אם לא תנצרו האש במחנות

המחבלים: בורג' אל־ברג'נה יהיה דומה ל'מצדה' אם יכנסו הסורים

מאת שפי גבאי

סוריה פירסמה אמש אולטימ־טום התובע הר־משמעית מאנשי אש"ף, תומכי יאסר ערפאת, לה־צור מיד את האש בכל מחנות הפליטים הפלשתינים במערב ביירות ובדרום לבנון ולחזור לעמדותיהם שלפני התפרצות מלחמת המחנות.

סוריה אינה מגלה באולטימטום שלה את הצעדים, שאותם היא עומ־דת לנקוט, אולם המחבלים המבוצ־רים בעיקר במחנה בורג' אל־

(סוף בעמוד 11)

זמני הדלקת הנרות

פרשת השבוע: בשלח

	ערש"ק	מוצש"ק
ירושלים	4.46	6.01
תל־אביב	5.04	6.03
חיפה	4.54	6.01
באר־שבע	5.03	6.02
אילת	5.07	6.06

הם חוטפים גם סורים

הצלב האדום: אין מו"מ לחילופי־שבויים ★ נביה ברי: פתחנו במגעים עם הצלב האדום

מאת שפי גבאי ושרי רובר

מרוויחים שיעים של חיזב־אללה התליטו לפגוע גם בחיילים הסורים השולטים כיום על חלקים במערב ביירות. אתמול הם חטפו 12 חיילים סורים ו־13 חיילים לב־נונים, שהיו בסיור משותף בשי־לוש מכוניות צבאיות בקרבת השכונה השיעית אל־בסטה. בעקבות פעולה זו עלתה המתי־חות, הקיימת כבר כמה חודשים, בין סוריה לחיזבאללה.

(סוף בעמוד 11)

לאחר השידור הפרטיזני ב"ערוץ הטכנאים" אמר גורם בכיר בטלוויזיה:

'מלחמת עולם פרצה הלילה בין רשות השידור לראשי ההסתדרות'

עם זאת צפויים שידורים סדירים עד יום ג' – מועד הישיבה הבאה בבית־הדין לעבודה בירושלים

מאת אילנה באום ואלי דנון

בחצות וחצי, לאחר דיון של שעות ארוכות, קיבל הועד המנ־הל של רשות השידור החלטה, שאותה הגדיר גורם בכיר ברשות כ"מלחמת עולם בין ההסתדרות לרשות השידור".

בהחלטה ארבעה סעיפים. הסעיף העיקרי קובע, כי יימשך ההליך המשמעתי נגד ציון סוריד, בהתאם

(סוף בעמוד 11)

'מעולם לא נזף שר בטחון באלוף בחריפות כפי שנזף רבין בדרורי'

מאת יוסף ולטר סופרו הצבאי של "מעריב"

שר הבטחון יצחק רבין נזף אתמול בצורה חריפה במכון הרמ־טכ"ל האלוף אמיר דרורי על הבי־קורת שמתח באוזני כתבים צב־איים, על דרך קבלת ההחלטות של שר הבטחון שקדמה להחלטה על מינויו של דן שומרון לרמטכ"ל.

גורמים המקורבים לשר אמרו כי הנזיפה בדרורי היא חסרת תקדים בחריפותה ונראה כי מעולם לא נזף שר בטחון בצורה כה קשה באלוף

(סוף בעמוד 11)

צדיק בינו: לא 'אסחוב' מנהלים ולא אחשוף סודות 'הבינלאומי'

יפת לא ענה לדרישת הדירקטוריון להחזיר את הפיצויים שקיבל

מאת דוד ליפקין

בעלי הבנק הבינלאומי קיב־לו התחייבות מבנק לאומי, שהמנכ"ל החדש של הבנק צדיק בינו, לא יגלה את הסודות העיסקיים של הבנק ולא יוציא מהבנק מנהלים ומורשי חתימה בארבע השנים הקרובות. התחי־יבות זו ניתנה על־ידי יו"ר מועצת המנהלים של בנק לאומי

(סוף בעמוד 11)

הוניגמן

אופנת נשים וילדים

שבוע אחרון של מכירת החורף 1986/7

הנחות מ־50% ויותר

	ילדים	נשים
חולצות	מ־8 ש"ח	מ־15 ש"ח
סווטשירט	מ־14 ש"ח	מ־25 ש"ח
מכנסיים	מ־10 ש"ח	מ־10 ש"ח
מעילים	מ־40 ש"ח	מ־40 ש"ח
חצאיות	מ־14 ש"ח	מ־15 ש"ח

בחנויות "הוניגמן"

תל־אביב – בן־יהודה 43; ה' באייר 70 (כיכר המדינה) רמת־השרון – סוקולוב 82.

בששית 9.00 עד 13.00, 16.00 עד 19.00

בתאריך 29 בינואר 1987, באוטובוס מס' 5 בתל־אביב, בקטע הנסיעה בין תחנת נחמני לתחנה בככר דיזנגוף, בשעה 12.00 בבוקר לערך,

אבד שטר בטחון

המנוסח בשפה הספרדית, על סכום של 733,196.74 דולר של ארה"ב.

לשטר אין כל ערך וכל הסוחר בו שם את כספו על קרן הצבי.

המוצא הישר מתבקש להתקשר לטלפון 03/281750 תל־אביב.

למפעלי קיטנות

מציע מתחם בגודל 4 דונם קרוב לבריכת השחיה בקרית־אונו. מתאים מאד לקיטנות ומחנות קיץ.

לפנות בכתב: ת.ד. 160 קרית אונו, מיקוד 55101 עבור קיטנות.

מחיר מבצע

עיבוד נתוני הנהלת חשבונות ושכר עבודה

במחשב עם ברטיס חשבון 03-314467.

הנהג

עשה לך מנהג – קח עמך חייל לדרך

13028725

הקורנ'זונג חדש

מאת עדי נוסי

הערב – בטלוויזיה

ב"סיבה למסיבה"

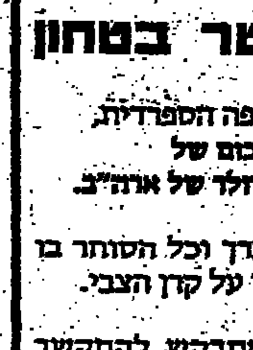

להשיג ברשתות השיווק

עו"ד יגאל ארנון מונה יו"ר הבנק הבינלאומי

מאת דוד ליפקין

עו"ד יגאל ארנון מונה אמש יו"ר מועצת המנהלים של הבנק הבינלאומי, במקום צדיק בינו, שמונה מנכ"ל בנק לאומי. המינוי של עו"ד ארנון הפתיע את חברי מועצת המנהלים של הבנק הבינלאומי.

אמש התכנסה מועצת המנהלים של הבנק הבינלאומי, ולישיבה הוגשה הצעה, על דעת בעלי המניות של הבנק ז'אק גאסר וקבוצת בנק דיסקונט, כרבר מינויו של עו"ד ארנון כיו"ר מועצת המנהלים של הבנק. כמה מחברי מועצת המנהלים ביקשו לדעת אם יוכל להתפנות ולעסוק חלק ניכר מזמנו בנושאי הבנק. עו"ד ארנון הבטיח שיקדיש חלק משמעותי מזמנו לטיפול בענייני הבנק. כן ביקשו לדעת אם מדובר במינוי זמני, התשובה היתה – „לא".

עו"ד ארנון ייצג את ז'אק גאסר במכרז למכירת הבנק הבינלאומי. בהסכם העברת הבעלות על הבנק לגאסר, נקבע כי גאסר מחזיק ב־98 מתוך 100 המניות המקנות את השליטה בבנק. לעו"ד יגאל ארנון ושלמה תוסיה־כהן יש מניה אחת לכל אחד, והם משמשים כנאמנים של בנק ישראל בבנק הבינלאומי. ההסכם קובע, כי בלעדי שתי המניות המוחזקות על ידי עורכי הדין, לא ניתן למכור את השליטה בבנק או לבצע כל פעולה שיש לה משמעויות.

עו"ד ארנון הוא בעל משרד עורכי דין מהגדולים, משמש יועץ משפטי של חברות רבות. הוא ייצג את בנק המזרחי בוועדת החקירה לעניין ויסות מניות הבנקים, ומשמש פרקליטו של אהרן מאיר, המנכ"ל־לשעבר בנק המזרחי. באחרונה, הוזכר שמו של ארנון בפרשת ח"כ שלמה עמר, בקשר לפגישה הלילית שנערכה במשרדו, עליה נחקר על ידי המשטרה.

היום מתחיל צדיק בינו בתפקידו החדש בבנק לאומי, אם כי בצורה פורמלית, מועד תחילת כהונתו כמנכ"ל הבנק נקבעה ליום ראשון. במקביל, תהיה תקופת חפיפה בין בינו לבין עו"ד ארנון בבנק הבינלאומי.

„החלטת כנסת שאינה מעוגנת בחוק אינה מחייבת הממשלה"

נאמר בחוות דעת השופט ברק מ־1976, עליה מסתמך שמיר בעמדתו לגבי ועידה בינלאומית, בניגוד לדעת פרס

מאת רפאל מן
סופרו המדיני של „מעריב"

עמדתו של רה"מ יצחק שמיר כי החלטת הכנסת מאוקטובר 1985, שאישרה את הודעת רה"מ דאז שמעון פרס בעניין ועידה בינלאומית, כלל אינה מחייבת את הממשלה, מתבססת על חוות דעת משפטית שהוגשו לו, התואמות את קביעתם של מאיר שמגר ואהרן ברק בעת שכיהנו כיועצים משפטיים לממשלה.

פרס חוזר ומעלה את הטענה כי האישור שנתנה הכנסת באוקטובר 1985 להודעתו מעניק תוקף מחייב להסכמה לכינוס ועידה בתנאים שפירט אז. מבחינה משפטית עולה כי הצדק אינו עמו, והממשלה איננה חייבת לפעול על פי החלטת הכנסת בעניין זה. רק מבחינה „ציבורית־פוליטית" אפשר שיש משמעות כלשהיא להחלטה שקיבלה אז הכנסת.

מזכיר הממשלה, המשפטן אליקים רובינשטיין, העביר לשמיר חוות דעת מנומקת, המשתרעת על פני שמונה עמודים, שכתב ב־1 באוגוסט 1976 היועץ המשפטי דאז אהרן ברק. „החלטת מליאת הכנסת, שאיננה החלטה המעוגנת בחוק, אין בה כדי להטיל חובה משפטית על הממשלה לפעול על פי החלטה זו", נאמר בחוות דעת זו, שמספרה 21.422. כך קבע ברק גם לגבי החלטה של ועדה מוועדות הכנסת. מוסיף ברק בחוות הדעת: „כוחן ומשקלן של ההחלטות האמורות של הכנסת או ועדותיה הוא בתחום הציבורי־פוליטי".

גם כ־1971 הגיש היועץ המשפטי דאז, מאיר שמגר (היום נשיא ביהמ"ש העליון), חוות דעת דומה, לאחר שח"כ מנחם בגין קבל על שממשלת גולדה פועלת בעניין הענותה לשליחות יארינג בניגוד להחלטה שקיבלה הכנסת במליאתה.

„החלטות מדיניות שהכנסת מקבלת במסגרת הצעות לסדר היום, החלטות ועדות בנושאים שהועברו אליהם לדיון או סיכום של דיון במשרד מסוים – לכל אלה אין תוקף מחייב", מסביר ד"ר אריאל רוזן־צבי מהפקולטה למשפטים באוניברסיטת תל־אביב.

פרופ' שמעון שטרית, מן הפקולטה למשפטים באוניברסיטה העברית אומר כי ברור שכאשר הכנסת אינה פועלת מכוח חוק ספציפי, אלא מכוח סמכותה הכללית „היא אינה יכולה לחייב את הממשלה".

ספי ריבלין: יעברו את הבחירות גם בלעדינו

מאת טל שחף

הוועדה הקואליציונית לצמצום תעמולת הבחירות החליטה כי בשידורי התעמולה בטלוויזיה לא יופיעו בדרנים או קטעי זימרה, משחק ומוסיקה.

ישראל (פולי) פוליאקוב: ההשתתפות בתעמולת המערך תחסר לכם, הגששים?

זאת החלטה של המפלגה. מבחינתנו, עשינו מה שעשינו מתוך כוונה להיות פעילים ולמחות על משהו. מה שהיה היה וגם אם לא נשתתף בתעמולה אני שומר לעצמי את הזכות להביע מחאה, לא רק כאמן אלא גם כאזרח.

בדרנים, לדעתך, הם חלק ממערכת בחירות?

תראה, כמו שבקיבוץ מביאים הופעה של אמן כדי להביע מסר כלשהו, ככה גם אנחנו היינו. התכנים היו שלהם, ההופעה שלנו.

הבחירות האחרונות לא הפכו ממאבק בין מערך וליכוד למאבק בין הגששים וספי ריבלין?

מה פתאום? הכל היה סתם רכילות. היחס שלנו לספי מקצועי ואנחנו מכבדים את דעותיו.

מוזהים אתכם מאז עם המערך?

אני לא מרגיש שום שינוי ביחס אלינו לאחר הבחירות.

ספי ריבלין – יש לך הצעה למחליפים שלך איך למכור את הליכוד?

אני כבר שנים לא עוסק במכירות. קודם כל, אני מאמין שיהיה להם קשה. אבל הם יעברו את זה גם בלעדינו.

יחסר לך, העניין הזה של תעמולת הבחירות?

האמת, שאני לא מקדיש לזה הרבה זמן, ושמעתי על זה רק ממך, את הידיעה המרעישה. טוב שישבתי כשדיברתי איתך כי הייתי מתמוטט. בעצם אני די שבע מהעניין, הגעתי לרוויה.

מזהים אותך עם הליכוד?

אני מתאר לעצמי שבמידה מסויימת כן. אני עשיתי עבודה נאמנה, וחלק מהציבור מזהה אותי עם הליכוד.

מועמדי פרס לשגריר בארה"ב: יעקבי, נביק, ברנתן וארד

מאת רפאל מן
סופרו המדיני של „מעריב"

שר הכלכלה והתכנון, גד יעקבי, היועץ המדיני של שמעון פרס, ד"ר נמרוד נוביק, השגריר־לשעבר אשר ברנתן, והשגריר־לשעבר שמשון ארד, הם ככל הידוע, מועמדיו של שמעון פרס לתפקיד שגריר ישראל בוושינגטון. מקורות בירושלים אמרו אתמול כי ארבעה שמות אלה נכללים ברשימה שהעביר פרס לשמיר בראשית השבוע, על מנת שיבחר מתוכה את האיש המתאים לדעתו, לרשת בתוך חודשים אחדים את השגריר מאיר רוזן.

שמיר טרם הגיב על הצעות פרס, תראה שבשל המחלוקת בין המפלגות לא ימהר להשיב. אפשר שהתשובה תינתן רק לאחר שובו מוושינגטון.

בלשכות פרס ושמיר סירבו אמש לאשר כי זהו הרכב הרשימה שנידון בין השניים. „זו רק אחת מהרשימות שהוכנו על ידי פרס", אמר מקור יודע דבר, ברומזו כי אפשר שיש מועמדים נוספים.

השר יעקובי הוא ככל הידוע המועמד העיקרי לתפקיד. ערב הרוטציה כבר דחה שמיר את ההצעה למנוי ד"ר נוביק לתפקיד, בטענה כי אין הוא מנוסה מספיק למשרה הרמה בוושינגטון. גם ברנתן כבר נפסל בעבר על ידי שמיר לתפקיד. שמשון ארד היה פקיד ותיק במשרד החוץ, ובין היתר כיהן כשגריר במקסיקו ובהולנד בטרם פרש מן השירות הממשלתי.

● דודו אפללו

● משה אשכנזי

במושב חוסן החליטו: ,החקלאות – בלי חרות'

חברי המושב שבגליל המערבי הכריזו על פרישה מתנועת חרות; יו"ר ועד האגודה דודו אפללו: 600 אלף ש' שהובטחו לנו בנובמבר ע"י המחלקה להתיישבות בסוכנות במסגרת הסדר פרישה טרם הועברו

מאת מאיר הראובני

תעוזת מנהיגי מושב חוסן בגליל המערבי, הציבה אותם על פרשת דרכים: או שיישברו ויאבדו הכל או שיתגברו ויעצבו דרך חדשה בתולדות ההתיישבות העובדת. לאחר שחשו כי המוסדות „הוליכו אותם באף" וסיבכו אותם בחובות כבדים, הסבו את הקערה על פיה: תחילה פרשו מארגון הקניות של מושבי הגליל, השתחררו מהתלות במחלקת ההתיישבות של הסוכנות והיום, במחאה על שלא מצאו בתנועתם נכונות להחלץ לעזרתם ולהושיט להם כתף, הכריזו על פרישת חברי המושב מתנועת החרות.

אתמול, כאות מחאה, סגרו את שערי המושב והסתגרו בתוכו – אתמול היום לא יצא איש לעבודה מחוץ למושב (כ־70% מהמבוגרים עובדים בחוץ) הילדים לא נסעו לבתי הספר. חקלאים לא יצאו למטע בעיצומה של עונת הגיזומים ועוכבה הוצאת התוצרת מהלולים, ענף עיקרי לפרנסתם.

ביום ראשון הקרוב ייצאו אנשי חוסן לירושלים ויפגינו ליד משרד ראש הממשלה. נציגיהם יגישו לראש הממשלה התנועה, יצחק שמיר, את פנקסי החבר שלהם ואת נוסח האסיפה הכללית שהתקיימה בראשית השבוע ובה החליטו פה אחד על פרישתם מתנועת החרות.

אתמול בחוסן הכריזו הכרזות על השערים „טוב להיות יתום מאבא חרות", „החקלאות – בלי חרות", ו„עד שתבוא הנחמה – תצא הנשמה".

מספר יו"ר ועד האגודה, דודו אפללו (בן 35, יליד מעונה שרכש משק בחוסן ב־1983): „ב־1982 חל המהפך בחוסן והצעירים לקחו את הנהגת המושב לידיהם. המאמץ הראשון שלנו היה להוכיח לחקלאים הוותיקים שחובות צריך להחזיר. היו אז לאגודה חובות בסך כשניים וחצי מיליון דולר. קודם עשינו סדר בבית ואח"כ פנינו למוסדות והשגנו הסדרים לפרישת החובות".

אחת הפעולות הנועזות שעשו המנהיגים החדשים היה שכירה בחשאי של שירותי „מודיעין אזרחי", כדי לגלות את גודל החובות מחד וערך הנכסים מאידך של חברי המושב כדי שיוכלו לבסס על מידע זה את פעולותיהם לחיסול החובות. אחת התוצאות היתה פרדייה של משפחת לוי, אחת מהראשונות (ב־1955) שבמושב, מביתה ומהמשקה שנמכר כדי לממש את החוב. משפחה זו נשארה במושב בדיור בשכירות.

אחד מהוותיקים בחוסן, משה אשכנזי, בן 48, הגיע כילד עם אביו שהלך אחרי הקריאה „מן העיר אל הכפר". לפני כן היו בחוסן משפחות עולים מרומניה ומסין (למעשה יוצאי רוסיה) שאף אחת מהן לא נשארה במקום. ב־1955 הגיעו משפחות העולים מצפון אפריקה, שנלקחו ישר מהאוניה למושב שמוחזית למעלות.

היום חיים בחוסן ברמת חיים גבוהה למדי, ולהוציא שלושה בעלי משקים שהתבססו באחרונה על ענף שנכשל – גידול פטריות – הכניס אותם לחובות כבדים (עד 280 אלף ד' למשק) הצליחו רובם להתקיים בכבוד.

אומר דודו אפללו: „בדצמבר 1985 התחלנו בהליכי פרישה מארגון הקניות של מושבי הגליל שבגלל התנהלותו הרשלנית בבנקים והריבית האכזרית שהטיל עלינו, הגענו למצב הקשה היום. היינו משוכנעים שאנחנו מסוגלים להתייצב לבד מול הבנקים ולהגיע איתם להסדרים. הגענו בעצמנו להסדרים עם הנושים של האגודה, כולל בנקים וספקים ועד לחודש שעבר הצלחנו לעמוד בהסדרים. הגענו להסדר עם מנהל המחלקה להתיישבות של הסוכנות, יהודה דקל, על גמר ההתחשבנות עם המושב, וב־12.11.86 הוא התחייב כלפינו בכתב להעביר אלינו כ־600 אלף שקלים במסגרת הסדר לפרישה חוסן מהתלות במחלקה להתיישבות והצבתה על רגליה כמושב עצמאי. הכסף הזה לא הועבר עד היום וכשהגענו להסדרים עם הבנקים והספקים התבססנו על הסכם הזה. היום אנחנו פועלים בלי שום אבא, בלי המחלקה להתיישבות, בלי ארגון הקניות ובלי התנועה הפוליטית המלווה אותנו. אנו בפירוש יודעים שהמצב יהיה קשה אבל זו ההחלטה שלנו ואם נסתבך, אנחנו נכיר בכך שטעינו ונישא באחריות".

המושבים לממשלה: תנו לנו 150 מיליון שקל כמענקים

ופריסת חובות בסך 400 מיליון שקל – הדרישות הופנו לוועדת רביד

מאת שרגא מקל

המושבים תובעים מהממשלה מענקים בסכום של 150 מיליון שקל, ופריסת חובות בסך 400 מיליון שקל. דרישות אלה הוצגו לוועדת רביד, העוסקת בעת בגיבוש תוכנית להחלץ המושבים מחובותיהם. חובות כל מגזר ההתיישבות מסתכמים במיליארד וחצי שקל.

הוועדה, בראשות מנהל מחלקת הכספים של הסוכנות, ד"ר שמעון רביד, בודקת בימים אלה את מצב כל המושבים במדינה. עד כה הצטברו בידיה הנתונים הבאים על חובות המושבים:

● לארגון קניות מושבי בקעת הירדן והגולן חובות בסך 370 מיליון שקל. למושבי הגולן חובות בסך 270 מיליון שקל, הנובעים בין השאר מהפסדי מלון „רמות" ומחלבת קצרין. חובות מושבי הבקעה מסתכמים ב־100 מיליון שקל ובעיקר שרויים במצוקה ארבעה מושבים: תומר, מכורה, רועי וגתית.

● חובות ארגון קניות מושבי הנגב מגיעים ל־150 מיליון שקל.

● ארגון קניות מושבי הגליל – 122 מיליון שקל.

● ארגון קניות „הפועל המזרחי" – 112 מיליון שקל.

● ארגון קניות מבואות ירושלים – 88 מיליון שקל.

● משקי חרות־בית"ר – 17 מיליון שקל.

במסגרת תוכניות ההבראה המתוכננות ייאלצו המושבים למכור נכסים. כך למשל יידרש ארגון קניות מבואות ירושלים למכור את משחטת „עוף ירושלים" שברשותו.

בוועדת רביד משתתפים מנכ"ל משרד החקלאות, מאיר בן־מאיר, הממונה על התקציבים באוצר, אהרון פוגל, יהודה דקל מהסוכנות, יעקב ארטל מבל"ל, ריצ'רד ערמן מבנק הפועלים, ושמואל סלבין, נציג ראש הממשלה בוועדה.

ביום ראשון הקרוב, 15.2, יצורף חינם ל„מעריב" מוסף מיוחד:

ה„לביא" לאחר השאגה הראשונה

הסטוריה: הדרך מ„תוכנית 33" למטוס ה„לביא" ● שדה הקרב המודרני: שם המשחק – דיכוי ההגנה האווירית ● הקבלנים: כל הצעות־החלופה האמריקניות הוגשו רק בגלל שה„לביא" קיים, טוענים בתעשיה האווירית ● מהביזון של משרד הבטחון: „אם לא אמריקה – נפנה לביזון אחר", היתה ההחלטה ● תעודת־זהות טכנית של ה„לביא" ● טיסות הניסוי: תוכיח מה שאתה טוען שהנך ● צילומים מרהיבים

כן מצורף פוסטר של

LAVI לביא

עיריית חיפה

מינהל חינוך, תרבות ורווחה

תחרות צלום ארצית
על הנושא
נשים בעבודה
דגש על מקצועות לא קונבנציונליים

צוות נשים שליד ראש עיריית חיפה והאגף לתרבות של העיריה מכריזים בזאת על תחרות צלום ארצית במגמה לשקף השתלבות נשים בעבודה במשק ובחברה.

מתקבלים צלומים בשחור לבן או בצבע 26x40 ס"מ ומעלה. ניתן להגיש מספר בלתי מוגבל של עבודות. על גבי כל צלום יש לציין שם, כתובת וטלפון.

את העבודות יש להגיש לעירית חיפה, האגף לתרבות, רח' י.ל. פרץ 20 חיפה 33014, עבור תחרות צלום ארצית.

מועד אחרון להגשת העבודות – 1.6.87

הנהלת התערוכה שומרת לעצמה את הזכות להשתמש בצלומים לצרכי תערוכה, קטלוג ופרסום.

פרסים

1. 1,000 ש"ח; 2. 500 ש"ח; 3. 300 ש"ח; 4. אבזרי צלום.

בחבר השופטים: אנשי מקצוע, אקדמיה ואישי צבור.

מעריב

המו"ל: הוצאת מודיעין בע"מ
בית דפוס „מעריב" בע"מ

עורך: עידו דיסנצ'יק
סגן עורך: יובל אליצור
סגן עורך: לוי יצחק הירושלמי
ראש מערכת המוספים: יעקב ארז
ראש מערכת החדשות: אברהם תירוש

יו"ר מועצת המנהלים: עובד בן עמ"י
מנכ"ל: אמיר דודזון
מנכ"ל: שמעון הפץ

עזריאל קרליבך – מייסד ועורך 1948–1956
אריה דיסנצ'יק – עורך ראשי 1956–1974
שלום רוזנפלד – עורך ראשי 1974–1980
שמואל שניצר – עורך ראשי 1980–1985

(C) כל הזכויות שמורות ל„מעריב"

קבלת מודעות
מ־ 8.00 עד 20.00 רצוף
* מבצע מיוחד !!!
לבעלי כרטיסי אשראי
☎ 03 - 738707, 739297, 727630

חמת גדר

חמת גדר אתר בילוי נופש ובריאות הגדול בישראל

מי שלא בא מפסיד:

● מעיינות בריאות
● מגלשות מים חמים
● בריכת מים קרים
● חוות תנינים
● מרחבי דשא לפיקניק
● לונה פארק
● מזנונים

● מכון בריאות, מסגי שרותי קוסמטיקה
● ג'אקוזי
● מסעדת דגים
● אתר עתיקות מדהים
● בקרוב!! - רכבת לסיור באתר וספארי.

הגדול מ·כ·ו·ל·ם

לפרטים טל. 06-751039

هكذا في الأصل

هكذا من الأصل

שאלון מיוחד לקוראי מעריב

קורא יקר,

לעורכים, לעתונאים ולעובדים ב"מעריב" חשוב לשמוע את דעות הקוראים עליו. "מעריב" מגביר את הקשר הישיר עם קוראיו. עד עתה נערכו סקרים ותחקורים בקבוצות קטנות. מעתה נפרסם מדי פעם שאלונים, ונאסוף תגובות מקבוצות גדולות, רחבות ומגוונות יותר.

להערכות שלך ולציונים שיינתנו במסגרת שאלון זה תהיה משמעות חשובה לגבי מערכת העתון.

אנא, ענה על השאלות הבאות, ושלח תשובותיך ל:
מעריב – משאל קוראים
ת.ד. 20010
תל־אביב 61200

תודה על שיתוף הפעולה.
עידו דיסנצ'יק – העורך

1. אלו שינויים אתה היית עושה על מנת לשפר את עתון "מעריב" של היום (זה שבידך). (רשום במלים שלך)

א. ______
ב. ______
ג. ______

2. אנא, תן ציון לעתון "מעריב" בכל אחד מהתחומים הבאים: (הקף בעיגול את הציון הנראה לך בכל תחום)

	1 מצוין	2 טוב	3 בינוני	4 גרוע
העמוד הראשון	1	2	3	4
התמונות	1	2	3	4
סוג האות/הדפוס	1	2	3	4
הפורמט/המבנה של העתון	1	2	3	4
המאמרים (באופן כללי)	1	2	3	4
הכותרות	1	2	3	4
המוספים (באופן כללי)	1	2	3	4

3. איזה חלק/ מדור אתה קורא ראשון? איזה חלק/מדור אתה קורא שני ואיזה שלישי? (סמן רק תשובה אחת בכל טור)

	קורא ראשון	קורא שני	קורא שלישי
המדורים הכלכליים	1	1	1
החדשות	2	2	2
מאמרי המערכת (פובליציסטיקה)	3	3	3
מדור הספורט	4	4	4
ענייני מדע וטכנולוגיה	5	5	5
מדור התרבות והאמנות	6	6	6
מדורי הבידור והפנאי	7	7	7
חדשות מקומיות	8	8	8
המוספים הצבעוניים	9	9	9
סאטירה	10	10	10
ראיונות	11	11	11
קורא את העתון לפי סדר העמודים	12	12	12
	13	13	13

אחר______
(אנא רשום ופרט)

4. לפניך מספר משפטים המתייחסים אליך או ל"מעריב". אנא הקף בעיגול את מידת הסכמתך או התנגדותך לכל משפט. (הספרה 1 מבטאת התנגדות מוחלטת והספרה 5 מבטאת הסכמה מוחלטת)

	1 מתנגד מאד	2 די מתנגד	3 לא מתנגד ולא מסכים (ניטרלי)	4 די מסכים	5 מסכים בהחלט
אני מרוצה ממדור הספורט של מעריב	1	2	3	4	5
המאמרים ב"מעריב" – הם ארוכים מדי	1	2	3	4	5
הייתי רוצה שיהיו יותר ידיעות על מה שקורה והולך בחוץ־לארץ	1	2	3	4	5
אני אוהב את המוספים של "מעריב"	1	2	3	4	5
יש יותר מדי הקפצות של הכתבות מעמוד לעמוד, וזה מוציא לי את החשק לסיים לקרוא את המאמר	1	2	3	4	5
בזווית החדשות של "מעריב" חסרים האודים על הקורה מאחורי הקלעים	1	2	3	4	5
קשה לי להתמצא בעתון, לדעת היכן מצוי נושא מסויים	1	2	3	4	5
אני רוצה לקרוא יותר על שיווק/עסקים	1	2	3	4	5
בסה"כ "מעריב" הוא עתון טוב	1	2	3	4	5
"מעריב" נראה לי מיושן מדי	1	2	3	4	5
הייתי רוצה שתהיינה יותר תמונות בעתון	1	2	3	4	5
הכותרות אינן מושכות אותי לקרוא מה כתוב במאמר/בכתבה	1	2	3	4	5
הייתי רוצה שתהיינה יותר ידיעות על הנעשה בעיר שלי/בישוב שלי	1	2	3	4	5

5. מהו המקור העיקרי לחדשות ולאינפורמציה עבורך? (הקף בעיגול רק תשובה אחת).

1. טלויזיה
2. רדיו
3. שבועון/ירחון
4. "מעריב" של אמצע השבוע
5. עתון יומי אחר של אמצע השבוע
6. "מעריב" של סוף שבוע
7. עתון יומי אחר של סוף שבוע
8. חברים/משפחה
9. מקור אחר______
(רשום איזה)
10. אין לי מקור עיקרי.

6. באילו תחומי התעניינות היית רוצה לקבל עוד אינפורמציה? (הקף בעיגול את הספרה 1 ליד כל נושא שמעניין אותך)

1. מדע וטכנולוגיה
1. אופנה
1. כושר ובריאות
1. בית וגן (תכנון פנים)
1. תיירות ונופש
1. ספורט
1. מוסיקה (זמרים ולהקות)
1. אמנות
1. בישול ואירוח
1. משחקים ושעשועים
1. כספים ועסקים
1. וידאו
1. קולנוע ותיאטרון
1. ספרים
1. חינוך וגידול הילדים
1. נישואים וגרושים
1. הורוסקופ
1. סגנון חיים
1. יעוץ בעניני מין
1. אחר______
(פרט איזה)

וקצת פרטים עליך

7. מין
1. זכר
2. נקבה

8. גיל
1. 15–17
2. 18–22
3. 23–29
4. 30–39
5. 40–49
6. 50–59
7. 60–69
8. 70+

9. יבשת לידה (לילידי ישראל; התייחסו גם לארץ לידת האב)
1. יליד/ה אסיה–אפריקה
2. יליד/ה אירופה–אמריקה
3. יליד/ה ישראל – אב יליד ישראל
4. יליד/ה ישראל – אב יליד אסיה–אפריקה
5. יליד/ה ישראל – אב יליד אירופה–אמריקה

10. כיצד את/ה מגדיר עצמך?
1. דתי
2. מסורתי
3. חילוני

11. השכלה כמה שנות לימוד סיימת (הכוונה להשכלה פורמלית בלבד)
1. עד 8 שנות לימוד
2. 9–11 שנות לימוד
3. 12 שנות לימוד
4. 13 שנות לימוד או יותר

12. מה היתה בערך ההכנסה הכוללת של משפחתך (נטו) בחודש האחרון
1. עד 500 ש"ח
2. 501–1000 ש"ח
3. 1001–1500 ש"ח
4. 1501–2500 ש"ח
5. מעל 2,500 ש"ח

'איוואן האיום היה חלק חשוב במנגנון הרצח של הנאצים'

אומרים שניים מראשי הוועדה לחקר פשעי הנאצים בפולין שבאו למשפט

מאת אריה בנדר

לישיבת הפתיחה של משפט ג'ון דמיאניוק באו אתמול לישראל שר הדתות לשעבר בממשלת פולין, פרופ' קז'ימיז' קונקול המנהל כיום את הוועדה לחקר פשעי הנאצים בפולין, וההיסטוריון הפולני הנודע ד"ר יאצק וילצ'ור, המומחה הראשי של הוועדה.

השניים סיפרו כי המשפט, שיתחיל בשבוע הבא בבנייני האומה בירושלים, מעורר התעניינות עצומה בפולין, הטלוויזיה שלה תסקר אותו בהרחבה.

"ההיסטוריונים והמשקיפים אנו רוצים להיות בפתיחת המשפט הזה ובישיבות הראשונות שלו. אנו הפולנים מתעניינים מאוד במשפט, משום שבטרבלינקה – מחנה המוות שבו פעל איוואן האיום – נרצחו לפחות 300 אלף יהודים מגטו ורשה. שם נספה גם יאנוש קורצ'אק, לנו הוא סמל לאומי – כיהודי וכפולני", אומר פרופ' קונקול.

הוא הוסיף: "אנו מתכוונים לראות כיצד יתפתח המשפט, ובעזרת משרד האינטרסים הישראלי הפועל בוורשה, אפשר יהיה להביא לישראל צוות טלוויזיה ועתונאים פולנים כדי שיסקרו את המשפט. עד אז מתכוננת הטלוויזיה הפולנית להעזר בטלוויזיה הישראלית בסיקור המשפט".

ד"ר וילצ'ור פירסם על פרשת דמיאניוק שני מאמרים בולטים בשבועון הפוליטי הנפוץ בפולין, "פוליטיקה", ובעיתון לצעירים "שטנדר מלודיה". הוא אומר: "המאמרים שפרסמתי עוררו עניין רב בפולין ובשאר מדינות אירופה, ובעקבותיהם באו לפולין עיתונאים ממדינות שונות, ובהם צוות טלוויזיה מקליוולנד, העיר שבה מצא דמיאניוק מקלט בארצות הברית".

הוא מוסיף: "איוואן האיום היה חלק חשוב במנגנון הרצח של הרייך השלישי. הגרמנים השתמשו בשירותיהם של מאות אלפי משתפי פעולה מבני עמים שונים, אבל חלקם של האוקראינים בהפעלת מחנות ההשמדה היה רב במיוחד. האוקראינים אפשרו בכך לגרמנים לשחרר כוח אדם לחזית. משפטו של איוואן האיום הוא עשיית צדק לא עם מתם רוצח, אלא עם האיש שהפעיל במו ידיו את תאי הגזים, ובמשך יותר מארבעים שנה חי חיים שלווים".

● פרופ' קז'ימיז' קונקול

● ד"ר יאצ'ק וילצ'ור
(צילום יצחק אלהרר)

לדעת פרופ' קונקול חשוב שהמשפט ייערך גם נוכח הקולות הנשמעים באחרונה, ביחוד ממערב גרמניה, כי צריך לשכוח את העבר.

הוא אומר: "ממשלת פולין הודיעה שאני עומד בראשה סייעו רבות לתביעה הישראלית באיסוף מידע על עברו ופשעיו של איוואן האיום. העברנו לישראל מסמכים ותצלומים המעידים שהוא איוואן האיום, וגבינו עדויות שיוצגו במשפט. אני מניח שאם בית המשפט ימצא לנכון, יבואו העדים הפולנים לישראל כדי להעיד". הוא הוסיף כי סניגורו של דמיאניוק ביקר בפולין בנסיון למנוע את סיוע הרשויות לתביעה בישראל.

על היחסים בין ישראל לפולין אומר שר הדתות לשעבר, כי אין הוא יכול לנבא אם כינון הדדי של משרדי אינטרסים בתל־אביב ובוורשה יוביל להחלפת שגרירים בעתיד, אולם לעומת מצב היחסים ששרר קודם, חלה התקדמות בכיוון הנכון. הוא מקווה שבכעת יגבר שיתוף הפעולה התרבותי בין שתי המדינות.

על הקמת המנזר הכרמליטי באתר מחנה המוות אושוויץ, המעוררת התנגדות חריפה של ארגונים יהודיים בארץ ובעולם, אומר פרופ' קונקול: "דעתי הפרטית היא שבמקומות כאלה לא צריכים להרשות הקמת מנזרים או בתי תפילה של שום דת. המקומות צריכים להישאר כפי שהיו. באחרונה ביקרו בפולין משלחות יהודיות, וגם ראש עיריית ניו־יורק, ושוחחו על כך עם הכנסיה הפולנית. הפרשה צריכה למצוא את פתרונה בהידברות בין היהודים לכנסיה".

שני האורחים מפולין יישארו בארץ כשבועיים, ובכוונתם לבקר בקיבוץ לוחמי הגטאות ולהיפגש עם מדינאים ישראליים. אתמול הם סיירו במוסד יד־ושם ונפגשו עם יו"ר הנהלת המוסד ד"ר יצחק ארד.

לארץ בא צוות טלוויזיה איטלקי, במיוחד כדי לראיין את ד"ר וילצ'ור, שחשף פרשיה היסטורית המעוררת סערה באיטליה. הוא גילה כי בשנת 1943, סמוך לכניסת הצבא האדום לפולין ולאחר סילוק מוסוליני, הוציאו הגרמנים 22 אלף חיילים איטלקים מבעלי בריתם, שלחמו לצידם בחזית הרוסית, ובהם 11 גנרלים.

ד"ר וילצ'ור חשף באיזור לבוב ובאתרים אחרים בפולין קברי אחים ענקיים שבהם נקברו החיילים האיטלקים ופירסם על כך את הספר "ארמידה לא תשוב לאיטליה" (ארמידה – ראשי תיבות של הארמיה האיטלקית בחזית הרוסית). הפרשה עוררה פולמוס באיטליה. הימין הקיצוני הניאו פאשיסטים טוענים כי זו תעמולה קומוניסטית.

● מנכ"ל בל"ל צדיק בינו (מימין) עם המנכ"ל היוצא מרדכי איינהורן. (צילום ראובן קסטרו)

המנכ"ל החדש של בל"ל: „לא אהיה רב־חובל של אוניה טובעת"

צדיק בינו, הכוכב במערכת הבנקאות – שירת כטכנאי בחיל האוויר והתחיל עבודתו בבנק כקופאי

מאת דוד ליפקין

„בניהול בנק לאומי לישראל יש משהו מעבר לאתגר, יש בזה משום שליחות, ולכן הסכמתי לקבל על עצמי את התפקיד" – אמר אמש ל"מעריב" צדיק בינו, המנכ"ל החדש של בנק לאומי.

בינו הזהיר, כי אין לו שום כוונה להיות רב־חובל של אוניה טובעת כ"טיטאניק". הוא אומר: "זה ארגון אדיר, עם תשתית שאינה קיימת בשום ארגון עיסקי דומה – כעשרת אלפים עובדים, בעלי השכלה וידע בנקאי רב".

המנכ"ל החדש קרא לעובדים הבכירים לא להתפטר, ואמר: "כולם צריכים להישאר, להטות שכם במאמץ להצעיד את הבנק קדימה. אני בטוח שאלמד מאנשים את אשר להם עליהם, וככל שידעתים – אני תלמיד טוב".

בינו אמר כי הובהר לו מראש ששכרו יהיה נמוך מהשכר שקודמו לתפקיד, מרדכי איינהורן, קיבל באחרונה, כלומר, פחות מ־15 אלף דולר בחודש. עם זאת אמר: "אמנם היתה הסלמה בשכר ששולם לבכירים בבל"ל, אבל חייב להיות ברור שאי אפשר להעסיק מנהל בנק באלפיים דולר לחודש".

על חלוקת העבודה בינו לבין היושב ראש ד"ר מאיר זת, אשר יטפל בענייני חו"ל של הבנק, אמר בינו כי ההחלטות על הפעילויות בחו"ל יתקבלו בהנהלת הבנק בארץ.

צדיק בינו, בן 45, השכיל להפוך בנק בינוני לגורם תוסס המצטיין בגישות שיווק חדשניות, שהעלו את הבנק על המפה של הבנקאות הישראלית. בשנים האחרונות היו נועצים בו שרי אוצר וראשי בנק ישראל על תוכניות חדשות בשוק ההון, ובפרט תוכניות החסכון.

בינו עלה לארץ מבצרה שבעיראק בשנת 1950. הוא שירת כטכנאי בחיל האוויר ובסיום שירותו נכנס לעבודה בסניף בנק הפועלים בקרית אונו, מקום מגוריו זה שנים. בבנק זה התקדם מקופאי עד למורשה חתימה בסניף. אחר כך עבר לנהל את סניף קיראון של בנק לסחר חוץ, אשר ממנו הוקם הבנק הבינלאומי הראשון.

האיש אשר קידם את בינו היה מנכ"ל הבנק הבינלאומי דאז, דוד גולן. הוא העבירו מניהול הסניף לניהול מחלקת ההדרכה של הבנק. בתוך שנים ספורות קודם בינו והופקד על ענייני השיווק של הבנק. הוא הצטיין בגישות חדשניות, ביחוד בהנהגת תוכניות חסכון שהפתיעו גם את הבנקים הגדולים.

בשנת 1976 נתמנה בינו לסמנכ"ל לענייני שיווק, ובראשית 1980 התמנה למנכ"ל הבנק. הוא המשיך בהנהגת חידושים, ושבר את המסורת השמרנית של שעות עבודת סניפי הבנקים, והאריך את שעות הפעולה של סניפי הבנק הבינלאומי הראשון עד 7 בערב. בינו גם הרגיז את יתר הבנקאים בהחליטו לא לגבות עמלה מבעלי חשבונות עו"ש. כאשר ז'אק נאסר, איש העסקים השייך מארצות הברית, רכש בחודש מאי 1986 את הבנק הבינלאומי, התמנה בינו ליו"ר מועצת המנהלים של הבנק. הוא הבטיח לנאסר למלא תפקיד זה שנה לפחות, ושחרורו מהתחייבות זו עיכב בימים אחרים את מינויו בבל"ל.

סוכני הק.ג.ב שברו בבעיטות הפגנה במוסקווה בעד יוסף ביגון

מאת מאיר בליך
וכתבי סוכנויות הידיעות

שלטונות בריה"מ נקטו אתמול פעולה נמרצת נגד מפגינים במוסקווה בעד שיחרורו של אסיר ציון יוסף ביגון, היושב בכלא מאז 1983. כ־50 סוכני חרש, לבושי אזרחות, בעטו והכו את המפגינים ועצרו 13 מהם. העצורים שוחררו מאוחר יותר. (כתבה בעמוד 13).

סוכני החרש התנהגו בגסות גם כלפי כתבים מערביים שסיקרו את הפגנת המחאה. כתב של סוכנות הידיעות המערב־גרמנית סיפר, כי שוטרי־החרש גירשו אותו מן המקום, תיחקרו אותו 45 דקות והוציאו פילם מן המצלמה שבה צילם את ההפגנה.

ההפגנה ארכה כ־20 דקות והסתיימה כאשר מכונות לפינוי שלג דחקו את המפגינים לרחוב צדדי, שם המתינה להם יחידת שוטרים במדים. המפגינים לא אמרו דבר, אך אחדים הרימו כרזות שבהן היה כתוב „שחררו את יוסף ביגון" ו„תנו לנו לעלות לישראל". בוריס ביגון, שנשא כרזה „שחררו את אבי, יוסף ביגון", הוקף על־ידי כחצי תריסר אנשים שהיכו אותו וסטרו לו.

ההפגנה לא דווחה בכלי התקשורת בבריה"מ. הקצין התורן במשטרת המחוז טען בשיחת טלפון: „לא היתה כל הפגנה או אלימות, סתם כמה חוליגנים שהפריעו לסדר הציבורי".

גנאדי גראסימוב, דובר משרד החוץ הסובייטי, אמר בראיון לרשת הטלוויזיה העצמאית הבריטית שבריה"מ תתיר קיום הפגנות לאנשים שיבקשו להביע דעתם ברחוב. הוא אמר עוד שהאנשים שתקפו את היהודים שדרשו את שיחרורו של יוסף ביגון ואת העתונאים המערביים היו שוטרים מתנדבים, שלא פעלו על־פי הנחיות של המשטר.

הוא אמר עוד שלכל בני הדתות בבריה"מ יש זכות לקיים את מצוות דתם. הוא הכחיש שהיהודים נרדפים או נאסר עליהם לצאת מהמדינה. לדבריו רוב אלה שרצו לצאת, כ־270 אלף, אכן עזבו את בריה"מ.

רן דגוני מוסר:

„פקידי רשות סובייטיים בודקים את נכונותה של ישראל לקבל משלחת קונסולרית סובייטית, שתבדוק את רכוש הכנסיה הרוסית האורתודוכסית בישראל ותיוועד עם אנשי כמורה סובייטיים החיים בארץ" – כך מסרו מקורות דיפלומטיים בוושינגטון. הסובייטים אף בדקו עם הישראלים את האפשרות לשיתופה של בריה"מ בוועידה בינלאומית לשלום במזה"ת, אמרו המקורות.

„לישראל ותורכיה יש הסכם לחילופי מידע מודיעני"

מוסר שבועון לונדוני לעניני חוץ

מאת מאיר בליך
סופר „מעריב" בלונדון

לישראל ולתורכיה הסכם לחילופי מידע מודיעיני – טוען שבועון לונדוני לעניני חוץ. בן מדווח השבועון שתורכיה מעבירה לארה"ב מידע חיוני על שכנותיה איראן וסוריה.

ישראל סיפקה מידע רב לתורכים ב־1982, לאחר שתפסה את הארכיונים של אש"ף בביירות. מידע זה כלל גם פרטים על טרוריסטים ארמנים ואחרים שפעלו נגד המשטר באנקרה. כאשר לתורכים נודע שישראל לא העבירה את כל המידע שברשותה לס.אי.איי – מסרו הם לוושינגטון את המידע שקיבלו מישראל. האמריקנים נתנו לתורכים בתמורה חומר מודיעיני על טרוריסטים ועל שיטות ללוחמה בטרור.

האחיות קלעו „בול"

• שתי אחיות מאריזונה, ארה"ב, ילדו בן ובת באותו יום. זו הפעם השנייה שהן משיגות „תיאום" כה מדוייק. בתצלום: האחיות וילדיהם בבית־החולים. (תצלום א.פ)

ארה"ב הכריזה על מצרים כבת־ברית שאינה בנאט"ו

מאת עפרה ישועה־ליית
סופרת „מעריב" בוושינגטון

מצרים, השייכת עדיין רשמית למחנה המדינות הבלתי מזדהות של העולם השלישי, הוכרזה על־ידי ארה"ב כ„בת־ברית עיקרית שאינה חברה בנאט"ו". ההכרזה היא חלק ממדיניות ה„טיפול השווה" שמקפיד המימשל להעניק למצרים ולישראל.

כזכור היתה ישראל מעוניינת במיוחד לזכות במעמד כזה, ובקשתה הוגדרה „יוצאת דופן" על־ידי פקידים בוושינגטון.

בסוף החודש שעבר נקבע כי המדינות שייחשבו ל„בעלות ברית עיקריות" מחוץ לנאט"ו יהיו אוסטרליה, ישראל, יפאן, מצרים ודרום קוריאה. פקידים מצרים בוושינגטון אמרו אתמול, כי „היחסים הקרובים עם וושינגטון אינם סותרים את מעמדה של מצרים כמדינה בלתי מזדהה".

„שולץ מדוכא והמימשל רוצה להיפטר ממנו"

מגלה „וושינגטון פוסט" ★ הסיבה לכך לטענת העתון: עימות חריף בין השר לבית הלבן בפרשת הקשר האיראני

מאת עפרה ישועה־ליית
סופרת „מעריב" בוושינגטון

שר החוץ האמריקני, ג'ורג' שולץ, נכנס בנובמבר לעימות חזיתי עם הבית הלבן, כאשר נודע לו כי מי שעמד בראש סוכנות הביון המרכזית, ויליאם קייסי, מכין עדות שקרית על הידוע לו על משלוחי הנשק הישראליים לאיראן – גילה אתמול העתון „וושינגטון פוסט".

לפי העתון, נודע לשולץ בשלביה הראשונים של הפרשה האיראנית, כי קייסי (שבינתיים חלה, נותח, והתפטר מתפקידו כראש הסי.איי.איי.) החליט, בעצה אחת עם יועצים אחרים בבית הלבן, להכחיש כי ידע שמשלוח אווירי מישראל לאיראן, שהסי.איי.איי. סייע בביצועו, הכיל טילי הוק אמריקניים. הוא רצה לטעון שהמשלוח הכיל „ציוד לקידוח נפט".

קייסי ופוינדקסטר החליטו לנסות לטעון, שישראל שלחה את הטילים על דעת עצמה. שולץ, טוען ה„וושינגטון פוסט", הזהיר את רייגן שעוזריו מכינים עדויות „שלא יעמדו במיבחן האמת".

לדברי העתון, שר החוץ עדיין „מדוכא וחסר בטחון" לגבי מעמדו. „רוצים להפטר ממנו אך לא יכולים כדי שיוקרת המימשל לא תיפגע עוד יותר". שולץ מתואר כ„עייף, שפוף, ומאוכזב על שלא היה מסוגל לבצע את תפקידו". דונאלד ריגאן מצוטט כאומר שיש לשמור על אופציה של מחליף לשולץ „לפעם הבאה שהוא יתחיל להשתולל".

בשווייץ רוצים לבטל „דוקטורט כבוד" למוסוליני

ארגון סוציאליסטי בשווייץ הדוגל בעקרונות התמשש החל אתמול לאסוף חתימות להגשת עצומה לאוניברסיטת לוזאן, בבקשה לבטל את התואר „דוקטור כבוד" שהוענק לבניטו מוסוליני לפני 50 שנה.

הארגון טוען כי מבחינה מוסרית יש מקום לבטל את תואר הכבוד במדעי החברה, שניתן לדיקטטור ב־1937.

מוסוליני למד זמן קצר באוניברסיטת לוזאן בראשית המאה, אך תיקו האישי אבד. רקטור האוניברסיטה מסר כי מבחינה חוקית אי־אפשר לבטל את התואר. הוא אמר כי אנשים רבים האמינו בסוף שנות ה־30, שמוסוליני יגן על שווייץ מפני היטלר. (רויטר).

בשורה מלונדון: „נוצרים טובים לא יקבלו איידס"

מאת מאיר בליך
סופר „מעריב" בלונדון

סינתיה פיין, המוכרת בבריטניה כ„מאדאם סין", זוכתה אתמול אחרי משפט שנמשך שבועיים שבמעט לא ירד מכותרות העיתונים, הרדיו והטלוויזיה.

סגנית שר הבריאות, אדווינה קארי, אמרה כתגובה למשפט, שמוטב כי גברים הנוסעים מעבר לים יטלו עמם את נשותיהם ואת הברית החדשה ויימנעו מיחסים מזדמנים ואז לא ידבקו באיידס. „נוצרים טובים לא יקבלו איידס" – אמרה.

פיין זכתה לראשונה לתהילה ב־1980 כאשר האשמה בניהול „בית" והעסקת זונות. כבר נכתב עליה ספר ובדרך גם סרט. בין לקוחותיה אז היו לורד, עורך־דין מפורסם, כומר וחבר פרלמנט.

הגברת בת 53 האשמה בארגון מסיבות חשק עם יצאניות. ההגנה לא הכחישה שהיו אלה מסיבות הוללות, אך המאדאם זוכתה כי לא גבתה תשלום תמורת שרותי המין.

„מוטב שהמשטרה תתעסק בפושעים של ממש ולא בגברת שגרמה לנו לצחוק בימי החורף הקרים. המסיבות הללו לא גרמו נזק לאיש ואנשים מבוגרים בילו זמנם בעונג" – היו התגובות.

חבר הלייבור, רונאלד בראון, התנצל בפני הציבור על שאינו נהג לבקר בבתים מן הסוג ההוא בשל עיסוקיו הרבים.

שרה פרגוסון הפכה ל„דוכסית מעופפת"

הדוכסית מיורק, אשתו של הנסיך אנדריו, הפכה להיות מאתמול האשה הראשונה במשפחת המלוכה הבריטית שקיבלה רישיון טיס. בכך קיימה הבטחה לאנדריו עוד מן התקופה שהיתה עדיין שרה פרגוסון.

ערב נישואיה בקיץ שעבר היא אמרה: „הטיסה היא החיים של אנדריו ואני רוצה להיות חלק מחייו".

הנסיך אנדריו, טייס מסוק בצי המלכותי, ישב במושב נוסעים, בעוד אשתו מנחיתה את מטוס הפייפר בשדה התעופה של קידלינגטון, במרכז אנגליה.

לאחר שיצאה מתא הטייס, לבושה מעיל קצר עשוי עור עיזים, נעולה מגפי עור, עם צעיף משי לבן וכפפות בצבע תואם, הודתה למדריך הטייס שלה „שסבל אותי כל־כך הרבה זמן" והיללה את „התמיכה של בעלי הנהדר".

כדי לקבל את רישיון הטייס צברה שרה כ־40 שעות טיסה ועברה בחנים בכתב בחוקת התעופה, מטאורולוגיה, עקרונות הטיסה וניווט.

הדוכסית קבלה את רישיון הטיס, המתיר לה לטוס ללא נוכחות מדריך לצידה, בטקס מיוחד בשדה התעופה. יו"ר רשות התעופה האזרחית, קריסטופר טוגנדאט, העניק לה את הרישיון. תלמידים פחות מפורסמים מקבלים את רישיון הטייס שלהם בדואר. (רויטר).

אירלנד אסרה על „חדוות המין"

המועצה לביקורת פרסומים באירלנד החרימה את הרב־מכר הבינלאומי „חדוות המין" 15 שנה לאחר שפורסם במדינה לראשונה.

המועצה, שהוקמה לפני 40 שנה, לא פירסמה את הסיבה לאיסור. הספר נמכר עד כה בחנויות רבות והופץ גם על־ידי איגוד המרפאות לתכנון משפחה.

האיסור הפתאומי הפתיע מומחי רפואה. ד"ר מאייר וודס מבית־החולים רוטונדה בדאבלין התלוננה: „איני מבין מדוע הוחרם. זה אינו ספר מין פרוע, אלא מדריך קלאסי לנשואי מין". (רויטר).

הספר „ד"ר ז'יוואגו" מקבל הכשר בבריה"מ

30 שנה לאחר שנכתב עתיד הרומן „ד"ר ז'יוואגו" של הסופר והמשורר הסובייטי, בוריס פסטרנק, להתפרסם לראשונה בבריה"מ – מסרה אתמול סוכנות הידיעות הרשמית „טאס".

„טאס" ציטטה את עורך הירחון הפופולרי „נובי מיר", סרגיי זאליגין, שאמר כי הוא מתכנן להוציא לאור את הספר בשנה הבאה.

„ד"ר ז'יוואגו", שעלילתו מתרחשת בשנים הראשונות של השלטון הבולשביקי, בזמן מלחמת האזרחים ברוסיה, גונה על־ידי המנהיגות הסובייטית כ„אנטי־בולשביקי", כאשר הופיע לראשונה בחו"ל ב־1957.

פסטרנק זכה בפרס נובל לספרות ב־1958 על ספרו זה, אך אולץ לוותר עליו בלחץ המשטר. הוא מת כעבור שנתיים, מוחרם ומנודה על־ידי השלטונות.

„טאס" מסרה עוד כי מוציאים לאור בבריה"מ מתכננים להוציא לאור גם מבחר חדש של עבודותיו. פסטרנק ידוע בארץ מולדתו בריה"מ בעיקר כמשורר. (רויטר).

מרכז ויזנטאל חשף שמות 74 פושעים נאציים החיים בארה"ב

מאת רן דגוני
סופר „מעריב" בניו־יורק

שמותיהם של 74 פושעי מלחמה נאציים החיים בארה"ב בזהות כוזבת, נמסרו אתמול למשרד המשפטים האמריקני – אמר אתמול דובר מטעם מרכז שמעון ויזנטאל בלוס־אנג'לס.

זו הרשימה הארוכה ביותר מסוגה שהוגשה למשרד המשפטים האמריקני ע"י גוף לא ממשלתי.

דובר מטעם המכון בלוס־אנג'לס אמר, כי פושעי המלחמה שברשימה אינם יודעים כי אותרו. לדבריו, הוכנה הרשימה בהסתמך על מאגר מידע של המשרד להגירה ואזרחות. גילי פושעי המלחמה שברשימה הוא 64־85. יתכן שכמה מהם מתו, שכן לא נעשה מאמץ לאתרם במקומות מגורים עכשוויים.

בינתיים קראו ארגונים יהודיים אמריקניים לממשל להסגיר לבריה"מ את פושע המלחמה הנאצי קארל לינאס, שהשתתף במעשי רצח המונים כאשר היה ראש מחנה הריכוז טארטו. אם יוסגר צפוי לו בבריה"מ עונש מוות. ההחלטה הסופית נתונה עתה בידי שר המשפטים, ארווין מיז, שעדיין בוחן את התיק.

הרובע היהודי בירושלים

החברה לשיקום ולפיתוח הרובע היהודי בעיר העתיקה בירושלים בע"מ

הודעה בדבר היצע חנויות

מוצעות בזה לציבור מספר חנויות להחכרה. ההשתתפות בהיצע כפופה לתנאים המפורטים בחוברת ההיצע.

פרטים על מיקום הנכסים ותנאי החכירה, ניתן לקבל במשרדי החברה לשיקום הרובע היהודי, כבר בתי מחסה, טל. 288767, 02-288141/2.

את ההצעות יש להגיש עד ליום ו', כ"א בשבט תשמ"ז, 20.2.87, בשעה 11.00, לתיבת ההצעות במשרדי החברה.

החברה לשיקום ולפיתוח הרובע היהודי בעיר העתיקה בירושלים
בית רוטשילד, כבר בתי מחסה,
הרובע היהודי ירושלים, ת.ד. 14012.

ב"ה, שבט תשמ"ז

מכללת תלפיות

המכללה הדתית להכשרת עובדי חינוך והוראה
רח' דב הוז 16, תל־אביב
טל' 248649, 240007

במסגרת האירועים לציון יובל ה־50 של המכללה

הננו מתכבדים להזמין את הציבור

לכנס פדגוגי

על הנושא

חינוך לערכים ולתרבות של התנהגות

בהשתתפות:
הרה"ג **שמחה הכהן קוק שליט"א**, הרב הראשי והאב"ד, רחובות.
יעקב הדני, ראש החינוך הדתי במשרד החינוך והתרבות.
ד"ר חיים מ. בסוק, ראש מינהל החינוך, תל־אביב.
המנחה: **ד"ר ש. פישר**

הכנס יתקיים אי"ה ביום רביעי, י"ט בשבט 18.2.87 בשעה 7 בערב, באולם המכללה, קומת הקרקע.

הכונו לכנס הבוגרות שיתקיים אי"ה בערב יום ירושלים

תלפיות

לסמנכ"ל החברה

מיכה רוזנבלט

עם התמנותך לתפקיד יו"ר אגודת האקטוארים בישראל

ברכות מקרב לב

ההנהלה והעובדים
מנורה
חברה לבטוח בע"מ

מנורה חברה לבטוח בע"מ

הקרן לטיפול בחסויים

מזמינה בזה

הצעות לרכישת דירה בת 5 חדרים בירושלים
ברח' אבן־עזרא 26 (קומת קרקע)

את הנכס אפשר לראות בתיאום מראש בטלפון 02-722452.
הצעות יש להגיש (על גבי טפסים שיימסרו למציעים), במעטפה סגורה במשרדי „הקרן לטיפול בחסויים", רח' פרץ 6, ירושלים, עד תאריך 11/3/87 שעה 10.00. ועדת המכרזים תשב באותו יום בשעה 11.30 במשרד הקרן.
מגישי ההצעות חייבים להיות מוכנים בעת פתיחת המעטפות ע"י ועדת המכרזים. על המציע לצרף שיק בנקאי בשיעור של 10% מגובה הצעתו. המכירה כפופה לאישור בית המשפט. אין „הקרן לטיפול בחסויים" מתחייבת לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר או כל הצעה שהיא.

א. הכסטר,
מזכיר „הקרן לטיפול בחסויים"

חדש!
תקליט עם פילפל
הד ארצי

בס"ד

מדינת ישראל — משרד החינוך והתרבות

"שאנן"

המכללה הדתית לחינוך — חיפה

החלה ההרשמה לשנה"ל תשמ"ח למסלולים הבאים:

התוכנית להכשרת מורות
— מורות לחטיבת הביניים (התמחויות: תנ"ך, תושב"ע, לשון, טבע, מתמטיקה, אנגלית, גאוגרפיה)*.
— מורות כוללות לכתות ג'—ו'.
— מורות לחינוך מיוחד (לביה"ס היסודי ולחטיבת הביניים).
— מורות לגיל הרך.
— גננות.
— מסלול הסבה להוראה, לבעלות תואר אקדמי.

★ *הלימודים במסלולי ההכשרה מקנים תואר של "מורה מוסמכת בכירה".*
★ *ניתן ללמוד במסלול משולב עם האוניברסיטה הפתוחה לקבלת התואר האקדמי ב.א.*
★ *תלמידות מצטיינות זכאיות למילגות מיוחדות מטעם המכללה, עד לפטור מלא משכ"ל.*
★ *מורות חיילות תוכלנה, במקרים מסויימים, לסיים למודיהן לתואר "מורה מוסמכת בכירה" תוך שנתיים.*

התוכנית להשתלמות מורים
— מסלול למורים ולגננות בפועל ובשנת שבתון. לקבלת תואר "מוסמך בכיר" ולגמול השתלמות.
— מסלול להסמכת מורים להוראה בחטיבת הביניים.
— מסלול להכשרת מרכזי מקצוע בביה"ס הממ"ד.
— קורסי השתלמות, לפי תכנית אישית, במגוון רחב של תחומים.

לקבלת פרטים נוספים, טפסי רישום וייעוץ, יש לפנות למזכירות המכללה דרך יד לבנים 101, ת.ד. 44907 חיפה 31448. טלפון: 212683, 04-211947.

* המכללה שומרת לעצמה את הזכות לפתוח התמחויות בהתאם לרישום.

هكذا من الاصل

هكذا من الأصل

נער ממחנה הפליטים מועזי נפצע קל מירויות בעת התפרעויות

צה"ל הפעיל אתמול כוחות גדולים לפיזור הפגנות בחבל עזה ★ בשכם נעצרו 15 נערים שהסיתו ★ תלמידי ישיבת „קבר יוסף": לא מטפלים כראוי בתלונות נגד מתפרעים ממחנה הפליטים בלטה"

מאת עזרא ינוב ואבינועם בר־יוסף

צה"ל הפעיל אתמול כוחות רבים לפיזור מפגינים וזורקי אבנים בחבל עזה, בדיר אל באלח, בחאן יונס ובמחנה הפליטים מועזי. ההפגנות נערכו באקבו של הזדהות עם מצבם של הפלשתינאים המבותרים במחנות פליטים בלבנון.

נער ממחנה הפליטים מועזי נפצע אתמול לפני הצהרים באופן קל מירויות. היה זה בעת שהתפרעו נערים ממחנה הפליטים וזרקו אבנים על כלי רכב של צה"ל שפיטרלו בכביש הראשי. החיילים נאלצו לירות באוויר ולפזר את המפגינים. בצה"ל בודקים כיצד נפגע הנער.

המתיישבים הישראלים, אשר חסמו את צומת הכבישים בין דיר אל באלח לכביש הראשי, בעקבות ידויי אבנים על רכב של אחד המתיישבים שעבר בחאן יונס, התפנו מרצונם הטוב כעבור זמן קצר.

תלמידי הישיבה בקבר יוסף בשכם דורשים להדיח את מפקד המשטרה המקומית ואת מפקד המרחב מטעם צה"ל, משום שלטענתם הם מתנכלים להם ואינם מטפלים כראוי בתלונותיהם נגד מתפרעים ממחנה הפליטים בלטה הסמוך.

אתמול עצרו כוחות הבטחון 15 נערים שסיתו תלמידי בתי ספר בשכם לבצע הפרות סדר. נערים אלה נעו בין בתי הספר בעיר, כשהם רעולי פנים וקראו לתלמידים לפגוע באנשי כוחות הבטחון ליידות אבנים, להקים מחסומים, ולפגוע בכל יהודי שעובר בעיר שכם.

אתמול היו ביהודה ושומרון מספר מקרי הפרות סדר נוספים. ברמאללה ירו נוסעי מכוניות ישראליות מספר יריות באוויר לאחר שמכוניתם נרגמה באבנים בככר מנורה במרכז העיר.

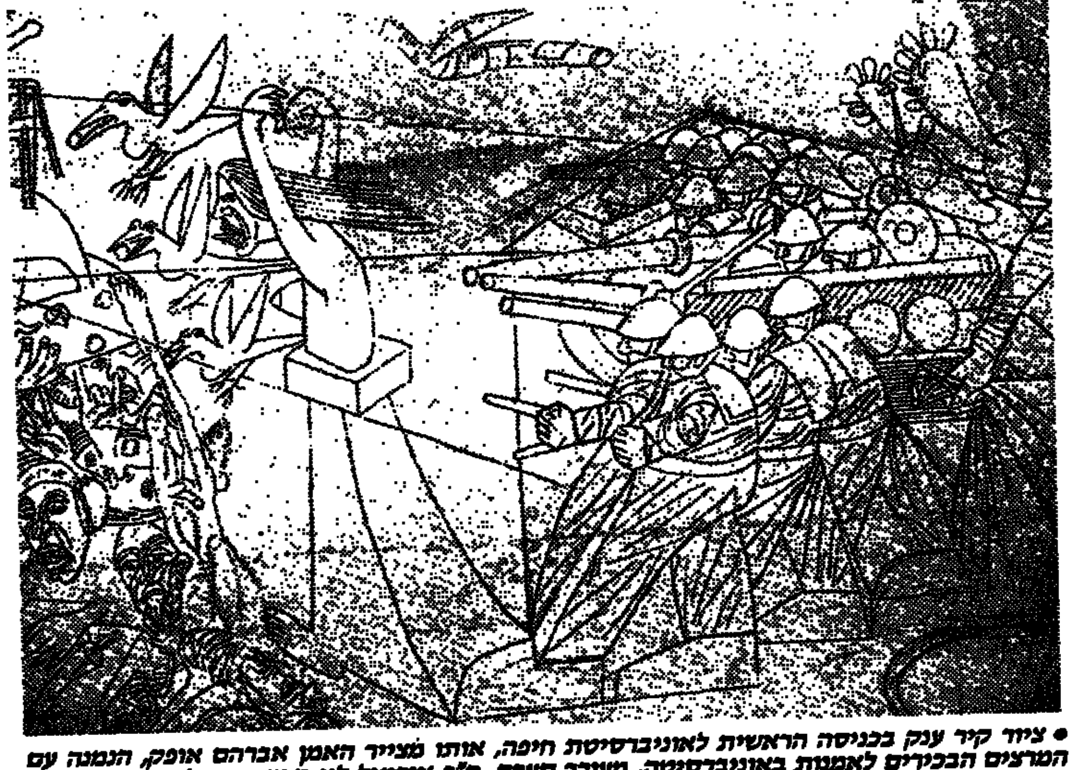

● ציור קיר ענק בכניסה הראשית לאוניברסיטת חיפה, אותו מצייר האמן אברהם אופק, הנמנה עם המרצים הבכירים לאמנות באוניברסיטה, מעורר סערה. ח"כ אוריאל לין תבע אתמול שהכנסת תדון בדחיפות במעשה הסתה של אוניברסיטת חיפה נגד המדינה באמצעות ציור קיר אמנותי. נושא הציור הוא „ישראל — חזון לעומת מציאות", ומופיעים בו בליל פרצופים מעוותים, חורצי לשון ואברי מין, מעין חיזיון „עגל הזהב". ראש החוג לאמנות באוניברסיטה, פרופ' אברהם קמפף מסר, כי אופק נבחר פה אחד לביצוע הציור על ידי ועדת האמנות של האוניברסיטה. לצורך הפרוייקט, הועמד תקציב של 20 אלף דולר, תרומת נדבן מארה"ב. (צילום: שלמה מוסקוביץ)

„נכה" בכסא גלגלים טיפס ברגל לקומה ד'

„גם קרה ומי שהיה מרותק לכיסא גלגלים, עקב דריכה על קיפוד במקלחת במתקן צבאי, בעת שירות מילואים — קם על רגליו.

כך הגיב נשיא בית משפט השלום בחיפה השופט רם סביר בעת ש„נכה צה"ל", שהיה מרותק משך שנים לכסא גלגלים, טיפס ללשכתו, בקומה הרביעית של בית המשפט והתייצב בפניו כשהוא על רגליו.

האיש בן ה־33, נשוי ואב לילדים טען, כי בהיותו לפני שנים בשירות מילואים, בדרכו למקלחת, דרך בשתי כפות רגליו על קיפוד וכתוצאה מכך לקה בשיתוק.

חייל המילואים אושפז בבתי חולים שונים ברחבי הארץ, אך קצין התגמולים במשרד הבטחון דחה את תביעתו להכיר בו כנכה ולכן פנה האיש לבית משפט השלום בחיפה לוועדת הערעורים.

ד"ר משה זהר פסיכיאטר באגף השיקום במשרד הבטחון טען שהאיש הינו מתחזה מהסוג הגרוע והמליץ אף להעמידו לדין על כך שקיבל ממשרד הבטחון כספים לצורך מימון טיפול רפואי והוצאות נילוות, לרבות תשלומים כנכה מטופל.

בחודש דצמבר אשתקד, חשף סגן בכיר לפרקליט מחוז חיפה, עו"ד שמואל קרני בפני בית משפט השלום בחיפה, תמונות שבו צולם הנכה, על ידי בלשים פרטיים שנשכרו לצורך כך על ידי משרד הבטחון. אלה צילמו אותו, בהסתר רץ, קופץ ומשחק בכדור.

אתמול התייצב האיש בבית המשפט ואמר: „היה שיתוק והשיתוק עבר לי". הוא ביקש שמשרד הבטחון ישלם לו פיצוי עבור התקופה שבה היה רתוק לכסא הגלגלים.

נשיא בית משפט השלום החליט לתת לתובע הזדמנות נוספת לנסח את ערעורו כנגד החלטת קצין התגמולים מחדש, מאחר שהערעור הקודם שהוגש לבית המשפט מתייחס לשיתוק בפלג גופו התחתון, תופעה שממנה החלים, לטענתו. (עתי"ם)

„לא אנסתי אותה", טוען מלח הצי ה־6

מאת דוד זוהר

המלח האמריקני ג'ימי קנדי (21), מנושאת המטוסים „קנדי", החשוד בנסיון לאנוס תיירת אנגליה העובדת במאב „סנטאוזיה" בכרמל, הובא אתמול בפני שופט השלום החיפני רפאל תרמנסקי, אשר האריך לבקשת המשטרה את מעצרו ב־7 ימים.

בא כח המשטרה טען בפני השופט כי במאב שבשדרות הנשיא, ניסה החשוד לאנוס את התיירת פאולה הולדי (22) מאנגליה. הוא תקף אותה, ופצע אותה בכל חלקי גופה, שרט אותה בפניה וברגליה ואחר כך נופף לעומתה בסכין באומרו לה כי הוא רוצה לשכב עימה. „החקירה טרם נסתיימה ויש לערוך בדיקות מעבדתיות של זיהוי דם. מאחר והחשוד הינו חייל אמריקני, יש חשש שלא נוכל לחקור לאחר הפלגה", טען התובע המשטרתי.

סניגורו של הימאי, עו"ד ירון בר דיין, טען שמרשו חף מפשע.

ציפורי: „מפקירים מקבלי הקיצבות'

מאת גבי קסלר

מנכ"ל הביטוח הלאומי, מרדכי ציפורי, מותח ביקורת חריפה על המדיניות הכלכלית של הממשלה וקובע כי הממשלה ביחד עם ההסתדרות והמעסיקים „הפקירו ציבור אדיר של מקבלי קיצבת הביטוח הלאומי".

במזכיר ששיגר ציפורי אל חברי ועדת הכספים והעבודה של הכנסת, קורא מנכ"ל הביטוח הלאומי לחברי הכנסת לדחות את החלטות הממשלה הנוגעות להקטנת דמי הביטוח הלאומי ולשיטת עדכון הקיצבות.

בפנייתו אל חברי הכנסת, כותב ציפורי כי בזמן האחרון חל כירסום ברגישות החברתית של המימשל, וכי צעדים שננקטו לאחרונה פוגעים בעקרונות היסוד של הביטוח הלאומי, ויש בהם כדי לערער את הבסיס לקיומו של המוסד ולתיפקודו התקין.

80 חברים עזבו את מרום הגולן השרוי במשבר

התק"ם סגרה האשראי לקיבוץ אחרי שנקלע לחוב של 12 מיליון דולר

מאת יהודה גורן

קיבוץ מרום גולן, הראשון שהוקם ברמת הגולן לפני 20 שנה והגדול מבין קיבוצי הגולן, שרוי במצבי־נת קיום וניצב בפני עזיבת התקים.

באחרונה עזבו את הקיבוץ 80 חברים. הקיבוץ נקלע לחוב עצום בסך 12 מיליון דולר וקרן התק"ם הורתה לארגון הקניות של הגליל העליון, אליו משתייך הקיבוץ, לסגור את כל החשבונות והאשראי שניתנו לקיבוץ. כתוצאה מכך לא יכול קיבוץ מרום הגולן לרכוש דלק, מזון, תערובת ושאר מוצרי יסוד ואספקה שוטפת למחייתו.

בתנועה הקיבוצית לא ידוע על מקרה דומה שחשבונותיו של קיבוץ כה גדול נסגרים בארגון הקניות האזורי התנועתי שלו. במצב שנוצר, יאלץ הקיבוץ למכור את תוצרתו ישירות לשווקים ובתמורה הכספית לשלם את הוצאותיו השוטפות.

בקיבוץ מרום הגולן שהוקם לפני 20 שנה בצפון הגולן השרוי במשבר כלכלי וחברתי עמוק, רב הזעם על התק"ם ונשמעות בו הדיעות שיש לשנות את אופיו מקיבוץ לישוב קהילתי.

10 שנות מאסר לקצין בכיר בפתח

מאת גיל יודילוביץ'

סלימאן חילס, בן 45, שנלכד לפני כשבעה חודשים על ספינה בלב ים בעת שהיה בדרכו ללבנון שם עמד לקבל לידיו תפקיד סגן מפקד הכוחות המזויינים של הפתח בביירות ובעין הילווה, נשלח אתמול למאסר 10 שנים. ארבעה מחבלים שנלכדו עימו על הספינה נשלחו אף הם למאסר.

בית המשפט הצבאי בלוד, בראשות אל"מ אהרן אלפרין, קיבל את עמדת התובע, סגן ראובן הלף, כי למרות שהקצין הבכיר לא אחז אישית בנשק נגד חיילי צה"ל, מידת אחריותו היתה גבוהה ולכן יש להחמיר בעונשו.

פרקליטו הודיע כי יערער על חומרת העונש.

שוקלים לפטר את ראש מועצת עמנואל

מאת אהוד רבינוביץ

במשרד הפנים שוקלים לפטר את ראש מועצת עמנואל, בעקבות מעורבותו בנסיון הדחה בכח שנעשה השבוע לחבר מועצה.

גורם בכיר במשרד הפנים, שמסר על כך, הוסיף כי אין זו פעם הראשונה בה מעורב ראש המועצה אליהו מירב, במעשים שהם בניגוד לחוק ולנהלים. לדבריו, הדבר חמור במיוחד, לאור העובדה, שמדובר איננו בנבחר ציבור, כי אם מונה לתפקידו על ידי משרד הפנים.

נסיון ההדחה בו מעורב מירב נעשה לשמואל ויינמן, חבר מועצת העיר עמנואל, המתגורר כיום בירושלים, אליה עבר לפני מספר חודשים בשל הזקקותו לטיפול רפואי.

ביום שלישי הגיע לביתו של ויינמן משה הכהן, תושב עמנואל ומקורבו של ראש המועצה, ודרש מויינמן תחת איומים לכתוב מכתב התפטרות, בטענה כי רבני העיר ביקשו זאת. ויינמן פקפק בכך והסכים לכתוב את המכתב, בתנאי שיפקידו בכספת, עד שיברר את הנושא עם רבני העיר. ברגע שסיים לכתוב את המכתב, חטף הכהן מידיו את המכתב ונמלט. ויינמן לא ויתר, רץ אחריו ותפסו. בין השניים התפתח מאבק, שבסופו הצליח הכהן להמלט, כשהמכתב בידו, כשפניו מועדות לראש המועצה.

השניים מיהרו לפנות לביתו של הממונה על הישובים ביהודה ושומרון ד"ר אהרן לוי, ולהגיש לו את מכתב ההתפטרות ובקשה למנות את משה הכהן במקום ויינמן. ד"ר לוי סירב לקבלם.

בתגובה על כך אמר ד"ר לוי: „הנסיון לפטר את ויינמן בצורה שבה נעשה הדבר, הוא פסול. על כן, התפטרותו אינה תופסת, אלא אם כן תתקבל בהצבעה שתערך במליאת מועצת הישוב".

אתמול הגיש שמואל ויינמן תלונה במשטרה. ראש המועצה אליהו מירב הכחיש מעורבותו בנושא ואמר: „ידעתי שיש כוונה לפנות לויינמן בבקשה שיתפטר אך לא ידעתי שכך זה יסתיים. טרם קיבלתי כל פניה שהיא בנושא למשרד הפנים".

זוכה אברהם טייבר

אברהם טייבר (58) מתל־אביב, איש המוכנות היהודית לשעבר, שהואשם בכמה מקרים של קבלת שוחד בהיותו סגן מהנדס ראשי של היחידה זוכה בבית המשפט המחוזי בתל־אביב מכל האשמות שהועלו נגדו.

בכתב האישום, שהוגש במאי 1981, פורטו 4 מקרים שבהם, לטענת הפרקליטות, קיבל טייבר שוחד מאנשים שונים, בשל פעולות שונות שביצע, הקשורות לתפקידו.

השופט יוסף חג'־יחיא קיבל טענת הסניגור, וזיכה את טייבר מכל אשמה.

„הייתי תחת לחץ", טוענת מזכירתו של רפי לוי והוכרזה עדה עוינת

מאת ברוך מאירי

„לחצו אותי נורא בחקירה; לא ידעתי מה אני אומרת ומה שנרשם בעדות אמרתי תחת לחץ", טענה אתמול שושנה חיומי, מי שהיתה מזכירתו של הממונה לשעבר על מחוז ירושלים, מטעם משרד הפנים רפי לוי, בעדותה אתמול בבית משפט המחוזי בירושלים. בשל עדותה זו, הוכרזה כעדה עויינת במשפט.

שושנה חיומי היתה מזכירתו של רפי לוי במשך 5 שנים ועיקר עדותה אתמול נסובה סביב מסירת תעודות ארמ"ים (אנשים רמי מעלה) אשר נמסרו לאישים שונים ביד"ש ואשר לפי טענת התביעה תמורתם קיבל רפי לוי טובות הנאה.

חיומי הוכרזה כעדה עויינת בעקבות תשובותיה לשאלותיו של התובע ערן שנדר. התובע שאל אותה האם זכור לה מקרה בו הגיע למשרדו של רפי לוי אשת עסקים מהשטחים בשם נוהא ונגירי והביאה עימה דבר מה לרפי לוי. העדה השיבה על כך בשלילה. תשובה דומה מסרה כאשר נשאלה אם היא זוכרת כי חליל ג'נחו — בנה של תגה ג'נחו הנאשמת אף היא במשפט זה — הגיעה למשרדו של רפי לוי וביידו חבילה.

מזכירתו של רפי לוי השיבה כי היא מעולם לא ראתה את חליל ג'נחו מביא עמו חבילה למשרדו של רפי לוי. התובע לא ויתר: „הרי בעדותך במשטרה מסרת בצורה מפורטת על מקרים בהם אכן הגיעו הן חליל ג'נחו בנגרי למשרד עם חבילות ויצאו בלעדיהן".

חיומי טענה, כי עדותה במשטרה נגבתה תחת לחץ. היא סיפרה, כי חוקרי המשטרה אמרו לה כי אם לא תעיד נגד רפי לוי, היא תהיה במקומו בבית המעצר באבו כביר. כיון שיש לה תינוקת בבית היא מאוד חששה והעידה את אשר העידה.

בלס יעיד בשבוע הבא

מאת איה ארנשטיין

איש העסקים דוד בלס יעלה על דוכן העדים ב־23 בחודש וימסור את עדותו. במשפט שבו הוא נאשם יחד עם עוזרו לשעבר, צבי אהרוני, בקבלת 29 מיליון דולר במירמה מחברת א.ש.ת בכספים של התנועות הקיבוציות.

זאת, לאחר ששופטת בית המשפט המחוזי בתל־אביב שושנה ברכן דחתה אתמול את בקשת הסניגורים, עוה"ד יעקב וינרוט, יהודה ויינשטיין וגיורא אדרת, שלא לחייב את שני הנאשמים להשיב על האשמה נגדם.

התאחדות הסופרים במדינת ישראל
הסקציה של הסופרים כותבי רוסית
מעריב
המחלקה להסברה
ההסתדרות הציונית העולמית
קרן אביעזר

מכריזים על
הפרס השנתי לפובליציסטיקה בלשון הרוסית לשנת תשמ"ז
ע"ש אריה דיסנצ'יק ז"ל עורכו השני של מעריב

סופרים ועיתונאים כותבי רוסית החיים במדינת ישראל ובבריה"מ מוזמנים לשלוח מאמר חדש, או שפורסם לראשונה בשנת 1986. על המאמר להיות מודפס במכונת־כתיבה בשפה הרוסית ולכלול לא יותר מ־5 עמודים.

נושא המאמר:
„יהדות ברה"מ בסוף שנות ה־80 — לאן ?"

את המאמר יש לשלוח בהתאם להנחיות הבאות:
* כל משתתף/ת רשאי/ת לשלוח מאמר אחד בלבד.
* על המאמר לא יצוין שם המחבר/ת
* ... $500.-

לתושבי תל־אביב־יפו

קשת — אגודה למען הקשיש בתל־אביב־יפו
בשיתוף עם
משרד הבריאות
הלשכה המחוזית, רח' הארבעה 14, הקריה, תל־אביב.

החלה הרשמת מועמדים לנופשון במוסד הסיעודי צהלון
(שד' ירושלים 100, יפו).

הנופשון מיועד לזקנים סיעודיים המטופלים בביתם ע"י המשפחות אך באופן זמני, בגלל מחלה, חופש או מנוחה, נחוץ למשפחה פסק־זמן מטיפול בזקן, שלא יעלה על חודש ימים. בתקופה זו יתקבל הזקן בנופשון. לאחר המועד המוסכם, יחזור הזקן למשפחתו. לקבלת פרטים והרשמה, נא לפנות ליחידה למחלות ממושכות, משרד הבריאות רח' הארבעה 14, הקריה, ת"א, בימים ב' או ה' בין השעות 8.00—12.00. טלפון: 03-268271.

הטכניון
הצבור מוזמן להרצאה בנושא
„אדם ומכונה בעידן המחשב"
פרופ' ש. מרחב
המחלקה לאוירונאוטיקה, הטכניון
ביום ג', י"ח שבט תשמ"ז (17.2.87) בשעה 20.00 בבורכו ע"ש טולי דני בבנין הטכניון ההיסטורי, חיפה.
יש להבטיח מקומות מראש טל. 04-671372

ביה
נופש בפסח לציבור הדתי
במבחר מלונות מעולים
כשר גלאט ולמהדרין
פרטים והרשמה
03-771718, 03-459754, 02-421716, 02-434766, 02-639469

ארט מכירות פומביות
מודיעה על
מכירה פומבית
שתתקיים במוצאי שבת, 14.2.87, בשעה 21.00, במלון ראמדה קונטיננטל תל אביב.
במכירה:
★ 75 שטיחים פרסיים נדירים ממכרז
★ תמונות
★ כלי כסף
★ פורצלנים
★ תכשיטים
★ עתיקות
תצוגת הפריטים תתקיים במלון ראמדה קונטיננטל, היום, יום שישי 13.2.87, בין השעות 18.00—22.00. ביום שבת 14.2.87 בין השעות 10.00—14.00

לאל"מ (מיל.) **אהרן חרסינה**
בהגיעך לגבורות
מאחלים לך עד 120
הרבה בריאות וכל טוב
אשתך: רחל
הבנות: צפורה ואברהם נגל
רותי ואילן שלגי
הנכדים: ענת, גל, מיכל ויובל

למנהל מחלקת ניתוחי לב וחזה
בבית החולים בילינסון
ולכל צוות המחלקה
על הטיפול המצויין
בראש משפחתנו
זוננברג מלאכי
ועל היחס האנושי הנהדר
לו זכינו כולנו
בשעותינו הקשות
יישר כח ותודה רבה
משפחת זוננברג

למכירה
מכונת ניקוב אוטומטית
WIEDEMANN 25 טון
תנועת שולחן: 1250×1250 מ"מ
פרטים בטלפון: 03-9630221

פצעי בגרות
טיפול בשיטה מיוחדת
שהובאה מארה"ב
ומביאה לשיפור מיידי
לשם קביעת תור
טל' 04-663179

לא להרפתקנים!
פנוי/ה ומעונין להקים בית ומשפחה, פנה/י לאלי שלש. שדכן משפחתי, פרטי ובעל קשרים.
טל. בבית גם בשבת — 03-990507, 03-991949.

מעריב

...ע „בול"

הספר „ד"ר ז'יוואגו" ...קבל הכשר בבריה"מ

...רכז ויזנטאל חשף ...שמות 74 פושעים ...החיים בארה"ב

בירושלים
...לשיקום ...היהודי ...בירושלים
...מבצע חנויות

באשדוד זועמים על הרדיוס

אוהדי קבוצת הכדורגל המקומית הביעו מחאתם על עונש הרדיוס שנקבע לקבוצה

עזרא ינוב

מאות מתושבי אשדוד התרוצצו אתמול בין מועצת הפועלים למרכזי עיר הנמל, אובדי עצות, ואיימו להפגין ולנקוט צעדים חריפים לאחר שנודע להם כי קבוצת הכדורגל שלהם, הפועל אשדוד, הראשונה בטבלת ליגה ב' דרום – נענשה בעונש רדיוס עד סוף עונת המשחקים הנוכחית.

ועדת המשמעת של ההתאחדות לכדורגל שמעה את תלונתה של קבוצת הכדורגל סקציית נס ציונה, הוכו שחקניה בידי האשדודים עם תום משחק הכדורגל בו ניצחה המארחת 3–0, באשדוד.

על־אף ששופט המשחק לא דיווח על האירוע, ואף לא הוגשה תלונה במשטרה – ספגה הפועל אשדוד את העונש. האגודה הודיעה אתמול כי תערער ביום א' הקרוב על העונש, ומזכיר מועצת פועלי אשדוד גם שיגר מברקים לוועדת הספורט של הכנסת, בו הוא מביע חשש מהתפרעויות בנושא, בעיר.

אין יתרון ביתיות בליגה הטובה בעולם

מה קרה ליתרון הביתיות ב־נ.ב.א? – אתמול לא היתה לו כל משמעות. כל חמש האורחות ניצחו, והמאזן של המארחות, יחד, נשאר שלילי – רק 176 ניצחונות ב־538 משחקים עד כה...

דומיניק ווילקינס הצעיד את אטלנטה, עם 35 נקודות ו־13 ריבאונדים, לניצחון חוץ בלוס־אנג'לס על הקליפרס 109–82. ביל ליימביר תרם 30 נקודות (9 בהארכה) ו־20 ריבאונדים לניצחון החוץ של דטרויט בפילדלפיה 113–123 (אייזאה תומאס 29; מוריס צ'יקס 31 לפילדלפיה). צ'אק פירסון קלע 42 נקודה בניצחון החוץ של אינדיאנה בפניקס 105–121. מילוואקי ניצחה בניו־יורק 104–127 (למרות 29 של פאט יואינג) ווואשינגטון בסאן־אנטוניו 108–133 (מוזס מאלון 32).

התורכים מוכנים להשתתף בטורניר כדורסל בארץ

משרד החוץ התורכי הביע הסכמה עקרונית להזמנת ישראל להשתתף בטורניר כדורסל לבתי ספר תיכוניים – כך נמסר אתמול מאיסטנבול.

התורכים הודיעו כיון אין מניעה מבחינתם להיענות להזמנה הישראלית, זאת – רק בתנאי שהמשחקים לא יתקיימו בירושלים.

קול השלום: שידור חי

תחנת הרדיו „קול השלום" תשדר מחר, במסגרת תכנית הספורט שלה, את המשחק המוקדם מאיצטדיון בלומפילד בשידור ישיר ומלא, החל בשעה אחת בצהריים.

הפסד בכורה לשכונה

צופה מגן שמשון ת"א יפתח הלוי (בתצלום), שקבוצתו תתמודד מול בני־יהודה ת"א מחר, בהצגה הראשונה בבלומפילד

אלכס פרלסמן

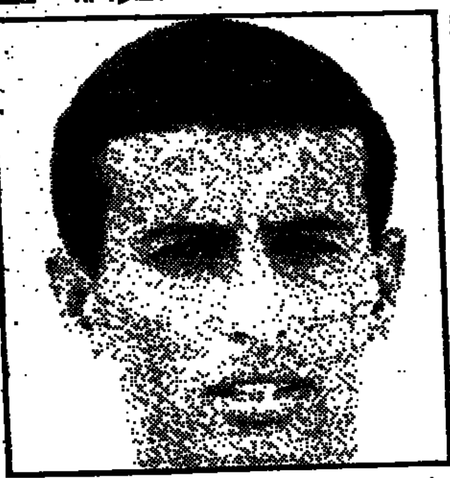

מגן שמשון ת"א, יפתח הלוי, יהיה מחר אחד הברגים היותר חשובים של קבוצתו בנסיונה להנחיל הפסד בכורה העונה לבני־יהודה ת"א. הלוי ישלב, כהרגלו, משימות של שיתוק, אחד מחלוצי היריב, עם פריצות באגפים למטרות התקפיות. כמי שנתון בשפע ביטחון עצמי, משוכנע יוצא מכבי ת"א בן 24 כי „שמשוני הכרם" יעלו השבת בבלומפילד, לפני שיתחיל באיצטדיון היפואי משחק המוקד של המחזור ה־18, בין בית"ר ירושלים למכבי חיפה. את תוצאות מחזור מחר הוא מעריך:

הפועל כפר־סבא – מכבי יבנה. תיקו. יבנה לא תוכל להסתגר במגרש גדול, אבל כפר־סבא אינה נמצאת בפורמה טובה, ולכן הנקודות יחולקו. (בסיבוב הראשון 1–2 ליבנה).

הפועל באר־שבע – הפועל ת"א. כל תוצאה אפשרית, מכיון ששתי הקבוצות יציגו משחק פתוח. לת"א יש יתרון מבחינת חומר השחקנים שלה, ובאר־שבע תהנה מכך שהמשחק בביתה. הרבה תלוי בשבתאי לוי. אם הוא יבקיע – תל־אביב תנצח. (0–0 בסיבוב הראשון).

מכבי יפו – מכבי ת"א. מכבי ת"א טובה יותר, ותנצח. (3–0 לת"א).

הפועל לוד – מכבי נתניה. תיקו. לוד בסיגנה, ונתניה חוזרת לעצמה. אבל לנצח בלוד זו משימה קשה ביותר. (1–0 לנתניה).

בית"ר נתניה – הפועל פ"ת. כל תוצאה, מלבד ניצחון לפ"ת – תהיה הפתעה. (3–0 לפ"ת).

בית"ר ת"א – מכבי פ"ת. פ"ת היא קבוצה מאוד בינונית. במקרה הטוב, היא תוציא תיקו, אבל בית"ר יכולה גם לנצח. (1–2 לבית"ר).

שמשון ת"א – בני־יהודה. אמנם לבני־יהודה קבוצה חזקה מאוד, אבל האתגר שלנו והרצון להעלות את שם שמשון כקבוצה שניצחה בפעם ראשונה העונה את בני־יהודה, יביאו לנו את שלוש הנקודות. (1–1).

בית"ר ירושלים – מכבי חיפה. חיפה תגיע לבלומפילד עם מלוא המרץ והאמביציה. אך את בית"ר ירושלים קשה לנצח, גם אם היא ביום חלש. תיקו. (בסיבוב הראשון 1–2 לבית"ר).

ראשי הכדוריד בהפועל רחובות: סוגרים!

ברוריה ביגמן

מחלקת הכדוריד של הפועל רחובות, על 120 שחקניה, משבתת להלוטין החל מאתמול.

ראשי האגודה הודיעו אתמול במברקים למזכ"ל ההסתדרות, ישראל קיסר, מחזיק תיק הספורט בהסתדרות יעקב ישי, מזכ"ל הפועל יצחק אופק, מזכיר מועצת פועלי רחובות עלי פלג ומזכיר מפלגת העבודה ברחובות בני לוין – על החלטתם לסגור את המחלקה.

צעד זה נבע מהסתבכויות כספיות של המחלקה, עליה מוטלים עיקולים בסך 400 אלף ש"ח, על חובות למס־הכנסה וביטוח לאומי.

יו"ר המחלקה עו"ד זאב טלמור, אמר אתמול: „רצינו להקים עמותה, אך מועה"פ מנעה זאת, ואין באפשרותנו להפעיל את המועדון מפני שאין לנו גוף מנהל".

● הפועל ר"ג והפועל ראשל"צ יעמדו בפני ועדת המשמעת של איגוד הכדוריד בגלל מעורבותם בתיגרה המונית שפרצה בסיום המשחק ביניהם (16–16).

שופטי המשחק משה הרמן ואלי פוקס ציינו בדו"ח כי עשר שניות לפני סיום המשחק נשלף כרטיס אדום למאמן ראשל"צ יוסף קלדנר, שפרץ למגרש עם פסיקת עונשין.

לאן השבת

■ **כדורגל**

(שעה ראשית: 15.00)

ליגה לאומית

הפועל כפ"ס – מכבי יבנה
הפועל ב"ש – הפועל ת"א
מכבי יפו – מכבי ת"א (יום ו')
הפועל לוד – מכבי נתניה (ו', 14.30)
בית"ר נתניה – הפועל פ"ת
בית"ר ת"א – מכבי פ"ת
שמשון ת"א – בני־יהודה, בלומפילד, 13.00
בית"ר י־ם – מכבי חיפה

ליגה ארצית

הפועל חיפה – בית"ר נהריה
הפועל עכו – הפועל י־ם
הפועל טבריה – מכבי עמידר
מכבי שעריים – הכח ר"ג (יום ו')
צפרירים חולון – בית"ר רמלה (ו')
הפועל חדרה – הפועל מרמורק (ו')
הפועל ר"ג – הפועל דימונה
בית־שאן – הפועל יהוד

ליגה לאומית
(לאחר המחזור ה־16)

.1	בית"ר ירושלים	18–37	35
.2	בני־יהודה	13–20	26
.3	מכבי תל־אביב	13–26	24
.4	שמשון ת"א	10–16	24
.5	הפועל כפר־סבא	17–21	24
.6	מכבי חיפה	11–14	24
.7	הפועל לוד	9–16	23
.8	הפועל תל־אביב	12–25	23
.9	הפועל פתח־תקוה	16–20	22
.10	מכבי נתניה	21–16	20
.11	מכבי פתח־תקוה	13–14	19
.12	הפועל באר־שבע	11– 9	19
.13	בית"ר תל־אביב	23–16	17
.14	מכבי יבנה	18–13	16
.15	מכבי יפו	25–12	12
.16	בית"ר נתניה	43– 8	7

ליגה ארצית
(לאחר המחזור ה־16)

.1	הפועל חיפה	9–21	30
.2	צפרירים חולון	8–16	27
.3	הפועל חדרה	16–23	27
.4	הפועל יהוד	16–21	27
.5	הפועל ירושלים	18–20	26
.6	הפועל עכו	14–19	25
.7	מכבי שעריים	8–13	22
.8	מכבי עמידר	15–12	22
.9	הפועל בית־שאן	20–17	20
.10	בית"ר רמלה	17–14	19
.11	הפועל רמת־גן	11– 7	19
.12	הפועל טבריה	23–21	18
.13	הפועל מרמורק	24–18	16
.14	הכח רמת־גן	17– 9	16
.15	בית"ר נהריה	17–11	14
.16	הפועל דימונה	22–13	12

■ **כדורמים**

בליגת החורף ייערכו המשחקים הבאים, בשבת, במכון וינגייט. בית א' (11.00): משמר־השרון – אס"א ת"א ב'; קרית־טבעון – גבעת־חיים. בית ב' (13.30): פתח־תקוה – קרית־אונו; אס"א ת"א כ' – גוש־זבולון; אס"א ת"א ב' – קרית־אונו; פתח־תקוה – גוש־זבולון.

■ **אתלטיקה**

אליפות ישראל במירוצי שדה תיערך בשבת (11.00) בפארק השרון, צפונית לנחל אלכסנדר. המועמדים לניצחון במירוצי הגברים: אריה גמליאל, עמית נאמן, שלמה אוולאי, דורון דימן ויאיר קרני. בין הנשים: זהבה שמואלי, מזל שלום, ועדנה לנקרי.

שחיה

אליפות החורף לגילאי 15–18 תיערך בסוף השבוע בערד (יום ו' ושבת, 09.00).

סיוף

אליפות ישראל ברומח לגילאי 20 תיערך בשבת (10.00) באולם „נתניה" במכון וינגייט.

שיט

אליפויות איזורים בכל הדגמים ייערכו בשבת (10.00) בחופי הארץ.

טניס

תחרויות חצי וגמר ב„סבב ישראל" ייערכו ביפו ביום ו' (15.00) ובשבת (11.00).

רוגבי

במסגרת הליגה ייערכו בשבת (14.00) המשחקים הבאים: תל־אביב – טכניון; רעננה – גליל עליון; ירושלים – יזרעאל.

ניווט

תחרות מטעם איגוד הניווט תיערך השבת (14.00) ביער קרימה.

הזמנה לפגישה עם אנשים חדשים... ועם עצמך

מכון אזר
לפנויים ולפנויות

דרך חדשה לפיתוח קשר זוגי

פתוח בימים: א.ב.ג.ד בין השעות 09:00–21:00 ומוצ"ש

דיזנגוף 130 (פינת גורדון) ת"א טל. 230-432, 03-241-416

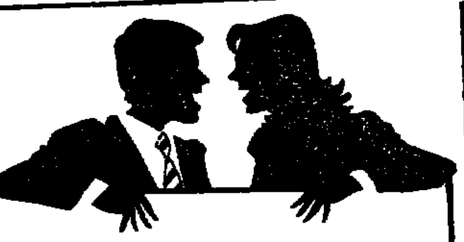

מושב שיתופי
אבטליון
מושב שיתופי חדש בגליל המערבי
קולט:
★ זוגות צעירים
★ משפחות (עד גיל 32) עם ילדים עד גיל 5
● תינתן עדיפות לעולים חדשים
בעלי השכלה של 12 שנות לימוד ומעלה יפנו בכתב למושב אבטליון (ועדת קליטה) ד.נ. משגב, תוך ציון קורות חיים וסיבת ההתעניינות.

למכירה
ציוד למתפרה
למכנסי אלגנט

1 מכונה חיזוקים – ברדר
1 מכונה 5 חוטים אוברלוק (7 מ"מ) אוניון
1 מכונה לכיסים פספולים פאף
1 מכונה טוסיק אוניון ספסיאל
1 מכונה לשלופקס אוניון ספסיאל
3 מכונות רגילות יוקי
2 מכונות רגילות ניקי
1 מכונה רגילה פאף
1 מכונה רגילה ברדר
1 מכונה רגילה קונסול
חלק מהמכונות 3 פאזות

טל: 03-657920

הוא נסיך מזרחי. היא יפהפיה אמריקנית שנחטפה להרמון...

נסטסיה קינסקי · בן קינגסלי

הרמון הנשים

בכורה ארצית

„בן־יהודה" תל־אביב
ליל ששי: 9.45, 12 ● מוצ"ש: 7.15, 9.30 ● חול: 4.30, 7.15, 9.30

„עדן" ירושלים
4.30, 7, 9

במאי: ארתור ג'ופה HAREM הפצה: גולן גלובוס-קנון ישראל

ב"ה
ששי–שבת לצעירים/ות דתיים
גילאי 20+ 40+
מלון שורש
פרטים והרשמה
המחלקה לעליה וקליטה
הסתדרות הפועל המזרחי
טלפונים: ביום 03-444151-2
בערב 03-398898

פסח משפחות, באוירה תורנית
בישיבת כרם ביבנה
בואו לחגוג את הפסח הבעל"ט בכרם ביבנה
★ שיעורי תורה
★ פעילות מיוחדת לילדים
★ טיולים
★ קמפוס מרווח
★ מטבח מעולה
★ 5 ארוחות ביום
כשר למהדרין מן המהדרין שמירת שביעית כהלכתה
פרטים והרשמה:
נא להתקשר בשעות העבודה 055-31192
בערב 055-24359, 055-92847, 055-24804

רשות שמורות הטבע
מודיעה כי
מתחילה ההרשמה
לבחינות לקבלת
רשיון צייד לעונת 87/8

המעונינים יגישו בקשה בציון פרטים מלאים (כולל ת.ז. ומיקוד) לרשות שמורות הטבע רח' ירמיהו 78 י–ם 94467.

לפנויים ופנויות!
דרך אמינה מכובדת ופרטית להכיר בנויות רציניים לנישואין!
03-991949, 03-990507

מפעל
לציפוי מתכות
פתוח להצעות
★ מכירה
★ הפעלה כקבלן משנה
★ דרוש איש מקצוע כמנהל המפעל בפועל
טל' 03-378312 במשרד.

דרמה - סיפור אמיתי
בובה
של סרט.

המכון לגרפולוגיה מעשית - מלון טל
"סוף שבוע גרפולוגי" בהדרכת חנה קורן
סדנא המיועדת למנהלי כ"א ומשאבי אנוש,
תערך בתאריכים 20–21.2.87, במלון טל,
רח' הירקון 287 תל-אביב ותכלול ארוחה מלאה.
לפרטים נוספים טל. 04-255564

مكتبة الاجيال

هكذا من الامل

מעריב ספורט

מנסדורף הודה בסיבוב השלישי

עמוס מנסדורף נוצח אמש בסיבוב השלישי באליפות הפתוחה באולמות, המתקיימת בממפיס שבארה"ב. מייקל פרנפורס משוודיה, הדיח את האלוף הישראלי הצעיר, בשתי מערכות קשות, בהן ניזקק לשובר שוויון על מנת לנצח 7–6, 7–6. עמוס עלה לסיבוב השלישי אחרי שגבר שלשום על טים ווילקנסון, בתוצאה 6–4, 6–4.

במשחקים אחרים שנערכו אמש בסיבוב השלישי: גרג הולמס (ארה"ב) גבר על סרג'יו קאסל (ספרד), 6–3, 6–3; בראד גילברט (ארה"ב), ניצח את אריק יילן (מערב-גרמניה), 6–3, 6–3; קווין קארן (ארה"ב) גבר על אולף סטנלנד (שוודיה), 7–5, 6–7, 6–3; סטפן אדברג (שוודיה) ניצח את ראמש קרישנאן (הודו), 6–3, 6–3.

„דוד פיזנטי לא ילבש עוד את מדי הפועל ת"א"

אומר מנהל הקבוצה, גדי תבור

אלכס פרלסמן

ראשי הפועל תל-אביב ייפגשו ביום א' עם המאמן דוד שוייצר, על-מנת להחליט לגבי עתידו של מגן הרכש דוד פיזנטי, שלא הצליח להיקלט בקבוצה הסקוטית גלאזגו ריינג'רס, בשורותיה נבחן בשבוע. אולם הדיון יהיה פורמאלי, שכן העמדה המתגבשת היא שלא להחזיר אותו לאגודה. „דוד פיזנטי לא ילבש עוד את מדי הפועל ת"א. לא נסכים לכך, לאחר התבטאויותיו נגד האגודה" – הבהיר אמש מנהל הקבוצה, גדי תבור.

נראה כי למרות שבסגל השחקנים של הפועל פצועים אחדים, יוותר גם המאמן דוד שוייצר על שירותיו של השחקן. אחדים משחקני הקבוצה התבטאו אתמול כי המגן הבינלאומי הרחיק לכת בהצהרותיו הבוטות נגדם.

שיירות ירוקות בכביש המהיר

יונתן הללי

שיירות של אוטובוסים ורכבים פרטיים, מצויידים בדגלים „ישטפו" כבר משבת בבוקר את הכביש המהיר חיפה – תל-אביב. מטה אוהדי מכבי חיפה נמסר אתמול כי אוטובוסים יעמדו לרשות האוהדים כבר בשעה 11.00 לפנה"צ, ברחבת האיצטדיון העירוני בקרית-אליעזר.

אימון הקבוצה המסכם התנהל אתמול במתח ודריכות. כל שחקני הקבוצה, לרבות עופר מזרחי הפצוע, נכחו באימון. ההרכב החיפני עדיין לא גובש. ייתכן שילובו בחוד של הצעיר איתי מרדכי, לצידם של סלקטר וארמלי – אם יחליט המאמן שרף על מערך התקפי. אם יוחלט לשחק במערך מעט הגנתי (2-4-4) יתופקד ניר קלינגר בהוליית הקישור, כשומרו האישי של אורי מלמיליאן. את מקומו של קלינגר בהגנה ימלאו רפי אוסמו. בריאלובסקי עדיין לא החלים לחלוטין, ובהתאם להרגשתו בבוקר המשחק הוא עשוי להחליט אם לשחק או לא.

ראשומון נוסח רמלה

יוסי רוזנברג

קשה לטעון שברמלה לא מבינים את ה„עליהום" על הקבוצה, בעקבות דו"ח השופטים על הרחקת ארל ויליאמס והתנהגות הקהל במשחק הניצחון על הפועל גבעתיים 81–69.

יו"ר הקבוצה יהודה יולזרי מודה היום שהאגודה אולי טעתה כשלא הגיבה מיד על ההאשמות. יולזרי מתרעם על השופט הצעיר משה ביטון, שלדבריו בא במטרה ברורה לגנוב את ההצגה ו„חיפש למעשה את רמלה". אולי היה במתח – לדבריו.

בתגובה להכנסת אורחים רמלאית, עם שתייה וכיבוד קל, הפתיע השופט ביטון את יולזרי כשאמר לו: „מה אתם באים לשחד אותי לפני המשחק..." יולזרי המופתע הסביר שכך נהוג בקבוצתו.

עימות נוסף התרחש כשהשופט ביטון הרחיק מהמגרש כבר בדקה ה־25 את המאמן יעקב אדלר, הדרש להוציאו מחוץ לאולם. רק לאחר הפצרות התרצה השופט ואיפשר לאדלר לשבת ביציע.

השופט הבאר-שבעי משה ביטון הופתע לשמוע אתמול את האשמות: „לא היו דברים מעולם: התקבלתי יפה מאוד, ואף שתיתי את הקפה שהוגש לי... לא נתקלתי ביולזרי, לא יודע מי זה, ולא דיברתי עם איש על שוחד..."

● במשחק שנדחה מהמחזור ה־17 בליגה הארצית ניצחה שלשום רמלה 84–82 (39–41) את א.ס. רמת-השרון. ארל ויליאמס קלע 39 נקודות וקלט 25 ריבאונדים.

נפתחה אליפות הנוער בשחייה

280 שחיינים משתתפים באליפות החורף בשחייה, שנפתחה אתמול בערד ותימשך היום ומחר.

אתמול נערכו המשחים המוקדמים, ובלטו בהם מספר צעירים בגילאי 15, שהישגיהם טובים משל גילאי 18. ביניהם הצטיינו איתי לוין מהפועל נתניה ב־400 מטר מעורב אישי, שקבע זמן של 4:45.2 דקות, רן קורליק ממכבי ת"א, 5:18.91 דקות. בין הבנות בגיל זה, קבעה מורין פרידמן, בגילאי 15, מהפועל הוד השרון בית-ברל, 5:28.16 דקות, הישג טוב מגילאי 18 של ענת גבאי, מכבי חיפה, 5:42.00 דקות.

שאר המנצחים: 50 מטר חופשי, גיל 18: ערן גרונר, מכבי ירושלים, 25.24 שניות, יוסי אפל, מכבי קרית-אונו, 25.37 שניות. בנות: ענת ישראל, מכבי ת"א, 28.07 שנ', שרון אקסלרוד, הפועל נתניה 30.10 שניות.

הוסל הסיכסוך בין נוימן לנוער

ההידורים בין ראשי מחלקת הנוער של בית"ר ת"א למאמן הקבוצה הבוגרת דני נוימן יושרו אתמול, תודות להתערבותו של היו"ר, דוד לויאן.

במחווה ג'נטלמנית לקח לויאן על עצמו את אשמת הקצר שנוצר בין הצדדים על רקע אימוני הקבוצות הצעירות במגרש בהדר-יוסף במקביל לבוגרים, ואי מתן רשות לצעירי הסגל הבוגר ליטול חלק במשחק ההוי של קבוצת הנוער, שהיה באמצע השבוע. לויאן הסביר כי הוא לא תיאם בין הצדדים כפי שהיה עליו לעשות, בגלל שהיה כרוך באירגון הבית"ריאדה.

ארסנל ואברטון בחוץ

מחר יתקיימו משחקי המחזור ה־18 בליגה האנגלית הראשונה בכדורגל. המשחקים: קובנטרי – צ'לסי, ליברפול – לסטר סיטי, לוטון-טאון – אסטון-וילה, מנצ'סטר-יונייטד – ווטפורד, נוריץ' – מנצ'סטר-סיטי, נוטינגהאם פורסט – ווסטהאם, אוקספורד – אברטון, ק.פ.ר. – ניוקאסל, שפילד ווסדיי – ארסנל, טוטנהאם – סאות'המפטון.

כדורסל

הגמר של מכבי ת"א וגליל עליון

מרדכי רוזנבלום

לא היה זה ערב של כדורסל משובח במיוחד, שלב חצי הגמר בגביע המדינה, אינו מאופיין דוקא בכדורסל מעולם אחר. לגביע, כך הרי אומרים, חוקים משלו... אבל מתח יש במשחקים הללו למכביר. כך זה היה בשני המאבקים על כרטיסי העליה למשחק הגמר שיהיה ב־9 באפריל, בהם זכו מכבי ת"א והפועל גליל עליון.

במשחק השני, לכאורה הצפוי מבין השניים, נאלצה מכבי ת"א לעבוד קשה על מנת לנצח בסיום את הקבוצה הסימפטית של מכבי חיפה, 79–72. יחסי הכוחות בין שתי הקבוצות, או ליתר דיוק, בין מכבי לכל יתר הקבוצות בליגה הלאומית, הם כאלה שמכבי צריכה להיות ביום רע מאד והיריבה ביום טוב מאד כדי להפתיע. מכבי חיפה היתה אמש טובה, אבל לא טובה מספיק...

לגבי המפגש הראשון, אני עדיין מתקשה להחליט מי היה הגרוע יותר: אליצור נתניה שנוצחה לבסוף 84–82, או גליל עליון המנצחת, שבפעם הראשונה בתולדותיה העפילה למשחק הגמר בגביע המדינה.

כך או כך, מכבי ת"א תנסה ב־9 באפריל, באותו מקום ובאותה השעה, לזכות בגביע ה־22 שלה, על חשבונם של שחקני הגליל העליון.

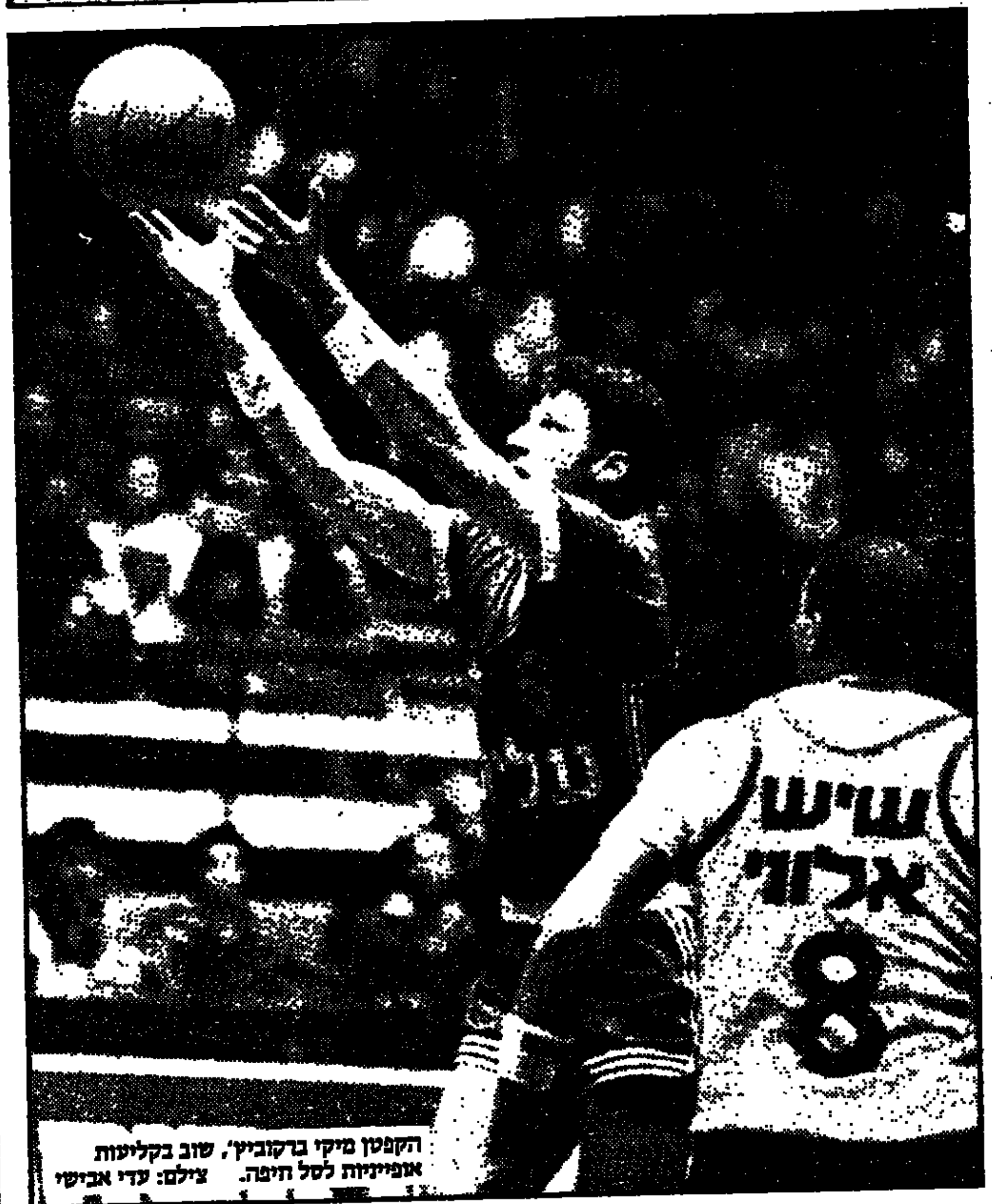

הקפטן מיקי ברקוביץ', שוב בקליעות אופייניות לסל חיפה. צילם: עדי אבישי

molten

מכבי ת"א 79 (42)
מכבי חיפה 72 (40)

קלעו לת"א: מגי 24, ברקוביץ' 22, ג'ונסון 16, ג'מצ'י 8, ליפין 5, ארואסטי 4.
ריבאונדר מצטיין: לי ג'ונסון 10
לחיפה: ג'ונסון 18, פלאוארס וגורדון 15 כ"א, רוזנברג ושפע 12 כ"א.
ריבאונדר מצטיין: ריצ'י ג'ונסון 12
שופטים: אסא קמינר ורמי פישר. יד־אליהו 7000 צופים.

גליל-עליון 84 (42)
אליצור נתניה 82 (42)

קלעו לגליל: ווייט 20, ליף 19, ברי 14, זיסמן וחזן 12 כ"א, הנפלד 5.
ריבאונדר מצטיין: ווייט 8.
קלעו לנתניה: ג'ונסטון 22, גברסון 16, סימס 11, ברבה ופייר 10 כ"א, מאלוביק 8, גידינס 5.
ריבאונדר מצטיין: ג'ונסטון: 11.
שופטים: דגן ווירובניק. 4000 צופים ביד־אליהו.

קאר - מוצרי ספורט

זיסמן עשה היסטוריה בגליל

ברוריה ביגמן

חדר ההלבשה הצהול של הפועל גליל עליון התרוקן. הדי השמחה כבר נמוגו. שמואל זיסמן המוח והלב של הקבוצה נשאר בו בודד. הוא ישב מיוזע בפינת ספסל. ביד אחת החזיק קרח על ראשו. ביד השניה בקבוק שתיה. מתחת לירך רגלו הימנית הניח שקית קרח. הוא נראה כמלקק פצעים. תמונה מרגשת. „זה היה כדאי. שווה כל רגע של סבל. בגליל לא יודעים בכלל מה זה זה גמר גביע", מילמל. נצחון גדול של קבוצתו על אליצור נתניה 84–82 (42–42) הופעה ראשונה בגמר הגביע.

שני „גבורים" ראויים לשבחים. ראשון, „זיס" שאיש לא האמין שלמרות הקרע בשריר הירך, יוכל בכלל לעמוד במגרש. הוא לא ויתר. לעג לפציעתו והדהים את נתניה בניווט המשחק הקבוצתי ובקליעות ממרחק. הוא שמר על השקט של קבוצתו גם בדקות לחץ.

השני, טרי ווייט שהתהלך בימים האחרונים כאילו חרב עליו עולמו, אחרי שנעצר ברמלה בחשד שבא לרכוש סמים. היה לו מה להוכיח אמש והוא עשה זאת בכבוד: 8 כדורים חוזרים ו־22 נקודות.

9 וחצי דקות מהסיום נראתה נתניה שבורה להלוכין. גליל הוליכה אז ביתרון שיא 76–64. אך דווקא קדמים ברי, בדד ליף וטרי ווייט נכנסו למשבר ונכנעו למספר מבצעים מבריקים של קארל גברסון וקליעות טובות של סטיב מאלוביק. 5:39 דקות מהסיום הורה הלוח 74–81 לגליל. אבל נתניה לא נכנעה עדיין. למרות משחקה החלש עלתה ליתרון 82–81, 2:21 דקות מהסיום. המהפך היה קרוב. המשחק היה בידיים נתנייתיות. אך הם לא השכילו לנצל את המצב. ברי השווה בקליעת עונשין 82–82 1.57 דקה מהסיום. המתח הרקיע שחקים.

ארבע פעמים בדקה האחרונה היתה אליצור בעמדת קליעה בטוחה ב־100 אחוזים אך הכדורים רק טיילו סביב החישוק ולא נכנסו לתוכו. 29 שניות מהסיום השחיל ברי סל ממרחק. לנתניה היה די זמן לעשות עוד משהו. 5 שניות מהסיום ניסה סימס שהיה חלש מאד עד אז, את כוחו בקליעה ממרחק, וכשל. תם ונשלם ובגליל החלו כבר בחגיגות.

בליגה לנוער: נצחונות צפויים

צבי גלפרין

אמש נערך המחזור החמישי בליגה הלאומית לנוער בכדורסל. בבית העליון בבתה הדרומי והצפוני אין כל חדש. במשחק המרכזי במגזר דרום לא התקשתה המובילה, מכבי ת"א, לגבור בחולון על הפועל המקומית 93–71, כשלמנצחים הירבו לקלוע אמיר כץ 30 נקודות ואיציק כהן 28.

בבתה הצפוני הביסה מכבי חיפה במשחק חוץ את הפועל קישון/יזרעאל 122–59.

יתר התוצאות: בית עליון מחוז צפון: גליל עליון – בן שמאל 74–72, הפועל חיפה – הפועל ת"א 63–57.

בית תחתון: בקעת בית-שאן – מכבי תרדה 81–76 (גלעד דודקר 21 נק' לבית-שאן). מכבי הוד השרון – מכבי חולון/פ"ת 65–58. (דוד זהות 41 נק' להוד השרון). הפועל עמק הירדן – הפועל נהריה נידחה ל־14/2.

בית עליון – מחוז דרום: מכבי ר"ג – מכבי ירושלים 93–70. קלע למנצחים ארז קלר – 28.

הפועל ירושלים – מטה יהודה 66–62, למנצחים – צרפתי 23.

בית תחתון – אליצור נוה דוד רמלה – א. ב. אשקלון 95–47, שער הנגב – בית"ר ירושלים 81–75, לאחר הארכה (73–73). המשחק בין בית"ר ת"א להפועל עומר לא התקיים. עומר לא הופיעה.

מכבי ת"א – בהילוך ראשון לגמר הגביע

אנשי המערכת מבעו מתום את משחק הגמר, אך לדעתי כפות ביום המגר פישר-קמינר אולי הם כליו דיקא יותר עם המכבים מת"א ואת גם כבר את הסיבה להיצמדות הזמנית במהלך המשחק.

אבל היו לחיפה גם דקות גדולות אמש. בעיקר הודות למשחק מלא הקרבה והענות של הקפטן ארי רוזנברג ובן של הרכז המוכשר ובעל „יד הזה" עדי גורדון.

אבל מספר 1 בקבוצה היה ללא ספק שחקן הרכש השחור ריצ'י ג'ונסון. כדורסלן כליבו הערשה הכל: כדורסל-סוקר וגם מרגיע.

בדקה ה־33, באמצע, הוליכה חיפה 64–62. עדיין חשבו עם על הכפסל הדוק, על הפתעה. אבל מסופו של דבר, „הסופרסטארים" של חיפה לא עשו אמש כמעט רב על מיקי ברקוביץ' ועל קווין מגי. בסידרת קליעות עונשין, וביחוד עם לי ג'ונסון, חיפר על חולשה גדולה. אצל כל יתר שחקני הקבוצה (ליפין, ג'מצ'י ואריאסטי). השלישיה הזאת היא האחראית הבלעדית לכך שמכבי ת"א ניצחה למרות הכל.

[illegible]

על הברכיים אבל הפעם משמחה. טרי ווייט צונח על ברכיו, עם השמע השריקה לסיום המאבק המותח, בו גברה קבוצתו על אליצור נתניה וזכתה בכרטיס למשחק הגמר. צילם: עדי אבישי.

רה לשכונה
ל רחובות:
ערים... ועם עצ
וח קשר זוגי
21:00
241-416,230
באוירה תורי
יבת כרם בי
055-31192
055-24804
סיפור אמיתי
של סרט.

הבורסה

מעריב

שערי המניות

■ בנקים מסחריים

המניה	השער אתמול	המחזור בשיח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי באחוזים	היצע/ביקוש
אגוד ש	26300	38.0	−301	−1.1	−28.8
המזרחי 0.1	1565 תב	6593	−90	−5.4	−6494
המזרחי א 0.5	870 תב	3667	−64	−6.9	−4886
המזרחי אופ 2	1190	3661	−48	−3.3	−1024
כללי לא נסחר	28400	322			−15.0
בנק בנ"ל אמריק 1	— הפסקת מסחר				
בנק בנ"ל אמריק 5	— הפסקת מסחר				
בינלאומי 5.0	5025	1791	−50	−1.0	−1983
פ.י.ב.י 0.5	6155	1704			+529
הפועלים מבכ	101000	4.0	−850	−8	−3
הפועלים ש	60500	8050	−50	−1	−8000
הפועלים ב	60500	515	−50	−1	−515
כללי א 1.0	154650	53.0	−150	−1	−49.0
כללי ש"ה 7	7600	38.0	+190	+2.6	+30.0
כלל מסק 100.0	38400	10983			−10525
כללי ש"ה 11	14400	195			−49.0
מימון ומסי 1.0	51000	8.0	−200	−.4	−8.0
מימון ומסי 5.0	26000				

■ בנקים בהסדר ההצמדה

המניה	השער אתמול	המחזור בשיח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי באחוזים	היצע/ביקוש
איגוד בנ 100.0	89050	2393			−2390
איגוד ב 100.0	89800	8.0			−8.0
איגוד כב א 2.0	544000		−1000	−2	−2.0
אגוד ופח	66200	124			−116
דיסקונט ב	113900	24.0	−500	−4	−24.0
דיסקונט א	113500	1298			−1298
דיסקונט ש"ה ב	13400	112			−112
המזרחי ש	36600	4218			−3986
המזרחי כ	36600	57.0			−41.0
המזרחי ש"ה 9	16500	40.0			−40.0

■ בנקים למשכנתאות

המניה	השער אתמול	המחזור בשיח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי באחוזים	היצע/ביקוש
אדנים 0.1	38500	48.0	+385	+1.0	+31.0
לאומי משכנתא ש	11200	257			+341
לאומי משכנתא ב	11120	96.0			−96.0
טפחות ש	6420	177	−80	−1.2	−33.0
טפחות ש"ה 1	3800	249			+311
מבט 5.0	11790 תב	54.8	−1300	−10.0	−218
מתן משכ ש	4850	1198	+150	+3.9	+1290
משכן ב ש	4300	1761	+50	+1.2	+349
עצמאות 0.1	16100	98.0	−70	−.4	−110
טפחות מבכ ש	22818	16.0	+210	+1.0	+5.0
טפחות רג ש	21200	287	+520	+2.5	+117
טפחות ש"ה 1	9450				+84.0
טפחות ש"ה 2	4929	29.0	−20	−.4	−29.0
יפחר 1.0	1919	33.0			−82.0
יפחר 5.0	1850	508	−21	−2.0	−687
מרב 1.0	9000 תב	406	−680	−7.0	−594

■ מוסדות מימון ענפיים

המניה	השער אתמול	המחזור בשיח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי באחוזים	היצע/ביקוש
שלטון א ש	— הפסקת מסחר				
החקלאות מבכ א	— לא נסחר				
החקלאות מבכ ב	— לא נסחר				
לאומי תעשיה א ש	12600	404	+100	+.8	+590
פתוח תעשיה מבכ	— לא נסחר				
פת תעש בכ ג	— לא נסחר				
פת תעש בכ גג	— לא נסחר				
פת תעש בכ גגג	— לא נסחר				
פת תעש בכ ד	— לא נסחר				
פת תעש בכ דד	— לא נסחר				
מרכז קבלנים 5.0	1397	3688	−2	−.1	−4548
תיירות בכ	— לא נסחר				
כלל לישראל א 0.1	23550	61.0			+1.0
כלל לישראל ב 0.5	18200	62.0			+91.0
כלל לישראל אג"ח	14800	45.0	−300	−2.0	−153

מחזורי המסחר בשוק המניות

שם ענף	המחזור באלפי ש"ח
בנקים מסחריים	15,254
בנקים למשכנתאות	331.1
מוסדות מימון ענפיים	133.7
חברות וסוכנויות ביטוח	897.7
מסחר ושרותים	1,936.3
נדל"ן, בינוי ופיתוח	2,713.1
חברות תעשיה	9,209.6
השקעה ואחזקות	3,161.4
חיפושי נפט	237.7
מניות הנסחרות במט"ח	0.8

המניות הפעילות ביותר לפי ענפים

שם נייר הערך	תמורה בשקלים	שינוי ב-%
הפועלים ע"ש	4,858	− 0.1
משכן	75.7	+ 1.2
לאומי לתעשיה	50.9	+ 0.8
הפניקס 0.1	253.0	+ 5.8
תים מושבים	299.2	+ 0.9
אפריקה 1	180.6	+ 1.3
מפעלי נייר	686.7	+5.7
חברה לישראל 1	672.5	+ 2.5
מ.ג.ן 5	63.4	−4.0
גזית מ	0.5	−

מחזורי מסחר	מ. תפשיות	ב. בהסדר	אג"ח	מק"מ
	19,091.2	14,784.1	6,961.9	26,076.3

קרנות נאמנות

נכון ליום 12.2.87

הקרן	מחיר היחידה	מחיר הפדיון	השינוי בנקודות	השינוי באחוזים
אב	–	–	–	–
אבוקה	512.14	502.32	5.85	1.17
אביב	–	–	–	–
אגוז	230.65	226.23	0.58	0.25
אדיר	1554.87	1524.25	5.20	0.34
אודם	2621.35	2571.05	6.44	0.25
אוהד	1803.66	1790.81	2.08	0.11
אור	410.50	401.93	−0.36	−0.08
אור לי	251.84	249.97	–	–
אוריון	154.74	151.69	0.10	0.06
אורן	757.22	742.74	4.17	0.56
אייל	3699.64	3628.22	3.49	0.09
איילת	–	–	–	–
אירוס	–	–	–	–
איתן	703.98	689.81	3.00	0.43
אלון	562.99	551.44	0.89	0.16
אלמוג	679.23	665.99	3.72	0.56
ארז	701.99	688.48	3.22	0.46
אש	–	–	–	–
אשל	180.29	176.84	0.34	0.19
אתרוג	223.23	221.12	−0.01	−0.00
בדולח	2566.25	2518.11	10.27	0.40
ברוש	519.16	509.50	2.38	0.46
ברק	530.20	520.04	2.12	0.40
ברכת	830.15	813.97	−0.74	−0.09
גביש	1415.29	1405.56	3.30	0.23
גבע	1019.76	1004.77	1.25	0.12
גורן	726.83	713.01	3.49	0.49
גיא	9225.96	9089.20	−19.36	−0.21
גיל	3100.70	3043.15	16.47	0.54
גלית	588.24	581.71	1.06	0.18
דובדבן	399.97	396.31	2.61	0.66
דוכיפת	708.29	694.63	2.53	0.36
דולב	214.05	209.61	0.18	0.08
דורון	–	–	–	–
דותן	–	–	–	–
דליה	522.96	513.38	0.62	0.12
דקל	428.62	420.51	2.26	0.54
דרור	–	–	–	–
הדס	412.57	408.66	3.96	0.97
הוד	499.24	490.10	−0.18	−0.03
חבצלת	2764.57	2708.57	−1.17	−0.04
זוהר	19386.52	19100.73	−29.69	−0.15
זיו	17803.89	17540.34	−34.52	−0.19
זמיר	1062.12	1042.16	5.25	0.50
חוחית	141.63	138.52	−0.04	−0.02
חליל	128.15	127.60	0.07	0.05
חלמיש	643.06	630.52	1.56	0.24
חן	134.22	133.69	0.65	0.48
טופז	1301.62	1272.00	0.10	0.00
טל	–	–	–	–
יובל	825.10	809.45	5.78	0.71
יהלום	2377.77	2333.12	1.90	0.08
ימית	415.20	411.12	2.45	0.59
יערה	664.37	649.99	2.37	0.36
כוכב	1215.06	1191.70	5.88	0.49
כחל	129.99	127.47	0.11	0.08
כלנית	577.42	566.67	0.91	0.16
כספית	699.45	692.52	1.15	0.16
כרמל	144.27	141.45	0.35	0.24
כתר	1105.43	1084.10	5.11	0.47
להב	4438.00	4355.01	19.37	0.44
למשקיע	–	–	–	–
לפיד	420.93	412.87	3.97	0.97
לקט	1718.20	1683.56	6.82	0.40
לשם	992.75	974.06	3.00	0.30
מבחר	1211.72	1188.62	2.98	0.25
מבטח	3491.27	3460.02	5.72	0.16
מגן	225.06	221.74	1.68	0.76
מגדל	3414.60	3382.55	10.34	0.30
מגל	746.72	732.78	1.81	0.24
מור	1942.50	1915.54	14.96	0.78
מורן	936.80	928.83	5.48	0.59
מטה	26825.38	26354.87	81.09	0.30
מיתר	909.87	892.04	2.60	0.29
מנוף	4320.71	4239.16	15.97	0.37
מעיין	755.63	741.28	1.45	0.19
מקשה	1018.78	999.77	3.50	0.35
מרגלית	1394.42	1367.81	0.26	0.01
מרום	112.51	112.09	0.45	0.40
נתה	1186.02	1163.12	2.08	0.17
נטע	26723.45	26331.64	5.09	0.01
נמרוד	1009.33	990.84	6.92	0.70
נעם	501.92	496.54	1.29	0.26
נילי	6559.54	6465.93	−0.22	−0.00
סביון	610.54	598.94	0.16	0.02
סגולה	131.20	128.64	0.24	0.18
סלע	990.72	971.84	2.48	0.25
סנונית	708.77	695.14	1.47	0.21
סער	814.85	799.58	2.31	0.28
ספיר	528.53	525.91	0.35	0.06
עדיף	902.94	886.17	3.94	0.44
עידית	2554.55	2507.44	22.29	0.89
עידן	72772.03	7166.94	22.97	0.32
ענבר	1177.45	1152.41	−1.10	−0.09
ענת	2493.48	2471.16	1.57	0.06
עפרוני	661.51	647.15	2.24	0.34
ערמון	142.63	139.92	0.39	0.27
פיא	1565.89	1554.56	1.45	0.09
צבר	543.31	532.61	0.50	0.09
צופית	692.67	679.13	2.57	0.37
צוק	118.02	117.55	0.24	0.20
צמיד	993.25	972.61	1.22	0.12
צמיחה	8163.54	8045.35	35.71	0.44
צמרת	1703.24	1669.84	1.14	0.06
קלע	2192.27	2181.32	1.86	0.08
רונית	17819.93	17657.12	118.28	0.67
רימון	117.39	117.15	0.17	0.14
רקפת	703.61	691.19	0.93	0.13
רשף	727.55	712.12	0.15	0.02
שבים	801.31	785.95	3.29	0.42
שחם	901.52	879.73	−1.56	−0.17
שידה	419.64	416.95	0.63	0.15
שמיר	359.11	356.63	0.88	0.24
שנהב	925.37	912.71	5.50	0.60
שפע	890.42	869.68	9.94	1.15
שקד	180.19	176.68	0.21	0.11
תאנה	243.33	241.85	0.95	0.39
תבור	–	–	–	–
תדהר	560.77	557.98	3.36	0.60
תירוש	504.03	498.23	3.33	0.67
תפוז	217.69	213.57	0.96	0.45
תפוח	198.99	197.75	1.61	0.82
תרשיש	1450.26	1440.45	10.33	0.72
תשרי	–	–	–	–

* השינוי חושב לפי מחיר הפדיון

مكتبة ابن الاهل

هكذا من الاهل

בצער רב וביגון קודר אנו מודיעים
על פטירתו של יקירנו

משה זיסאפל

ב"ר יהודה ז"ל

הלוויה תתקיים היום, יום שישי, י"ד בשבט תשמ"ז (13.2.87) בשעה 11.00 לפנה"צ, בבית העלמין בנחלת־יצחק. אוטובוס יצא בשעה 10.30 לפנה"צ מבית המנות, רח' בלוך 7 ת"א

יושבים שבעה בבית המנוח

אבלים: אשתו: שרה
בנו וכלתו: יהודה ונאוה זיסאפל וב"ב
בנו וכלתו: זהר והילה זיסאפל וב"ב
אחותו: חיה שומכר
וכל בני המשפחה

יקירנו האהוב

השופט
דוד ולך

נלקח מאתנו בטרם עת.

הלוויה תצא היום, יום ששי, י"ד בשבט תשמ"ז (13.2.87), בשעה 12.00, מהיכל המשפט, רח' ויצמן 1, לבית העלמין „הדרום" בגבול חולון–בת־ים.
אוטובוס יעמוד לרשות המלווים.

אשתו: נינה
בתו: שלי
וכל בני המשפחה

בצער רב אנו מודיעים על פטירתה של
אמי וסבתנו היקרה

רוזה רוזנברג

אלמנת קופל רוזנברג ז"ל

הלוויה תתקיים היום, יום שישי, י"ד בשבט תשמ"ז (13.2.87), בשעה 12.00, בקרית־שאול.

תחבורה לרשות המלווים בשעה 11.15 מ„היכל התרבות" בתל־אביב.

המתאבלים
בנה וכלתה: סמי ומירי רוזנברג
נכדיה ונינָיה

נא להמנע מביקורי תנחומים

אנו מבכים מרה את מותו הפתאומי של בן דודנו היקר האהוב

דוד ורהפטיג ז"ל

נציב בית"ר האחרון בלטביה ואסטוניה
אסיר ציון
שחייו היו קודש למאבק לעלית יהודי בריה"מ

משפחות: בדיאן
דרומי
ומרר

קבלת מודעות!
מ־8.00 עד 20.00
לוח מעריב
מבצע מיוחד !!!
03־727630
03־739297
03־738707
לבעלי כרטיסי אשראי

לסמי רוזנברג

אתך באבלך
על מות אמך

רוזה רוזנברג

ז"ל

שרלוט, דוד, אמנון ורוי מטלון

במלאת עשר שנים לפטירתו של יקירנו

אריה ברוידה ז"ל

נעלה לקברו בע"ה, ביום ראשון, ט"ו בשבט התשמ"ז (15 בפברואר 1987), בשעה 4 אחר הצהרים, בבית העלמין „הדרום" (בגבול חולון–בת־ים).
תחבורה תצא מביתנו ברחוב המאספים 10, תל־אביב, בשעה 3.15.

ביום ראשון, כ"ג בשבט התשמ"ז (22.2.87), בשעה 18.00, בבית הספר מקיף א', אשדוד, תתקיים הרצאתו של פרופ' אליעזר שביד

ערב זה יוקדש לזכרו של המחנך הדגול, מנהל בית הספר לשעבר אריה ברוידה ז"ל
בתום ההרצאה יחולקו מילגות לתלמידים מצטיינים מקרן ברוידה ז"ל

ההורים: שרה וצבי
אשתו: רבקה
ילדיו: אסתר ויהודה

הנהג
עשה לך מנהג –
קח עמך
חייל לדרך

הודעה לבעלי
חנויות הספרים
ברחבי הארץ!

ספרית מעריב הקימה מערכת
הפצה ישירה לחנויות הספרים

אם עדיין לא ביקר אצלך סוכן של ספרית מעריב, נשמח לעמוד לרשותך. אנא התקשר אלינו:

תל־אביב והמרכז, דרך פתח־תקוה 72א', טל' 439391; 03-332211
חיפה והצפון, בר־יהודה 29, נשר, 510687; 04-523689
באר־שבע והדרום, קרן קיימת 90, טל' 74850; 057-31772

לעדי זיידנוורם ומשפחתו

אבלים וכואבים על מותה ללא עת של
הרעיה והאם

אסתר ז"ל

H.Z. and CO.
מנהליה ועובדיה בקניה ובארץ

תנחומינו הכנים לחברנו לעבודה
בני סמואל

על מות

אביך

ההנהלה והעובדים
ט.ו.א. ישראל

בצער רב אנו מודיעים על פטירתה של אמנו וסבתנו היקרה

לונה סטרוגו

אלמנת שמואל סטרוגו ז"ל

הלוויה תתקיים היום, יום ששי, י"ד בשבט תשמ"ז (13.2.87), בשעה 11.00 לפנה"צ, בבית העלמין „הדרום" בגבול חולון–בת־ים.
נפגשים ליד השער הראשי.

המתאבלים:
בתה וחתנה: ג'נה ויוסף אג'י וב"ב
בתה וחתנה: יהודית ויעקב אג'י וב"ב
בתה וחתנה: בלהה ואהרון לוי וב"ב
נכדיה ונינָיה

מרכז מכבי ישראל
אגף לספורט עממי
מעריב
בחסות
מ.א. חוף עזה

צעדת דקל אבשלום

לזכרו של אבשלום פינברג ז"ל
ולציון 70 שנה לניל"י

יום ראשון 15 פבר' 87 – ט"ו שבט תשמ"ז

מסלולים: ארוך – 11 ק"מ, קצר – 5 ק"מ.
סיום בדקל אבשלום ברפיח.
זינוקים: ארוך – מחוף אשלים בשעה 10.00.
קצר – מתל סולטן בשעה 12.00.
דמי השתתפות: 5 ש"ח ליחיד, לקבוצות מאורגנות 4 ש"ח.
בסיום הצעדה יחולקו תעודות ומדליות ליחידים.
לקבוצות – מגיני הוקרה הפרסים.
פרטים והרשמה: במשרדי מרכז מכבי ישראל, אבן גבירול 68, ת"א. טל. 264238 03–264686 במועצה אזורית חוף עזה, טל. 051–47233

לרותי וליאור

אתכם באבלכם על מות
האם והסבתא

מאשה שנידר ז"ל

משפחות שלגי
דוד, משה, יוסף וזאב

לזוהר ויהודה זיסאפל

אתכם באבלכם

על מות האב ז"ל

„גלובל"
תובלה בינלאומית בע"מ

בצער רב אנו מודיעים על פטירתו של
בעלי, אבינו וסבנו היקר

יעקב כפר

ההלויה תתקיים היום, יום ששי, י"ד בשבט תשמ"ז (13.2.87) בשעה 11.00 לפנה"צ בבית העלמין „הדרום". בגבול חולון–בת־ים. נפגשים ליד השער הראשי.

המשפחה המתאבלת

כתיבה במכונה תלמדו ב־12 שעות
בשיטה עיוורת
בי"ס למסחר „רימון" ת"א, דיזנגוף 85, ☎ 281985

הגיעה לישראל
מכונה מהפכנית
לכיפוף צנורות חשמלית.
כושר כיפוף: מ־42–10 מ"מ
(ברזל, נחושת, נירוסטה)
עובי דופן: 2.0–1.0 מ"מ.
רדיוס מינימום: פי 3 מקוטר הצנור.
רדיוס מקסימום: 300 מ"מ.
כוון מעלת הכיפוף: מ־0–185 מעלות.
מדות המכונה: 300x245x320 מ"מ
משקל: 12 ק"ג.
חיבור חשמלי: 220 וואט, 480 וולט (בידוד כפול)
מתקן מיוחד להרחבה והצרה לצנורות ולפלדים.
מקנומט בע"מ
מכונות לעיבוד מתכת
טלפון: 04־725932, 04־724093, 03־429981.

אבי

ד"ר מאיר בֶּרנר

הלך לעולמו בשיבה טובה

הלוויה תתקיים היום, יום ששי, י"ד בשבט תשמ"ז (13.2.87) בשעה 11.15 לפנה"צ בבית העלמין „הדרום" בגבול חולון בת־ים. תחבורה תצא מרחוב שלמה המלך 62, ת"א, בשעה 10.30.

בתו: ד"ר תמר בֶּרנר

נא להימנע מביקורי תנחומים.

ספרית מעריב
ספרים חדשים
בספרית מעריב
אלני – ניקולאס גייג'
המאהב – מרגריט דיראס
חיים ואוהבים – תמר אבידר
מצעד האיוולת – ברברה טוכמן
הצטרף למעגל הקוראים של ספרית מעריב,
פרטים בטעמך או בטלפון 439391
03־332212

שותף/משקיע
דרוש להרחבה של חברה בתחום יצוא
(שרותים ויעוץ לפיתוח יצוא)
השקעה 60,000–80,000 דולר
על המעונין להיות בעל כישורים ורקע בנושאים הנ"ל.
טל. 03־332204.

קבלת מודעות אבל
בצאת השבת מ־18.00 עד 21.00
טל. 739297, 727630, 03-738707
לבעלי כרטיסי אשראי

03/611001
24 שעות
שרות מודעות טלפוני
של
דחף
לבעלי כרטיסי אשראי
ויזה, ישראכרט, דיינרס

הנהג
עשה לך מנהג –
קח עמך חייל לדרך

בנק ברקליס דיסקונט בע"מ

הודעה לציבור לקוחותינו

הננו להודיע כי החל מיום ו' – 13.2.87 תועלה הריבית הבסיסית שאנו גובים מלקוחותינו על אשראי בשקלים חדשים ב־12% לשנה.
הריבית הבסיסית הנומינלית החדשה תעמוד איפוא על 31% לשנה. הריבית השנתית המותאמת על בסיס רבעוני הינה 35.33% ועל בסיס חודשי 36.38%.
כמו כן הננו להודיע כי תוספת הריבית בגין חריגה מקו אשראי בחשבונות עו"ש תופחת ב־1.5% לרבעון ותעמוד על 18% לשנה.

יצרנים ומשווקים
של מוצרי חן ומתנות
המעוניינים לפרסם מוצריהם
במוסף מיוחד וחגיגי ל„יום האם"
שיופיע ב„מעריב"
פנו לטל. 439252 א. קירמן
או 439456 סימה

לך על בטוח
לוח מעריב
ראה עמוד 29
ובמוסף „שוקים" עמודים 9–47

ביום השנה לפטירת

שושנה בן־יוסף ז"ל

נעלה לקברה בבית הקברות בקבוצת גניגר, ונתייחד עם זכרה ביום ראשון, ט"ו בשבט תשמ"ז (15.2.87) בשעה 15.00.

המשפחה

יקירתנו

לאה (לֶנקה) מרדור

איננה

המשפחה

הלוויה תתקיים ביום ראשון, ט"ו בשבט תשמ"ז (15.2.87), בשעה 16.00, בבית העלמין בכפר־שמריהו.

השבעה ברח' שרת 43, תל־אביב.

בצער רב ובכאב אנו מודיעים על פטירתו של אחינו ודודנו היקר

חיים בן ר' שלמה ליפשיץ

מותיקי נחלת־יהודה וראשל"צ

הלוויה תצא מבית הכנסת המרכזי בנחלת־יהודה ותעבור ליד בית הכנסת הגדול בראשל"צ, היום, יום שישי, י"ד בשבט תשמ"ז, 13.2.87, בשעה 11.30, לבית העלמין הישן בראשל"צ.
יושבים שבעה בבית אחות המנוח, רחל וייס, רח' ק.ק.ל. 3, ראשל"צ.

האבלים:
אחיו: אליהו וטובה ליפשיץ וב"ב
אחיותיו: רחל ואלישיב וייס וב"ב
פרחיה וצבי רוזנבלום וב"ב
חסידה ברנר וב"ב
וכל המשפחה

בצער רב אנו מודיעים על פטירת יקירתנו

מרים גינת

לבית יורקביץ
אלמנת אברהם גינת ז"ל

הלויה תצא ביום ראשון, ט"ו בשבט תשמ"ז (15.2.87), בשעה 12.30 בצהרים, מבית הלוויות העירוני, רח' דפנה 5, תל־אביב, לבית העלמין „הדרום" בגבול חולון־בת־ים.
אוטובוס יועמד לרשות המלווים.
ישבים שבעה בבית הבת, רח' ברודיה 20, תל־אביב.
פרטים נוספים בטלפון 03־257006.

האבלים:
בנה וכלתה: יהונתן ורוזלין
בתה וחתנה: עליזה וישראל סילמן
בתה: אסתר גינת
אחיה: ראובן, מנחם ודוד יורקביץ וב"ב
נכדיה: יונתן ודניאל

לעוזי שריד

אתך באבלך הכבד
עם פטירתו של

אביך ז"ל

עובדי דיסקונט
סניף נוה־אביבים

אנו משתתפים באבלה של חברתנו לעבודה
רנה גברון
על מות

אמה

ההנהלה והעובדים
ט.ו.א. ישראל

למפעל גת וקבוץ גבעת־חיים

משתתפים בצערכם
על מות

קלמן ז"ל

מעבדות שרון
אשדוד

לרואה חשבון חיים קינן

אתך באבלך על מות

אביך ז"ל

צוות העובדים והנהלת
חברת מגדלי קירור
ירושלמי בע"מ

לחברנו פרופ' **עוזי לנדמן**

אתך באבלך על מות

אביך ז"ל

חבריך בביה"ס לכימיה
אוניברסיטת תל־אביב

שר המשפטים,
היועץ המשפטי לממשלה,
המנהל הכללי, פרקליט המדינה
ועובדי המשרד
מודיעים בצער על פטירת

שמואל אופיר ז"ל

ומשתתפים בצער המשפחה

במלאת תשע כנים לפטירת
בעלי, אבינו וסבנו היקר

ד"ר ראובן פיינשטיין ז"ל

נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו, ביום ראשון, ט"ו בשבט תשמ"ז (15.2.87).
נפגשים ליד שער בית הקברות הצבאי בקרית־שאול, בשעה 3.30 אחה"צ.

המשפחה

במלאת שלושים לפטירתה של יקירתנו

שרה רובינשטיין ז"ל

לבית גורד

נקיים אזכרה וטקס גילוי מצבה ביום ראשון, ט"ו בשבט תשמ"ז, 15.2.87, בשעה 2.30 אחה"צ בבית־העלמין החדש בכפר סבא.

שמחה רובינשטיין וב"ב
זלמן רובינשטיין וב"ב
שושנה שרון וב"ב
נחליאלה קוטובסקי וב"ב

במלאת שלושים לפטירת יקירנו

דוד מלר ז"ל

תתקיים אזכרה וגילוי מצבה, ביום שני, י"ז בשבט תשמ"ז, 16.2.87, בשעה 15.15, בבית העלמין בכפר סמיר, חיפה.

תודתנו לכל מנחמינו.

המשפחה

במלאת שלושים לפטירת יקירנו

מרקו רינצלר ז"ל

רומא – פתח־תקוה

נעלה לקברו לאזכרה וגילוי מצבה ביום שלישי, י"ח בשבט תשמ"ז (17.2.87) בשעה 16.00 בבית העלמין „סגולה" פתח־תקוה.

המשפחה

במלאת שלושים לפטירת יקירנו

אליעזר אדלר ז"ל

נעלה לקברו להתייחד עם זכרו ולגילוי מצבה, ביום שני, י"ז בשבט תשמ"ז (16.2.87), בשעה 15.00.
נפגשים ליד השער הישן של בית העלמין „הדרום" בגבול חולון־בת־ים.
תודתנו נתונה למנחמינו.

המשפחה

תבנון המים לישראל בע"מ

אבלה על מות

אמסלם מסעוד ז"ל

ומביעה תנחומים למשפחה

הנהלת אל על נתיבי אויר לישראל

אבלה על פטירתו של

דן חירם ז"ל

מנהל המכון הישראלי לחקר המסנות והתעופה

ומביעה תנחומיה למשפחה

בצער רב וביגון קודר אנו מודיעים על פטירת
בעלי, אבינו, אחי וסבנו היקר

שלמה פרידמן

הלויה תתקיים היום, יום שישי, י"ד בשבט תשמ"ז, 13.2.87, בשעה 11.30 לפנה"צ, בבית העלמין „הדרום" בגבול חולון־בת־ים.
נפגשים ליד השער הראשי.
אוטובוס ייצא מבית המנוח, ברחוב חצור 12, רמת־גן, בשעה 10.30 לפנה"צ.
יושבים שבעה בבית המנוח.

המתאבלים:
אשתו: רוזה
בתו וחתנו: חנה ואלי בס
בנו וכלתו: יצחק ויעל פרידמן
אחותו וגיסו: פלה ובן־ציון שטרום
נכדותיו הנכדה: זיוונית, רויטל ואור בס
ומשפחת גלוסטין – פריז

אזכרה וגילוי מצבה להורינו היקרים
אזכרה במלאת שנה לפטירת אבינו

צבי בורשטיין ז"ל

וטקס גילוי מצבה לאמנו

שולמית בורשטיין ז"ל

יתקיימו ביום רביעי, י"ט בשבט תשמ"ז (18.2.87), בשעה 4.00 אחה"צ, בבית העלמין בכפר סמיר, חיפה.
אוטובוס ייצא בשעה 3.30 אחה"צ, מרח' הרצל 87, חיפה (ליד ביתנו).

המשפחה

במלאת שלושים לפטירתו של

שמואל פלבסקי ז"ל

תתקיים אזכרה וגלוי מצבה, ביום שני, י"ז בשבט תשמ"ז, 16.2.87, בשעה 15.30, בבית העלמין ותיקים בנתניה.

המשפחה

שלושים יום מאז נפטרה אמנו

לאה פרידר ז"ל

תתקיים אזכרה וגילוי מצבה, ביום שני, י"ז בשבט תשמ"ז, 16.2.87, בשעה 3.30 אחה"צ, בבית העלמין בקרית־שאול.

המשפחה

ביום השנה לפטירתם של ראש משפחתנו הבלתי נשכח

עמנואל לוסטיג ז"ל

ושל אחיו דודנו היקר

אלכסנדר לוסטיג ז"ל

תיערך עליה לקברם, ואזכרה בבית העלמין בנחלת יצחק, ביום ראשון, ט"ו בשבט תשמ"ז, (15.2.87) בשעה 4.30 אחה"צ.

המשפחה

במלאת שנה לפטירת יקירתנו

מרים שטורך ז"ל

נתייחד עם זכרה ביום שני, י"ז שבט תשמ"ז (16.2.87) בשעה 3.30 בבית העלמין סגולה פתח־תקוה.
ידידיה ומוקירי זכרה מוזמנים.
נפגשים בכניסה לבית העלמין.

המשפחה

חלפה שנה לפטירתו של יקירנו

סלומונוביץ פישר

(פיקו) ז"ל

נעלה לקברו לכבד את זכרו, ביום ראשון, ט"ו בשבט תשמ"ז, 15.2.87, בשעה 16.00, בבית העלמין החדש ברחובות.

אשתו והמשפחה

לצבי אנגל ומשפחתו

במות אביך

אהרון ז"ל

משתתפים בצערך הכבד
עובדי המחלקה למשק וציוד
קופת־חולים

שבע שנים חלפו
מאז נלקח מאתנו
הבן והאח היקר

רס"ן

אדי שדה ז"ל

נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו, מחרתיים, יום ראשון, ט"ו בשבט 15.2.87 בבית העלמין הצבאי בקרית שאול, בשעה 16.30 אחה"צ.
חבריו לנשק ומוקירי זכרו, ייפגשו בשעה 16.15 ליד השער.

המשפחה

בעלי, אבינו, אחינו וסבנו היקר

אהרן כהן ז"ל

„אבשלום" – לוחם חרות ישראל

נפטר אור ליום ה', י"ג בשבט תשמ"ז, 12.2.87 והובא לקבורה בחלקת לוחמי חרות ישראל, בבית הקברות בחולון.

אבלים:
אשתו: ציונה
בניו: בניהו וטובה כהן
יחיאל והודית כהן
בתו: יהודית ודב קלמי
אחיו ואחיותיו:
מרים, יונה, רוחמים ורשל
נכדיו וכל בני המשפחה

יקירנו
אדריכל

ישראל קובט

איננו

הלויה תתקיים היום, יום שישי, י"ד בשבט תשמ"ז (13.2.87), בשעה 11.00 לפנה"צ, בבית העלמין בכפר סמיר, חיפה.
נפגשים ליד השער הראשי.

המשפחה

יושבים שבעה בבית המנוח, רח' בר־גיורא 19, חיפה.

בצער רב ובלב שבור אנו מודיעים על פטירתה של אמנו הצדקנית ורבת החסד

מרת ברכה רבקה איטא צוקרמן

אלמנת הרה"ג ר' חיים יעקב צוקרמן זצ"ל
בעל „אוצר חיים" ו„ברכת חיים"

הלויה נערכה ביום רביעי, י"ב בשבט תשמ"ז (11.2.87) בהר הזיתים בירושלים.
יושבים שבעה בבית המנוחה, רח' בוגרשוב 18, ת"א.

בניה, בנותיה,
נכדיה ונינה

במלאת שלושים לפטירתו של יקירנו

יונס הרצמן

(בנקנדורף) ז"ל
דרוהוביץ (פולין)

נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו, ביום ראשון, ט"ו בשבט תשמ"ז (15.2.87) בשעה 15.30 אחה"צ בבית העלמין „הדרום" בגבול חולון בת־ים.
נפגשים ליד השער החדש.

המשפחה

במלאת שנה לפטירת אמנו וסבתנו היקרה

מרת מרים ענבר ז"ל

תתקיים אזכרה, ביום ראשון, ט"ו בשבט תשמ"ז (15.2.87), בשעה 3.45 אחה"צ, בבית העלמין בכפר סמיר, חיפה.
נפגשים על יד השער הראשי.

המשפחה

במלאת שלושים לפטירתם של יקירנו

תבור זורה שמשוני ז"ל

נערוך אזכרה וגילוי מצבה, ביום שלישי, י"ח בשבט תשמ"ז (17.2.87), בשעה 3.00 אחה"צ, בבית העלמין „הדרום" בגבול חולון־בת־ים ושער חדש.
תודתנו נתונה לכל מנחמינו.

המשפחות המתאבלות:
מרקוש, מאורר, שבת

הכזا من الأصل

مكذا من الاصل

מלחמת עולם פרצה

(העברה מעמוד 1)
להחלטה הקודמת מיום שני השבוע, כלומר – השעייה מן העבודה עד גמר ההליכים המשמעתיים נגדו, תוך קבלת מחצית משכורת בחצי השנה הראשונה להשעייה. סעיף זה מנוגד לעמדת מנכ"ל ההסתדרות.

בשלושת הסעיפים האחרים נאמר, כי הוועד המנהל מברך על התערבותו של מנכ"ל ההסתדרות במשבר ורואה בהסדר שקבע בית הדין לעבודה לחידוש השידורים, תרומה לפתיחת דיון על הסכמים כוללים בין הטלוויזיה להסתדרות. כן, מביע הוועד המנהל הערכה לעובדים שנתנו ידם לחידוש השידורים.

הטלוויזיה הישראלית חידשה אמש שידוריה בשעה 9 בעקבות דיון בבית הדין הארצי לעבודה בירושלים והסכמה עקרונית בין מנכ"ל ההסתדרות ליו"ר הוועד המנהל על התנאים לכניסה למו"מ ביום ראשון.

בשעה 17.30, עם תום שידור "ערב חדש" בטלוויזיה הלימודית, הולכו הטכנאים לשדר בהוראת ההסתדרות. על המרקע הופיעה שקופית של מגדל דוד וברקע נשמעה מוסיקה. מחדרו בבניין "כלל" נדהם מנכ"ל רשות השידור, אורי פורת, למראה השקופית.

פורת טילפן למ"מ מנהל הטלוויזיה, יוסי צמח, ושאל אותו: "מי נתן את ההוראה לשדר?" צמח בישר לו כי בהוראת ההסתדרות נכנסו הטכנאים לאולפן המאסטר והתחילו לשדר.

בפקודת פורת, הורה צמח להפסיק את השידור: "אין שידורים, אלא אם אני מורה על פתיחתם. הסכמים חתומים רק איתי. את התרגילים האלה יכולה ההסתדרות לעשות במפעלים אחרים – לא אצלי", התרעם פורת.

דקות ספורות לאחר שסיים מנכ"ל ההסתדרות, ישראל קיסר שיחת טלפון עם יו"ר ההנהלה של הוועד המנהל של רשות השידור, עו"ד מיכה ינון מיהר יו"ר ועד הטכנאים, ציון סוידי להודיע לחבריו: "תחזרו לעבוד. הכל בסדר. שימו שקופית על המסך שעם ישראל ידע שחוזרים לעבודה. אני יוצא לחודשיים חופש".

באותו מועד, סמוך לשעה 4 אחה"צ, היתה האווירה בבניין הוועד הפועל חגיגית כמעט. הכל היו בטוחים כי הושגה הסכמה ותוך זמן קצר ישובו התמונות לרצד על המסך.

בעוד ציון סוידי וחבריו לוועד, יחד עם עו"ד בני כהן מההסתדרות, ממהרים לעלות לירושלים לדיון בבית הדין לעבודה טילפנו טכנאי הטלוויזיה לזלמן שנקמן, מזכ"ל הסתדרות ההנדסאים והודיעו לו: "אי אפשר לשדר, אורי פורת ציוה על הטכנאים לא להיכנס לשידור".

זלמן שנקמן סינן בכעס: "פורת רוצה מלחמת עולם של פרסטיז'ה – אז בבקשה".

הדיונים בוועד הפועל החלו בפגישת בוקר אצל יו"ר האגף לאיגוד מקצועי, חיים הברפלד, שבה השתתפו אורי פורת ושנקמן. בישיבה הסכים פורת, כי ינוהל משא ומתן עד לתקופה של 60 יום לליבון כל המחלוקות בין הטכנאים להנהלה, אך התנגד לביטול השעייתו של סוידי.

בשלב זה העלה, מאיר גת, חבר הוועדה המרכזת, את הרעיון שסוידי ייצא לחופשה של 60 יום. פורת ביקש מספר שעות להתייעץ ולהחליט, אולם בסופה של המתנה הוחלט כי הרעיון אינו מקובל עליו.

בינתיים, נכנס שנקמן ללשכתו של קיסר וביקש ממנו להפעיל את כל כובד משקלו אצל יו"ר הנהלת הוועד המנהל, עו"ד מיכה ינון. בשיחה טלפונית סיכמו קיסר וינון כי סוידי יצא לחופשה של חודשיים וכי עניינו ידון על ידי ועדה משותפת להסתדרות ולרשות השידור שתחליט כיצד לנהוג בו על הפסקת שידור משחק הכדורסל "מורה גבר מערב".

בחירות עכשיו

(העברה מעמוד 1)
מספר ח"כים שמערך לקואליציה, אשר אינם מעוניינים בבחירות עכשיו.

במרכזי המפלגות המיוצגות בכנסת, הולך אתמול לחץ בכובד ראש בהיערכות לקראת האפשרות שיוקדמו הבחירות, והחלו לערוך טבלאות שנועדו להצביע על חלוקת הכוחות בין מצדדי הבחירות עכשיו למתנגדיהן – אם ובאשר תחליט "העבודה" לפרוש מהממשלה בראשות שמיר.

הכל תמימי דעים כי המפתח לעריכת בחירות עכשיו או דחייתן, נתון בידי המערך ובעיקר בידי השרים שמעון פרס, משה שחל ועזר וייצמן, המצדדים בבחירות עכשיו, מול עמדותיהם המתונות של האחרים שאותם "מוביל" המזכ"ל עוזי ברעם.

אם יחליט המערך בעד הקדמת הבחירות, מובטחת תמיכת 60 ח"כים לפחות ביוזמה זו – העבודה ומפ"ם (47), ר"צ (3), חד"ש (4), שינוי (3), התקדמות (2) ותמ"י (1).

עם זאת אין מוציאים מכלל אפשרות שבין 60 הח"כים "הבטוחים" יימצאו אחד או יותר "סוררים" שבקונסטלציה מסויימת יעדיפו שלא להעניק את קולם לתומכי הקדמת הבחירות.

לא מן הנמנע שסיעת ש"ס (4), או חלק ממנה, יצטרפו ליוזמה זו, על רקע התפטרות השר לשעבר הרב פרץ מהממשלה. ייתכן מאוד שגם ח"כ כהנא יצטרף ליוזמה זו.

לעומת זאת מתנגדים להקדמת הבחירות הליכוד (41), המפד"ל (5), אגו"י (2) רפ"י־אומץ (1) ומורשה (1).

עמדת התחיה (5 ח"כים) היא, שיש מקום ללכת לבחירות מוקדמות "למניעת שיתוק ההתיישבות ותהליך הנסיגה מיש"ע כפי שמבקש המערך". עם זאת בהדגשת התחיה כי אם תיווצר אפשרות לממשלה צרה בראשות הליכוד, תסכים התחיה לתמוך בה "מבחוץ" או אפילו להשתתף בה – אם תגלה נכונות מצידה להאיץ את תהליך ההתיישבות בתנופה גדולה ולקבוע את הירדן כגבולה המזרחי הסופי של המדינה.

האפשרות להקמת ממשלה צרה של המערך איננה נראית מעשית, אך לעומת זאת קיימת אפשרות תיאורטית לממשלה צרה של הליכוד. ממשלה כזו עשויה להישען על הליכוד (41), הדתיים (12), התחיה (5), רפ"י־אומץ (1) ותמ"י (1) – המונים יחדיו 60 ח"כים, ויתכן שח"כ כהנא יצטרף לתמיכה "מבחוץ" בממשלה כזו.

בהנהגת הליכוד גוברת ההערכה, כי הקדמת הבחירות עלולה לפגוע בליכוד. זאת משום שעתה נהנה הליכוד מרוב בממשלה (בזכות תמיכת השרים הדתיים ולעיתים השר יגאל הורביץ בעמדותיו המדיניות).

עמדתו של ראש הממשלה שמיר היא שיש לעשות כל מאמץ להימנע מהליכה לבחירות עתה – זאת משיקולים מפלגתיים ותנועתיים. שמיר חושש שהליכה לבחירות תהרוס את ההישגים הכלכליים ותחזיר את הכלכלה לימיה הקודמים ביותר, והוא אף מעוניין "לצבור גובה" בתפקיד ראש הממשלה.

לעומת זאת סבורים חלק מיריביו של ראש הממשלה, הרואים עצמם ראויים להתמודד על ההנהגה בתנועה, כי יש לשקול הקדמת הבחירות, על מנת לזרז בדרך זו את עריכת הרזות ואת ההתמודדות על הנהגת התנועה. לדעת אישים בתנועה, זו הסיבה שכיכולת הקצבה בעמדות של אחדים מראשי התנועה כתוצה.

צדיק בינו

(העברה מעמוד 1)
ד"ר מאיר חת, במכתב שנשלח לנגיד בנק ישראל, פרופ' מיכאל ברונו. (כתבה בעמוד 3)

ד"ר חת מסר אתמול על התחייבות זו במסיבת עיתונאים, שכונסה לאחר שדירקטוריון בל"ל אישר פה אחד את מינויו של צדיק בינו כמנכ"ל החדש של הבנק, במקומו של מרדכי איינהורן שהתפטר. בינו מתחיל כבר הבוקר בעבודתו בבנק לאומי.

ד"ר חת מסר, כי איינהורן יסייע לבינו להכנס לתפקידו כפי שיידרש. לא נקבעה מגבלת זמן לעבודה המשותפת שלהם. דירקטוריון בל"ל מינה אתמול ועדה מצומצמת (בהרכב ד"ר מאיר חת, פרופ' צבי זוסמן ואלישע שומרון), שתנהל מו"מ עם בינו על תנאי שכרו בבנק. הובטח, כי יפורסמו תנאי השכר עמו.

לגבי הפיצויים שישולמו למרדכי איינהורן, אמר ד"ר חת, כי ימליץ בפני מועצת המנהלים, שהוועדה המצומצמת, העוסקת בתנאי השכר של בינו, תטפל גם בקביעת תנאי הפרישה של איינהורן מהבנק. הוא הוסיף, כי איינהורן יחזיר את הבונוס בסכום של 180 אלף דולר לבנק, כפי שהודיע בזמנו.

איינהורן יתפטר בימים הקרובים מראשות מועצת המנהלים של חברת הבנות של בנק לאומי באירופה, אך יתבקש להשאר כחבר במועצת המנהלים האלה. במקומו בתפקיד זה יתמנה ד"ר חת.

ביחס להחלטה של דירקטוריון בל"ל לדרוש מארנסט יפת להחזיר את הפיצויים בסכום של ארבעה מיליון דולר שקיבל מהבנק, מסר ד"ר חת, כי החלטת הדירקטוריון של הבנק הועברה במכתב ליפת בניו־יורק. אולם עד כה, לא הגיב יפת על דרישה זו.

לשאלה ביחס לתנאי הפרישה שלו מהבנק הבינלאומי, אמר בינו, כי יש לו חוזה שנקבע לפני עשר שנים. "זהו חוזה רגיל ואין בו משהו מיוחד", הדגיש. בינו הוסיף, כי הוא מתפטר באורח סופי מהבנק הבינלאומי.

שמיר יוצא

(העברה מעמוד 1)
ליארד דולר לשנה (סיוע כלכלי ובטחוני) קיבלנו בשנתיים אלה 1.5 מיליארד דולר מענק חירום לביצוע התוכנית הכלכלית. יצחק שמיר יצביע על הצלחת ביצוע תוכנית המשק הכלכלית, למרות הנסיגות בביצוע הרפורמה במיסים ומשבר התקציב. בקשותיו יתרכזו בסיוע הכלכלי הרגיל והוא לא יבקש להחזר על סיוע החירום.

סל הקניות הצבע כולל בעיקר תיקונים ושיפורים בתעסוקים הבאים:

● *רכישות בכספי הסיוע.*

ישראל מעוניינת בחופש רב יותר בשימוש בכספי הסיוע הבטחוני. מתוך הסיוע הבטחוני בסך 1.8 מיליארד דולר מותר לה להשתמש ב־300 מיליון דולר להוצאה בארץ במקום רכישות בארצות הברית. בשל צרכי תעסוקה הבעיות בתעשיה הבטחונית מעוניינת ישראל בהגדלת הסכום המותר לקניות בארץ.

● *השתתפות באספקה לברית נאט"ו.*

ישראל מבקשת לשתפה בהוצאות של ציוד ובעריכת מחקרים במסגרת ברית נאט"ו.

● *פליטות הסכם הסחר החופשי.*

צפוי שראש הממשלה יצחק שמיר יעלה בשיחותיו את עניין ביצוע הסכם הסחר החופשי שבין ישראל וארצות־הברית. במשרדים הכלכליים מצביעים על בעיות של "ברוסומים קטנים" בהסכם הפוגע ביצואנים הישראליים.

● *ריבית לחובות.*

נושא מרכזי בטיפול הוא הריבית על החוב של ישראל לארצות־הברית. חוב זה מסתכם ב־10 מיליארד דולר ועל חלק ממנו משולמת ריבית של 12־13 אחוז לשנה, כאשר שער הריבית כיום הוא פחות מ־7 אחוזים.

ארצות־הברית הציעה באחרונה לישראל, כמו למספר מדינות אחרות ובראשן מצרים, הסדר מיוחד בשתי אפשרויות: פרעון מוקדם של החוב ובדרך זו להפחית את הריבית המשולמת או דחיית תשלום הריבית עד אחר סילוק החוב, תוך תשלום ריבית על הריבית הנדחית. האפשרות הראשונה איננה מעשית כיוון שאין בידי ישראל לפרוע את החוב.

האפשרות השניה משמעותה "שיעבוד העתיד". בירושלים הועלו רעיונות בדבר הסדר מיוחד על בסיס הצעה זו, כגון פרעון חלק מהסכום כדי להימנע מהריבית הגבוהה עליו. עדיין אין עמדה אמריקאית להצעות אלה. ירושלים איננה ממהרת להחליט בעניין זה והיא עוקבת אחרי מה שתעשה קהיר. אך בשיחות וושינגטון צפוי הנושא לעלות.

מעריב

תל־אביב: מערכת, הנהלה, מודעות, דפוס: "בית מעריב", רח' קרליבך 2 (מיקוד 61 200), ת.ד. 20010 טלפון 439111

ירושלים: המערכת – רח' הלל 14 (מיקוד 94 581) טלפון 221151. הפצה ומודעות: רח' הלל 16, טלפון 231769. מרכז הפצה: טלפון 521159.

חיפה: רח' הנביאים 29 (מיקוד 33 104), טל. 674674. הפצה ומודעות: רח' הנביאים 32, טל. 673254.

באר־שבע: רח' קקי"ל 90, המערכת: 37553, 74973, מודעות ושיווק: 74850, 31772

מזג האוויר

בארץ הטמפרטורות הצפויות:
ירושלים 7–19; תל־אביב 10–22; חיפה 10–22; נהריה 10–22; באר־שבע 7–23; רמת הגולן 8–19; צפת 6–16; טבריה 10–25; עפולה 7–22; נצרת 10–21; שומרון 7–20; לוד 8–22; עזה 10–20; ירחו 7–25; אילת 12–27

בחוץ לארץ מזג האוויר בערים הגדולות בעולם:
אוסלו 5– עד 1– מעונן; אמסטרדם 3 עד 6 מעונן; אתונה 7 עד 18 מעונן; בואנוס־איירס 19 עד 28 בהיר; בריסל 2 עד 5 מעונן; וינה 3– עד 0 בהיר; ז'נווה 3 עד 5 מעונן; יוהנסבורג 13 עד מעונן; לונדון 5 עד 7 מעונן; לוס אנג'לס 15 עד 19 מעונן; ליסבון 11 עד 12 בהיר; מדריד 3 עד 9 בהיר; מונטריאול 15– עד 6– שלג; ניו יורק 1– עד 5 בהיר; סטוקהולם 2 עד 4 בהיר; פריס 4 עד 8 מעונן; פרנקפורט 6 עד 7 מעונן; קהיר 10 עד 23 בהיר; קופנהאגן 2– עד 3 בהיר; רומא 9 עד 14 מעונן.

פרס: האיש הזה, שמיר, לא

(העברה מעמוד 1)
הסר פשרות בניסוחיו כשתקף בלישכת מפלגת העבודה את הליכוד וראש הממשלה שמיר. הוא טען כי הוא מתנגד לפירוק הממשלה, אך יחד עם זאת, אין להיבהל מבחירות. לדבריו, יתכן שהליכוד יזום פירוק הממשלה: "אם הם – הליכוד – רוצים לפרק את הממשלה, זו זכותם".

בהתבטאות בחוג סגור אמר פרס: "האיש הזה, יצחק שמיר, בדרך התבטאות שלו על שותפו (הזכי משותף, שיגעון ועוד) ובנסיונו לחבל את תהליך השלום ולחולל מחדש אינפלציה קשה על־ידי הדפסת כספים וחלוקתם – לא יכול לעמוד בראש ממשלת אחדות לאומית. בתנאים כאלה אין אפילו טעם לקיים אותה".

אתמול התברר שגם בנושא התקציב עדיין קיימת מחלוקת בין שני הגושים בממשלה, אף שלמראית עין נדמה היה כי המחלוקת הגיעה לקיצה. מסתבר ששני הצדדים מפרשים באורח שונה את ההסכם נסים־אדרי, דבר העלול לבוא לידי ביטוי בראשית השבוע, לקראת הבאת התקציב לאישור.

ראש הממשלה שמיר עורר אתמול את זעמו של פרס כשנודע לו כי התבטא בראיון ל"וואשינגטון פוסט", שהוועידה הבינלאומית היא תחבולה של פרס. בבואו ללשכת המפלגה הגיב על כך פרס: "ההתנגדות לוועידה הבינלאומית היא ההוכי של שמיר". לטענה האחרת של שמיר בעיתון האמריקני, ולפיה מי שמצדד בוועידה כזו תומך בשיבה לגבולות '67, אמר פרס: "אם כך, גם בגין תמך בגבולות '67, שהרי הוא היה בעד ועידה בינלאומית כפתיחה למו"מ ישיר". פרס הוסיף על משקל אימרתו של שמיר: "מי שמתנגד לוועידה בינלאומית, מתנגד לשלום. יש בזה אותה מידה של צדק".

כלפי שמיר אמר פרס: "ומי מטיף לנו מוסר? – אותם אנשים ממש ששללו את הסכמי קמפ דייוויד. מה הבסיס להטיל עלינו סתירים? כבר הוכיחו בינתיים – האם המדינה התמוטטה אז? מי שאומר שאני בעד חזרה לגבולות 67', הוא משמיץ ויודע זאת".

מ"מ ראש הממשלה גם תקף אתמול בלישכת המפלגה את דברי שמיר, כי לא ידע כלל על תחילת המגעים לאספקת נשק לאיראן. הוא ציין כי את המגעים ניהל המנכ"ל דאז במשרד החוץ דוד קמחי, שדיווח על כך לשר החוץ דאז שמיר.

אשר לתקציב אמר פרס כי צריך להחליט אם יש או אין כסף. "אפשר לייצר כסף כפי שנעשה בשבע שנות הליכוד, אבל אם יש כסף אז בואו נבטל את הקיצוצים בחינוך, החקלאות והבריאות. ובכלל, מי אומר שיש"ע קודמת לגליל ולירושלים".

במפלגת העבודה לא התייחסו אתמול לאיתותי הפיוס של שמיר. בלשכת המפלגה שררה תחושה של מרירות, זעם ותיסכול. ביטא אותה *מזכיר המפלגה ח"כ עוזי ברעם: "לא* נשב בממשלה המחזירה את ישראל למוד הארידורי של אינפלציה מתמשכת". לדבריו, חייבים להתממש שלושה תנאים להמשך שותפות המערך בממשלה: המשך השמירה על המשק ומניעת האינפלציה: הענקת סיוע לסקטורים יצרניים והנעת תהליך השלום. "אין מטרה פוליטית עקרונית אחרת לישיבתנו בממשלה".

אתמול הביעו אישים משני הגושים דעות שונות בנושא. ח"כ מוטה גור אמר, כי במצב שנוצר המשך קיומה של הממשלה "הוא אסון" והאשים את שמיר ב"פגם משני השלום". ח"כ חיים רמון הזהיר, כי המערך יתנגד לשיטת התקציב לכל עדיפה בידי הליכוד.

מנגד, הזהיר סגן ראש הממשלה דוד לוי מפני פירוק הממשלה והביע *חשש* שהמערך העלה את נושא הוועידה הבינלאומית כדי ליצור מחלוקת ועילה לפירוק האחדות. סגן־השר רוני מילוא אמר כי ועידה בינלאומית הינה מלכודת שתחזיר את ישראל לגבולות '67.

רפאל מן מוסיף:

ממשלת האחדות הלאומית אינה עומדת על סף פירוק בשל המחלוקת סביב הוועידה הבינלאומית, אמר אתמול יצחק שמיר בשיחה עם עוזריו. לדעתו חייבת ממשלת האחדות להמשיך בתפקידה, שכן יש קונצנזוס רחב על מרבית הנושאים, פרט לעניין הוועידה הבינלאומית.

מקורביו של שמעון פרס מעריכים, לעומת זאת, כי גם אם המשבר הנוכחי יגיע לסיומו, אפשר שמ"מ רה"מ יזום בתוך מספר חודשים מהלך לפירוק הממשלה ולהקדמת הבחירות.

לשכת רה"מ הכחישה אתמול ידיעה מוושינגטון כאילו חלה לאחרונה הגמשה בדעותיו של שמיר בנושא ועידת השלום. נמסר כי שמיר עומד על דעתו השוללת ועידה כזו.

הבוקר אמורים שמיר ופרס להפגש, במסגרת דיון בהשתתפות השרים נבון ונסים על חגיגות ה־40 למדינה. אפשר שסמוך לפגישה זו יוועדו השניים בנפרד לדיון בנושאי המחלוקת.

ארצות־הברית פועלת בימים אלה בנמרץ לסכל יוזמה סובייטית לקבל החלטה במועצת הבטחון בדבר זימון ועידת שלום למזה"ת, בה ישתתפו חמשת החברות הקבועות של מועצת הבטחון.

על פי מידע שהגיע לירושלים פונים נציגי ארה"ב למדינות המערביות החברות במועצת הבטחון ומנסים לשכנע את ממשלותיהם להתנגד לעריכת הדיון על פי היוזמה הסובייטית. במגעים מסבירים האמריקנים, כי "ארה"ב סבורה שהנוסחה המוצעת של ועידה בינלאומית אינה מועילה".

הנוסחה הסובייטית לוועידה שונה מזו שנידונה בשנה וחצי האחרונות בתיווכו של עוזר שר החוץ האמריקני ריצ'ארד מרפי. בארה"ב ובישראל שוררת אחדות דעים באשר לשלילת נוסחת הקרמל.

עזרה ישעיהו־ליית מוסיפה:

בראיון שהעניק בארץ לכתב העיתון "וושינגטון פוסט" הדגיש ראש הממשלה יצחק שמיר, כי בעת ביקורו בשבוע הבא בארה"ב יבהיר לממשל האמריקני כי עמדת ממלא־מקומו בענין הוועידה הבינלאומית אינה מקובלת עליו. לדעת שמיר, הוועידה היא רעיון שבו תומך "כל מי שיש לו אינטרס בנסיגה מוחלטת של ישראל לקווי הגבול של 1967 ובהקמתה של מדינה פלשתינית".

צבי קפלר מוסיף:

"הקצבת כספים נוספים להתנחלויות, הזוכות גם היום לעדיפות חסרת כל צידוק, תהיה מעשה חסר אחריות, שבו מוקרב האינטרס של משק המדינה לטובת קבוצה יחסית ובלתי יצרנית" – אמר אתמול שר התקשורת אמנון רובינשטיין, איש סיעת שינוי, בהגיבו על דרישת הליכוד להזרים תקציבים חדשים להתנחלויות.

עודד שורר מוסיף:

בנאום בפני באי הכנס השנתי של הדירקטורים בחברות הממשלתיות אמר שר האוצר, כי לא תינתן תמיכה לאף סקטור במשק ללא תנאים מוקדמים וכי מסגרת התקציב תישמר ויהי מה.

מעולם לא נזף

(העברה מעמוד 1)
בצה"ל.

הדברים שאמר דרורי לכתבים הצבאיים, לפיהם דרך קבלת ההחלטות שקדמה למינויו של שומרון גרמה נזק לצבא וחלקם מוקים ידי תר כאשר המחבלים, סוריה, עיראק וירדן גם יחד – הועברו לשר הבטחון עוד שלשום.

רבין הגיב בכעס רב והורה לזמן אליו את אלוף דרורי במהירות. דרורי הגיע כעבור כמה דקות ובין השניים התנהלה שיחה קשה מאוד. רבין נזף באלוף בהרגישו כי הדברים שאמר גורמים נזק לצבא ולמערכת הבטחון וכי הצורה שבה נאמרו הדברים מקרינה מסרים שליליים על דרגי הפיקוד השונים בצה"ל.

לדבריו של אלוף דרורי עוררו סערה ותגובות קשות לא רק בצמרת משרד הבטחון אלא גם בצמרת צה"ל.

גורם צבאי בכיר אמר אתמול: "אין אדם נתפס בשעת צערו. אין ספק שהדברים נאמרו מתוך אמונה שהוא, דרורי, הינו האיש המתאים לשמש כרמטכ"ל. יחד עם זאת, דברים כאלה מוטב שלא היו נאמרים".

ל"מעריב" נודע כי בתוך הצבא נשמעו אתמול קולות שתבעו לפטר את אלוף אמיר דרורי לאלתר. הסמכות הזו אינה נתונה בידי שר הבטחון אלא בידי הרמטכ"ל בלבד.

בזמן הקרוב צפויה פרישתו גם של אלוף משה בר־כוכבא שראה עצמו מתאים לשמש סגן רמטכ"ל. אלוף בר־כוכבא נפגש אתמול עם שר הבטחון יצחק רבין והציג בפניו את השגותיו והשקפותיו לגבי סבב המינויים האחרון. אלוף בר־כוכבא מתכוון להפגש בעניין זה גם עם ראש הממשלה יצחק שמיר.

דרורי רומז: צה"ל

(העברה מעמוד 1)
משה קרת. זה אחד הגילויים הכלולים בתחקיר מיוחד שיתפרסם במוסף צבעוני של "מעריב" שיצורף לגליון יום ראשון, 15 לפברואר.

לעומת זאת רמז סגן הרמטכ"ל, האלוף אמיר דרורי, כי הצבא מתנגד להמשך ביצוע פרוייקט ה"לביא" וכי הוא יביע את עמדתו בפני חברי הממשלה כדי לסייע בידם לקבל החלטות בהתאם.

האלוף דרורי הדגיש כי החלופות שנבדקות בצה"ל אינן אותן חלופות שנבדקות במינהלת תכנית ה"לביא".

ראש הממשלה, יצחק שמיר, הביע השבוע תמיכה בהמשך פרוייקט ה"לביא" והוא סבור שאסור לישראל להיות תלויה בחלופות שהציעו האמריקנים.

אתמול נודע כי קיימים חילוקי דעות בין מינהלת תכנית ה"לביא" לבין אגף התקציבים במשרד הבטחון על רקע הערכות שהגיש אגף התקציבים לרבין, ולפיהן עלולה עלות יצור של כל מטוס להגיע ליותר מ־80 מיליון דולר. את ההערכה הגיש לרבין היועץ הכספי לרמטכ"ל, תת אלוף ראובן הרשקו.

חישוביו של הרשקו מבוססים על ההנחה של שר הבטחון, לפיה יוצאו מדי שנה על הפרוייקט לא יותר מ־550 מיליון דולר.

החשמל מתייקר ב־6%: מחיר קוט"ש כ־10 א"ג

מאת עודד שורר

החשמל יתייקר בתחילת השבוע הבא בשישה אחוזים, החליטו שרי האנרגיה והאוצר. ההמלצה תובא ביום א' לאישור ועדת המשק. ייקור הבנזין, הנפט, הסולר והגז, שתוכנן אף הוא לתחילת השבוע הבא, נידחה מעט עקב ירידות חדות במחירים של מוצרי הדלק באירופה.

שרי האנרגיה והאוצר סיכמו ביניהם על העלאת תעריפי החשמל בשישה אחוזים בתחילת השבוע הבא. העלאה זו נגזרת מייקור הדלק לחשמל לפני יותר משבועיים. בחישוב שנתי של עלות ייצור החשמל, הרי בטוחה לחברת החשמל העלאה נוספת של שלושה אחוזים גם אם לא יחולו שינויים ברמת המחירים במשק ובחו"ל.

עם ייקור החשמל, לראשונה מאז אוקטובר 1985, יגיע המחיר הממוצע של קילוואט־שעה חשמל ל־8.6 אגורות ואילו הצרכן הביתי ישלם כ־10 אגורות לקילוואט־שעה.

לעומת זאת נעצרו הדיונים על ייקור הבנזין, הנפט, הסולר והגז לבישול ב־20־22 אחוז לערך, כעקבות שינויים חדים במחיריהם של מוצרי הדלק באירופה בתקופה האחרונה. בתוך שבוע לערך ירדו מחירי הדלק לתעשייה ב־25 אחוזים בקירוב, ומומחים מעריכים כי גם מחירי הנפט הגולמי ירדו מן הרמה הנוכחית אליה הגיעו – כמעט כפול מהמחירים בקיץ 1986. הצווים לייקור הדלק מוכנים במשרד האנרגיה, כך נמסר, אך דיון על כך יתקיים רק בתחילת השבוע הבא.

לכו בפיס

בהגרלת רב־פיס מצטבר של מפעל הפיס מס' 07/87 שנערכה אתמול זכה המספר 639330 ב־180,000 ש"ח. הפרס המצטבר, 100,000 ש"ח, עובר לשבוע הבא. מקסימום פרס ראשון בשבוע הבא יהיה 380,000 ש"ח (כולל צבירה).

12,000 ש"ח 681245.
6,000 ש"ח 193494; 275372.
300 ש"ח 013353; 016798; 019778; 024223; 033703; 053511; 079065; 082230; 088517; 137838; 189053; 195832; 235870; 247882; 250742; 258580; 329157; 344852; 450769; 473270; 582509; 609478; 644545; 661219; 685440; 732852; 773325; 809604; 875032; 892842; 893758; 898048.

150 ש"ח המסתיימים: 8202; 8343.
25 ש"ח המסתיימים: 278; 429.
16 ש"ח המסתיימים: 109; 563; 984.
כל הכרטיסים שמספריהם מסתיימים בספרה 3 או 5 או 6 זוכים ב־2.5 ש"ח.
5 ש"ח התלת־ספרתיים: 025; 105; 115; 121; 149; 240; 275; 280; 353; 401; 472; 530; 665; 677; 680; 688; 697; 722; 760; 767; 843; 854; 888; 936; 971; 996.
2.50 ש"ח הדו־ספרתיים: 02; 04; 08; 12; 14; 15; 17; 18; 20; 23; 27; 33; 37; 43; 50; 53; 54; 60; 61; 62; 63; 65; 69; 81; 88.
רק הרשימה הכוללת של תוצאות ההגרלה מחייבת את מפעל הפיס.

המחבלים: בורג'

(העברה מעמוד 1)
בראג'נה הודיעו כי במקרה של מעורבות צבאית סורית הם יהפכו מקום זה להיות כמו "מצדה של היהודים". המחבלים כבר הוציאו עשרות ילדים מתוך המחנה ופרצו את המצור הנמשך כ־130 יום על־ידי לוחמי התנועה השיעית "אמל".

תושבי המחנות, שנותרו ללא מזון, נאלצו לאכול אפילו את חמוריהם, כלביהם וחתוליהם.

האולטימטום הסורי תובע גם מאנשי חיזבאללה לסגת מעמדותיהם בעיירה מגדושה באיזור צידון שקיבלו אותן בשבוע שעבר מידי אנשי ערפאת.

האולטימטום תוקף בחומרה רבה את אנשי ערפאת ומכנה אותם "מרשעים וסוסים המסכנים בפעולותיהם את לבנון כולה לאחר שהוליכו להילחם נגד הלבנונים על חשבון הפלשתינים המסכנים שבמחנות ועל חשבון האומה הערבית".

נראה כי האולטימטום נובע מכך שנשיא סוריה, המואשם על־ידי כל ארצות ערב כמי שעומד מאחורי המצור הכבד של רבבות פלשתינים במחנות – אינו מסוגל יותר לעמוד בלחצים המופעלים עליו.

מדינות רבות בעולם הודיעו אתמול כי הבינו כמויות גדולות של מזון לפליטי המחנות במערב ביירות ובדרום לבנון. מדינות ערב, ובראשן מצרים וירדן, מתחו אתמול ביקורת חריפה על הפצצת חיל האוויר הישראלי על מחנה הפליטים מיה־מיה ליד צידון.

בהפצצה זו נפגעו שבעה מחבלים ונהרסו בתים רבים. אש"ף טען כי ההפצצה מתואמת עם אמל ואף פתח במיתקפת הסברה לעורר את זעמו של העולם שההפצצה הישראלית באה כדי להגביר את הסכנות על הפליטים הערבים והמיואשים.

יוסף ולטר, סופר הצבאי של "מעריב" מוסיף:

מטוסי חיל האוויר תקפו אמש מטרות מחבלים במחנה הפליטים עין חילווה שמדרום לצידון. כל המטוסים שבו בשלום.

היתה זו התקיפה השנייה בתוך יום שערכו מטוסי חיל האוויר באיזור צידון על מטרות מחבלים. התקיפה בלילה היא צעד יוצא דופן, שנועד להפתיע את המחבלים בשנתם ומהווה צעד נוסף בלחימה של צה"ל נגד ארגוני המחבלים ולשבש את מערכיהם.

הם חוטפים גם

(העברה מעמוד 1)
אנשי הסיור הותקפו על־ידי עשרות לוחמי חיזבאללה שקשרו את עיניהם במטפחות, העלו אותם על מכוניות והסיעו אותם למקום בלתי ידוע. שלושת המכוניות של צבא סוריה נשרפו.

מפקדת צבא סוריה בלבנון התקשרה עם מפקדי חיזבאללה בבקעת הלבנון ועם השגרירות האיראנית בביירות ודרשו בזעם את שחרורם של החיילים.

כוחות גדולים של אמל פשטו אמש בשעה מאוחרת לאיזור השכונות השיעיות, הנחשבות למעוזה של חיזבאללה.

קודם הספו תשעה מאנשי חיזבאללה שהשתמשו בשם הסוואה "אל־ג'יהאד אל־איסלאמי" את יועץ נשיא לבנון ז'אן עביד, שהוא ידיד אישי של נשיא סוריה חאפז אסד ושדדו את מכוניתו. מאוחר יותר הודיעו אנשי חיזבאללה, שאם עד חצות לא ישחררו הפלאנגות כמה שיעים מחבריהם הם יוציאו להורג, במהלך הלילה, את עביד.

בראיון לרדיו השוויצרי, הכחישה דוברת הצלב האדום הבינלאומי, ידיעות שנתפרסמו בעתונות בישראל, על־פיהן מעורב הארגון בעיסקת חילופי השבויים.

מנהיג תנועת אמל נביה ברי מוכן לכלול בעיסקת החילופין את כל השבויים הישראלים הנמצאים אצל גורמים שונים בלבנון, אם הללו יסכימו לקחת חלק בעיסקה שלו.

ברי גילה אמש בדמשק, שהוא כבר פתח במגעים עם הצלב האדום הבינלאומי בז'נבה בכל הקשור לעיסקת החילופין של הנווט הישראלי וארבעת בני הערובה האמריקנים, ב־400 ערבים לבנונים ופלשתינים הכלואים ברצועת הבטחון ובישראל.

רן הכוני כתב "מעריב" בניו־יורק מוסר:

הממשל האמריקני יהיה מוכן לסכן את חייהם של כל בני הערובה, המוחזקים בלבנון, אם יוצא להורג בן ערובה אחד – מסרה אמש רשת השידור איי־בי־סי.

בג"ץ דחה את הדיון בעתירת נפגעי הטרור עד לסיום חקירת ההתפרעות

רחמים עדי: „רוצח הבת שלי שוב יפגע בילדים חפים מפשע לאחר שחרורו"

בני המשפחות קראו אתמול קריאות גנאי ותקפו צלם עתונות בתגובה להחלטת בית־המשפט ★ שוטר העיד: הניידות הגיעו שלשום לביהמ"ש שעה וחצי אחרי שהוזעקו ★ מפקד מרחב ירושלים: הגענו אחרי 13 דקות – זמן סביר בהחלט

מאת ברוך כאזיזי ואילן בכר

משפחות נפגעי פעולות הטרור זעמו אתמול על החלטת בית־המשפט העליון לדחות את הדיון בעתירתן עד לסיום הבדיקה המשטרתית של ההתפרעות בלישכת נשיא בית־המשפט העליון שלשום.

„זו פעולת הכעיה וסחבת מצד בית־המשפט. מטרתה היא לאפשר לממשלה לבצע במהירות את עיסקת החליפין ולשחרר את מאות המחבלים. אנחנו כבר למודי נסיון" – אמרו אתמול רחמים עדי, אשר בתו אסתר ז"ל נהרגה בפיגוע מחבלים וורדה עקיבא, אמו של החייל שאלתיאל ז"ל.

בתחילת הישיבה אתמול שאל השופט אהרן ברק את פרקליטם של העותרים, עו"ד נפתלי וורצברגר: „אתמול קרתה תקרית חמורה ביותר – האם אתה רוצה לטעון טענות נגד דחיית העתירה על הסף?"

עו"ד נפתלי וורצברגר ביקש מבית־המשפט להתחשב בכאבן של המשפחות העותרות. „לפי מיטב ידיעתי איש מן העותרים לא נטל חלק בתקרית החמורה" – השיב הפרקליט לשאלת השופט ברק.

מנהלת מחלקת הבג"צים במשרד המשפטים, תמר הקר, ביקשה לדחות את העתירה על הסף באומרה כי בפני העותרים עומדות שתי אפשרויות: פנייה לבית־משפט או ההפגנות. „אלה שני דברים שאינם עולים בקנה אחד", טענה.

שלושת השופטים – אהרן ברק, אברהם חלימה ואליעזר גולדברג – החליטו לצאת להתייעצות בטרם יודיעו על החלטתם. בשובם הודיעו שלושת השופטים, כי החליטו לדחות את הדיון בעתירה עד לבירור העובדות לגבי מעורבות העותרים בהתפרעות בלישכת השופט שמגר. בית־המשפט הורה למשטרה לסיים החקירה בעניין בהקדם האפשרי.

„ההתפרעות אתמול היא מעשה חמור שנועד לשבש את פעולת בית־המשפט. לא נשלים עם הפגנה שמטרתה הפעלת לחץ על בית־המשפט ונסיון לשבש את ההליך השיפוטי" – אמרו השופטים בהחלטתם.

מנהלת מחלקת הבג"צים, תמר הקר, הגישה לבית המשפט את תשובת המדינה לעתירת משפחות עמדי ופולק.

גם אתמול, בתום הדיון בבית המשפט, סערו הרוחות: המשפחות השכולות לא הסתירו את מורת רוחן מהחלטת בית המשפט וקראו קריאות גנאי. הם צעדו לעבר מסה המשטרה ודרשו את שחרורו של אחד מבני משפחת עמדי, שנעצר על־ידי המשטרה, לאחר שתקף צלם עתונות ושבר את מבזק מצלמתו. ממטה הפעולה של המשפחות נמסר אתמול, כי אבי משפחת עמדי אושפז בבית־חולים לאחר שלקה בליבו.

רחמים עדי, אביה של אסתר בת 11, שנהרגה בפיגוע באוטובוס בקו 18 בירושלים בחנוכה 1983, אמר אתמול: „לא מדובר כאן בחילופי שבויים, אלא בשחרור מרצחים. ברור מעל לכל ספק שאם ישחררו את 400 המחבלים יהיה ביניהם גם המחבל סמיר מחמוד אברנעמה, אשר הניח את מטען הנפץ באוטובוס וגרם למותה של בתי. אני בטוח שכעבור זמן קצר הוא ישוב לארץ וירצח שוב ילדים אחרים חפים מפשע". אני לא מכיר את המחבל הזה ולא ראיתי אותו מעולם. זכותי כאב שכול לבוא לבית משפט ולראות את רוצח בתי. הייתי ניגש אליו ושואל אותו רק שאלה קטנה אחת. למה?"

בידי בית המשפט העליון עדות של שוטר, המוצב דרך קבע בבית־המשפט, כי אנשי המשטרה הגיעו למקום ההתפרעות כשעה וחצי לאחר שהוזעקו. עדות זו סותרת את טענת משטרת ירושלים, שלפיה הגיעו כוחותיה למקום 13 דקות בלבד לאחר שהוזעקו.

אתמול נערכה התייעצות בלשכתו של נשיא בית־המשפט העליון, בהשתתפות מפקד מרחב ירושלים, מנהל מערכת בתי המשפט והממונה על תפקידים מיוחדים במשרד המשפטים, לדיון במשמעות ההתפרעות.

השופט שמגר דחה את ההצעה שהועלתה בפניו להתקין דלת כניסה אלקטרונית ללשכתו. „דלתו של נשיא בית המשפט העליון אינה יכולה להיות נעולה. עליה להיות פתוחה לכל" – הסביר.

• שוטרים מפנים את בני משפחות קרבנות הטרור. במרכז: ורדה עקיבא, אמו של שאלתיאל ז"ל ורחמים עדי, אביה של אסתר ז"ל (צילום: יוסי זמיר)

ב־5 תחנות „סונול" בחיפה שיחקו ב„מכוניות מוסיקליות"

ועד בעלי התחנות הציב 13 מכוניות לחסום את הכניסה לתחנות ★ הנהלת החברה שכרה גרר שעסק ללא הפסק בפינוי ובהחזרת כלי הרכב ★ כ־60 מתוך 125 התחנות ברחבי הארץ נותרו פתוחות למרות השביתה

מאת אמיר גילת ועודד שורר

כ־60 מתוך 125 תחנות הדלק של חברת „סונול" נשארו אתמול פתוחות, למרות החלטת ארגון בעלי תחנות „סונול" להשביתן ל־24 שעות.

בין היתר פעלו היום 18 תחנות באזור תל־אביב, 20 תחנות באזור חיפה והצפון ומרבית התחנות של חברת "סונול" בירושלים.

מאבק־כוח בין ועד בעלי תחנות סונול לבין הנהלת החברה גרם אתמול לשיבושים בחמש תחנות דלק חיפניות שלא הצטרפו לשביתה הכללית.

אנשי הוועד שכרו 13 מכוניות פרטיות והציבו אותן לפנות־בוקר בכניסה לחמש התחנות, הנמצאות בבעלות החברה ומושכרות על־ידיה.

הנהלת המפעל שכרה בתגובה את שירותיה של חברת „לב מנוע" אשר גררה את המכוניות ופינתה אותם מהתחנות החסומות. אנשי הוועד לא ויתרו, שבו והחזירו את המכוניות לתחנות. במשך היום חזר על עצמו המחזה: הארגון מציב את המכוניות, הגרר מפנה אותם וחוזר חלילה.

„בשבילי זו חגיגה אמיתית. הלוואי וכל יום תהיה לי עבודה כזאת. רק חבל שזו שביתת אזהרה של יום אחד" – התלוצץ אמנון קליין מ„לב מנוע" שגרר את המכוניות הלוך ושוב. „אני עובד בשביל כל אחד", ציין.

חגיגה היתה גם לחברת־ההשכרה שממנה שכר הארגון את 13 המכוניות, תמורת 100 ש"ח כל אחת. רק בעיצומה של השביתה נתגלתה בעיה: רוב המכוניות היו קטנות מדי ולא חסמו הרמטית את התחנה. „העיקר שהצלחנו להראות להנהלה שיש לנו כוח" – אמר אחד מחברי הוועד.

יבלות באיבר המין של הגבר גורמות לסרטן אצל נשים

ד"ר עמירם ברעם: נמצא קשר ישיר בין הקונדילומות להתפתחות סרטנית בצוואר הרחם ★ באנגליה מתו בזו אחר זו שלוש נשותיו של גבר עם יבלות מסוג זה

מאת דליה מזורי

יבלות (קונדילומות) באיבר המין של הגבר עלולות לגרום לסרטן צוואר הרחם אצל נשים. בחקר שנערך באחרונה באנגליה נמצא, כי ל־67 אחוז מהבעלים של חולות בסרטן צוואר הרחם, היו יבלות על איבר מין. בניין קבלו מתו בזה אחר זו שלוש נשותיו של גבר שסבל מיבלות באיבר מינו – כולן מסרטן צוואר הרחם.

ד"ר עמירם ברעם, האחראי על מרפאת צוואר הרחם בביה"ח „הקריה" בתל־אביב, שמסר על כך גילה כי גם בקרב הנשים המטופלות במרפאתו – 30 אחוז סבלו מאותן יבלות. „המחלה עוברת במגע מיני, על כן נצטרך בעתיד להביא לטיפול גם את בני הזוג".

טרם ברורה שכיחות ההתפתחות הסרטנית אצל הגברים כתוצאה מהיבלות. האולם משערים, כי היבלות טומנות את אותו הסיכון גם אצל גברים. הנושא נחקר עתה ע"י קבוצת מדענים בריטית.

הקשר בין התפתחות סרטן צוואר הרחם ליבלות נבדק בארבעה מרכזים – בארה"ב, אנגליה, גרמניה וישראל.

בביה"ח הקריה מבקשים להקים מעבדה לגילוי מוקדם של המחלה. „לא כל סוגי היבלות מסרטנים. אנו מבקשים לבדוק באמצעות איזותופים או בשיטות ביוכימיות את הסוג המיוחד של זן הקונדילומות הגורם לסרטן" – אמר ד"ר ברעם.

לדבריו הוכח, כי קיים קשר ישיר בין התפתחות סרטן צוואר הרחם למתירנות מינית. השכיחות גבוהה יותר בקרב נשים שהחלו ביחסי המין שלהן בגיל מוקדם (לפני 20), ילדו ארבעה ילדים או יותר, או מחליפות פרטנרים לעתים תכופות.

צה"ל – עבריין מס

מסרב לנכות מס במקור על תשלומי האש"ל ★ נציבות מס הכנסה החלה באחרונה לשלוח שומות ישירות לקצינים

מאת שרנא מקל

שלטונות צה"ל עוברים מזה קרוב לשנתיים על חוק מס הכנסה, בכך שאינם מנכים מס במקור מתשלומי האש"ל של קציני הקבע. לאחר פניות חוזרות ונשנות של נציבות מס הכנסה שהודשבו רק־קם, החל אגף מס הכנסה לשלוח שומות לקציני צה"ל ולדרוש מהם את תשלום המס על האש"ל.

מאז אפריל 1985 חייבים תשלומי האש"ל במס ועל המעביד לנכות את המס במקור ממשכורת העובד ולהעבירו למס הכנסה. כך מקובל בכל המשק, למעט בצה"ל דווקא.

שלטונות צה"ל מתעקשים שלא לנכות את המס מהאש"ל ופנו למשרד האוצר להתקין תקנה מיוחדת שתפטור את קציני הקבע מן המס. משרד האוצר סרב ודרש ניכוי המס כחוק. באחרונה קיימו שר האוצר משה נסים ושר הבטחון יצחק רבין שיחה בנושא זה, שלא העלתה דבר.

שלטונות המס החליטו בעקבות זאת לנקוט יוזמה משלהם ולגבות את המס מקציני צה"ל ישירות. כך נשלחו באחרונה שומות לשורה של קצינים בדרישה לשלם את המס.

כתבי יד קדומים

תייר שישהה בירושלים מ־23 בפברואר במשך שבוע מעוניין לקנות אוספים של כתבי יד קדומים כתובים באותיות שמנות שיש בהם ענין היסטורי או לימודי, בעברית או בשפות אחרות.

מסמכים, מכתבים, פנקסים, ארכיבים קהילתיים.
1. הנוגעים ליהודי פלסטינה.
2. יהודי הגלות

כמו כן: ספרים, הודעות, "מזרח", כרוזים שהודפסו בירושלים או בצפת לפני 1890. ליטוגרפים צבעוניים קדומים של מזמן.

נא לפנות בכתב או טלפונית לקביעת פגישה: זאב יהודה לוי, מלון המלך שלמה רח' המלך דוד 32 ירושלים טל. 02-241433.

SASSON
מכירה מיוחדת – חד פעמי
80% הנחה
מכנס קורדרוי 20.– ש"ח
חצאית קורדרוי 20.– ש"ח
ג'קט קורדרוי 30.– ש"ח
מעיל ג'ינס 25.– ש"ח
חולצות 15.– ש"ח
אוברול 30.– ש"ח
בחנות המפעל ברח' כנרת 15 (ע"י אצטדיון ר"ג), בני־ברק, טל' 707121/2

ותיקי „התנועה המאוחדת" ובוגריה
מיפגש נוסף בנושא
כיצד לחנך לאהבת המולדת חרף הויכוח המפלגתי
ייערך בקרוב בקיבוץ חמדיה.
ותיקים ובוגרים שטרם התפקדו והמעונינים לקבל פרטים על האירוע ועל אירועים נוספים, מתבקשים לפנות בכתב לת.ד. 22059, תל־אביב.

מבצע במוצאי שבת
בדימור מורידים מחירים!!! במוצאי שבת משעה 7.00
• חדר שינה כולל: מיטה 190×140, ראש למיטה, 2 ארונות לילה, מתקן ארונות 749.–
• מזנון 4 חלקים 930.–
• פינת ישיבה 1 + 2 + 3. 900.–
• פינת אוכל שולחן 80×160 + 6 כסאות מרופדים 849.–
• מזרון פרדייז אקסטרה אורטופדי 140×190 315.–
• מזרון מפי אורטופדי 140×190 230.–
מזרוני „טילי", „עמינה", „פרדייז", „מפי" ו„ממאיר" במחירים הזולים בארץ ובאספקה מיידית • בהיטעונות וליחידים
• עשרות פריטים בודדים במחירי „מציאה".
• מבצע מיוחד – הובלה חינם לאזור גוש דן
• הנחה מיוחדת לעולים חדשים
תשלומים לתקופה ארוכה באמצעות
„דימור" ריהוט תרבות הדיור – החברה האמינה והותיקה בישראל – ארלוזורוב 53 ת"א (בנין השופרסל)

מ"ן מכללה דתית למורים ע"ש ר' א"מ ליפשיץ
ירושלים, רח' הלל 17 · ת.ד. 2308 · טלפון 02-222157

לחייל הדתי המשוחרר
אשר טרם השלים את לימודי הבגרות

הננו שמחים להודיע כי:
1) אנו פותחים כיתת מכינה נוספת בשנת הלימודים הנוכחית
הלימודים בכיתה זו יחלו באדר תשמ"ז (מרץ 87)
(פתיחת הכיתה מותנית במספר הנרשמים).
2) נפתחה ההרשמה לכיתות המכינה בשנה"ל תשמ"ח
במסגרת המכינה ניתן להשלים את לימודי הבגרות בהדרכת מורים מעולים.
התלמידים יוגשו לבחינות בגרות עם ציוני מגן.
פטור מלא משכ"ל ומילגות קיום יינתנו עפ"י קריטריונים כלכליים חברתיים.
(עפ"י החוק החדש לחיילים משוחררים, זכאים גם אלו שאינם עומדים בקריטריונים לפטור של 75% משכר הלימוד)
תנאי קבלה: גרים מחוץ לירושלים
מתקבלים: גברים דתיים על יסוד בחינות כניסה וראיון אישי.
פרטים נוספים והרשמה: במשרד המיכללה הדתית ע"ש ר' א"מ ליפשיץ, רח' הלל 17, ת.ד. 2308, ירושלים 91022 טלפונים: 02-222157/8

הנהג, עשה לך מנהג קבוע – קח עמך חייל לדרך

ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ־ישראל
המועצה הארצית של קופת־חולים
ישיבת המועצה הארצית
תתקיים ביום ראשון ט"ו בשבט תשמ"ז – 15.2.1987 בשעה 16.00, באולם הישיבות בבית ההנהלה המרכזית של קופת־חולים, רחוב ארלוזורוב 101 תל־אביב.
סדר היום
1. דו"ח הועדה לשרותים רפואיים ופיתוחם בנושא: הרפואה המקצועית.
2. תקון לסעיף 191 בתקנון קופת־חולים.
3. שונות.
א. מויאל
יו"ר המועצה הארצית

קיבוץ אדמית מודיע
החל מיום 12.2.87 הוחלף מס' הטלפון של הקיבוץ ל:
מרכזיה 04-859111
מפעל מתא"ד 04-859115-6-7-8
חדר אוכל 04-859109
מרפאה 04-85913
ניתן להתקשר ישירות לחדרי החברים.
מס' הטלפון מתחיל בספרות 859. כל השלוחות של החברים שהתחילו בספרה 2 הוחלפו לספרה 1.
יתר הספרות נשארו כפי שהיו.
תודה לחברת „בזק" ולחברת „תדיראן" על התקנת המרכזיה החדשה והפעלתה המהירה.

דרמה – סיפור אמיתי
בובה
של סרט.

שיטה אמריקאית עבודה באחריות טלפונים: 03-373668, 03-377116
חידוש אמבטיות וכיורים באמאייל
מבצע ב„השחר"

חידוש תואם של מעליות בפורמאיקה ושטיחים
צביעת מעליות בצבע מקורי
„המרטון G" טל' 03-373668, 03-375916

כתיבה במכונה בבי"ס למסחר „רימון" תל־אביב רח' דיזנגוף 65

פרטי
מעונין לקנות בית בווה־צוק
ת.ד. 17311 ת"א מיקוד 61171

הלוואות לסטודנטים, חברות ועצמאיים בתנאים נוחים ☎ 03-5461666 ☎

מכון מאיר
הרצאות קבועות

ירושלים	מוסד הרב קוק רח' לינקולן 24	יום א' יום ד'	21.30 21.00	הרב שלמה אבינר הרב יהושע צוקרמן
קרית שמונה	המרכז לחינוך יהודי רח' הרצל 72	יום ב'	20.00 21.00	הרב ראובן שכטר הרב צפניה דרורי
טבריה	אולם בני ברית רח' ביאליק	יום ג'	20.00–8.30	יום לימודים בנושאי יהדות
חיפה והקריות	מיכללת זבולון שד' הרא"ה קרית שמואל בית היינה קרית חיים	יום ב' יום ד' יום ד'	18.30 19.30 18.30 19.30 19.45	הרב ברוך אדלשטיין הרב עקיבא הכרמי הרב אליהו זיני הרבנית מרים לוי הרב ישי אביעזר
בת־ים	אורות התורה רח' מוהליבר 21	יום ד'	19.15	הרב דוד חי כהן
לוד	רח' ארלוזורוב 23	יום ב'	20.00	הרצאת אורח בכל יום שיעורים בשעות הערב
אשדוד	בית הנוער בתקוותנו רח' המעפילים 21	יום ב'	20.30	הרב דב ביגון
רחובות	מרכז קהילתי „חזון יחזקאל" רח' גולדברג 6	יום ג'	19.30	הרב זכריה תנעמי – לנשים
אילת	בקונסרבטוריון	יום ב'	20.00	הרצאת אורח
אלפי מנשה	בבית הספר	יום ד'	20.00	הרצאת אורח פעם בשבועיים

מטבחים – חדרי שינה, סלונים, מזנונים, פ. אוכל – תכנון אדריכלי ועיצוב פנים
דיור 2000 – עד 10 תשלומים "בזיזה עדיף" – מול היפר כל החדש מפרץ חיפה, צומת ק. אתא טל' 04-720720

مكذا من الاجل

هكذا من الاصل

מעריב של שבת
יום ו' י"ד בשבט תשמ"ז 13.2.1987

14 מה מחכה לשמיר בוושינגטון
15 רוני מילוא גילה את משרד הפנים
16 פרס יוצא לקרב
17 דו"ח אברמוביץ'
19 בתי חרושת לתינוקות
20 סאטירה
21 „מעריב" לשנתו ה־40

(צילום: יאיר לפיד)

הטייס בצבא האדום שעלה וירד – מבקש לנחות ברוסיה

מאת אברהם תירוש

„כל מה שנעשה כאן כלפי היהודים הוא אנטישמיות מובהקת. זוהי פעילות אנטי־מפלגתית הנוגדת את האינטרסים של ברית־המועצות. כיהודי וכקומוניסט אין לי כל אפשרות לחיות פה. אין לי פה אוויר לנשימה".

דברים כדרבנות אלה, שהצריכו אומץ לב, השמיע לפני כ־13 שנה בקישינב שבבריה"מ, באוזני פעילי המפלגה הקומוניסטית, חבר המפלגה הנאמן, היהודי סמיון קוגאן. בסוף השבוע שעבר, בוינה, זימר קוגאן זמירות אחרות. במסיבת עיתונאים בחסות השגרירות הסובייטית, התרפק האיש על המדינה שלא היה לו בה אוויר לנשימה – „המשפחה הסובייטית הגדולה" בלשונו – ואילו את הבוץ והרפש הטיל הפעם ביד־רחבה בישראל, שבה חי כשלוש שנים, עד 1977.

קוגאן בן ה־58 היה טייס בצבא האדום והשתחרר ב־1959. ב־1973 ביקש לעלות לישראל ואחר סירוב אחד הותר לו לצאת באוגוסט 74. הוא הגיע לכאן עם אשתו הלא־יהודיה, בתו ואמו. כעבור כשלוש שנים ירד לוינה ובמשך שנים התפרנס שם ממנות קטנה ולא נראה שהוא חסר דבר. ביום שישי שעבר היה „כוכב" מסיבת העתונאים בוינה שבה נמסר, כי 25 יהודים יוצאי בריה"מ, שעלו בזמנם לישראל ויושבים עתה בבירה האוסטרית, עומדים לחזור לארץ־מוצאם.

יחד איתו „כיכבו" במסיבה רופאת השיניים מרגריטה קונייבה (שומימובה), בת 59, ובנה יוסף, בן 26. הם עלו מקאווקאז שבבריה"מ ב־1979 והתגוררו בנצרת־עילית ובנשר. כאן עבדה הגברת קונייבה קודם הסכת, מפני שבעצם היתה רק טכנאית שיניים, ואחר־כך עבדה כרופאת שיניים בבית־ספר ובמסגרת פרויקט שיקום השכונות באיזור חיפה. הבן שלמד פה טבחות ומכונאות רכב עזב לבריה"מ ב־1982, אחרי שירות מקוצר בצה"ל, ואילו האם יצאה לאירופה וחזרה כמה פעמים, בשנים 82'–84', עד שבראשית 1985 ירדה סופית לוינה, שם פגשה בבנה. היא מתוארת על־ידי אלה שהכירוה בארץ כאשה שהתקשתה ליצור קשר עם הסביבה והיתה נתונה לדכאונות.

הם וקוגאן סיפרו במסיבת העיתונאים על קשיי הקליטה שהיו להם וטענו כי עולי בריה"מ הם אזרחים מדרגה שניה בישראל. הפטרונים הסובייטים שנכחו במקום לא הסתירו את שביעות רצונם והודיעו, כי החוזרים יזכו במולדתם לקבלת פנים חמה, ברוח המדיניות החדשה של הקרמלין. הם הוסיפו, כי נבדקות עתה 30 פניות נוספות של יהודים יוצאי בריה"מ בישראל, בוינה ובברלין, המבקשים לשוב לבריה"מ. ככל הידוע, אכן חיים בישראל קרוב למאה עולים מבריה"מ שהגישו בדרכים שונות בקשות לחזור לארץ־מוצאם, ונראה שהסובייטים בוינה דיברו רק על מספר הבקשות הנמצא עתה בדיון לקראת אישור.

אכן יש כנראה שינויים, אולי רק טאקטיים, במדיניות הקרמלין, המוליכים אותו גם להתיר, משיקולים תעמולתיים שלו, חזרת מספר מסוים של יוצאי בריה"מ לארצם. גם בעבר, בעיקר בראשית שנות השבעים, התירו הסובייטים חזרה של מספר עולים שירדו מישראל וישבו בוינה, אך בשנים האחרונות נמנעו מכך. עתה הם אפילו מעודדים תהליך מוגבל כזה.

ההערכה היא כי הם זקוקים לכך כמנוף הסברתי־תעמולתי וכמשקל נגד ליציאה מבריה"מ, שכנראה ייאלצו – שוב, בשל אינטרסים שלהם – להרחיבה. יתכן שהם מקווים שתהליך חזרה של אזרחים סובייטים לשעבר לארצם יבלום או יצמצם את תהליך ההגירה, ולפחות יפגין כלפי העולם כי בריה"מ העכשווית אינה מדינה שרק בורחים ממנה.

התמונה שבה ניצבים כמה יהודים יוצאי בריה"מ, שעלו לישראל וירדו לוינה, במסיבת עיתונאים בבירה האוסטרית ומשמיצים את ישראל כדי לזכות בכרטיס הטיסה חזרה למוסקווה – אינה חדשה. כבר בראשית 1971 ניצבו שם יעקב ליבגוט, דורה מוסקאוויה ושלושת בני משפחת קבאקוב ופירנסו את הכתבים בסיפורי זוועה על קורותיהם בישראל.

חמשת אלה היו מייסדיה של מושבת העולים־היורדים מישראל שהתיישבו בוינה וביקשו לחזור לבריה"מ. בשנים שלאחר־מכן הלך וגדל מספרם. הם התגוררו בתנאים מחפירים בבניין עלוב ומוזנח במאלצגאסה 1 ברובע השני של העיר, ולא אחת הוזעקה לשם המשטרה האוסטרית בגלל קטטות ושכרות. הסובייטים ניצלו היטב את נכונותם לעשות הכל תמורת חזרה לבריה"מ ואחרי שהשתמשו בהם לצרכי תעמולתם, את רובם זרקו לכלבים. הם ראו בהם עושי־צרות מקצועיים. רק מיעוט מהמאות שעברו בשנות השבעים הראשונות בבית במאלצגאסה – בהם ליבגוט, קאבאקוב ומוסקאוויה – הורשו לשוב לבריה"מ. אצל אחרים טיפחו הסובייטים במשך שנים תקוות־שווא שיורשו יותר להם לשוב, ולמעשה שיחקו בהם.

כמה מהעומדים לחזור עתה ממתינים לכך עוד משנות השבעים.

בשנים 1971 עד אמצע 1973, הותר לכארבעים יהודים לחזור מוינה לבריה"מ. חלקם הוחזרו, גם אז, לצרכים תעמולתיים וחלקם – בהם כאלה שמשפחתם נשארה בבריה"מ כאשר הם עלו – היו כנראה כאלה שנשלחו מלכתחילה לישראל כדי שיירדו מכאן ויחזרו לארץ־מוצאם.

כזה היה ככל הנראה גם אותו יעקב ליבגוט, שעלה לישראל מריגה ב־1970 וכעבור שישה חודשים בחיפה חזר לוינה. עוד לפני שהופיע במסיבת העיתונאים נחשב כפרובוקאטור. באחד הימים הופיע בקן השומר הצעיר בוינה, הציג עצמו כפעיל יהודי שנמלט בדרך־לא־דרך מבריה"מ וביקש חומר ציוני כדי להסביר לחברים הפעילים שם. חברי הקן סילקו אותו. זמן־מה לאחר שחזר לרוסיה נראה ליבגוט שוב בוינה, וכנראה נשאר באירופה.

כמה מהחוזרים לבריה"מ הופעלו על־ידי השלטונות שם כ„משכנעים". יוסף פליישר, למשל, היה אף הוא, כנראה, מאלה שנשלחו על מנת לרדת. הוא חזר לעיר ויניצה, היה מבקר בבתי מועמדים לעליה ומשדלם לחזור בהם. אלדריך גייס, שחזר אז לצ'רנוביץ, הועסק כסדרן במשרדי „אוביר" בעיר, שם היה משמיע באוזני הבאים להגיש בקשות־הגירה תעמולה נגד ישראל. חוזר נוסף ישב בתחנת הגבול בצ'ופ וניסה „לעבוד" על העולים שעברו שם ברכבת בדרכם לוינה.

אך החוזרים עכשיו אינם צריכים להרחיק לראשית שנות השבעים כדי ללמוד מה צפוי להם, אולי, אחרי שישובו לארץ הנכספת. לפני כחודש וחצי התירו הסובייטים לכחמישים יוצאי בריה"מ שחיו שנים בארה"ב „לחזור הביתה". גם להם הובטחו דיור, תעסוקה וקבלת פנים חמה, והם אכן קיבלו כשהגיעו לנמל התעופה במוסקווה. אולם מיד נדרשו גם להופיע בכלי התקשורת, להודות במעשה הבגידה שעשו ולשבח את השלטונות שהתירו את שובם.

הם אכן עשו כך. הגברות רבקה קוסטאפ ופיה גונטה, שסיפרו כמה התגעגעו לאמא־רוסיה. הגב' גונטה אף הוסיפה, שלא הפסיקה לבכות מרגע שהגיעה לארה"ב, עשר שנים קודם לכן, וכי קיבלה הלם ביום בואה לשם ומיד ביקשה לשוב לרוסיה. שבוע לאחר שהשמיעה סיפור מעורר חמלה זה במוסקווה – שבה גונטה עם משפחתה לארה"ב. „גישתם של הפקידים הסובייטיים היתה בלתי־נסבלת", הסבירה.

תופעה זו של יהודים השבים למולדת הסובייטית וכעבור זמן יוצאים ממנה בשניה אינה חדשה וגם חלק מחוזרי ראשית שנות השבעים נהגו כך. היו גם מקרים בודדים של כאלה ששבו לישראל אחרי שהצליחו לרדת ממנה לבריה"מ. אחד כזה היה סמיון־שמחה לדיז'נסקי שעלה ב־1969 בגפו ממוסקווה, שם השאיר אשה ושני ילדים. ב־1970 ביקש שהסוכנות תממן לו נסיעה לוינה, כדי לפעול להוצאת משפחתו מבריה"מ. עוד קודם לכן התפרסם מאמר השמצה שלו בשבועון הסובייטי „אוגניוק". הסוכנות סרבה לבקשתו והוא נסע בכוחות עצמו.

הוא חזר למוסקווה ושוב השמיץ שם את ישראל. אך באפריל 71' שב והופיע בוינה וביקש שהסוכנות תסיעו לישראל. הוא נתקל בסירוב והגיע לארץ בכוחות עצמו. לפי גירסה אחת עלה האיש וירד לבריה"מ שלוש פעמים. לבסוף שלח יד בנפשו בארץ.

סיפור ירידה־חזרה אחר, עם סוף טוב, הוא סיפורה של משפחת ש', שאנו מכבדים את רצונה לא להחשף. האב, בן 48, האם והבן, בן 25, עלו מוילנה ב־1970, אחרי המתנה של עשר שנים. כעשרה חודשים שהו במרכז קליטה בצפון הארץ ואחר־כך שוכנו ליד תל־אביב. האב התקשה להסתדר בעבודה – הבן דווקא הסתדר – והם נתקלו בבעיות ביורוקראטיות שגרתיות. האב נסע פעמיים אל אחותו בלונדון, שם, בשגרירות הסובייטית, הצליח להסדיר את חזרתו לוילנה.

בינואר 71' שב לעירו ומיד נדרש לפרוע את השטר ולהתראיין על ישראל. הק"גב לחץ עליו, לדבריו, ואף לקח ממנו את כל תעודותיו. לבסוף אכן פורסמו בשמו השמצות, שאחר כך, עם שובו לישראל, טען ש„פוברקו". במארס אותה שנה התירו גם לאשה ולבן לחזור. כבר בנמל התעופה הפרידו את הבן מהוריו ולקחו אותו למשרדי הק"גב. דרשו שיופיע בטלוויזיה, יבקש סליחה מהעם הרוסי ויספר על ישראל מה שהם הכתיבו לו. איימו שאם לא יעשה כן, תישלח המשפחה „עמוק לברית־המועצות". יום שלם החזיקו בו, אך הוא עמד בלחצים.

הם עברו תלאות נוספות וההחלטה לשוב לישראל לא אחרה לבוא. חודשיים לאחר בואה לוילנה, הגישה משפחת ש' בקשה ליציאה־בשניה מבריה"מ ופתחה במאבק. הם טענו שהם אזרחים זרים, ישראלים, ואיימו בפניה לאו"ם ובהפגנה עם שלטי צהוב. באוקטובר 71' קיבלו אשרות ושבו לישראל. „מוטב להתעסק עם משרדי הממשלה בישראל מאשר עם הק"גב בוילנה", אמר האב בשבתו. הפעם נקלטה המשפחה יפה. היא מתגוררת בעיר בדרום הארץ; האב עובד במשרד ממשלתי, עד פרישתו לגימלאות לא מכבר; הבן שרת בצה"ל, כבר יש נכדים; הם אינם רוצים להיזכר עוד בפרשה האומללה ההיא.

סמיון קוגאן, שחי שלוש שנים בישראל, כיכב במסיבת עתונאים, שבה נמסר כי 25 יהודים, שעלו לישראל ועתה יושבים בוינה, עומדים לחזור לבריה"מ □ הרוסים גילו כי נבדקות עוד 30 פניות של יהודים □ בישראל חיים כמאה עולים מבריה"מ, שהגישו בקשות כאלה □ גם בעבר התירו הסובייטים ליהודים מעטים לחזור – חלקם כנראה נשלחו לישראל על מנת לרדת אחר־כך לבריה"מ □ כמה מהחוזרים הופעלו כ„משכנעים" נגד מועמדים לעליה ברוסיה

מסע ראש הממשלה לארצות־הברית

ירושלים: הוועידה אינה נושא לדיון

מאת רפאל מן
סופרו המדיני של „מעריב"

ראש הממשלה יצחק שמיר יוכל אולי להיחלץ בראשית השבוע הבא לימים ספורים מקלחת המשבר הפוליטי המאיים על ממשלתו. בוושינגטון, יעסוק בכמה נושאים שאמורים, לפחות מנקודת ראותו, להימצא מעבר למחלוקות המקומיות.

שמעון פרס אמר פעם כאשר נשאל על נסיעותיו מעבר לים: בארץ מתייחסים אלי כפוליטיקאי, בחו"ל – כמדינאי. גם שמיר קיווה לצאת בלי שובל הסערה והמחלוקת שילווה אותו עד למדשאת הבית הלבן.

אבל המציאות מכתיבה תמונה אחרת. לפחות בנושא אחד – המשך תהליך השלום – יעקבו אחריו מכאן בשבע עיניים, והכרזותיו של שמעון פרס ילוו כצל כל מלה שיאמר בשאלת הוועידה הבינלאומית.

יצחק שמיר מבקש להבהיר לבני שיחו האמריקנים כי הדרך לקידום תהליך השלום איננה עוברת דרך ועידה

„שמיר רוצה שוועידה בינלאומית תרד מסדר היום", אומר מנכ"ל משרדו □ „הנושא האיראני לא יעמוד במרכז" □ בעניין דרום אפריקה, מקווים להמשיך להלך בין הטיפות

בינלאומית. כלשונו של מנכ"ל משרדו, יוסף בן־אהרן, המרכז את ההכנות למסע לושינגטון: „ראש הממשלה רוצה שוועידה בינלאומית תרד מסדר היום, שיהיה ברור שזה איננו נושא לדיון. הוא מעוניין שיהיה ברור, שעקרונית ואופרטיבית, ועידה יורדת מעל הפרק".

לפני ימים אחדים קיבל שמיר איגרת משולץ, שבה מוגדרת דרישתו של חוסיין לכנס ועידה בינלאומית „אחת מסוגיות המפתח" שיידונו בשבוע הבא.

שולץ, אשר כבר הביע ברבים את חוסר התלהבותו מוועידה שתיתן לסובייטים דריסת רגל בתהליך, אינו נוקט באיגרת כל עמדה לגבי תקפותו של רעיון זה. אך הוא חוזר ומדגיש כי הדרך לקידום התהליך היא משא ומתן ישיר.

מנכ"ל משרד ראש הממשלה משוכנע כי אין באיגרת כל סימן למפנה בעמדת שולץ. „לבטח אין כל שינוי בעמדת מזכיר המדינה", אומר בן־אהרן. עם זאת, יש סבורים כי אפשר שריצ'ארד מרפי, עוזר שר החוץ לעניני המזה"ת, הצליח לשכנע את שולץ כי יש מקום לדון בהצעה שוועידה תהווה פתיחה למו"מ ישיר, בנוסח הדומה לברכתו של פרס.

שמיר מבקש להבהיר לשולץ כי הוא יכול לדבוק בעמדתו השוללת ועידה בינלאומית. שכן, בניגוד לרושם שנתן פרס, אין ממשלת ישראל תומכת ברעיון זה. את המסר כי פרס איננו מדבר בשם הממשלה כבר חזר והשמיע שמיר פעם אחר פעם בימים האחרונים. מבחינתו, הוא שבע רצון: המסר הזה כבר ידוע היטב לאמריקנים.

באילו דרכים יציע שמיר לבני שיחו להתקדם בתהליך השלום? מנכ"ל משרדו אומר כי ידגיש את הצורך במשא ומתן ישיר, בהסתמכות על הסכמי קמפ־דייוויד. הוא יעלה אפשרויות שונות בעניין הגברת שיתוף הפעולה בין ירדן לבין ישראל ביו"ש, בדיקת האפשרות לניהול „שיחות קירבה", שיחות חשאיות או אמצעים אחרים שיובילו למו"מ ישראלי־ירדני.

שמיר יחזור קרוב לוודאי על הצעתו לכנס ועידה אזורית שתכלול את ישראל, מצרים וירדן, בהשתתפות ארה"ב, כתחליף לוועידה בינלאומית.

ספק, עם זאת, אם סוגיית הוועידה הבינלאומית תסעיר את וושינגטון כפי שהיא מתסיסה את ירושלים. למתכנני ביקורו של שמיר ברור כי באמצעי התקשורת, צל הפרשה האיראנית הוא אשר יזדקף מעל ביקורו של שמיר בוושינגטון.

בכל אשר ילך יארבו לו כתבים שיבקשו לדעת על חלקה של ישראל בפרשה. אפשר שיתאכזבו לדעת כי שמיר איננו מתכוון לחשוף פרטים חדשים. בכוונתו רק לשוב ולהסביר את מניעיה של ישראל ולהכריז פעם אחר פעם כי ירושלים משוכנעת שנהגה כשורה.

בלשכת ראש הממשלה משוכנעים כי הסוגיה האיראנית, מביכה ובעייתית ככל שתהיה מבחינת דעת הקהל האמריקנית, לא תעמוד במוקד השיחות שיקיים שמיר עם ראשי המימשל ועם חברים בכירים בשני בתי הקונגרס. במגעים מוקדמים להכנת הביקור סוכם על נושאים אחרים, הדוחקים את הקשר האיראני לשוליים מבחינת סדר היום המדיני, ובראשם הדרכים לקידום תהליך השלום.

„אני משוכנע שהנושא הזה לא יעמוד במרכז השיחות, שהרי לא לשם כך נועד הביקור. מה שיש לנו להבהיר בעניין האיראני נעשה באמצעות השגרירות, ונקבעו הסידורים להצגת עמדתנו בפני הגורמים החוקרים את הפרשה", אומר מנכ"ל משרד ראש הממשלה.

אל פמליית ראה"מ מצטרף מזכיר הממשלה אליקים רובינשטיין. הוא ידון עם פקידים במשרד החוץ בוושינגטון ובראשם היועץ המשפטי אברהם סופר, בנהלי מסירת הגירסה הישראלית. ישראל דבקה בעמדתה כי גירסתם של דוד קמחי, עמירם ניר, יעקב נמרודי ואל שווימר, תימסר בתשובה על שאלות בכתב שיועברו בצינורות הדיפלומטיים.

ערב הנסיעה, מרכז רובינשטיין את החומר הרב שאסף בחודשים האחרונים המזכיר הצבאי תא"ל עזריאל נבו על חלקם של הישראלים בפרשה. הוא גם נפגש עם האישים המעורבים כדי להשלים פרטים על המגעים עם ארה"ב ועם המתווכים והפקידים האיראניים.

שמיר משוכנע כי הפרשה האיראנית לא פגעה ביחסי ירושלים־וושינגטון. להיפך: התשתית המוצקה של יחסים אלה תאפשר לו, לדעתו, להעמיק ולהרחיב את שיתוף הפעולה בין שתי המדינות בתחום האסטרטגי.

הוא מביא הצעות להרחבת שיתוף הפעולה, ומבקש לדון בהן עם רונלד רייגן, ג'ורג' שולץ וקספר ויינברגר. על הפרק יהיה מימוש ההצעה להעניק לישראל מעמד של „בעלת ברית שאיננה חברה בנאט"ו", הצעה הזוכה לתמיכה רבה בקונגרס.

„בתחום שיתוף הפעולה האסטרטגי היתה התקדמות רבה מאז ביקור שמיר בוושינגטון כראש ממשלה בנובמבר 1983. היתה חשיבה הדדית לעומק של מערכות הבטחון בשתי המדינות, והכרה משותפת של המערכות הן לצורך דברים אופרטיביים, תכנון משותף למצבי חירום והיו דיונים על אפשרות הצבת ציוד אמריקני בישראל", אומר בן־אהרן.

מעמד של „בעלת ברית שאינה חברה בנאט"ו" יאפשר לישראל ליהנות ממעמד דומה לזה של מדינות אירופה בתחום אספקת ציוד לכוחות האמריקנים, תחזוקה של ציוד צבא ארה"ב וכן הטבות ברכישות נשק, כאשר מתמחיר מערכות נשק מפחיתים את ההוצאות בעבור מחקר ופיתוח.

„ברור שיש בינינו לבין האמריקנים חיכוכים ובעיות מפעם בפעם, אך אין לכך השפעה על המיסוד הגובר של מערכת היחסים בינינו בתחום האסטרטגי", אומר מנכ"ל משרד ראה"מ.

שמיר יסקור בוושינגטון את ההתפתחויות הכלכליות האחרונות בישראל וידון בשאלת הורדת הריבית מחובותיה של ישראל לארה"ב. „איננו מרוצים מן ההצעות שגובשו עד עתה לגבי פריסה מחדש של תשלומי הריבית על החובות. נבקש לברוק דרכים אחרות, אולי פריסה לטווח ארוך יותר, או אמצעים אחרים", אומר בן־אהרן.

על ה„לביא" יאמר שמיר כי בישראל טרם הושלם תהליך בדיקת החלופות שהעלה הפנטגון. על כן תקפה החלטת הממשלה להמשיך לפי שעה בפיתוח המטוס וייצורו.

בקונגרס יידרש שמיר להשיב על שאלות בעניין עתיד היחסים עם דרום אפריקה. הוא יאמר כי ישראל מתנגדת בחריפות לאפרטהייד, אך איננה תומכת בהטלת עיצומים.

אם לשפוט לפי הדברים הנשמעים בימים אלה מפי ראה"מ ועוזריו, הם עדיין מקווים כי ניתן יהיה להלך בין הטיפות בלי שישראל תנקוט צעדים מעשיים פומביים. אך הדו"ח שפורסם השבוע בוושינגטון על קשריה הבטחוניים של ישראל עם פרטוריה עלול להקשות על השגת הסכמה עם המימשל. כזכור, בראשית אפריל צריך המימשל להגיש דו"ח לקונגרס בעניין זה.

שמיר גם מבקש לעסוק בוושינגטון בחילופי הערכות על שינוי אפשרי במדיניותה של ברית המועצות. לדברי מנכ"ל משרד ראה"מ, „איננו רואים שום ביטוי מעשי למה שנראה בהקרנת תדמית ומדיניות יותר ליבראלית כביכול. שמיר יזהיר מפני שאננות או תחושה שחל מפנה לטובה בעמדת הסובייטים".

האפשרות שתחודש יציאת יהודים מבריה"מ מצריכה דיון בשאלת הנשירה. שמיר מתכוון לתבוע, גם במימשל, אך בעיקר מהמנהיגות היהודית, לפעול לביטול מעמד הפליט שבו זוכים יהודים היוצאים מבריה"מ.

„קרו דברים המצריכים הערכה מחדש של עמדת היהדות האמריקנית. אחד הנושאים הוא קטסטרופאלי. בעיית הזהות היהודית אינה נפתרת. להיפך, יהודים המגיעים לאמריקה הולכים לאיבוד, מאבדים את זהותם היהודית, וכבר ראינו את המקרים של יהודים המבקשים לשוב לברית המועצות. ישראל לא קמה כדי לעסוק בהעברת יהודים מגלות לגלות", אומר בן־אהרן.

בחלק היהודי של הביקור, יכנס שמיר סביב שולחן אחד את נציגי שלושת הזרמים השונים כחלק מן המאמץ שעושה עתה ועדת שרים בראשותו להגיע להסכם על רישום גרים הבאים מחו"ל. הוא עצמו איננו אופטימי מאוד באשר לסיכויי השגת הסכמה. אך כוונתו, כלשון מנכ"ל משרדו, „לבקש מכולם לא לעשות מזה ענין של חיים ומוות, לא לנהל מסע לחצים נגד ישראל ולאפשר לנו למצוא פתרון שאפשר לחיות אתו".

בלוס־אנג'לס ייפגש שמיר עם קבוצה גדולה של ישראלים המתגוררים זה שנים בחוף המערבי ויקרא להם לשוב הביתה. מפגש זה משתלב במאמץ שעושה הקונסול הכללי איתן בן־צור לשמור על הקשר עם היורדים שם.

וושינגטון: שטיח אדום לשמיר, פרח למובארך

מאת עפרה ישועה־ליית
סופרת „מעריב" בוושינגטון

„רק זה עוד היה חסר לנו כאן", אמר השבוע ישראלי העוסק בהכנות לביקורו של ראש ממשלת ישראל, יצחק שמיר, בארצות הברית בשבוע הבא.

הוא התייחס לדו"ח ועדת יועצים שמינה הנשיא רייגן לדון בדרכים לשפר את המלחמה ב„אפארטהייד".

הדו"ח מצביע על ישראל כמי שמקבלת נשק ומידע טכנולוגי מארה"ב ומעבירה אותם לדרום אפריקה. בו בזמן, היא מסייעת ליצוא הדרום אפריקני – קונה סחורות מפרטוריה ונותנת להן זהות חדשה ו„כשרה" המאפשרת למכור אותן בשוקי אירופה המערבית וארה"ב – ועוד בסיוע

שמיר תחת המטריה של שולץ: המסר כבר ידוע (צילום יעקב סהר, לע"מ)

הנחות המכס שהוענקו לישראל בשווקים אלה.

בחודשים האחרונים היה אפשר לספור על אצבעות יד אחת את הימים שבהם לא הופיע שמה של ישראל בעמודים הראשונים של עתוני ארה"ב או שמהדורת חדשות בטלוויזיה הסתיימה בלי להיזקק לשקופית דגל כחול לבן.

ההקשרים, ברוב המוחלט של המקרים, לא מחמיאים. אם אין עוסקים בפרשת פולארד וספיחיה, יש שאלות על פרוייקט ה„לביא" השותה מאות מיליונים של דולרים אמריקניים, שאיש אינו בטוח שלא יירדו לטמיון.

אם אין דיונים על נסיונות הברחה ישראליים – אמיתיים או מדומים – של טכנולוגיה אמריקנית חסויה, יש הערות על מצב זכויות האדם של ערביי השטחים, על מתיחות בין חרדים לחילוניים, על מורמונים או על כושים עבריים.

צילומיהם של גיבורי הפרשה האיראנית – עמירם ניר, דוד קמחי, שמעון פרס – מקשטים בקביעות את עמודי העתונים והמרקע. ואילו לא די בכך, בא משבר בני הערובה בגילגולו החדש.

לא נעים. יש טוענים שגם לא נורא. נכון, יחסי ישראל וארצות הברית מעולם לא היו קרובים וטובים יותר. פקידים אמריקנים לא חסכו מאמץ, טוענים הישראלים, כדי להבטיח שהביקור של ראש הממשלה יצחק שמיר יהיה מוצלח. השטיח האדום נפרש לפי כל כללי הטקס.

ישראל היא אחת מ„בעלות הברית העיקריות" של ארה"ב. אפילו הפרשה האיראנית רק מוכיחה, לדעת אופטימיסטים מושבעים, את מידת הקירבה העצומה שבין ארה"ב לידידתה הקטנה.

שערורית איראן היא שיאה וסימלה של מערכת היחסים המסובכת עם ארה"ב, והיא נותנת היטב את אותותיה בהתפתחויות האחרונות ביחסים האלה. המימשל בחר דווקא בימים אלה, ערב ביקורו של שמיר, לשלוח חיזורים מסויימים ומחוות מיוחדות לעבר מדינות ערב, שאינן מסתירות את זעמן ועלבונן על הפלירט המוזר של האמריקנים עם איראן.

מחוה למצרים, למשל: הנשיא מובארך כבר הבהיר שאין בדעתו לקיים את ביקורו הצפוי בוושינגטון. הוא כועס על שאין מוותרים לו בוושינגטון על חלק מהריבית העסקית על החוב הלאומי המצרי.

שר החוץ ושר ההגנה של ארה"ב מושיטים פרח למובארך. במכתב שכתבו שולץ וויינברגר לקונגרס האמריקני השבוע, וכן ההודעה הנוספת על קביעת מעמד „בעלות ברית שאינן חברות בנאט"ו" למדינות כיפאן, קוריאה הדרומית, קנדה, אוסטרליה וישראל, מצורף בלאחר יד גם שמה של מצרים. ככל הידוע, לא ביקשה קהיר מעולם מעמד כזה ולא הוזכרה בדיונים בקונגרס.

מחוות אחרות: הצעות לשיפור הציוד הצבאי של מדינות האיזור. החל בנסיכויות המפרץ, דרך סעודיה וכלה בירדן.

חלק מהעיסקות המוצעות הן פעוטות במונחים אמריקניים, עד שאינן דורשות אפילו את אישור הקונגרס: כמויות מוגבלות של פגזים מנחים בקרני לייזר, תכנית לנייד את סוללות טילי ה„הוק" של ירדן, או כמה מסוקים לסעודיה.

עסקות אחרות, נכבדות יותר, כוללות להק מטוסי אף־16 לבחריין, תכנית למכירת מערכות התרעה ולוחמה ימית, הרעיון לעדכן את הצי המיושן יחסית של מטוסי קרב סעודיים מסוג אף־15 במיכשור חדיש.

ישראל והשדולה הישראלית עדיין לא הרימו קול נגד העיסקות. התקדים של השנה שעברה מלמד, שלפעמים המלאכה נעשית בידי אחרים: המימשל נכשל בנסיונו האחרון להשיג את אישור הקונגרס לשתי עיסקות נשק גדולות עם סעודיה וירדן, בלא שישראל או איפא"ק פעלו בגלוי נגדן.

חברי קונגרס אחדים כבר התארגנו להתנגד לרעיון החדש להזרים נשק חדיש למדינות הנמצאות רשמית במצב מלחמה עם ישראל. אולם תומכי מכירת הנשק לערבים מנפנפים בימים אלה בנימוק חזק: היתכן לסרב למדינות מתונות כירדן וסעודיה, בעת שהאיום הרציני ביותר על השלום באיזור נובע מאיראן שקיבלה משלוחים של נשק אמריקני בעזרתה האדיבה של ישראל?

„הצעקה האחרונה", היא שינוי קל אך משמעותי בעמדה המסורתית של המימשל כלפי רעיון הוועידה הבינלאומית, שבעבר לא זכה לאהדה בוושינגטון.

בעבר הביעה ארה"ב התנגדות נמרצת לשיתופה של בריה"מ בפורום בינלאומי לשלום במזרח התיכון, „כל זמן שהסובייטים אינם מקיימים יחסים עם כל המדינות באיזור (כלומר אינם מכירים בישראל), אינם מכבדים את זכויות האדם (כלומר אינם מניחים ליהודים לצאת) ואינם מגלים גישה חיובית לתהליך השלום במזרח התיכון (כלומר תומכים בסוריה, המתנגדת נמרצות למו"מ ומסכסכת אירגוני טרור בינלאומיים)".

בנוסח החדש, שוב אין ארה"ב רואה חובה לבדוק בציציותיהם של משתתפי הוועידה הבינלאומית, די שהם יהיו „מקובלים על הצדדים עצמם". ישראלים, אמריקנים, אפילו ערבים, מאוחדים בהגדרת השינוי כעניין „מילולי־סמאנטי" פעוט. מעתה, אם יש לישראל הסתייגויות, זו זכותה ועניינה. המימשל נעשה פתאום „ניטראלי".

הסיכוי שהנוסח החדש אמנם יביא לכינוסה של ועידה בינלאומית, שתחת כנפיה ייערך מו"מ ישיר בין ישראל לירדן, עודנו בבחינת חזון אחרית הימים. אולם ככל שמעטה משמעותו המעשית של המהלך האמריקני האחרון, העיתוי המוזר שלו מעורר תהיות.

כל רעיון הוועידה הבינלאומית יכול להיחשב ל„בייבי" של ראש הממשלה הקודם, שמעון פרס. שנתיים תמימות כמעט עשה פרס ימים ולילות בנסיונות להזיז ולו במילימטרים את המו"מ עם ירדן.

ארה"ב נתנה סיוע לוגיסטי נכבד למאמצים אלה בצורת „מסעי דילוגים" אינסופיים של פקידים אמריקניים בין רבת עמון לירושלים. אך היא איכזבה שוב ושוב כאשר סירבה להצטרף להתלהבותם של פרס ועוזריו מהסיכוי לשתף את הסובייטים במו"מ, במטרה להתגבר על פחדיו של חוסיין מלך ירדן.

עתה, ארבעה חודשים אחרי ששמעון פרס חדל להיות ראש הממשלה, מיישר המימשל בוושינגטון את עמדותיו לפי רעיונותיו של פרס שר החוץ.

על רקע המבוכה הקולנית בעניין זה בישראל בין ליכוד למערך, נראה שמשרד החוץ האמריקני שולח מסר ברור לא רק לידידיו בארצות ערב, אלא גם למערכת הפוליטית הישראלית ולראש הממשלה יצחק שמיר, שהתנגדותו הנחרצת לוועידה בינלאומית ידועה היטב בוושינגטון.

מקורביו של שמיר ואנשי משרדו אינם מתרגשים במיוחד מן המהלך האמריקני. חילוקי דעות עם המימשל על תהליך השלום היו תמיד חלק בלתי נפרד מן היחסים. איש לא השלה את עצמו שהקיפאון הממושך של יוזמות המימשל יימשך לנצח. התהיות נוגעות בעיקר לעיתוי המגושם והמוזר של המסר החדש, לא למסר עצמו.

חזקה על שמיר שיבהיר כי מבחינתנו לא השתנה דבר. חוסר התרגשות הוא כמעט סימן ההיכר המסחרי של שמיר, שההתעניינות בביקור הנוכחי עצומה, כמצופה. האמריקנים מגלים תמיד סקרנות רבה כלפי ביקוריהם של אישי מדינה מישראל. אבל קשה לחשוב על תקופה

התקשורת בארה"ב אינה מחמיאה לישראל, היחסים בין המדינות מצויינים □ אך העיתוי של מחוות כלפי הערבים וה„ניטראליות" בעניין הוועידה הבינלאומית מעורר תמיהה

שבה היתה ישראל גורם כה מרכזי בנושאים הקשים ביותר לארה"ב עצמה.

הפרשה האיראנית הביאה את המזרח התיכון אל לבו של הבית הלבן. שמה של ישראל נכרך כיום בשאלות המכריעות על רמת תיפקודו של נשיא ארה"ב ותהליכי קבלת ההחלטות בוושינגטון.

למרבה המזל, ככל הידוע, אין שמיר אחת הדמויות הראשיות של הפרשה האיראנית. אך מחוייבותו לממשלת האחדות הלאומית ומה שאירע בעת שלטונה אינם מוטלים בספק.

לא רק התקשורת תנסה להציל מפיו פרטים חדשים על השליחויות העלומות של פקידים ישראלים לוושינגטון, שווייץ, לונדון וטהראן. גם במימשל יהיו שיבקשו לשמוע מפיו כיצד מתכוונת ישראל ליישב את הבטחתה ל„שיתוף פעולה מלא עם המימשל", עם סירובה המוחלט להרשות לישראלים המעורבים בפרשה לשוחח עם חוקרים אמריקנים או לענות על שאלות לפני ועדות הבדיקה השונות.

יש לצפות שראש הממשלה יעשה שימוש נרחב בכשרונו המיוחד להעביר בקיצור נמרץ ויבש את המסרים הפשוטים והברורים שלו. זהו כשרון שהספיק כבר לתסכל תריסרי עתונאים גדולים וקטנים.

מר שמיר נוהג להשיב במילים ספורות על שאלות מורכבות, ולא לנדב בדל של מידע מעבר למה שהוא מעוניין למסור לשואל. בדרך כלל אי אפשר אפילו להאשים אותו שהוא „מתחמק" מתשובות, משום שכשהוא אינו רוצה לענות על משהו, הוא פשוט אומר זאת.

„שמירולוגים" אינם מצפים שראש הממשלה יגיע לוושינגטון עם מסרים חדשים שעדיין לא הושמעו בירושלים. מקורביו מדגישים כי קמצנותו בדיבור פומבי קשורה גם לעובדה, שהוא מעדיף להקדיש את מירב מירצו לענייני תכלית, שלעתים קרובות השתיקה יפה להם.

מאחורי המהומה התקשורתית הגדולה הצפויה כאן, הם מתנבאים, יגיע יצחק שמיר מוכן היטב לסידרה של פגישות עבודה שמטרתן לקדם עניינים העומדים על סדר היום של היחסים בין ארה"ב לישראל.

„כמו שבשנת 1983 הניח שמיר את יסודות הסכם איזור הסחר החופשי עם ארה"ב, שהיה לעובדה ב־1985, גם הפעם הוא יניח יסודות להעמקה והרחבה של שיתוף הפעולה בין שתי המדינות". הדגש, לדברי האומר, יהיה בהרחבת שיתוף הפעולה האסטראטגי שעדיין יש בו פוטנציאל גדול שאינו מנוצל.

בין הנושאים האחרים שיעלו לדיון: הבטחת הרמה הקיימת של הסיוע הצבאי האמריקני לישראל, כולל ההקצבות הקיימות לפרוייקט ה„לביא".

هكذا من الأصل

מילוא גילה את משרד הפנים

מאת אילן בכר

לראשונה בחייו הפוליטיים קיבל סגן השר רוני מילוא תיק הכולל מערכת ביצועית שלהחלטותיה יש השפעה מיידית. מילוא רואה בכך מבחן חשוב מאוד להמשך דרכו. במבחן הזה הוא חייב להצליח.

רוני מילוא מבין מה רבה השפעתן של החלטות משרד הפנים על איכות החיים בארץ וצביונם ומה עוצמת הכוח הפוליטי הטמון במשרד האחראי על כל הרשויות המקומיות בארץ. עמדתו: יש להתחשב ביהדות החרדית, אולם לא על חשבון הפקרת הרוב החילוני.

ההחלטות המתקבלות במשרד הפנים זה כחודש ימים, מאז נכנס לתפקידו, הן לעתים אישיות שלו. לעתים קרובות יותר, הן מוכנות ע"י הפקידות הבכירה, המנסה בדרך כלל „להיות בסדר" עם – ולכוון לדעתו של – הממונה.

דוגמא לכך היא הסרת הקידומת 20 שהוסיף משרד הפנים בתעודות הזהות שהונפקו לילדי ברזיל המאומצים. מילוא לא אמר דבר בעניין זה והשינוי נעשה במפתיע.

החלטות רבות כבר קיבל מילוא בתקופת כהונתו הקצרה במשרד הפנים. ב־1982 חתם על עצומה שערך ח"כ מיכה חריש בעד שעון קיץ. כשר הפנים בפועל, פרע את השטר. עוד החלטה חשובה שהתקבלה השבוע עוסקת בצנזורה על סרטים ומחזות.

בנושא מעורר מחלוקת זה, יודיע מילוא בקרוב בהנהלת הקואליציה שלממשלה אין עמדה ולחברי הקואליציה יתאפשר חופש הצבעה. עד לפני חודש, תמכה הממשלה, באמצעות שר הפנים, בצנזורה.

הוא הביע התנגדות נמרצת להקמת בית קברות בסמוך לשכונת רמת אביב ג' בת"א. הוא קידם פרוייקטים כהקמת הקאנטרי קלאב בהרצליה או בתי קולנוע בבאר שבע. הוא מנע הריסתם של בתי דרוזים וישב עם צמרת עיריית ירושלים לחתוך עניינים ולאפשר למשקיעים מחו"ל לפעול, תוך קיצור ההליכים הבירוקרטיים הרגילים.

מילוא אוהב להחליט מהר ואת עמדותיו הוא מבטא בסגנון בוטה מעט. בהתחשבות במשכימי קום לסליחות, הורה להנהיג שעון הקיץ לארבעה חודשים בלבד. סביר להניח שגם הרב פרץ היה חותם בסופו של דבר על ארבעה חודשים. אבל מילוא חתך במהירות. הוא מקווה לחסוך בכך התנצחויות מייגעות בין חילוניים וחרדים.

הוא עורר הדים רב בקרב האורתודוכסים כאשר אמר שהחלטת בג"ץ בעניין רישומה של שושי מילר כיהודיה מהווה תקדים מחייב. כמשפטן, ידע כי אם יבוא לפני בג"ץ מקרה זהה, תשוב הפסיקה על עצמה. ציפו ממנו שינהג על פי הנורמות הפוליטיות שנקבעו במשרד הפנים בשנים שבהן אוחז בתיק שרים דתיים, אולם הוא עמד על דעתו.

כמשה ארנס, גם הוא רגיש מאוד לנושא הדרוזים בישראל. הוא קורא להם „החבר'ה הדרוזים", רואה בהם אחים לנשק והוכחה שאין טובה ממנה לכך שמדינת ישראל סובלנית כלפי מיעוטיה, אם אלו נאמנים למדינה.

„צריכים להיות רגישים מאוד בנושא הריסת הבתים במיגזר הדרוזי. הרי הם חבר'ה שממלאים כל חובה, משרתים בצה"ל ביחידות קרביות. לכן החלטתי מיד עם כניסתי לתפקיד למנוע הריסת בתים במיגזר הדרוזי בעוספייה ובדלית אל כרמל. כמו יהודים רבים בארץ אני חש כלפיהם חובה מוסרית עמוקה.

„מסיבה זאת אני, כשהייתי סגן שר החוץ, הבאתי למינויו של דרוזי, אל"מ אסד אסד, למשלחת ישראל באו"ם. מעבר לתחושה הפנימית והסימפטיה, כשזה מגיע להריסת בתים, צריך שיהיה הגיון וסדר ציבורי. לא יתכן שתפעל כלפי הדרוזים בלי להתחשב במה שהם נותנים".

מילוא יודע שגורלן של הבחירות הבאות עשוי להיות מוכרע בקלפיות שבעיירות הפיתוח. מאז נכנס למשרד הפנים, נפתרו כמה בעיות שלהן.

„אני לא מתעניין בנושא בתי כנסת ומקוואות. עד היום אני לא יודע מה משרד הפנים נותן או לא נותן בתחומים האלה, כי זה לא קרוב ללבי. אני מודה בזה. יכול להיות שלאחרים זה יותר קרוב, אותי זה לא מעניין. אותי מעניינות יותר עיירות הפיתוח. כבר חסכתי הרבה משברים בעיירות שסבלו מגרעונות כמו קריית גת, קרית שמונה, בית שאן, חצור הגלילית, רשות אזורית שומרון ועוד".

מאז נכנס לתפקיד נפגש עם כ־20 ראשי רשויות. ראש עיריית הרצליה אלי לנדאו מרוצה. מילוא דאג שתאושר תוכנית הקאנטרי קלאב ויקודם פרוייקט „לב הרצליה". ראשי רשויות אחרים, כאילת, קרית גת, ירוחם ואלו שביהודה ושומרון, גם הם לא קופחו. לעתים כבגיסה מהתקציב הבא.

ככל שמתארכת התקופה, „מגלה" רוני מילוא את הפוטנציאל הגלום במשרד וגוברת חיבתו לתפקיד.

„לדעתי, לא העריכו ועדיין לא מעריכים נכון את חשיבותו של משרד הפנים מבחינת ההשפעה שלו על תחומים רבים ונוצר מצב, שנמשך שנים, שהמשרד נהפך לנחלה של מפלגה מסויימת. לא נתנו על זה את הדעת.

„השפעת משרד הפנים על איכות החיים של האזרח היא עצומה. בעיות פיתוח, ארנונות, רשיונות, הכל שייך למערכת הנוגעת ישירות לאזרח הקטן ומשפיע על אורח החיים שלו. עכשיו, לדוגמה, אנחנו דנים בהקמת מרכז של בתי קולנוע בבאר שבע, 'רב שבע'. זה נושא של איכות חיים.

„אני נלחם בבירוקרטיה המסורבלת שהאזרח ניתקל בה. כל ההליכים של הוצאת תעודות זהות או דרכונים הם מסורבלים. מוכרחים לעשות את המאמץ לשפר את השירות ולהקל על האזרח בבואו במגע עם המנגנון הממשלתי.

„בשני העשורים האחרונים, פרט לתקופות קצרות, היה משרד הפנים בידי שרים דתיים. אני לא אנטי דתי ואין לי שום דבר נגד אנשים דתיים. אבל אני חושב שבסופו של דבר צריך להתחשב ברוב הציבור. נכון שלא צריך לרמוס את זכויות המיעוט, כמו בכל חברה דמוקרטית נורמלית, אבל גם צריך להתחשב ברוב.

„אני מרגיש עם התפקיד הזה טוב", הוא אומר, וממשיך בחיוך: „אני חושב שראשי ערים ומועצות, מכל הקשת הפוליטית, מרגישים טוב עם הפעילות שלי, עם סיגנון עבודתי השואף תמיד לקצר תהליכים מייגעים של בירוקרטיה. אני לא אפרד מהתפקיד בשמחה כי יש עוד דברים רבים שאני הייתי רוצה לעשות במשרד. אבל יש גם מערכת פוליטית, ומבחינה זו מטרתי לשתף פעולה עם ש"ס ולראותה חלק מהקואליציה. השיקול האישי צריך להידחות במקרה הזה.

„היום, אחרי ההיכרות הקרובה עם משרד הפנים ותיפקודיו, אני משוכנע שבממשלה הבאה, אם אנחנו נרכיב אותה, נצטרך לעשות מאמץ שמשרד הפנים ישאר בידי הליכוד. המפלגות הגדולות לא ייחסו עד היום את המשקל הנכון למשרד הפנים ולדעתי הן שגו.

„מבחינת חיי הפרט במדינה חשוב המשרד הזה מהרבה משרדים אחרים. כשאתה מדבר עם אזרח במדינה על עשרות מיליארדים של דולרים, אם הוא לא ארנסט יפת, הוא לא מבין על מה אתה מדבר. משרד הפנים עוסק בדברים הקטנים לכאורה, אבל שמשפיעים על איכות החיים יותר מכל דבר אחר.

„זה כמו הסיפור על הבעל והאשה. הוא מחליט בדברים הגדולים והיא עוסקת בקטנות. הוא עוסק במלחמה בין רוסיה לאמריקה והיא מחליטה על החלפת דירה או רכישת מכונית. זה בדיוק המצב. על העניינים הקטנים שמשפיעים על חיי היום יום מחליטים כאן.

„אני שואף להקים יותר מועדונים, קאנטרי־קלבים, בתי קולנוע ופחות בתי כנסת ומקוואות. זו שאלה של דגשים. אני בעד שיהיו בתי כנסת אבל לא על חשבון מועדוני נוער. אני מבין שיש אנשים שזקוקים לכך וצריך לתת להם את זה. אבל כל דבר צריך להיות בפרופורציה הנכונה".

„אני לא מתעניין בבתי כנסת, אותי מעניינות יותר עיירות הפיתוח", אומר סגן השר מילוא העושה עתה את מלאכתו של הרב פרץ □ „המפלגות הגדולות לא הבינו כמה חשוב משרד הפנים, צריך שיישאר בידי הליכוד"

רוני מילוא: „לא אפרד בשמחה"

רוני קיבל ציונים טובים

הרב יצחק פרץ וסגן השר רוני מילוא שומרים זה על כבודו של זה. לבקשת הרב פרץ, שהתפטר מתפקידו ב־6.1.87, נמנע עד כה מילוא מלהכנס ללשכת שר הפנים והוא מנהל את ענייני המשרד מלשכתו במשרד ראש הממשלה.

רוני מילוא תוהה אם זה לא מכביד על פקידי המשרד שיאלצו לבוא אליו ממרחק של כ־300 מטרים, ואולם כיבד את הבקשה. אם לא תתקבל החלטה בעניין שובו של פרץ לתפקיד בתוך שבועיים, תאוייש הלשכה בשר ממונה חדש. רוני מילוא מקווה שהתפקיד ידסל עליו. הוא יודע שהסיכוי אינו גדול אבל הוא ילחם על כך.

כפוליטיקאי מפוקח, נמנע עד עכשיו מלבצע כל שינוי אישי במשרד.

השינויים שלו הם בתחום פישוט תהליך קבלת ההחלטות ומהתחן של החלטות אלו. הוא משתדל לא להרגיז יתר על המידה את ש"ס, ואולם החלטות שקיבל כבר גורמות לאי נחת בצמרת המפלגה הדתית. ראשיה חוששים כי אם וכאשר יחזרו, ימצאו עצמם מול החלטות שנתקבלו בהיעדרם ואשר קשה להם לחיות עמן.

מילוא מרוצה ממידת שיתוף הפעולה שהוא זוכה לה מהפקידות הבכירה ונותן את מלוא האשראי לרב פרץ. הוא גאה בעובדה ששרים מביעים באוזניו את שביעות רצונם מדרך מילוי תפקידו, בהם השרים אמנון רובינשטיין, חיים קורפו ומשה ארנס. ציונים טובים כאלו מגבירים את סיכוייו להצליח במבחן הכולל של גיבוש עמדת כוח פוליטית במפלגתו.

פרץ: הוא מחליט מהר מדי

שר הפנים לשעבר, הרב יצחק פרץ, הגיב על החלטות שקיבל רוני מילוא בחודש שבו הוא ממלא את התפקיד:

„אני לא שבע רצון מהחלטותיו של רוני מילוא. עם כל הכבוד וההערכה כלפיו, יש לי הרגשה שבנושאים מסויימים הוא מחליט מהר מדי. אני הייתי שוקל הרבה כל החלטה. אחרי הכל, יש להחלטותיו אלו השלכות מרחיקות לכת ומן הראוי שיהיו יותר שקולות ויותר מתונות.

„בעניין שעון הקיץ הייתי ממתין. הלא הקמתי ועדה של מומחים ממשרדים ממלכתיים והייתי מחכה לקבל את המלצותיה.

„משרד הפנים לא חסר לי. אני מוצא תוכן לחיי גם בלי המשרד. הרי הוא לא יצק לי תוכן חיים אלא התורה, לימודה והפצתה הם שתמיד נתנו לי את הסיפוק ואת אני מרבה לעשות.

„אני יהודי מאוד עסוק ופעיל. יחד עם זאת, אני מוכן לחזור כבר היום למשרד אילו היתה מתקבלת החלטה, שכל זמן שוועדת השרים פועלת למצוא פתרון לנושא רישום הגרים, הם לא יירשמו.

„גם אם היו משהים את מילוי פרט הלאום בתעודות הזהות לחצי שנה, הייתי חוזר. אבל בינתיים לא נמצא הפתרון שמאפשר לי לחזור. אני חייב לומר לשבחו של רוני מילוא שהוא נהג בצורה מכובדת והגונה כלפי אנשי ש"ס במשרד. בנושא זה מגיע יישר כוח גם לראש הממשלה".

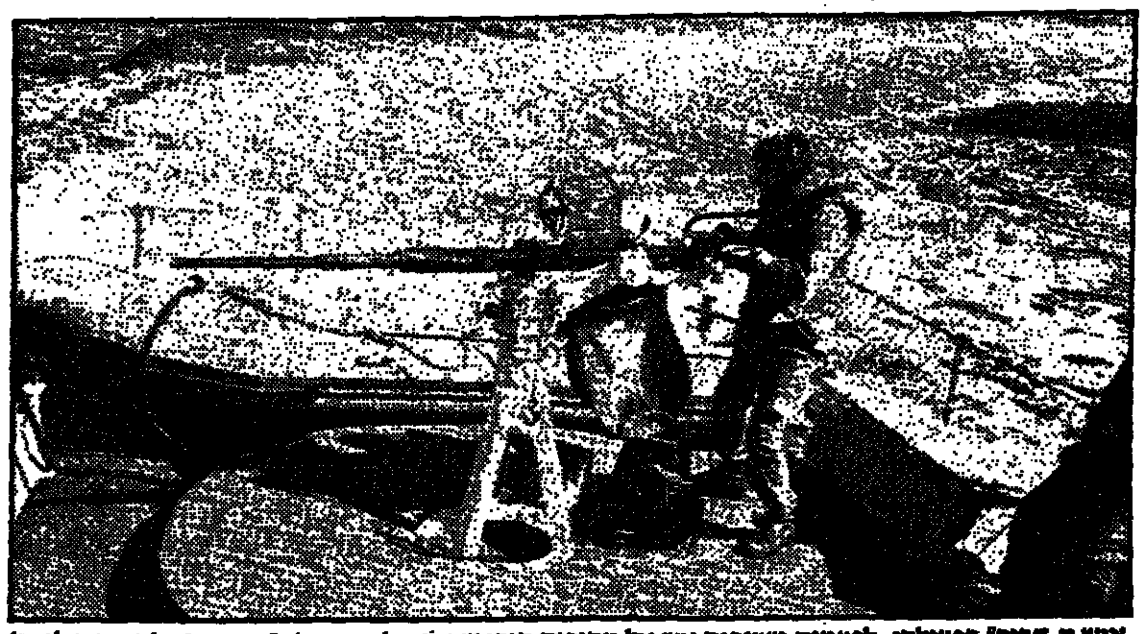
איש ה„דבור" בפעולה: „לפעמים משיבים אש אל מקורות הירי שבחוף, לפעמים לא". (צילם: יאיר לפיד)

„דבור": לילה בסיר לחץ

מאת יאיר לפיד

מסכן הארגז. שני תותחים, מקלעים, נשק קל, כולם יורים עליו. בירכתיים אפילו עומד מישהו ומאיים עליו בטיל כתף. הוא מתגלגל בין הגלים, סתם ארגז קטנצ'יק ולא מזיק, מסביבו מעלים הקליעים נתזים לבנים, ארוכים. אף אחד לא פוגע בו.

לבסוף, זוהר, מפקד ה„דבור", מצמיד לחי רוח לקת השמטונית של המקלע הימיני ובירייה השישית רואים קרשים עפים באוויר. אומרים „וואו", אבל בשקט.

תפיסתה של אניית המחבלים MARIA – R, כשעל סיפונה כ־50 אנשי אש"ף החזירה לתודעה, לרגע, את העובדה, שגם הים הוא גבול ויש מי ששומר עליו.

„מריה אר" שנתפסה, כמו תזכורת חלודה, בנמל בארץ. אנייה זקנה, מטונפת. אם לא ישותנו אנשי צוותה היא תיהפך למשרת אימתנית. ה„דבור" של זוהר עובר לידה באיטיות. אחרי כמה מילים הוא מגביר מהירות ומאיץ שוב מול ה„קנדי", נושאת המטוסים האמריקנית. נתי, סגן המפקד, מצלם את המפלצת. אחר כך מפנים חרטום צפונה ומתחילים לשוט לכיוון ראש הניקרה.

סיור שגרתי. בינתיים אין אי־אחד באופק. מתאמנים קצת בנשק ובנהלי חירום. אלו השעות השקטות. בקיץ אפשר, עם משקפת טובה, לראות את החוף שממול. עכשיו, בחורף, כל אחד מוצא לו פינה. על החרטום, המוצף בשמש חורפית קרה, ישנים שניים. למטה מכינים אוכל. בתוך ההגה יושב זוהר עם עוד שני חיילים, מדברים.

ה„דבור" הוא מעבדה אנושית. שמונה חיילים, לבד. אפשר להיות רק במקלחת, שירותים אין. משתינים מהדופן החוצה. אי אפשר לריב, אי אפשר לשתוק יותר־מדי, אי אפשר לחלום, או לאונן, או לבכות, בלי שמישהו יראה או יישמע. „זה מן סיר לחץ", אומר זוהר. למטה, בסיר לחץ אחר, גומרות להתבשל שלוש תרנגולות עם תפוחי אדמה.

ב„דבור", מצב־הרוח הוא עניין של מצב הרוח. כשיש סערה הכל קשה יותר. גם האנשים. „החוף האחרון היה נורא", אומר נתי, „היינו צריכים לשוט בגלים של ארבעה וחמישה מטרים". מי שרגיש – מקיא. מי שלא רגיש – גם כן מקיא. בלילות שקטים, כמו הלילה, הכל נראה אחרת. בין צרצור לצרצור של מכשירי הקשר אפשר לקלוט כמה צלילים מתוך קסטה של „פליטווד־מק".

„אפילו המוסיקה זה עניין שצריך לדעת בו להיות ביחד", אומר ויטוריו (ויקו) דנה. „ערן אוהב ג'אז, חלק אוהבים קלאסי, אני אוהב גל־דודש. אבל מסתדרים. הם אחים שלי".

ויקו דנה נולד בביירות. ב־67 עברה המשפחה שלו לישראל, משם לקנדה. הוא נשאר. אילו רצה, היה יכול לרדת מה„דבור" אל החוף. להיות כל יום בבית. „זה הבית שלי", הוא אומר. פנים של ילד, עור בצבע זית, תמיד מסודר. ארון הנשק שהוא אחראי עליו צבוע בלבן, המדפים בכחול, שתי שכבות. כשצריך לדבר בקשר עם סירות דייג לבנוניות זוהר מעביר לו את השפופרת והוא מפתיע אותם בערבית שוטפת, בניב לבנוני טהור.

אבל לבנון נראית עדיין רחוקה הרבה יותר מאשר הקילומטרים המפרידים בינה לבין ה„דבור". לפעמים היא מתקרבת. כשהספינה עוברת מול ראשדייה, או צור, מורידים ראשים. מהחוף יורים לפעמים לכיוון הספינות במקלעים ובנשקקל. לפעמים יורים בחזרה, לפעמים לא. תלוי בנסיבות.

באיזור שמדרום לראש הניקרה רוב עבודתם של ה„דבורים" היא גירוש סירות דייג שחדרו לתחום האסור שבין אכזיב לראש־הניקרה. כשמגלים אחת כזו, מבקשים אותה לעזוב. אם היא עושה בעיות, מזמינים את משטרת החופים. אם היא נראית חשודה, עוצרים אותה.

יש גם תוקפנים אחרים: לפני שבועיים הם גילו במים כרישפטיש שסובב את הספינה כמה פעמים. ניסו לתקוע בו את. מוט הקשירה, אבל לא הצליחו. הוא פשוט טלטל ראש עצום והמשיך. אגב, הכריש הזה גרל לאורך הלילה. הוא התחיל מטר וחצי בסיפור הראשון ולקראת הבוקר הוא כבר היה „מלתעות". זה חלק מהעניין, אגדות ימאים.

בשעות הראשונות הם נראים כאילו הם מסתירים איזו בדיחה פרטית על חשבונך. הפתיחות, הנכונות לדבר על הכל, העובדה שאין בלקסיקון שלהם המלה „זר", הם כמעט מביכים. אחר־כך, כשמחשיך, זה מתבהר. על הסיפון, בקור אכזרי, נושך, בתוך ים שמרסס אותם בנתזים קפואים, אפשר רק לדבר ורק בכנות.

ערן, שבא מקיבוץ שורותיים, אומר שהוא יישאר על המים. קודם הוא ייסע קצת לחו"ל, אולי הרבה לחו"ל, אחר כך הוא יחזור לחופים האלה. החלוקה ברורה. מי שלקראת הסוף, מדבר על מה שיהיה. מי שרק התגייס, מדבר על מה שהיה. זה לא חשוב. המלים מרתקות אותם מן הגוף הרועד.

אגב, הלילה הוא דמוקרטי. הוא לא פוסח על מפקדים. זוהר ונתי, מתוך תא־ההגה, שייכים לשיחות. „מה שלום גילי?", שואל ליאור את זוהר. היא בסדר, משתחררת עוד מעט.

העיניים כואבות מן הזוהר הכתום של המכ"ם, הגב מעוקם. מדברים בשקט, במשפטים ארוכים. יש זמן. המון זמן. כל כמה שעות יורדים ארבעה לישון וארבעה עולים למעלה. אין תלונות. אין כאלה שמתקשים לקום. צלצול התראה קצר מזניק את כולם לעמדות קרב. בודקים וחוזרים. מי שמתעורר מקבל קפה או מרק, העיקר שיהיה חם.

ה„דבור", בבסיסו, הוא בעצם יאכטה גדולה שהותאמה לתנאי קרב. ה„דבורים" הראשונים נבנו בארה"ב וצויידו במנוע גרמני. החדשים יותר כבר נבנו בארץ. כמעט כל שעה נכנס גיל, המכונאי הראשי (צ'יף) ובודק את המנוע. הוא מדבר על המנוע הזה כמו שאחרים מדברים על החברות שלהם. המון אהבה, המון הערצה. מזכיר את המשפט של המפקד בנגרש ב„קי לארגו": „אהובתי הראשונה היתה ספינה".

על המים אין גינונים. יש הבנה. בר מן עמדות קרב המשמעת היא פרטית. ביתר הזמן כל אחד אחראי על עצמו ועל החברים שלו. אחרי כמה שעות אתה מתחיל להבחין בתנועה מתמדת, שקטה. כל אחד עושה משהו כל הזמן. בלי צעקות, בלי פקודות.

„זה צוות טוב", אומר ליאור, „אף אחד לא עושה בעיות. כולם חברים. הצפיפות לא מפריעה, כי יודעים להפשר". ממול רואים את ניצנוצי עירו של ליאור, נהריה. כשהוא שם, הוא רוצה שהים יסער כדי שיהיה אפשר לגלוש. כשהוא פה, הוא רוצה ים שקט, כדי שאפשר יהיה לגלוש לשיחה.

„לא הייתי דבוק גדול לפני שהגעתי הנה, אבל פה למדתי", מחייך זוהר, אמאראבארושפט־שלום בן 23. כשזוהר מתעייף הוא קורא לנתי. בין שניהם אין שעות, אסור להיות עייף מדי על המכ"ם. לנתי, כמו לכל ימאי טוב, יש חברה בנמל. מוכמ"ת תוף. לפעמים הם יכולים להחליף משפט בקשר, לפעמים גם זה לא. בהפלגות צפוניות הוא מקשיב ל„מג'יקו", תחנת רדיו ירדנית שמשדרת מוסיקה טובה. עכשיו הוא מוותר על הרדיו. מעדיף שקט.

מן הסיפון מישהו צועק שקר לו והוא רטוב לגמרי. מפנים ירכתיים לרוח כדי לתת להם כמה דקות יבשות. בחוץ, על ההגה, עומד גיל ומר, הצ'יף. המצפן האלקטרומגנטי שלפיו הוא מכוון את הספינה מואר באור אדום, קלוש. זמר מעיף בו מבט קצר, מוליט על הכיוון הכללי ואחר־כך עושה את הדבר העתיק ביותר בתולדות הימאות – בוחר כוכב ושם לכיוונו.

בבוקר נתי תופס את ליאור ושואל אותו מי עושה ארוחת בוקר. „אתה", ליאור מחייך. נתי מושך כתפיים ושם מחבת על האש. אחרי החביתה הם עולים למעלה. „צאו החוצה", אומר זוהר, „תראו איזה יופי".

יוצאים. עומדים על הסיפון מצופפים, מעילים סגורים עד לתוך הצעיף, מסתכלים על זריחה מגולה מעל ראש הניקרה. הספינה נעצרה והיא מתנודדת מצד־לצד בעוד הצ'יף בודק משהו בקרביים.

היה לילה שקט. לא תפסו אף מחבל, לא עצרו אף סירת דייגים. אהובתם הראשונה היא ספינה.

תפיסתה של ספינת המחבלים היא תזכורת, שגם הים הוא גבול שיש מי ששומר עליו □ „כאן אי־אפשר לשתוק או לחלום או לבכות בלי שמישהו יראה או ישמע", אומרים החבר'ה על ה„דבור" □ כשאין מחבלים נלחמים בכרישים...

המפקד זוהר: אמאראבארושפט־שלום

פרס ל„שרינו": אתם לא נלחמים, רק אני נלחם

מאת יוסף חריף

„מה אתם מפחדים", אמר פרס לעמיתיו, „יש להילחם על דעותינו, אם לא – נהיה ליכוד" ☐ חבריו ביקשו למתן את עמדתו, אין הם מעריכים שאפשר למכור את המשבר לציבור

בישיבת „שרינו" – התכנסות שרי המערך – היה השבוע מ"מ ראש הממשלה, שמעון פרס, „במצב רוח קרבי", כהגדרת כמה מן המשתתפים. „מה אתם מפחדים?", אמר פרס לעמיתיו, „לא צריך לפחד. יש להילחם על דעותינו. אתם לא נלחמים, רק אני נלחם".

אך השרים לא היו מבוהלים. הם פשוט לא הבינו לשם מה המלחמה בין המערך לליכוד. בעניין הסיוע לקיבוצי התק"ם, כבר השיג ח"כ רפי אדרי הבנה עם שר האוצר. ענין הוועידה הבינלאומית אינו ממשי ומחייב הכרעה בממשלה. למה מכוונות איפוא קריאות הקרב של פרס?

אדרי הסביר את מהות הסיכום עם משה נסים, שעל פיו יינתן הסיוע לקיבוצים, אך אפשרי גם סיוע מצומצם להתנחלויות ביהודה ושומרון. איך זה הסכמתם, אמר פרס, זו סחיטה.

לא הכל היו שותפים לעמדתו הביקורתית של פרס. עובדה שסיכומו של אדרי היה מקובל אף על מזכ"ל המפלגה עוזי ברעם וח"כ חיים רמון – שניים שהיו בשעתם בין התובעים הראשיים לפירוק ממשלת האחדות. רק פרס, וייצמן ושחל היו נגד ההסכם הזה.

כל שאר השרים היו בעד. לקריאתו של יצחק רבין בעניין הסיוע להתנחלויות היתה משמעות מיוחדת: איפה הייתם בעניין זה במשך שנתיים, כשראש הממשלה היה שמעון פרס?

גם בנושא השני שעל סדר היום – הוועידה הבינלאומית – היה פרס התקיף מכולם. הוא הביא עמו נוסח מוכן לסיכום הדיון של „שרינו", אבל רבים סברו כי הוא מקצין מדי את היחסים עם הליכוד או ביתר דיוק עם ראש הממשלה, יצחק שמיר.

אף בעניין זה מילא יצחק רבין תפקיד מרכזי במיתונו של פרס, מחשש כי החרפת היחסים עם הליכוד עלולה להוביל לפירוקה של הממשלה והטלת המדינה למערכת בחירות שאף צד לא ייצא ממנה נשכר אבל המדינה תצא ניזוקה. כפי ששאל אחד השרים: מי אומר שאחרי הבחירות לא נצטרך לשבת יחד (עם הליכוד)?

ניכר היה שפרס נפגע קשות מדברי שמיר בכנסת ומחוצה לה (ראש הממשלה קבע ששר החוץ מדבר בשם עצמו ואינו מוסמך לדבר בשם הממשלה בענין הועידה הבינלאומית). נראה שפרס ביקש להשיב באותה מטבע.

רבין, בר-לב ויעקבי יעצו לפרס למתן את הנוסח. נימוקם העיקרי היה: „עדיין אנחנו יושבים בממשלה אחת". בנוסח המקורי של פרס נאמר, כי מר שמיר דיבר בכנסת לא כראש ממשלה אלא כראש סיעה. על פי עצתו של רבין הושמט ביטוי בוטה זה.

ואולם, גם הנוסח הממותן היה חריף למדי. אחרי התיקון נאמר: „מר שמיר דיבר בכנסת לא כראש ממשלה, אלא כאחד מחבריה, שדבריו אינם מחייבים אותה". ולא עוד, אלא ש„דבריו עלולים לפגוע בתהליך השלום".

דומה, כי מסמך זה – תגובת שרי המערך על דבריו של ראש הממשלה יום קודם לכן בכנסת – יש בו כדי להמחיש את הלך-הרוח של מנהיג מפלגת העבודה. בימים האחרונים הירבה שמעון פרס להשתמש בפסוק „המערך לא יוכל לשבת בממשלה".

הסבור כי לפרס „נמאסה הממשלה הזאת" (כביטויו של אחד משרי המערך) ושהיה רוצה לפרקה ולהקדים את הבחירות, יכול למצוא חיזוק לסברה זו גם בישיבת „שרינו" האחרונה.

פרס הסביר שעמדתו התקיפה היא „קרב על הציבור". „אם לא נעמוד על דעותינו, נהיה ליכוד", אמר, „ואיך נראה בעוד שנה וחצי (במערכת הבחירות)?"

יש במסמך בנוסחו של פרס משהו משריפת גשרים ומן האשמה הגלויה, שהליכוד הוא שמפרק למעשה את השותפות: „ראש הממשלה מר יצחק שמיר עשה אמש (יום ג') צעד נוסף במגמה לפרק את ממשלת האחדות הלאומית תוך פגיעה במדיניותה ובאחריותה".

מה היה הצעד הקודם? פרס אינו מפרש. האקורד האחרון, שנועד להסתייג ממדיניותו של ראש הממשלה, אך גם לפגוע בו אישית, אומר: „על מר שמיר להבהיר למנהיגי הארצות שאתם ייפגש (קרי: הנשיא רייגן וראשי הממשלה בארה"ב), שבנושא התנגדותו לוועידה הבינלאומית הוא אינו מייצג עמדת הממשלה, אלא את דעתו בלבד".

במצב כזה הממשלה כבר מפורקת למעשה.

פרס גם תבע מעמיתיו להתבטא בתקיפות בעניין הוועידה הבינלאומית בישיבת הממשלה הקרובה ביום א', ערב יציאתו של שמיר לארה"ב.

לכאורה יכול היה פרס להציע לבקש הצבעה בממשלה. משה שחל, פרלמנטר מנוסה ומשפטן, אינו שלם כל כך עם הסתמכותו של פרס על החלטת הכנסת בענין הוועידה הבינלאומית ועל החלטת ממשלה משנת 1977 בראשות מנחם בגין.

ח"כ יוסי שריד זרק לפרס אתגר: למה להיתפס לתחבולות. אם יש רוב בממשלה לוועידה בינלאומית, יגיד הרוב את דברו. אם אין רוב – לא יעזרו תחבולות.

אמר שחל לפרס: „פורמלית ניתן לטעון כי החלטת ממשלה בענין ועידה בינלאומית משנת 1977 לא בוטלה מעולם. אבל בנושא כגון זה – אם מישהו רוצה להביאו להכרעת הממשלה אין למנוע את הדבר ממנו".

בלשון פשוטה, פרס אינו יכול להתבצר מאחורי הטענה שמכיוון שיש כבר החלטה משנת 1977 – שוב אין הממשלה צריכה להכריע בשאלת ההתתפות בוועידה בינלאומית.

אבל פרס לא הציע להעמיד את הנושא להצבעה. רבין ויעקבי הם שהציעו להעביר את הנושא לקבינט כדי שיתברר בו ויובא להכרעה רק „כאשר ייהפך לאופרטיבי".

פרס הצטרף עם הכל לדעה זו. הכל מודים שהנושא שבגורלו תלוי, כביכול, קיומה של ממשלת האחדות אינו אופרטיבי. על מה, איפוא, המלחמה?

בתוך כך הגיעה איגרת מאת שר החוץ האמריקני, ג'ורג' שולץ, אל ראש הממשלה יצחק שמיר, שנתפרשה במשרד החוץ כתמיכה ברעיון הוועידה הבינלאומית. גם אם נכון הפירוש, עדיין מדובר רק ברעיון.

נכון שבראש סדר היום בשיחות בוושינגטון, כפי שמציין שולץ באיגרתו, תעמוד בחינת הדרכים כיצד להביא את המלך חוסיין למו"מ ישיר הצורך שחוסין עומד עליו – קיום ועידה בינלאומית, שבמסגרתה ינוהל המשא ומתן הישיר. אבל מי שגורס כי שולץ קיבל את עמדת מרפי ומצדד עתה בוועידה בינלאומית – מגזים.

באחת הפיסקאות קובע שולץ בפירוש כי מטרת ארה"ב נשארת משא ומתן ישיר וש„רק הוא יכול להביא לתוצאות אמיתיות". שולץ „משוכנע יותר מתמיד", כי „תהליך שלום פעיל" הוא חיוני, גם כדי לתת „כיסוי ותמיכה" לפעילויות (הירדניות) בשטחים וגם משום שהזמן אינו משחק לטובת הרוצים בשלום. סטטוס-קוו הוא, לדבריו, דבר מסוכן, כי באין תנועה יווצר עימות ותגבר הקיצוניות.

גם במשרד החוץ האמריקני קיימים הבדלי גישות לגבי הדרך היעילה למו"מ ישיר. „יש ויכוח איך לגשר על הפערים" הנשיא ריגן ושולץ – כפי שכותב שולץ – רוצים לשמוע מפי שמיר את רעיונותיו איך להתקדם לקראת מו"מ כזה.

אבל שולץ, האומר ברורות כי רוצים לבחון את ענין הוועידה הבינלאומית, על פי דרישת חוסיין, מדגיש כי ארה"ב סבורה שוועידה כזאת צריכה להוביל מיד למשא ומתן ישיר ולהבטיח שלא תהיה בו מעורבות מצד המשתתפים האחרים.

בעצם הימים האלה יצאה הנחיה ממחלקת המדינה לנציגות האמריקנית באו"ם, הקובעת שלא חל שינוי בעמדת ארה"ב בשאלת הוועידה הבינלאומית ושממשלת ארה"ב מוסיפה להתנגד לה.

הועידה, כפי שהיא נתפסת בוושינגטון, אינה זהה כלל עם זו שהסובייטים, הסורים ואש"ף מיחלים לה. מבחינה זו, תמוהה עוד יותר ההתנצחות בין פרס לשמיר.

פרס חזר ביום ד' השבוע בכנסת, כי דעתו (בענין הוועידה הבינלאומית) „לא ניתנת לשינוי ולא תשתנה". אבל בהמשך אמר כי הוא נגד מו"מ במסגרת ועידה בינלאומית, אלא עומד על עקרון הצדדים הישיר, שבו גם מעוניין המלך חוסין.

אי אפשר להגיע להסכמה לא רק מפני ששמיר מתנגד לכך, אלא, כפי שמודה פרס: „מפני שעוד אין מסגרת של ועידה בינלאומית, מפני שאין עדיין הסכם על משתתפיה, מפני שיש בעיות עם רוסיה, מפני שיש בעיות עם הייצוג הפלשתינאי".

מכאן אפשר אולי להסיק שהבעיה היא אישית ולא מדינית. אילו היתה לפנינו בעיה מדינית אמיתית, סביר להניח כי איש כעוזי ברעם, מזכ"ל „העבודה", המסוייג כל כך מן הליכוד, היה מברך על סוף השידוך עמו. אבל גם הוא גורס, כמו רוב השרים, שאין עתה למערך כל סיבה סבירה לפירוק ממשלת האחדות. „העם לא יקבל את זה".

שרים במערך מבינים לרוחו של פרס. אין זה קל להיפרד מכס ראשות הממשלה. אין זה נעים לשמוע שהוא לא מייצג את דעת הממשלה, אלא מדבר באופן „פרטי". גם „פרשת בלאס" השפיעה אולי על יחסו של פרס לשותף הפוליטי. ואולי גם ההכרה, כי מעמדו עלול להתכרסם במרוצת הזמן בכל שיתרחק מן המאורעות החיוביים שהיתה לו תרומה אישית בעיצובם.

כל זה אולי נכון – אומרים חבריו של פרס – אבל את כל אלה אי אפשר למכור במערכת בחירות.

אנשים השבוע / מרק סגל

העוגה של שמיר

ממשלת האידאוטות לאומית הגיעה השבוע לשפל חדש, כאשר עסקה בהיאבקות חופשית על תקציב המדינה. נראה שלראש הממשלה, יצחק שמיר, יש יותר בעיות עם המפלגה שלו, חרות – ובמיוחד עם שר השיכון דוד לוי – מאשר עם המערך. „האיום שלו בבחירות הטריד את החרותניקים יותר מאשר את המערכניקים", כפי שהתלונן אחד מתומכיו של שר התעשיה והמסחר אריאל שרון, שאמר: „זה מה שחסר לי. אני צריך לתמוך בו".

על סיכויי הישרדות של הממשלה אמר לי השר לוי: „יתכן שהעוגה נשארה שלמה, אך היא איננה טעימה כל-כך".

מ"מ ראש הממשלה ושר החוץ, שמעון פרס, שחזר מהחופשה שלו בברזיל קרבי, התלונן בפורום „שרינו" כי „המאבק הפנימי בחרות מקשה עלינו כל-כך לעבוד עם הליכוד".

אין זה מפתיע שכאשר שר הכלכלה והתכנון, גד יעקבי, יצא סחוט מאחד המאבקים הקשים ביותר בנושא התקציב, נשאל מדוע אינו יוצא לחופשה במועדון הים התיכון באילת, השיב: „יש לי די והותר משגעון הים התיכון, ממש כאן".

מטען חורג

יועץ ראש-הממשלה לעניני תקשורת אבי פזנר, ומזכירו הצבאי תת-אלוף עזריאל נבו, טסו לוושינגטון באמצע השבוע, כדי להכין את ביקור הבוס שלהם בבירה האמריקנית.

יצחק שמיר לוקח איתו במטוס חיל-האוויר פמליה גדולה מהרגיל: רעייתו שולמית, מזכ"ל משרדו ויועצו המדיני יוסף בן-אהרון, מזכיר הממשלה אליקים רובינשטיין, יועצו הכלכלי עמוס רובין, יועצו לענייני תפוצות האיי הרביין, מזכירתו של בן-אהרון נורית כנען, צלם לשכת העתונות הממשלתית חנניה הרמן, ומזכירתו של נבו, התופסת טרמפ לארצות-הברית.

עדיין לא ברור אם גם אחד מאנשי התחזוקה במשרד ראש-הממשלה, עזרא סיידוף, יצטרף אף הוא.

בניגוד לשמעון פרס, אסר שמיר על נוכחות אנשי תקשורת במטוס. העיתונאים, שמשלמים בעד הטיסה, מכסים בדרך כלל חלק גדול מהעלות. תחת זאת – כך נמסר לי – שלושת רבעים מהמטוס יהיו תפוסים במטען.

נמרוד נוביק, יועצו המדיני של שר החוץ שמעון פרס, טילפן לבן-אהרון ביום ראשון, כדי לפזר חשדות שנתעוררו במשרד ראש הממשלה בעקבות דיווח, שמקורו בוושינגטון, לגבי טיסתו לארצות הברית ביום רביעי. מהדיווח נרמז, כי פרס שולח את „לרגל" אחר שיחותיו של שמיר עם שר החוץ האמריקני, ג'ורג' שולץ.

נוביק אמר לי, כי נאומו בפלורידה – לפני הכנס הארצי של הליגה למניעת השמצה ולפני אסיפת מועצת היהודים הבין-קהילתיים של הקהילות היהודיות – כבר נקבעו לפני חודשיים.

הוא יבוא לוושינגטון כדי לנאום בועידת השדולה הפרו-ישראלית איפ"ק, ויחזור ארצה לפני צאתו של שמיר לארצות הברית.

שמיר לוקח איתו את עמוס רובין לשיחותיו הכלכליות עם שולץ ופגישתו בניו-יורק עם הרביעיה הבכירה של כוח-המשימה – מאקס פישר, מורטון מנדל, צ'ארלס ברונפמן והלורד זיו.

שמיר קיבל מכתב מפישר, בו דווח על השבחים הרבים שהרעיף שולץ על מפעלו של כוח-המשימה, אותו הגדיר „פריצת-דרך אמיתית בהתפתחותה הכלכלית של ישראל". פישר הפעיל לחץ נוסף בעניין הקמת גוף משותף קבוע של מומחים, שיפקח על יישומן של תכניות שונות שיוסכם עליהן בממשלה.

כאשר יבואו לכאן פישר ושאר חברי כוח-המשימה להתייעצויות, לקראת סוף החודש, הם ירצו לדעת: „מדוע שר התעשיה והמסחר לא הקים „לשכת רישיונות למשקיעים" ו„איזו התקדמות הושגה ביישום ההסכם להעברת חברות ממשלתיות לידיים פרטיות". ואת התשובות – היכן ימצאו שר התעשייה והמסחר אריאל שרון, שר השיכון דוד לוי ושר האנרגיה משה שחל – אם להזכיר רק שלושה שרים – מקומות עבודה בשביל הבוחרים שלהם?

הדוקטור במקומו

לשר החוץ שמעון פרס יש בעיות משלו, במיוחד עם המנכ"ל של משרדו, אברהם טמיר, שקידם את פניו בפתח המשרד במתקפה תקשורתית חסרת-תקדים („החלטתי להוריד את הכפפות ולשים את הדוקטור הבינוני במקומו") נגד איש-אמונו של פרס, המנכ"ל המדיני של המשרד ד"ר יוסף ביילין.

טמיר כועס בגלל מה שהוא רואה כיחס מתנשא מצד ביילין כלפיו. גם לא נותנים לו לשכוח, שהוא נכפה על פרס מתוקף הסכם המערך-יחד. עדיין מכאיבה לו הכרזתו של פרס: „ד"ר ביילין הוא מספר 2 במשרד, שווה-ערך למנכ"ל". האם טמיר תקף את ביילין משום ש: (א) הוא חושב שפרס מאבד גובה, או (ב) הוא מייצב חשבונות עם ביילין ועם הבוס שלו למען פטרונו, השר-בלי-תיק עזר וייצמן?

פרס פנה סוף-סוף אל שמיר בהצעה להעביר את שר הכלכלה גד יעקבי משולחן הממשלה אל השגרירות בוושינגטון. במערך מקווים, כי פרס יוכיח שההמלצה שלו אינה בהכרח מרשם לתבוסה, כמו במקרים של הצעת יעקב ניצן למשרת מבקר המדינה וסגן שר האוצר, עדי אמוראי, למשרת נגיד בנק ישראל.

(בהסכם עם „ג'רוזלם פוסט")

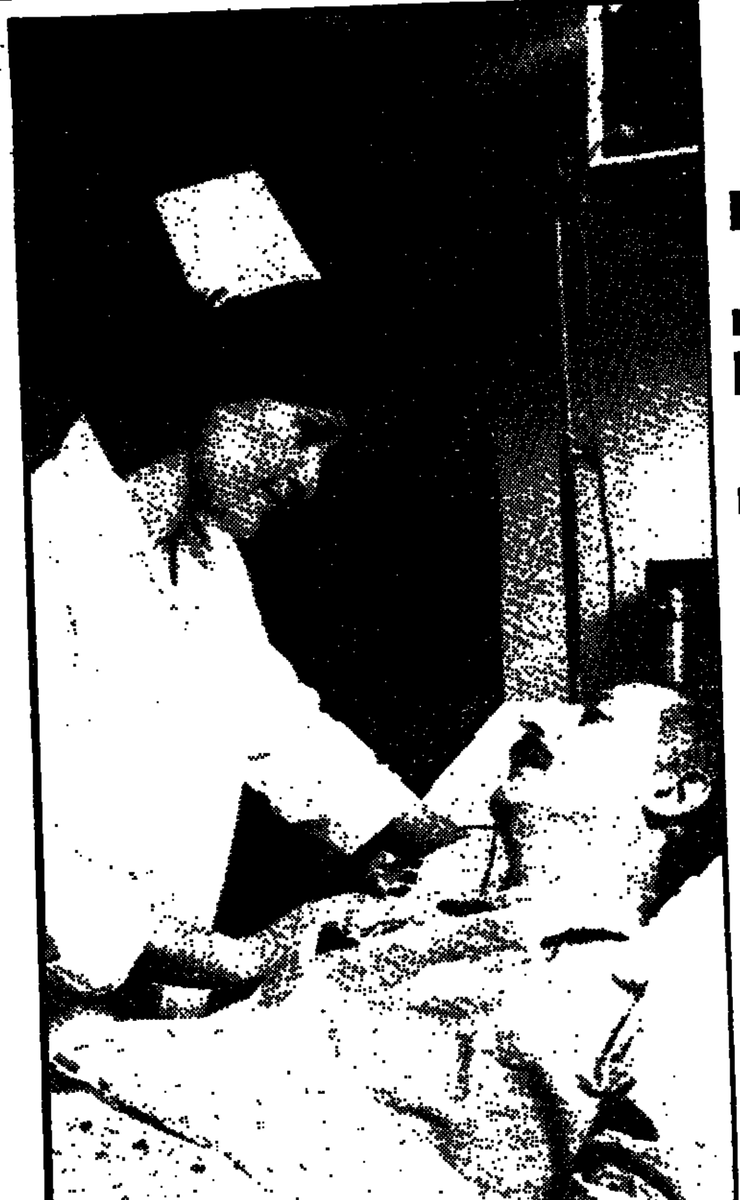

זוהי הפקולטה האמיתית למדעי החיים

להיות בתוך ההתרחשויות הדרמטיות ביותר - ממש מרגע הלידה. לעזור למי שחלה, לסייע למי שנפצע, לתמוך במי שזקוק לכך ולהיווכח בדרך המעשית ביותר כמה חשיבות יש לאחות בבית-חולים.

אם את עומדת בדרישות הכניסה למוסדות להשכלה גבוהה, הרשמי לבית-ספר לאחיות מוסמכות. פתיחת הלימודים - אוקטובר 87'.

קו פתוח

לקבלת מידע מפורט על מסלולי הלימוד, אפשרויות העבודה, הקידום ופרטי ההרשמה:
03-341706 03-341707 03-345755 03-345764
יום שני, 16.2.87, מ-16.00 עד 19.00.

פירוט מלא על אפשרויות ההרשמה מופיע במדור הלימודים עמ' 31

משרד הבריאות/אגף הסיעוד

هكذا من الأصل

هكذا من الاصل

דו"ח / אמנון אברמוביץ'

תנו לשלוט בארץ הזאת

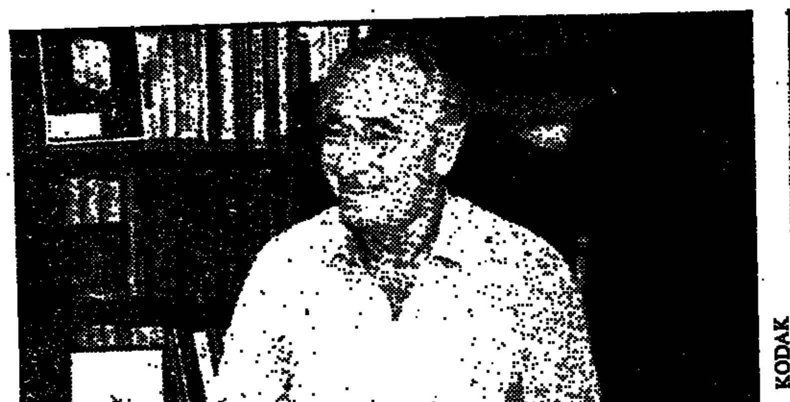
ספרים וידיד

עוז לאמירה בטרם התנצלות

פגוע

ממשלת משבר לאומי

גם מי שאיננו מסוגל להיות הגון עד הסוף חייב להודות, שמפלגת העבודה דורשת מיצחק שמיר קצת יותר מדי. גם שיעמוד בעת מול לוי ושרון וגם שיתמוך בוועידה בינלאומית.

הוויכוח, המגיע לכאורה עדי משבר, הוא ויכוח מזויף, משני הצדדים.

על־פי ההסכם הקואליציוני מחוייב הליכוד להמשך תהליך השלום. השאלה כיצד מקדמים את השלום פתוחה לפרשנות. מפלגת העבודה מחוייבת, על־פי מצעה ודימויה, להמשך תהליך השלום. לשאלה כיצד מקדמים את השלום, אין בפיה תשובה טובה יותר מהתשובה שאיננה בפי הליכוד.

שבע שנים, אמר מר פרס, הזניחו את עיירות הפיתוח והשקיעו בהתנחלויות. לא שבע שנים, מר פרס, תשע שנים. בשתי שנות שלטונך השקיעו בהתנחלויות מאות מיליוני דולארים. אלא שאז, בנבצר, הרוות השלטון פתחה על הרוות ההתנחלות. רינת ראשות הממשלה קיזזה את דמעת הנוכחת הנגב.

ואילו מצד שני מריעים דוד לוי קול זעקה על הרחקת ההסכם להקים שש התנחלויות נוספות. ארבע התנחלויות מתוך השש, מר לוי, הולכות ומוקמות, ואילו שתי ההתנחלויות שבאחריות משרד השיכון, הן אלה שטרם הוקמו.

חברי־הכנסת קיפמן ומצא, מתנה לה, עושים כל אשר לאל ידם למנוע עזרה לקיבוצים. יותר משהם רוצים לטרפד את הקיבוצים, הם רוצים לטרפד את יצחק שמיר.

ממשלת האחדות הלאומית הוקמה על ידי אנשים שמאסו בישיבה באופוזיציה, ואותם אנשים רוצים לפרקה משום שמאסו לשבת חסרי־עניין במשרדיהם חסרי האתגרים.

לממשלה הזו לא נותר הרבה מה לעשות חוץ להתפרק, בדיוק כפי שלא היה עליה לקום, במתכונתה הנוכחית, כדי להשיג את מה שהשיגה. הממשלה הזו, רצופת משברונים, הגיעה עד הלום מפחד גזר דינו של הבוחר. דוד לוי ואריאל שרון רצו, בסיבוב הראשון, לפרקה מבלי להותיר טביעת אצבעות, ושמעון פרס רוצה עכשיו לפרקה מבלי להותיר טביעת אצבעות.

אלא שפירוק ממשלה איננו עלעול ברפי־זהב, אינך יכול לתת לאצבעות ללכת במקומך.

ההתגוששות האמיתית

המחלוקת שבין מפלגת העבודה לבין הליכוד איננה, בעצם, מחלוקת אמיתית. ומאחר ששתיהן מתנגדות לכל מו"מ עם אש"ף, הקמת מדינה פלשתינאית ונסיגה ממערבית השטחים, אין להן גם הצעת פתרון שונה.

ההתגוששות שבין שכונות העוני ועיירות הפיתוח לבין ההתנחלויות, היא התגוששות של ממש.

אילו ניחן המערך בהנהגה פוליטית נבונה ובטוחה בעצמה, היה מזהה מזמן את התפר שבין ההתנחלויות לעיירות הפיתוח, נכנס פנימה ועושה חגיגה.

איך אפשר לטעון שההתנחלויות אינן באות על חשבון עיירות הפיתוח כאשר חמישית מכלל מתיישבי ההתנחלויות הם פליטי עיירות הפיתוח?

איך אפשר לומר שההתנחלויות אינן מועדפות על עיירות הפיתוח כאשר בשטחים המוחזקים סוללים אוטוסטרדות ואילו בתחומי המדינה נעים כלי־הרכב על כבישים אדומים? כביש חוצה שומרון לעומת כביש אשדוד־אשקלון.

המערך, יחד עם מפלגות השמאל הציוני, צריך היה כבר מזמן להקים את חזית נאמני ארץ־ישראל אל מול חזית נאמני ארץ־ישראל של הימין. להלך בגאון על סף העזה הקונסנזואליות ולעשות שימוש תוקפני ביצירה הארכיטקטונית, המזוקרת המתוקנת, ההולכת ומוקמת ביהודה ושומרון.

מאגר ההתנחלויות הרעיונית יבש זה מכבר. המתיישבים המזדרזפים להתנחלויות עושים זאת מסיבות כלכליות גרידא. המתיישבים הולכים לגור בשטחים בגלל המחיר, ואילו הפוליטיקאים, שהולכים על הנושא, עורכים טשטוש דמגוגי מכוון בין מחיר לבין עלות: מחיר דירה בשטחים נמוך, אבל העלות שלה (לאוצר המדינה) גבוהה.

ביזנס ביפור כנסת

החלטת ועדת הכנסת, שהתקבלה השבוע, האוסרת על חבר־הכנסת לעסוק בעיסוק נוסף שהכנסה בצידו – היא אחת ההחלטות החשובות שיצאו מבית המחוקקים הישראלי בשנים האחרונות.

זוהי הצעה מהפכנית, שהיא הדבר הכי קרוב לשינוי שיטת הבחירות. וכל כך למה?

ישראל היא מדינה קפיטליסטית־בולשוויסטית. הפעילות הכלכלית כולה נשלטת על ידי פקידים. אי אפשר לזוז כאן, צעד אחד קדימה, מבלי לפצח את המחסומים הביורוקרטיים ולפלס נתיב במבוך המינהלי.

במצב הזה נהפכו חברי־כנסת, שהם עורכי דין, כלכלנים, שמאים, רואי־חשבון, לחלוץ ההולך בפני מחנה היזמים ואנשי־העסקים. התופעה הזו הגיעה לממדים נוראים. עד כדי כך, ששוב קשה היה לדעת אם חבר־כנסת מסוים מאמין בשלום, בארץ־ישראל שלמה או מאמין שלכל אחד יש מחיר.

ישנם חברי־כנסת שתוך שנים מעטות נהפכו מאנשים קשי־יום למיליונרים, מקלי־רגליים לכבדים בכסף.

הכנסת נחצית, שתי וערב, על ידי שדולות משדולות שונות. השדולה הגדולה והאותנטית ביותר היא שדולת הכסף.

בשנים האחרונות עלה הנושא על סדר־היום פעמים אחדות. אלא שחברי־כנסת לא היו מוכנים לשים מחסום לתאבונם. כפי שהעתונות, בשאלת איסור פירסום שמות חשודים, לא השכילה לרסן את עצמה, ועכשיו היא תיאלץ לחיות עם חוק דרקוני – כך גם חברי הכנסת בשאלת העיסוק הנוסף. יוסי שריד (רצ) הביא הצעה נדיבה לפיה יותר לחבר כנסת להשתכר עד פי שניים ממשכורתו הציבורית, וגם הצעה זו נדחתה.

מה שלא נכנס דרך הראש – נכנס דרך הכיס. ועכשיו, עם חוק נוקשה מאוד ובהולט מרחיק לכת, יעשו לעצמם כמה ח"כים תאבי בצע, את חשבון הכיס והנפש.

עד כמה היה חוק זה נחוץ, תעיד תגובתו של חבר־הכנסת דן תיכון, יועץ כלכלי, אשר אמר: מי שהצביע בעד החוק עשה זאת מתוך צרות־עין.

פנטסטי.

יורים ומתנצלים

אברהם כץ עוז (כצל'ה) דיבר דוגרי בישיבת התק"ם וכינה את אברהם שפירא "רב סוחר".

נבהלו ראשי התק"ם בהלה גדולה והלכו אצל שפירא לבקש סליחה ומחילה. בגליונו הקרוב יבקש שבועון התק"ם את הרב אברום שפירא, שלא יחשוב לקיבוצים את דברי כצל'ה לעוון.

בעוד אנשי הקיבוצים סורחים בחיל ורעדה על המחילה, הוסיף איש העסקים הרב שפירא, שהביטוי סחטן יגרום נזק לעסקיו בחוץ־לארץ.

אברום שפירא הוא אמנם מאמין גדול באלוהים, אבל לא פחות מזה הוא מאמין במלכות. פנחס ספיר לקח אותו מאחורי ספרי הקודש והקים לו מפעל באור־עקיבא, ועד ימינו אלה בום נהנה יצרן השטיחים שפירא ממכסים מופלגים על שטיחים תוצרת־חוץ, מכסים שמהווים הגנה על תוצרתו.

הקיבוצים הרי אינם נדרשים לשפירא יותר מאשר שפירא לקיבוצים. מה מביא אותם, אם כך, להשתטח בפניו אפיים ארצה?

בשני הסיפורים הקצרים שלהלן יש, אולי, כדי לספק הסבר:

1. כמה קיבוצניקים באו לביקור אצל הרב קוק. ראה אותם הרב שום חובשים כיפות ואמר להם: מדוע אתם חובשים כיפות, כאשר אני מבקר בקיבוץ שלכם כלום אני מוריד את הכיפה?

2. ילדים מבית־ספר דתי התארחו בקיבוץ. במסגרת הביקור נקלעו לוויכוח עם ילדי המשק, אם יש אלוהים או אין. כשהסתיים הביקור והילדים הדתיים נסעו, דיברו הקיבוצניקים בינם לבין עצמם: נכון, אין אלוהים, אבל אם יש, אז אכלנו אותה.

שנית סג'רה לא תיפול

ביום ששי האחרון, "השבוע – יומן ארועים", הביאה הטלוויזיה את סיפור קמילתה ונפילתה של המושבה אילניה (סג'רה).

כתבת הטלוויזיה העמידה את סג'רה במוקד ציבורי, תקשורתי ופוליטי. כמעט על פי הכלל הידוע: נפלה ולא פורסמה – לא נפלה.

ממלא מקום ראש־הממשלה הזדעק ובא למושבה להבטיח, ששנית סג'רה לא תיפול. עתונאים וצלמים התגודדו השבוע סביב המקום. בני שם ובני בלי שם העלו את סג'רה על שפתותיהם.

בהבטחה לקיים את סג'רה, כמו בביקור הבהול של ממלא מקום ראה"מ, ובהתרגשות הספציפית אשר גילתה רגישות התיישבותית יוצאת דופן, יש משהו מהאתוס הבגיניסטי־ז'בוטינסקאי. כי הרי זה עשור שנים מצויה ההתיישבות העובדת בהידרדרות נוראה, ואין פוצה פה.

בסג'רה נוצרה הסתדרות הפועלים החקלאית הראשונה בגליל. ואיפה הסתדרות הפועלים החקלאית היום? ארגוני קניות כושלים ממשיכים את דרכה ומשמשים בני דמותה. בסג'רה פעל לראשונה ארגון "השומר", מבטא רעיון השמירה העברית. השמירה העברית התחלפה זה מכבר בשמירה ערבית.

מצבה של סג'רה אינו שונה ממצבם של רוב המושבים בארץ. בסג'רה נוסתה לראשונה שיטת התיישבות קיבוצית. שם התגורר דוד בן־גוריון לאחר עלייתו ארצה. שלל האלמנטים הללו הפכה לסמל.

הגישה הבגיניסטית־ז'בוטינסקאית איננה מתירה פגיעה בסמלים. ושבע שנות ליכוד הפכו את כולנו לחסידי הג'סטה.

ההתיישבות העובדת בארץ־ישראל נמצאת על הפנים. ניטול, לדוגמה, מושב כמו גבעת־יואב: ששים ואחת משפחות. פדיון שנתי תשעה מיליוני שקלים. חוב מצטבר עשרים ושלושה מיליון שקלים.

שנות ארידור וספיחיהן הרסו את החקלאות. לשלטון הליכוד, כתב מישהו, היתה תודעה צרכנית ולא יצרנית. מה אתה מבלבל לי את המוח עם יצוא חקלאי, אמר פעם ארידור, בשיחת טלפון אחת אני משיג יותר כסף מכל היצוא החקלאי השנתי שלך.

האשמה למצב המושבים רובצת, אף כי לא באופן שווה, על כתפי הממשלות, החקלאים והבנקים. הממשלות יצרו שפע, הבנקים העתירו אשראי, אמנם תמורת ערבויות מתאימות, אבל מתוך קלות־דעת. החקלאים נהנו.

ישנם מושבים בהם ניתן למצוא עשרות טרקטורים חדשים, למרות שאין הצדקה ליותר מטרקטור אחד. היחס בין מספר חקלאים למיספר טרקטורים במושבים בארץ, הוא הגבוה ביותר בעולם.

ישנם מושבניקים שניצלו את שנות השפע והכסף הקל לרכישת נכסים בחוץ: משאיות, חנויות, בתים להשכרה. אחד מאסונות השנים הללו הוא השבר שנוצר בתוך המושבים פנימה. מי שעשה עסקים בחוץ נחשב חבר־המן. מי שדרש כספים כחקלאי ועשה מעשים כביזנסמן, היה מושבניק לדוגמה.

שלטון הליכוד אשר בנה את עצמו על פילוג פנימי, אשכנזים וספרדים, דתיים וחילוניים, קיבוצים ועיירי פיתוח – לא פסח על המושבים.

מושבניק למושבניק, כמו מושב למושב, זאב.

עכשיו מנסים לשקם את המושבים באמצעות ערבות הדדית דרך ארגוני הקניות. מושב נבטים, לדוגמה, הוא מושב מצויין שרוב מתיישביו יוצאי קוצ'ין, אנשים צנועים, בלי עיניים גדולות, חרוצים ומשכימי קום. אנשי נבטים, שבולמוס הרכישות המפוארות לא הדביק אותם, נדרשים היום לתת כתף לסתמת מושבים במצוקה.

התמוטטות המושבים, המתרחשת בימים אלה לעיני הטלוויזיה, לא התחילה היום. בביקורו בסג'רה שאל ממלא מקום ראה"מ, כיצד אני יכול לעזור לכם.

תוריד מעלינו את הבנקים, אמר לו שמחה רגב.

גם הסדר המניות השערורייתי וגם ריבית הנשך של השנתיים האחרונות הסיכו עם הבנקים. בין הבנקים לבין המדינה – העדיפו הממשלות, בעיקר ממשלת הסדר המניות, את הבנקים.

יכול מאוד להיות שסג'רה, בהיותה סמל, תתמלג ותינשא אל־על כדגל. מעין מוזיאון חקלאי התיישבותי. אבל, בעיקרון, ימשיכו הבנקים להיות החמצן של המדינה, והחקלאות תוסיף לגווע מחוסר חמצן.

כל הזמן

ממלא־מקום ראש־הממשלה, מר שמעון פרס, התארח ביום א' השבוע בגלי צה"ל, והשיב בשידור חי לשאלות מאזינים.

הדו־שיח בין המשיב לשואלים התנהל באווירה טובה, ומר פרס היה, כדרכו, סבלני ואדיב.

עם סיום המשדר הגישו אנשי גלי צה"ל שי לאורח. תחנת השידור הצבאית, שסיסמתה "גלי צה"ל כל הזמן", מכבדת את אורחיה בשעון. מאחר שמר פרס כבר קיבל ממישהו שעון, וגם החזיר אותו, החליטו אנשי גלי צה"ל לנסות ולקלוע להעדפות הנוספות של האורח.

הם העניקו לו ספרים. קובץ ספרי האוניברסיטה המשודרת המופקים על ידי האוניברסיטה הפתוחה בשיתוף גלי צה"ל.

עכשיו ממתינים בגלי צה"ל בדריכות מתוחה לראיון הטלוויזיוני הראשון שיעניק מר פרס לאחר החופשה הבאה. כדי שיוכלו לדעת, אם הספרים ערבו לטעמו.

שלישיות באוויר / מאת דוש

1 אמריקה המרגיזה

מספרים על צ'רצ'יל, שכאשר פנה אליו שכנו לספסל בפרלאמנט והעיר: "דיון נורא משעמם, לא כן?", השיב צ'רצ'יל ברוגזה: "זה מפני שאתה מקשיב" – והוסיף לנמנם.

אני מנסה להשתמש בשיטה של הבריטי הדגול לגבי המהומה האמריקנית הבלתי־פוסקת בנושא עיסקת הנשק. מה הם רוצים מאיתנו? מה הם רוצים מעצמם? החיטוט המאזוכיסטי בפאשלה מדינית, החקירות הכפייתיות, המעלות מבול של עדויות סותרות, התאווה הסאדיסטית לפגוע במנהיג, הסטריפטיז הלאומי לעיני העולם המתמוגג – האין כל זה מזכיר משהו?

אפשר להשתגע כמה אנחנו דומים: המעצמה האדירה והרפובליקה־התפוזים המיניאטורית במזרח התיכון. אותה מגלומניה, אותו סבנון, אותו חוסר־אינטרוזן בתגובה למתרחש, אותה תמימות צינית או ציניות תמימה, מלוות באבדן בה פרימננטית.

ההבדל היחיד שהיא – אמריקה – יכולה להרשות לעצמה...

כיצד נוצר הדמיון?

יש לי הסבר מביך, שבקושי מעז להעלותו על דל שפתי. היתכן כי הקול קול יעקב, הייצוג המאסיבי של אחינו בסקטור הקולני של החברה האמריקנית?

למזלה של ארה"ב קיים שם רוב דומם. לא כמו אצלנו, שהציבור כולו שותף בתגיגה האידיסופית. שם, מעבר לים, הקהל הרחב מבין את חוכמתו של צ'רצ'יל ולא מקשיב.

2 אמריקה המסכנה

אני מרחם על הענק הידידותי, משל אותו אריה מן האגדה וקוץ תקוע בכפו. קוץ הטורה. כיצד מגיעים אליו ואיך מוציאים אותו מן הבשר החי, כאשר הקורבן המגושם אינו בנוי לבצע ניתוח פשוט זה?

למעשה, אני טועה. האנאלוגיה של הענק והאריה אינה תופסת. הטורף הוא ענין אנושי, דרמה ישנה־נושנה בין שני בני אדם. לידתה בעבר הרחוק הפרהיסטורי של המין, בג'ונגל ובמערות.

הנפשות הפועלות: בו הקטן – זריז, אלים וחצוף. לעומתו, מו, שמן מאוד, כבד־תנועה, טוב־מזג, שעסוק מעל הראש בשיפור שיטות ליטוש אבנים.

בו נוהג להשליך מרחוק אבנים בלתי מלוטשות בראשו של מו. לא מכבר ניצל הבריון את העדר שכנו ממערתו, וחטף אחדים מצאצאיו.

למו השמן יש בעיה. אילו היה יכול לשים ידו על הפושע, היה מפוצץ לו את הגולגולת. אבל בו המקמק המודרפים אחריו נגמרים בכשלון. מו חוזר ממעמקי היער הסבוך, עייף ומתוסכל, מכוסה בשריטות כואבות. ובו צוחק לו, שם אותו ללעג ולקלס לעיני כל אוכלוסיית הג'ונגל ומתכנן פיגועים נוספים.

מו הרגזן רובץ במערה מול המדורה הבוערת וחולם חלומות מתוקים של נקם. היה אפשר להבעיר אש בכל המקומות שבו עלול להסתתר ולשרוף את כל האיזור. אבל הצרה היא כי מו ריאליסט וגם נגוע במחלת הספקות והלבטים. אין שום בטחון, שהבריון יתחסל בשריפה, אשר תשמיד המון יצורים חפים מפשע ותקומם נגד מו את כל תושבי היער. כמובן, יש עוד פתרון. להרזות באופן ראדיקלי, להיכנס למשטר של אימונים גופניים מפרכים. ובבוא העת לצאת לרדוף אחרי התוקף ולא לנוח עד שגומרים עניין.

אבל מו השמן מפונק מדי בשביל הרפתקה מסוג זה. הוא מעדיף להתבונן בשמי הלילה הזוהרים ולהרהר על מלוכת כוכבים.

על כן, אין נראה סוף־טוב בקונפליקט בין בו לבין מו. להיפך. מיסטר דרווין, שעתיד להמציא את האבולוציה, יטען ביום מן הימים, כי חוקי הטבע לקציה הטבעית וההשרדות מעדיפים את בו הבריון והחסר־תסביכים.

זה חזון קשה לאנושות. עולם שישלטו בו השרוד וההפקרות.

נותר הסיכוי האחרון. תגיע שעתו של שכן שלישי, שעד כה המתין השקד על התעשה מן הצד.

שמו גו /גולאג? גורבאצ'וב?/ – יצור חזק, אבל לא שמן ולא הססן, ואכזר לא פחות מאשר בו הקטן. הוא זה שיקח את העניינים בידים ויעשה סדר.

3 קיבוץ קיבוץ תרדוף

אני מבקש להצטרף למקהלה הגדולה של אוהדי הקיבוץ. נסיוני האישי בנושא זה שייך לעבר הרחוק, לשנות החמישים הצנועות.

הקיבוץ שלי, אלונים, על יד טבעון, היה בין אלה שנפגעו מהפילוג הגדול. התנהלו בו חיים קשים למדי. לא עלה על דעתנו לקטר, כי בימים ההם, זה היה מטבע הדברים בהתיישבות העובדת.

אכלנו אוכל "קולקטיווי" לא־מלהיב, אך משביע. שני דברים זכורים לי בהקשר לכך. האחד גרם לי לבעיית הסתגלות: המרק הוגש כמנה אחרונה. הוסבר לי כי מנהג מוזר זה תועלתי גרידא. הנוזל החם מלל את שאריתה של המנה העיקרית ומקל על רחיצת הכלים. כן שרר מחסור חמור בתחום הסכו"ם, בעיקר בסכינים. הכלי הנדיר עבר מיד ליד בין הסועדים.

קיבוצניק חדש כמוני גר בצריף ישן עם מים ושרותים בחוץ. בתי האבן המעטים נועדו לזוגות ותיקים. הצריף הרעוע היה חם בקיץ וקר בחורף, אבל זכיתי לחדר נפרד עם שולחן "עונג" מתקפל, לצרכי עבודה. עליו ציירתי קריקאטורות שנשלחו בערב ל"מעריב", באוטובוס האחרון. עיסוק זה לא נחשב למשרה שלמה. עבדתי במפעל קטן של צעצועי־עץ, שימשתי "פקק" במטעים, בגן־הירק, ואת רוב השבתות בליתי ב"גיוס". אבל היו גם חיי־חברה ותרבות. בסך־הכל הרגשנו מצויין. ליווה אותנו סיפוק אדיר בכל מעשינו וגאוות־יחידה של מתנדבים בחזית.

פרשתי מאלונים לא מתוך סיבות אידיאולוגיות ואפילו לא בגלל העילה הבנאלית של חוסר־פרטיות. היו לי מניעים אישיים שפירוטם לא נחוץ כאן. עזבתי בלב כבד.

היום ניתן לקבוע שהחמצתי את התמורה בעד תקופת־בראשית קשה: להיות שותף במשק יפה ומשגשג עם בריכת שחייה, מגרשי ספורט, טלוויזיה ומקרר – בדירות נוחות ושקט אישי ממס־הכנסה. מי שטוען כי כל זה לא מגיע לאנשי הקיבוצים, מגלה צרות־עין ואפליה בלתי־הוגנת.

אשר לאותו סיפוק שבלב – ולגבי הסיוע הממלכתי – לא נאה שהתנועה הקיבוצית עצמה תגלה צרות־עין ואפליה בלתי־הוגנת. היא צריכה להתחלק עם שאר החלוצים שהתיישבו בשטחי ארץ־ישראל.

ארבע כנפות תבל

רומא: חתולים זוללים ספגטי

מאת קליר לובלי, סופרת רויטר ברומא

חתולי האשפתות של רומא, אשר שימשו כמזון לאוכלוסים הגוועים ברעב בעת מלחמת העולם השניה, משמינים היום מלילות ספגטי וכבר טרי בד בבד עם השיפור במצבה הכלכלי של איטליה.

אלפים מהם שוכנים בעיקר בין הריסות רומא הקיסרית, משחקים ומנמנמים בין פסלי השיש ערופי הראש שבפורום ותחת שעריו המתפוררים של הקולוסיאום.

האיטלקים אינם נחשבים אוהבי חתולים. אך חתולי הרחוב זוכים לטיפוח מצד כמה „משוגעים לדבר", הבאים להאכילם מדי יום ביומו, ביניהם נשים קשישות, בודדות.

„יש לי חולשה לחתולים", אומרת לוצ'יאנה פוליני הבאה בערבים, אחרי עבודתה, להאכיל כ־30 חתולים, מכל הצבעים והמינים. „בבית יש לי שבעה משלי. כמה מהם אספתי מכאן לביתי כשהיו חולים. אינני יכולה לראות אותם סובלים".

לוצ'יאנה מטפלת בחתולי הפורום זה יותר מעשר שנים. פעם היתה מביאה להם שיריים, היום היא יכולה להרשות לעצמה לקנות ולבשל מזון במיוחד בעבורם.

מצבה הכלכלי של איטליה השתפר בשנים האחרונות. חתולי האשפתות, שהיו פעם רזים וסבלו מתת־תזונה, זוכים גם הם ליהנות משיפור זה.

אך החתולים לעולם אינם לגמרי בטוחים. בחורף מתים החולשים שבהם מן הקור ומאות מתים במגפות של מחלות מעיים או שפעת.

„לחתולים הנולדים בחוץ ועוברים בשלום את החורף הראשון בחייהם יש סיכוי טוב להישאר בחיים. הסבל הרב ביותר נופל בחלקם של חתולי בית נטושים", אומר אנטוניו איקאה, נשיא האגודה הלאומית להגנת בעלי חיים, אירגון מתנדב הסובל מחוסר תקציב.

מאות החתולים וכלבים נדרסים שנה שנה. בייחוד בקיץ כאשר משפחות רבות יוצאות לחופשה. הם מצטרפים לאלפים שכבר מסתובבים ברחובות.

כלבים נוטשים מתגודדים בחבורות בשולי העיר. החתולים הננטשים, אשר „חכמת החיים" שלהם פחותה מזו של הנולדים ברחוב, נדרסים יותר ונופלים ביתר קלות בידיהם של תופסים המוכרים אותם למעבדות לצורך ניסויים וסתם פחחים.

רבים מתושבי רומא אינם אוהבים חתולים. אחרים אף פוחדים מפניהם. נהגים המאמינים באמונות תפלות אף יסובבו את הגה מכוניתם ויסעו בכיוון שממנו באו כדי להימנע מפגישה עם חתול שחור הנחשב כמביא מזל רע.

אך איקאה דוחה את הטענות כאילו מביאים החתולים מחלות. „ההיפך הוא הנכון, הם מונעים מחלות משום שהם הורגים עכברים וחולדות".

החתולים הצילו את רומא מרעב. בעת מלחמת העולם השניה, כאשר היה מחסור במזון בעיר, נהגו משפחות שלמות להיזון מ„ארנבי העיר". וכיוון שמהרגלים ישנים קשה להיפטר, נאלצו רשויות הבריאות לסגור לפני כמה חודשים מסעדה סמוך לרומא לאחר שתריסרי חתולים נמצאו במקרריה.

פקין: שוחרי קונג־פו נוהרים לסין

מאת לאי קווק קין, סופר רויטר בפקין

ג'ף פאלקון, אופה בן 24 מסן פרנסיסקו, מתאמן בסין לקראת תפקיד נכבד – אל־הקוף.

במשך שש שעות ביום מתאמן פאלקון בסאלטות ובפרצופים של קוף ומתרגל טקסים עתיקים של אמנות הלחימה, המיוחסים לאל־הקוף – דמות מפורסמת במיתולוגיה הסינית.

פאלקון, מעריץ מושבע של כוכב סרטי הקונג־פו המנוח, ברוס לי (הוא ראה כל אחד מסרטיו לפחות 50 פעם), מקווה לככב בסרט קונג־פו משלו לאחר שילמד כל מה שאפשר ללמוד מאלופי אמנות הלחימה בפקין.

ג'ף פאלקון נמנה עם מספר גדל והולך של שוחרי הקונג־פו, הבאים להתאמן בפקין בעקבות תחיית ה„ווּשוּ" – השם הקיבוצי לאמנויות־הלחימה הסיניות, החל בקונג־פו המהיר כברק וכלה בהתאגרפות־הצללים, האיטית יותר.

וושו מבוסס בעיקר על התפיסה הקרויה „קיגונג", שלפיה האנרגיה הפנימית זורמת דרך ערוצים חבויים בגוף.

העוסקים בוושו מסוגלים לשבור מטילי ברזל ולדרוך על ביצים בלי לשברן. כמה מהם אף טוענים, כי ביכולתם לרפא סרטן ומחלות אחרות.

אך רבים מהמקוגעים־לדבר מתאמנים רק בהגנה עצמית.

„ווּשו: הוא הדבר המסעיר ביותר שקרה לי אי־פעם", אומר פאלקון, שהיה תלמיד קארטה יפאני ומאקוגוזו קוריאני לפני שהחליט לעבור לאמנות־הלחימה הסינית.

„לוושו היסטוריה ומסורת עשירות. אתה לא רק לומד להילחם טוב יותר. זאת דרך חיים, וגם פילוסופיה", הוא מסביר. פאלקון הגיע לפקין לפני שנה וחצי, והוא מרגיש שהוא כמעט מוכן להתייצב מול מצלמות הקולנוע.

אביו, אלוף לשעבר בהתאגרפות לחובבים בארצות הברית, חשב שבנו איבד את שפיות דעתו כאשר בא לסין, אך פאלקון מקווה, כי יצליח לשכנע את אילי־הקולנוע בהונג קונג או בטייוואן לתת לו הזדמנות.

שלטונות סין מנסים לבטל את התדמית האלימה שיצאה לווּשו, ולתאר אותו כאמנות בעלת מסורת של פילוסופיה ורפואה, שגילה יותר מאלפיים שנה – מימי שושלת האן.

הווּשו, שנאסר בחלקים מסויימים של סין בתקופת המהפכה התרבותית בין 1966־1967, כאשר רבים מאלופי הקונג־פו היו נרדפים, מוגדר בימים אלה כספורט הלאומי – וזוכה לעידוד ממשלתי.

הממשלה מקווה להוסיף את הווּשו למשחקי אסיה, שיתקיימו בפקין ב־1990.

פקידים אומרים, כי יש בסין 1,500 מכוני וושו, ובהם חברים מיליוני אזרחים.

סין כבר קיימה שתי אליפויות וושו בינלאומיות – בכל אחת מהן השתתפו יותר מ־20 ארצות, המשתתפים התחרו בשש קטיגוריות של מאבק בלתי־מזויין, שילובים של תנועות שונות ומיגוון מקלות, חרבות וחניתות.

באליפות שהתקיימה אשתקד הגיע פאלקון למקום השלישי בתחרות „האגרוף הארוך".

אליפות העולם מספר 3 בוושו תתקיים בשנה הבאה בסין, והשלטונות מקווים לייסד פדראציה בינלאומית לספורט זה, כדי להעניק לו הכרה רחבה יותר.

„עשינו דרך ארוכה מאז שהמהפכה התרבותית גרמה נזק בל־ישוער לוושו, אחת המסורות היפות ביותר של סין", אמר זיא באיהואה, סגן מנהל המכון לחקר הווּשו.

מוסקווה: גזית שיער ליד הקרמלין

מאת טוני בארבר, סופר רויטר במוסקווה

כנופיות של בני נעורים, המתארים את עצמם כמגינים על דרך החיים הסובייטית, פושטים ברחובות מוסקווה בלילה. הם מכים פאנקיסטים, היפים, רקדני ברייקדאנס וחובבי מוסיקה מודרנית. כך מספר כתב־העת „אוגניוק".

הנערים הללו מתלבשים כ„בני אדם מן הישוב". הם עונבים עניבות שחורות, לובשים מכנסיים משובצים. הם מתעניינים בקראטה, איגרוף והיאבקות ומכנים זה את זה בשמות כמו „הארנב" או „הברזל" – מספר העיתון.

הכתבה נכתבה בידי אדם שהותקף על ידי כנופיה כזו. הוא מציג דיוקן מפורט של תנועת נוער, שנראה שהתפשטה כתגובת־נגד להיפים, לפאנק ולנטיות אחרות שיובאו מן המערב.

הנערים מגיעים בכל ערב ברכבת החשמלית מליוברצי, פרוור מוסקוואי המרוחק כ־20 קילומטרים ממרכז העיר. מכאן כינויים: „ליוברים".

כתב־העת מצטט היפי סובייטי שסיפר כי כנופיית „ליוברים" עצרה אותו ברחוב סואן סמוך לקרמלין, ושאלה מדוע הוא מגדל את שערו ואם הוא זקוק לכסף בעבור תספורת.

„לאחר מכן הם עצרו עוברים ושבים, הביאו אותם אלי ושאלו אותם כיצד הם יכולים לסבול את מראהו של אדם כה מגעיל. אחר כך גררו אותי שניים מהם בעוד השלישי גוזז את שערי במספריים. לבסוף היכו אותי". כך סיפר ההיפי, ייוגני דמיטרייב.

„אוגניוק" מצטט גם פאנקיסטית, שסיפרה כי ה„ליוברים" התנפלו עליה בגן ציבורי כאשר שבה מבילוי בדיסקוטק. „היה לי מזל שהם לא היכו אותי עד מוות", סיפרה הפאנקיסטית, ילנה בוריסקובה.

רוב הפאנקיסטים וההיפים בנוסח הסובייטי מאופקים הרבה יותר מאחיהם במערב. אך השלטונות עדיין אינם שבעי רצון מפעילותם.

מחבר הכתבה אומר כי שאל „ליוברי" אחד מדוע באו הוא וחבריו למרכז העיר. „אנחנו באים למוסקווה כדי להכות פאנקיסטים, היפים ורקדני ברייקדאנס", השיב ה„ליוברי".

חבר כנופיה אחר צוטט באומרו „היפים ופאנקיסטים הם אות קלון לדרך החיים הסובייטית. אנו רוצים לטהר את הבירה מהם".

„אוגניוק" כותב כי ל„ליוברים" יש הימנון קרב משלהם, שאחד מבתיו הוא „נולדנו וגדלנו בליוברצי/ מרכז הכוח הגופני האדיר/ ואנו מאמינים שחלומנו יתגשם/ ליוברצי תהיה למרכז רוסיה".

„ליוברים" רבים הם שמרנים בסיגנם ואינם שותים, מעשנים או משתמשים בסמים, כותב „אוגניוק". אחדים מתאמנים בהרמת משקולות ברצינות כה רבה עד ששריריהם נראים אפילו מתחת לבגדים עבים.

„אוגניוק" מוסיף כי לא ברור כמה בני נוער משתייכים לכנופיות אלה. אך אפילו כשהם מתבגרים, ממשיכים „ליוברים" רבים לראות עצמם כשומרי המוסר ולשדוד אנשים הנראים להם כספסרים.

„אוגוניוק" גם אומר כי יכולתה של המשטרה להגן על ההיפים והפאנקיסטים מוגבלת משום שנפגעים רבים של ה„ליוברים" נמנעים מלבוא במגע עם הרשויות.

מ. גרילק

פרשה ופשרה

בשלח

לידתו של אוואנגרד

פרשת השבוע, היא פרשת קריעת ים סוף, פרשת תחילת גאולתו של עם ישראל. המשמעות של המאורע לחיי עמנו ברורה. כל הקורות אותנו מאז ועד ימינו, משתלשלים ונובעים מאותם ימים כבירים שחלו שם לחופי ים סוף.

אולם יש למאורע זה השלכה כלל עולמית. נביא כאן את דבריו של אחד מהוגי המוסר המיוחדים בן הדור הקודם והחושף במעט את משמעות המפנה ההיסטורי הטמון ביציאת מצרים.

האנשים רגילים לחשוב על אודות יציאת מצרים במושגים מצומצמים, כאילו עיקר המאורע מתבטא ביציאת עמנו מארץ השעבוד במצרים ובכניסתו לארצו שלנו, לארץ ישראל.

אך לאמיתו של דבר, ביציאת מצרים יש לראות את הניצנים הראשונים של מהפיכה עולמית גדולה. הכתוב אומר: „ויהי בעצם היום הזה יצאו כל צבאות ה'" ותרגומו: נפקו כל חיילי ה' פריקן מארעא מצרים (השתחררו כל חיילי ה' גאולים מארץ מצרים).

כלומר, באותו מאורע שבו נעשינו לעם, קיבלנו תואר חדש. לא בלבד עם חופשי, עם בן חורין, כי אם: צבאות ה'!

□

אתה סוקר את כל מהלכי ההיסטוריה עד ימינו והתווין ברור: עם ישראל, צבאות ה', משמשים אוואנגרד של חלוצי לחימה להפיץ את הרעיונות של יציאת מצרים בעולם.

ומי יתאר את כל היקף התמורה המהפכנית אשר התחוללה בימים ההם בעקבות יציאת מצרים. התרבות המצרית באותה תקופה נשאה עליה את כתר התרבויות כולן. כל התפיסה של תרבות מצרים, כל תקנותיה ומעשיה נזכרו בתורה במשפט קצר: „כמעשה ארץ מצרים אשר ישבתם לא תעשו".

הניגוד הקטבי המוחלט ביותר להוויה המצרית ראו מצטייר בחיים האידיאליים לאור תורתנו. די לנו בהגדרה־האזהרה תמציתית זו המפורשת במקראות: „תועבת מצרים". ההגיון השגרתי מניח כי במצרים גופא חשבו את התועבה כדבר עבירה, בפעולה פסולה – האמת איננה כך: במצרים העניקו לתועבות מעמד ותוקף של „חוקים ומשפטים". גאוותם היתה על התועבות.

לפסוק הנ"ל (בפ' אחרי) „כמעשה ארץ מצרים לא תעשו", שדרשו בו חז"ל, „מלמד שמעשה ארץ מצרים מקולקלים מכל האומות". הסמיכה התורה את הכתובים „בחוקותיהם לא תלכו" „את משפטי תעשו" – ללמדך שארחות התורה מהווים את הניגוד המוחלט הבולט ביותר לכל התפיסה המצרית. כי הלא אין „חוקים ומשפטים" כאלה כי אם תוצאות מהלך מחשבה חולני שקינן באומה ירודה זו.

□

כל עם יוצר וקובע לעצמו חוקים המיוסדים על תפיסת החיים שלו וכפי שהיעוד האנושי מצטייר בעיניו. בהתאם לכך מתגבשים החוקים שיבטיחו את מהלך החיים באופן כזה.

גם בדורנו כך עלתה לנו להכיר את חוקיו המרושעים של היטלר ימ"ש שהיו מתבססים על השקפת עולם שטנית ופילוסופיה יוצאת דופן שפיתח לעצמו אשמדאי זה.

חוקי תורתנו הקדושה מבטאים, איפוא, את ההיפך המוחלט של תפיסת החיים המצרית – ויציאת מצרים היתה בשעתה מיפגן של מחאה אדירה קבל עולם ומלואו נגד המוסכמות השליליות של התרבות הנושנה.

ואמנם זאת היא משימתנו העיקרית של עם ישראל. האלוקים אומר למשה: „בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלוקים על ההר הזה". במלה „תעבדון" מקופל כל היקף התורה ומצוותיה, המקיפות את כל חוקיות החיים האידיאליים מראש ועד סוף, ליחיד ולמשפחה, לציבור, לעם בכללו ולמין האנושי כולו.

„צבאות ה'" – וזהי תמצית ההגדרה של מטרת הויתנו בעולם. כל זמן שעוד לא נתגשמה בעולם השאיפה התורתית, האלוקית, כגולת האנושות כולה – עודנו שרויים במאבק עיקש על אותו ייחוד סגולה ועוד אנו נקראים „צבאות ה'".

במהלכו של מאבק זה אנו מביאים קרבנות. דמנו נשפך כמים בכל דור ודור. אנו לוחמים למען האמת הנצחית בכל הדרכים, באומר ובעט, במעשים בפועל – והתרבות המצרית, בדמות כל העמים האכזריים אשר קמו אחרי מצרים, ממשיכה ללחום בנו להשמידנו.

איך אנו רשאים לשכוח את התוכחה המאלפת: אם נקראנו „צבאות ה'", חיילים לקרב, סימן שהאויב עודנו חי וחותר להכריענו. קלסתר פניו של האויב רב־גוני, לא מצרים העתיקה לבדה נאבקה בנו. המאבק בעיקרו נטוש בינינו לבין האידיאולוגיה הרוחנית של מצרים, אשר נפוצה בעולם. תרבות זו נדדה מארץ הנילוס אל מדינות בבל, אל מלכות רומי, עד שהתפשטה על פני כל ארצות אירופה והלאה.

נביאי ה' הגדירו את תרבות מצרים במלים ספורות כדלהלן: „לי יאורי ואני עשיתיני". גאוות מצרים היתה על היאור, על הנילוס ועל עושר האדמה שלה. זה שימש כציר החיים. והנה צץ ועלה שבט חדש, עם יהודי, הדוגל בשיטה „כי לה' הארץ" – המלה של משה רבנו ע"ה בארץ מצרים.

בהפטרת פרשת „וארא" מבואר כי הגיעה ובאה שאת פרעה עליו משום שהתרברב: „לי יאורי ואני עשיתיני". לעומת הבטחון בעצמה האנוכית, בכחי ועוצם ידי, הצהיר ישראל בגלוי שיש כח מעל הכוחות והוא אדון־האדונים וממנו הכל והכל שלו: „אני ה'".

מאורע קריעת ים סוף הוא הביטוי האדיר ביותר לאישור האמונה האמיתית הזאת. במהלכו התחוללה הדרמה הגורלית של מאבקנו ההיסטורי. האויב אמר „ארדוף אשיג אחלק שלל תמלאמו נפשי אריק חרבי תורישמו ידי". האויב גייס על מנת לתפסנו „שש מאות רכב בחור".

העם הנרדף היה דל ורפה אונים, אך בסופו של דבר: „נשפת ברוחך" והאויב צלל כעופרת במים אדירים, עד שהתפרצה כמו מאליה שירת העדיים „מי כמוך באלים ה'".

□

כל אימת שאנו אומרים שירת הים, מצוה עלינו להסכית היטב לדברים שאנו מוציאים מן הפה. ולראות את עצמנו כאילו אנחנו, אותנו ממש, הוציא הקב"ה ממצרים. עלינו להשריש עמוק בתודעתנו את האמת האלוקית, הנצחית, הקשורה בצורה הדוקה בגורליותו של עם ישראל.

כך נוכל לעמוד איתן, בגאון ובאומץ, מול תרבות מצרים ואויבינו המצרי בתקופה דנן. שומה עלינו להאמין, שכבדרך שזכו אבותינו לראות נסים גלויים ולנצחון הגדול, עד שהגיעה שעתם לומר „אשירה לה' כי גאה גאה" – כך נזכה גם אנחנו לומר שירה לעתיד לבוא,

חלילה לנו לשכוח, כי בעיקר תלוי הדבר בנו. כאז כן עתה: „מה תצעק אלי. דבר אל בני ישראל ויסעו". נחשון בן עמינדב קפץ ראשון אל תוך גליו הסוערים של ים סוף ובעקבותיו נבקעו המים.

במאבקנו נגד ממשלת הזדון, מלכות הרשעה, איננו חזקים מכוח הנשק שבידנו, קטלני ככל שיהיה. כי „אלה ברכב ואלה בסוסים" אך אנחנו, „בשם ה' אלוקינו נזכיר".

בכל שאנו משרישים ומעמיקים יותר את האמת והצדק בתוכנו. באותה מידה אנו מחדירים יותר את האמת והצדק בעולם כולו – ומכוח האמת האלוקית אשר עמנו, סופה של מלכות השקר והרשע להתמוטט וליפול, עד שכל הרשעה כולה כעשן תכלה.

(„נחלת יוסף")

עולם יהודי

לונדון: אידס ומוסר יהודי

מאת י. פינקלסטון, סופר מעריב בלונדון

בעוד ממשלת בריטניה יוצאת למלחמה במחלת האידס, ומפצירה בציבור להשתמש בקונדומים, הביע הרב הראשי, עמנואל יעקובוביץ, התנגדות נחרצת. להתנגדות שותפים גם מנהיגי־דת נוצריים בבריטניה.

הרב יעקובוביץ מתנגד לשימוש שעושה הממשלה בפירסומים בטלוויזיה נוסח „אל תמותו בגלל בורות". תגובתו על כך היא, „איש איננו מת מבורות. בורות איננה מחלה קטלנית. אנשים מתים בגלל התנהגות בלתי־מוסרית, ומפני שאינם יודעים לאן מובילה התנהגות בלתי־מוסרית זו".

הרב הראשי מתנגד לרעיון של „סקס בטוח" בשימוש בקונדומים וכאמצעי־מניעה אחרים. הוא מזועזע מהפירסום הפומבי של הקונדומים. „בשום פנים ואופן אין אנו יכולים לסלוח למסע פירסום האומר: קיימו יחסים הומוסקסואליים, נאפו, עשו כל מה שאתם רוצים, אבל אל תדאגו, כי אתם יכולים להגן על עצמכם".

לדעתו, זו גישה מזיקה מנקודת ראות מוסרית, יהודית ורפואית. הצוות הרפואי שלו אמר לו כי שימוש בקונדומים אינו מבטל את כל הסיכונים.

הרב יעקובוביץ ביטא את דעותיו נוכח העובדה שמסע ההסברה הארצי חדר גם לחוגים היהודיים. הוא אמר כי הקהילה היהודית צריכה לשמש דוגמה. הוא האשים את העתונות היהודית בעידוד צעירים יהודיים להאמין כי שוב אין מצפים מהם לחיות חיים מוסריים.

אך אין סיכוי שהצהרתו של הרב הראשי תשנה את המצב. ממשלת בריטניה טוענת כי אין זו חובתה להטיף למוסריות, אלא לנסות להציל חיים. ודומה כי גישתו של הציבור היהודי בבריטניה כלפי נושא המין כמעט זהה לגישה של הציבור הבריטי בכללו – מאוד מתירנית.

בארוחת ערב שנערכה באחרונה בסיוע ארגון־צדקה יהודי חשוב, קיבל כל אחד מהמוזמנים מעטפה עם חוברת הסברה בנושא האיידס – ושלושה קונדומים. ארגון הצדקה, שדאג לתדמיתו, הקים זעקה והרב הראשי נחרד, כמובן, מהתקרית.

רומא: קדושה יהודיה

מאת עדה לוצ'אני, סופרת מעריב ברומא

הוותיקן עתיד לחלוק כבוד ל„משרתת האלוהים תרזה בנדיקטה של הצלב", הלא היא הנזירה אדית שטיין ממסדר הכרמלים היחפים, שנולדה בברסלאו (וורוצלאב) ב־12 באוקטובר 1891 ומתה מות־קדושים בגלל „שנאת האמונה". כך בישר בשבוע שעבר כתב־העת של הוותיקן.

טקס הביאטיפיקציה (שלב בתהליך הכרזת אדם ל„קדוש") ייערך בנוכחות האפיפיור בחודש מאי, בקתדרלה של קלן בגרמניה המערבית, שם הצטרפה למסדר הכרמלים.

בכתבה ארוכה, בכותרת „אחת הדמויות המרתקות ביותר של תקופתנו", מתווה בסאון הוותיקן, „אוסרוואטורה רומאנו", דיוקן של אדית שטיין, החל

אדית שטיין: „בני עמי ואנוכי עומדים לפני השמדה"

בלידתה, ביום הכיפורים, למשפחה יהודית שומרת־מצוות.

העתון מספר על לימודי הפילוסופיה שלה במחיצת אדמונד הוסרל (מייסד אסכולת הפנומנולוגיה) ומאקס שלר, המרת דתה ב־1922 הצטרפותה למסדר הכרמלים ב־1934, גירושה מהמנזר שלה באכט, הולנד, לאושוויץ ומותה בתא הגאזים, יומיים לאחר בואה.

לאחר שנודע לה על מעשי הזוועה שביצעו הנאצים ביהודים בתחילת שנות ה־30, החליטה שטיין לנסוע לרומא ולספר על כך לאפיפיור. היא כתבה לו מכתב שבו אמרה: „בני עמי ואנוכי עומדים לפני השמדה". עוד כתבה, „זהו צילו של הצלב, שהושלך על בני עמי".

הכתבה מסתיימת במלים: „אדית שטיין איננה מתה. היא סמל לרצח־עם שבוצע בגלל שנאה שטנית. היא עוזרת לאנשים המיוסרים שסטו מדרך הישר למצוא שוב את האור: ישו של התקווה והאהבה".

אם כי הכתבה ממצה מאוד, אין היא מזכירה את צוואתה הרוחנית של שטיין. היא ביקשה, בין היתר, שחייה ומותה יהוו כפרה על סירוב העם היהודי לקבל את בשורת הנצרות.

בקרב חוגים יהודיים וקתוליים גם יחד יש חילוקי דעות לגבי ההשלכות העשויות להיות לצעד זה של הכנסיה על יחסי שתי הדתות.

„אם אדית שטיין תוכרז קדושה, כפי שאני מאמין שצריך, יש להכריז על כל ששת מיליוני היהודים שניספו בידי הנאצים כבעל קדושים", אמר מלומד אמריקני קתולי שביקש להישאר בעילום שם.

עוד אמר החוקר כי זו הזדמנות לקתולים להתמודד עם תוצאות האנטישמיות שלהם־עצמם. „מבחינה זאת, אני מאמין כי ההקדשה יכולה להיות רגע של פיוס", אמר.

יהודים הביעו חשש מפגיעה בהתקרבות בין נוצרים ליהודים שהחלה בימי יוחנן ה־23. צוין הרגש ששמה הכנסיה בהיותה של אדית שטיין יהודיה מומרת. אפשר לראות בכך, אמרו, חזרה למנטליות שלפני הפיוס, ל„תיאולוגיית ההפקעה".

כלומר, מעבר למלים היפות, חוזרת הכנסיה לסורה. אין היא רואה ביהדות דת הראויה לאותה מידת כבוד ולגיטימיות ומוסיפה לצפות לנצחונה של הנצרות.

המרכז לפנסיה גרמנית בע"מ
The Center For GERMAN PENSION LTD.

הודעה לנרשמי הפנסיה הגרמנית משנת 1983

1. אדם שנרשם לפנסיה בשנת 1983 באמצעות גוף כלשהוא וטרם השלים התהליכים, יכול עתה למשש זכויותיו באמצעותנו.
2. בהתאם להסדר עם בנק גרמני, הזכאי לפנסיה יממן התשלום הרטרואקטיבי למוסד הגמלאות הגרמני ע"י הלוואה בטוחה. פעולה זו תשחרר המבוטח מהתחייבויות כספיות כלשהן.
3. המרכז לפנסיה מטפל בכל הסדרים והתהליכים הדרושים בעלות נמוכה לזכאי ובכך תתאפשר פנסיה חודשית תוך זמן קצר.

בית „כלל" – ת"א, רח' דיזנגוף 5, טלפון 03-281973
צבי אברהמי, מנכ"ל
שעות משרד: ימי חול 09.00–16.00, ו' 09.00–13.00

חומייני: שמונה שנים, וזה לא הסוף

מאת שמואל שגב

שמונה שנים מלאו למהפיכה החומייניסטית באיראן. הן אופיינו במאבק מתמשך מבית ומחוץ ומעשי דיכוי אכזריים נגד יריבים משמאל ומימין. אך למרות שבע שנות המלחמה עם עיראק, הצליח חומייני למסד את מהפיכתו המוסלמית והתמוטטות טבעית של מהפיכה זו אינה נראית בעין.

בשיחות עם מתווכי הנשק האיראנים, הם הדגישו כי גם אם קיימת עתה התפכחות ביחס לאופי שלטונו של חומייני, וגם אם מתנהל מאבק עיקש על ירושתו, מאוחדים שלושת הזרמים המתמודדים על כסאו בהשקפתם כי „המהפיכה המוסלמית" חייבת להימשך.

אם קיימים ביניהם חילוקי־דיעות, אלה נובעים יותר מקנאה אישית ומוויכוח לגיטימי על מידת הפתיחות למערב ובאיזו מידה יש צורך להנהיג או לשלול ליבראליזציה מתונה במדיניות־הפנים.

מיסוד המהפיכה נעשה בשני שלבים ונמשך שלוש שנים. בנצלם את משבר בני־הערובה האמריקנים, חוללו אנשי הדת – כבר בראשית דרכם – „הפיכה פנימית". הם תפסו את הממשלה מידי ההנהגה הליבראלית המתונה, בראשותו של מהדי בזרגאן.

לאחר הדחתו של בזרגאן החל מאבק אכזרי נגד חוגי השמאל המתון ונגד המפלגה הקומוניסטית. מאבק זה הביא להדחתו של הנשיא באני־סאדר ויציאתו לגלות בצרפת ביוני 1981, ולחיסולה של מפלגת „טודה". בדצמבר 1982, לאחר שלוש שנות דיכוי אכזרי, הצליחה ההנהגה הדתית לכפות את מרותה במדינה ואנשיה החלו לתפוס עמדות־מפתח במועצות הדתיות, במשרדי הממשלה, בצבא וב„משמרות המהפיכה".

מיסוד המשטר התבטא בשורה של עקרונות שחומייני פירסם בדצמבר 1982 ושהעניקו מעין הגנה לזכויות האזרח, אך בפועל פגעו במעמד האשה ובמעמדם של מיעוטים אתניים ודתיים שונים. מבין המיעוטים, נפגעו בעיקר הבהאים. הם סבלו יותר מאשר היהודים או הנוצרים.

הנשים נפגעו פגיעה ממשית בהשוואה למעמדן בימי השאה. הן חוייבו לכסות את פניהן בצעיף, לבושן חייב להיות צנוע ואפשרויות התעסוקה שלהן קופחו. אחד החוקים מעניק לעדותה של אשה את מחצית משקלה של עדות הגבר.

אמנם נשים מועסקות במנגנון הממשלתי והן מיוצגות גם בפרלמנט, אך מעמדן נחות בהשוואה למעמדו של הגבר. כך, למשל, יו"ר הפארלמנט, עלי אכבר האשמי רפסנג'אני, קבע באחת הדרשות של יום שישי כי „אשה יכולה לצאת לעבודה לצורך פרנסתה, אך זאת רק לאחר שתשלים את עבודות ביתה".

מבחינה ישראלית, מעניין שחומייני הכיר בטירור כזרוע חוקית של המשטר. באמצעותו הוא מנסה „לייצא את המהפיכה" לנסיכויות המפרץ הפרסי ולרתום את השיעים בדרום לבנון ל„מלחמת קודש" נגד ישראל.

הקשר הראשון בין אירגוני הטירור הפלשתיני לבין אלמנטים שיעיים כבר החל בראשית 1971. ראש אש"ף, יאסר ערפאת, כרת אז ברית עם ארגון המחתרת האיראני „מוג'אהידין חאלק", בראשותו של מסעוד רג'אווי. מנהיג „החזית העממית לשחרור פלשתין", ד"ר ג'ורג' חבש, כרת ברית דומה עם אירגון שמאלני איראני „פדאין חאלק" שמו, בראשותו של חמיד אשרף.

חומייני הצליח למסד את המהפיכה שלו □ אף שהלהט מותן, לא נראה שתתמוטט

בעידודו הפעיל של חומייני, ששהה באותם הימים בגלות בעיראק, יצאו צעירים שיעים להתאמן בבסיסי המחבלים בלבנון. בעת „מיבצע ליטאני", במארס 1978, נפל מחבל איראני בידי כוחות צה"ל בדרום לבנון.

עובדה זו שימשה אז נושא לדיון בין השאה לבין שגריר ישראל בטהראן באותה תקופה, אורי לוברני. השגריר חזר באותם ימים מחופשה קצרה בארץ ובין היתר סייר בדרום לבנון.

על פי הוראות ממשלת ישראל, יעץ לוברני לשאה למנות נציג מטעמו בדרום לבנון כדי שיוכל לפקח על ריכוזי השיעים ולגלות אם אין הם מסתירים מחבלים איראנים בתוכם. רעיון זה לא יצא אל הפועל משום שנציג ה„סוואק" (השירות החשאי האיראני) בביירות פסל אותו ולא האמין ביעילותו.

לאחר התמוטטות משטרו של השאה, גמל חומייני לערפאת על הסיוע הפעיל שהושיט לאנשיו. ביום ה־18 בפברואר 1979, נותקו יחסי ישראל־איראן. בשעה שאחרוני הדיפלומטים הישראלים עשו את דרכם במטוס מיוחד מטהראן לפראנקפורט, תפסו צעירים איראנים את בניין שגרירות ישראל בטהראן ועל מרפסת הבניין הופיעו יחדיו ראש הממשלה מהדי בזרגאן ויאסר ערפאת.

ניתוק היחסים עם ישראל היה מיידי ומהיר יותר מהניתוק עם מדינות אחרות. כך, למשל, ניתוק היחסים עם מצרים נעשה רק חודש לאחר מכן, בעקבות חתימת חוזה השלום הישראלי־מצרי במארס 1979. ההידרדרות בחסים עם ארה"ב, נסיכויות המפרץ ועיראק, החלה כמה חודשים לאחר מכן, בעקבות משבר בני הערובה והדחת ממשלת בזרגאן.

מאז עלייתו לשלטון, ב־18 בפברואר 1979, גילו חומייני ונאמניו עקביות רבה בשנאתם לישראל וצידדו ב„מאבק מזוין" נגדה. כבר בדצמבר 1979 יצאו 300 מתנדבים מאיראן כדי להצטרף לארגוני המחבלים בדרום־לבנון.

הנשיא אליאס סארכיס פנה אז לנשיא אסד וביקש את התערבותו. סוריה עיכבה את המתנדבים האיראנים בדמשק, הפנתה אותם לבסיס „אל־פתח" בבירה ולא הניחה להם לצאת ללבנון.

איפוק סורי זה בא לקיצו עם פרוץ מלחמת לבנון, ביוני 1982. כבר למחרת פרוץ המלחמה הגיעה משלחת איראנית לדמשק כדי לדון בדרכי הסיוע לכוחות הפלשתיניים ולצבא הסורי בלבנון. אולם פינוי המחבלים מביירות והמהלומה שספג הצבא הסורי בבקעת הלבנון מיתנו את הלהט המהפכני באיראן אף כי לא ביטלו אותו.

כך, בהדרגה, הינו עדים לסיוע איראני ישיר לאירגוני מחבלים שיעיים בלבנון. ממשלת איראן מינתה נציג מיוחד, במעמד סגן שר חוץ, המתאם מדמשק את הסיוע לשיעים בדרום לבנון. עיקר קשריו של זה הם עם אירגון „חיזבאללה" ועם המחבלים אנשי „הג'יהאד המוסלמי".

אף־על־פי־כן, ניכרת באחרונה תמורה איטית בעמדותיו של המימסד הדתי, אף כי לא בעמדתו האישית של חומייני. המנהיג הקשיש נשאר עקבי בשנאתו לישראל ולארה"ב. אך רבים מבין הנאבקים על כסאו מתחילים להרהר בצידקת דרכו.

המצוקה הכלכלית הגוברת, כתוצאה מהמלחמה המתמשכת עם עיראק, השחיתות שפשתה בכל חוגי השלטון ומורת־הרוח שמגלים חוגים שונים במדינה נוכח חוסר־יעילותו של המנגנון הממשלתי, כל אלה דוחפים לחידוש המגעים עם גורמי־חוץ. המטרה – להחזיר את איראן לדרך המלך.

כפי שהוכיח הנסיון האיראני האחרון לרכוש נשק בישראל ובארה"ב והנכונות לסייע בשחרור בני הערובה האמריקנים בלבנון – אישים רבי־כוח בצמרת השלטון, וביניהם אפילו הנשיא, ראש הממשלה ויו"ר הפרלמנט, היו בסוד המגעים החשאיים עם וושינגטון וירושלים.

למרות כשלון מאמץ זה, ארה"ב וישראל, גם מדינות מערביות אחרות, יהיו חייבות לעקוב גם בעתיד אחר הלכי־הרוח בטהראן, כדי שהיעלמותו של חומייני לא תמצא אותן בלתי מוכנות לתמורה שעשויה להתחולל בשלטון.

חברת החשמל לישראל בע"מ
אגף הצרכנות

מערכת "התקע המצדיע"

שמחים לברך את הזוכים בתחרות
צרכן החשמל היעיל
1986/7

מקום ראשון:
• התעשיה האוירית לישראל
נמל התעופה בן גוריון

מקום שני:
• מרכז רפואי ספיר
בית חולים מאיר - כפר סבא

מקום שלישי:
• אורדן תעשיות
החברה המשותפת ליציקות פלדה - נתניה
• נשר
מפעלי מלט ישראליים בע"מ הר טוב

פרסי הערכה:
• אל אופ
תעשיות אלקטרו-אופטיקה בע"מ - רחובות
• קיבוץ מעוז חיים
• אוניברסיטת תל-אביב
• קיבוץ יפעת
• קיבוץ מסדה

צרכנים אלה הוכיחו שכתוצאה ממאמציהם הושג ייעול בצריכת החשמל במתקניהם.

השתמש בחשמל בתבונה

בית־חרושת לתינוקות

מאת רן דגוני,
סופר „מעריב" בניו־יורק

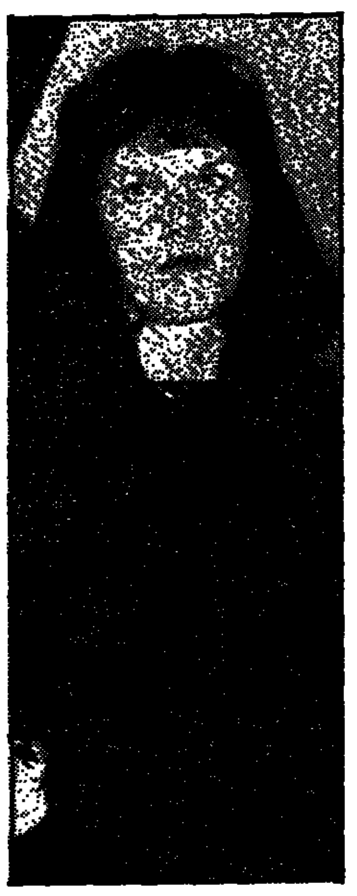

מרי בת וייטהד: היא יודעת שאני אמא שלה (תצלום א.פ.)

בבית משפט לדיני משפחה בניו־ג'רזי, ארה"ב, מתנהל מאבק מרתק, לעיתים אכזרי, לאפוטרופסות על תינוקת יפהפיה. מיליונים בארה"ב עוקבים בעניין אחרי הופעותיהם ההושפניות שלגיבורי הפרשה בישיבות בבית־המשפט. אבל העניין העצום שמעורר המשפט בציבור האמריקני אינו נובע רק מהערך הרכילותי של ההליכים, אלא גם מן המשמעות החברתית הגלומה בהם.

אולי בעל כורחו הפך בית־המשפט בניו־ג'רזי לסדנה ציבורית לבחינת תופעה חברתית, ששתשתרשה בארה"ב של שנות השמונים: רחם להשכיר. במסגרת הליכים משפטיים ועצת פרקליטים הוכנסו סוגיות המבטאות את תמצית הקיום האנושי: מה המשקל החברתי והמשפטי שיש לאינסטינקטים אימהיים, לקשר בין אם לילדה? האם חלקו של האב בתהליך העיבור חשוב פחות מתהליך הבשלת ההריון בגופה של האשה? היש מחיר לפרי בטן?

בירור הנושאים האלה אמור להכריע את בית המשפט לבחינת התוקף המוסרי והחוקי של הסדר רחם להשכירה: האם מותר לאם „למכור" את פרי בטנה לאב? האם מותר לה לחזור בה מהסכם כזה?

הפרשה החלה במה שנראה כהתקשרות חוזית רגילה. מרי בת (כי סגולה) וייטהד, צעירה קשת יום, ותמה אשתקד על חוזה שבו התחייבה ללדת פרי בטן מזרעו של ויליאם סטרן, ביוכימאי אמיד, תמורת עשרת אלפים דולר. ההסכם, שהתעברותה תיעשה בהפריה מלאכותית. אשתו של סטרן, אליזבת, מנועה מללדת בגלל מחלה.

לאחר הלידה, חזרה בה וייטהד מהסכמתה למסור את התינוק ל„מזמין". היא החזירה את המקדמה שקיבלה, והודיעה כי היא מוותרת על שכר הסירוה ואמרה, כי אינה יכולה למסור את פרי בטנה. בני הזוג סטרן הגיבו בתביעה משפטית.

סוגיית הרחם להשכיר עלתה על סדר היום הלאומי כפעם הראשונה בתולדות ארה"ב. במרכז המהומה הגדולה נמצאת תינוקת בת תשעה חודשים, בעלת פני מלאך שמנמנים, עיניים כחולות אפורות ותלתלים חומים, שמשקלה 10.5 ק"ג. אביה ואשתו נתנו לה את השם מליסה. אמה פונה אליה בשם שרה. במסמכי בית־המשפט היא מכונה „בייבי אם" (אי סגולה).

קשה לתאר ניגוד מוחלט יותר מאשר בין בני הזוג סטרן לבין מרי בת וייטהד ובעלה. האב ואשתו משכילים, מלומדים, בעלי אמצעים. האם, בעלת מצח נמוך ופנים נוקשים, סרבניים, ובעלה, עובד ניקיון, שקועים תדיר בחובות. ויליאם ואליזבת סטרן נמצאים בשלבים הגבוהים של המדרג החברתי. בני הזוג וייטהד – סמוך לתחתיתו. האם עובדה זו הופכת את וייטהד לאם גרועה?

וייטהד דבקה ב„בייבי אם" בזעם נקמני של חיה פצועה. העובדה, שבית המשפט העניק לבני הזוג סטרן אפוטרופסות זמנית על התינוקת, לא צינגה את להט הקרב שלה. היא אינה מבינה מדוע נוכח איש חוק בשתי הפגישות השבועיות עם „בייבי אם", שהוקצה לה בית המשפט עד לקבלת פסק הדין הסופי.

„מפקחים עלי", אמרה האם בזעם כתום אחת הפגישות, במעון לילדים בעייתיים, שנבחר במקום „גייטוליי". „אומרים לי מה לעשות עם התינוקת ומתי לעשות זאת. אני עומדת במצב קשה, כאם... כאשר אני נכנסת פנימה, היא יודעת שאני אמא שלה. אינני יודעת כיצד להסביר זאת, אך ברור לי שהיא יודעת".

האב, אדם מאופק ושקול, נשבר בשבוע שעבר, כאשר תאר על דוכן העדים את השינוי שחוללה „בייבי אם" בחייו. „אני אוהב אותה מאוד", אמר בקול נשבר, „היא האדם החשוב ביותר בחיי. כאשר אני מחזיק בה, היא תופסת בתולצתי או אופפת אותי. תחושה של אושר... אני גאה להיות אביה".

סוציולוגים ופסיכולוגים אומרים, שתופעת רחם להשכיר הולכת ומתפשטת במהירות, ושהבעיות הכרוכות בתופעה יהיו חמורות בהרבה מהבעיות שנפרשות במשפט „בייבי אם". כבר עתה ברור, שחלה עלייה גדולה במספר הרופאים ועורכי הדין המתמחים בסוגיות של רחם להשכיר.

לורי אנדרוז, המתמחה בחוקי התופעה, אמרה בראיון ל„ניו יורק טיימס", כי בארה"ב צצו 24 סוכנויות המקדישות עצמן לתיווך בין זוגות חשוכי ילדים לבין נשים המוכנות להשכיר רחמן. מחיר השירות כ־25 אלף דולר, אך רק כעשרת אלפים דולר מגיעים לידי האם, כתום ההריון. אנדרוז מעריכה, כי כ־500 ילדים נולדו לאימהות להשכיר בעשור שחלף. ההערכה היא, שהמספר ילך ויגדל. רק עשרה אחוזים מהזוגות הנשואים בארה"ב נותרו חשוכי ילדים ב־1976. ב־1983 הגיע שיעור הזוגות במצב זה ל־12 עד 15 אחוז.

אפשר לייחס את הגידול לכך, שבשנות ה־80 מעדיפות נשים רבות להרות בגיל מבוגר יותר מאשר בעבר, בגלל שיקולי קריירה. סיבה אחרת היא עלייה בשימוש בהתקנים תוך־רחמיים למניעת הריון, העלולים לגרום דלקות באברי הרביה בגלל שימוש שגוי או ממושך מדי. בהתחשב בעובדה, שמספר התינוקות המועמדים לאימוץ קטן מאוד, אין פלא שנוצר ביקוש גדול לשירותי נשים המוכנות להשכיר את רחמן.

סוציולוגים אומרים, שההיבט המטריד ביותר של תופעת הרחם להשכיר היא האפשרות שיווצר מעמד מנוצל של נשים מעוטות אמצעים, שתתפרנסנה מעשיית ילדים. פרשת „בייבי אם" מעידה על כך, שנשים המוכנות להשכיר רחמן נוטות להיות פחות משכילות ופחות אמידות מהנשים שיקבלו מידיהן את הרך הנולד. לפחות במקרה אחד הושתלה ברחמה של אשה ביצית לא לה, שהופרתה במעבדה. במקרה זה – אומרים מותחי הביקורת – הצטמצם תפקיד האשה למתן שירותי הזנה לעובר המתפתח ברחמה. לדעת המבקרים, לא קשה להעלות על הדעת היווצרות מעמד של בתי חרושת חיים לתינוקות, אפשרות שסופרי מדע בידיוני חזו מכבר.

האם מותר לאם „למכור" את פרי בטנה? האם מותר לה לחזור בה מהסכם כזה? – תשובות לשאלות אלה אמור לתת בית־משפט בארה"ב, בפניו מתנהל מאבק על תינוקת, שאימה מסרבת למסור אותה ל„מזמין" □ ביהמ"ש צריך לפסוק של מי את „בייבי אם" □ תופעת „רחם להשכיר" מתפשטת בארה"ב □ הסכנה: היווצרות מעמד מנוצל של נשים מעוטות אמצעים המתפרנסות מעשיית ילדים

אנשי דת רבים, במיוחד יהודים חרדים וקתולים, מתנגדים בחריפות לתופעת רחם להשכיר מפני שהיא הופכת תינוקות לפריטים מסחריים בעלי מחיר נקוב. יש הגורסים, כי אשה המקבלת תשלום תמורת נכונותה להרות מזרעו של גבר זר כמוה כמי שקיימה עימו יחסי זימה, אפילו התחדר הזרע לרחמה בהפריה מלאכותית. לעומת זאת טוענות פמיניסטיות, כי אסור לאיש להתערב בהחלטותיהן של נשים להשכיר את רחמן, שכן האשה היא אדון לגופה.

תומאס איסון, פרופסור למשפטים באוניברסיטת ג'ורג'יה, גורס, כי הסדרים של רחם להשכיר מביאים תועלת, בראש ובראשונה, לפרי שצמח מהם. „הסכמים כאלה יוצרים חיים שלא היו נוצרים אחרת... חיים, גם אם הם מלווים בחיכוכים שמקורם במשפט אפוטרופסות, עדיין עדיפים על מצב של אי חיים, אי קיום".

כך או כך, ברור שההתקדמות הטכנולוגית הותירה מאחור את מערכת החוקים. „בייבי אם" נולדה לתוך חלל משפטי. בארה"ב אין שום חוק פדראלי המסדיר את הבעיות הכרוכות בהשכרת רחם או בגורלם של ילדים הנולדים בעקבות עסקה כזו. חשיבותו של המשפט בניו־ג'רזי נעוצה בכך, שתוצאתו תספק מסגרת תקדימית לפתרון משפטי של מקרים שיצוצו בעתיד. לא יפלא אפוא שבמוקד הדיון הציבורי עומדת השאלה, אם יש תוקף חוקי להסכמים המסדירים השכרת רחם. האם צריכה להיות להסכמים כאלה השפעה על החלטות בית המשפט, בדבר אפוטרופסות על ילדים שנולדו לאימהות להשכיר?

„וייטהד חתמה על ההסכם בעיניים פקוחות", אומר פרופ' איסון, „איש לא שכנע אותה או הכריח אותה לחתום. כאם לשני ילדים היה עליה לדעת, שמסירת פרי בטנה עלולה לגרום לה כאב גדול".

„חוזה המחייב עשיית דבר בלתי חוקי או מוטעה אינו בעל תוקף משפטי", אומרת הסופרת ברברה כץ רותמן, מחברת ספר על הריון ולידה. „אם מישהו מתחייב למכור כליה, למשל, ואחר כך חוזר בו, אין להעלות על הדעת שהקונה המאוכזב ישלח שוטרים לבית המוכר שהתחרט".

יתכן, שההערכות הסותרות על התוקף החוקי והמוסרי של הסכם להשכרת רחם יכוונו את בית המשפט להישען על אבן בוחן אחת בלבד: טובתה של „בייבי אם". אם כך יהיה, נראה שבני הזוג סטרן יכולים להתחיל לחגוג את נצחונם. פרקליטה שמינה בית המשפט לייצג את האינטרסים של התינוקת קבעה השבוע, ש„בייבי אם" תצא נשכרת אם יקבע השופט שעליה להישאר בידי בני הזוג סטרן ויאסור על אימה הטבעית לבקרה, „לפי שעה".

גם משקיף מהצד לא יתקשה לקבוע, שסיכוייה של „בייבי אם" לחיים טובים גדולים יותר אצל משפחת סטרן האמידה, המשכילה, הבטוחה בעצמה.

בהביטו עצמו לאפשרות השנייה – הרחוקה – שבית המשפט יפסוק לטובת בת וייטהד, אמר ויליאם סטרן בהצהרה לבית המשפט, כי לא ירצה לראות את התינוקת לעולם אם תימסר לוויטהד. „אינני רוצה שתהיה כדור פינג פונג בינינו", אמר.

היה מי שראה בהצהרה הידרשות מחוכמת למשפט שלמה. סטרן מצהיר שאינו רוצה „לבתר" את בתו, בתקווה שהשופט יבין את הרמז ויעניק את הילדה להורה ה„אמיתי". יתכן שהצהרתו של הפסיכולוג דייוויד ברודז'ינסקי, ששכר פרקליטו של סטרן, תהיה אחד המסמרים האחרונים בארונה של וייטהד. „בייבי אם" מסתגלת יפה מאוד (בלי אמה הטבעית) ואינה סובלת מהיעדר מגע רב יותר עם האם", לדברי הפסיכולוג.

סונה אריאל, שנולדה בעצמה מהפריה מלאכותית, סבורה ששיקול כזה לא יעמוד במבחן הזמן: „יבוא יום ו„בייבי אם" תשב עם הוריה ותודיע להם עד כמה היא שונאת את מה שעוללו לה. מוטב להורים שיהיו חזקים וגמישים דיים כדי להוסיף ולחיות בצל ועמה".

נראה, שבמשפט הזה לא יהיו מנצחים, רק מפסידים, אף על פי ששני ההורים צודקים. חייו של זוג אחד ייהרסו מייד אחרי גזר הדין. חיי הזוג האחר, „הזוכה", יהיו שרויים תמיד בצילו הקודר של ההורה שהפסיד.

סימני נפט

יואב שנצר ויורם נאמן

חיל הים לכד ספינה שעל סיפונה הסתתרו 50 פרוצות

אור ליום שלשום הבחין "דבור" של חיל־הים ביאכטה מפוארת, העושה את דרכה לעבר אניות הצי השישי במפרץ חיפה. היאכטה נתבקשה לעצור, אולם בתגובה נפלטו לעברה מהאניה צרורות של קללות גסות בעברית ובערבית. שניים מהחיילים נפגעו מהקללות באורח קל עד בינוני, אולם חבריהם לא איבדו את העשתונות והשתלטו על הספינה. בחקירה ראשונה טענו הבנות כי מדובר בטיול מאורגן של נשות ויצ"ו. תחקיר מדוקדק יותר העלה כי מדובר בכח מאורגן שיצא לבצע פיגוע במלחי הצי השישי שנשארו תקועים בלב ים ונבצר מהם להגיע לקבלת שירותים בחוף.

(המשך במדור שרותים)

חיל־הים לכד ספינה ועליה חוליה של טכנאי טלוויזיה

חמישה טכנאי טלוויזיה מארגונו של אבו־סווירי, נלכדו אור ליום אתמול על ידי ספינת "דבור" של חיל־הים

הספינה בה הסתתרו הטכנאים התגלתה לאחר שעל מסכי המכ"ם של ה"דבור" הופיעו לפתע שיבושי קליטה חמורים. מתחקיר שנערך בלב ים עולה שהטכנאים היו בדרכם לפיגוע־מיקוח נוסף, בנוסח הפיגוע במשחק הכדורסל בראשית השבוע. מקור בסתוני גילה כי אנשי אבו־סווירי פרשו לפני מספר חודשים מארגונו של חוזי קוקה, וכי הם הרבה יותר קיצוניים בשיבושיהם מכל השיבושים שהכרנו עד כה.

מסג' במשא"ז

כל המצטרף למשמר האזרחי עד ה־31.2 זוכה במסג' חינם!

המשמר האזרחי קורא לך, מותק!

לינדה

קוראת בקפה ומתרגמת לתה

מקבלת גם כוסות של נס־קפה הביתה

לפנות לשדרות הקפה 314/א' ולשאול על לינדה.

חברת קודאק מודיעה על הקמתה של

עיירת הפיתוח "נווה־נגטיב"

החלה מכירת 1000 חדרי החושך הראשונים.

המועצה המקומית תל־ברוך

שירות ההסעות לחיפה

יופעל פעמיים ביום בשעות: 17 ו־21

נפגשים בצומת הקאנטרי.
להכין סנדוויצ'ים והרבה מצב רוח טוב.

התנצלות

[illegible]

לשון הרע

עמוס לבב

יוקמו עוד שישה בתי־חולים

שרת הבריאות, שושנה ארבלי־אלמוזלינו, הודיעה על הקמת עוד שישה בתי־חולים חדשים, בהשקעה של עשרה מיליארד ש"ח.

בסיור שערכה בבתי־חולים מושבתים, אישרה גברת ארבלי־אלמוזלינו כי החליטה על הקמת בתי החולים החדשים על דעת עצמה. "אף שר עוד לא יודע על כך. אתם הראשונים לדעת", קרצה בעינה. "מה ישו", התרעמה, "דוד לוי סיפר למישהו כשהחליט להקים עוד שש התנחלויות?".

השר דוד לוי אמר בתגובה כי החלטת שרת הבריאות לא הפתיעה אותו. "זה אופייני למערך", אמר, "לבנות ולפשוט רגל. לבנות ולרוץ לממשלה לבקש עזרה. בתי החולים החדשים יהיו פילים לבנים", התנבא. "הרי אין לנו די חולים לאייש אותם".

כשנשאל אם יהיו די אנשים לאייש את ההתנחלויות החדשות שהוא מקים, השיב בכעס: "תרומתן של ההתנחלויות לעם ישראל לא תסולא בפז. הן שמו אותנו על המפה. מי בעולם שמע על קיבוץ הזורע? או על חניתה? הראו לי אדם בעולם שלא שמע על יהודה ושומרון, גם אם רבים עדיין מכים חבל ארץ מרהיב זה של עם ישראל בשם המסולף 'הגדה המערבית'.

"בוודאי שההתנחלויות יצרניות", התרגז השר, "הן מספקות עבודה לאלפי אנשים. מאות ערבים בונים אותן, עשרות סוחרי קרקעות פוקדים את השטח, אלפי אוטובוסים מסיעים מדי יום ביומו 80 אלף ערבים ו־220 יהודים לעבודה בגוש דן".

בתגובה הודיע שר החינוך והתרבות, יצחק נבון, כי החליט על דעת עצמו להקים עוד שש אוניברסיטאות, אך הוא משהה את ביצוע ההחלטה עד שמשרדו יבדוק את תגובת הציבור.

שריר יביא עוד אניות לחיפה

שר התיירות (והמשפטים) אברהם שריר הודיע כי יביא עוד אניות מלחמה לארץ, בעקבות הצלחת ביקור אניות הצי השישי בנמל חיפה.

"נפתח בפנינו אפיק תיירות חדש וחשוב", אמר בעת ביקור על נושאת המטוסים "קנדי". השר ופמלייתו הגיעו אל נושאת המטוסים הישר מכנס סוכני נסיעות בטוקיו. נמסר שזוהי הפעם הראשונה שמטוס "אל על" נוחת על נושאת מטוסים.

השר הצטלם עם שתי קצינות יפהפיות, וכשהוא מוקף במלחים מריעים אמר בהתרגשות: "תראו איזה חבר'ה! תראו איזה נוער נפלא. רובם בני עשירים והם מבזבזים שני מיליון דולר ביום. יופי של תיירים. איך לא חשבנו על כך קודם?".

השר הכחיש כי התבטא בחוגים המקורבים אליו, שיש להגביר את המתיחות באיזור, כדי שעוד אניות מלחמה יגיעו לכאן.

בהקשר זה נמסר כי הסיורים השגרתיים של ועדת הפנים של הכנסת לחוף תל־ברוך הופסקו למשך שבועיים, שכן משום מה "אין בשלב זה את מי לראיין", כלשון ההודעה.

הצלחה לשכונות האוטרקיות

ועד שכונה אוטרקית הוקמה בחיפה. דובר העיריה אמר כי יינקטו צעדים משפטיים נגד ועד השכונה.

ממשרד הפנים נמסר כי שכונות אוטרקיות (המספקות את צרכיהן בעצמן ללא תלות ברשויות) "צצות כפטריות אחר הגשם", וכל עוד תושביהן מוסיפים לשלם מיסים, קופת חולים והיטל רבב נוסף על ההיטל הנוסף, וכמובן לשמור את השבת, אין למשרד התנגדות לתופעה חדשה זו.

בסיור עיתונאים בשכונה אוטרקית הציגו ראשי השכונה את השירותים שהיא מספקת לתושביה. שני הרופאים המתגוררים במקום מקבלים חולים במשך כל שעות היום, ללא תור, בעוד רופא שלישי עורך ביקורי בית. הטלוויזיה בכבלים משדרת 24 שעות ביממה ללא עיצומים. "ראינו השבוע את סיום משחק הכדורסל בין מזרח למערב בארה"ב", אמר דובר השכונה והצביע בגאווה על הצלחת לקליטת שידורי לוויין המותקנת על גג ביתו. "המערב ניצח 149־154", בישר לתושבי המדינה.

שני תושבים עסקו באותה עת בהורקת פחי אשפה לטנדר קטן, אחרים ניקו את הרחוב. "יש תורנות זבל, יש תורנות גינון", הסביר הדובר, "משטרה פרטית יש לנו מזמן ובבית הספר הפרטי שלנו כבר לומדים עד השמינית. בקרוב נפתח מכינה לאוניברסיטה. מתגוררים כאן הרבה פרופסורים".

אנשי השכונה קיבלו את הכתבים בסבר פנים יפות והציפו אותם בשאלות על המתרחש בארץ. רבים הופתעו לשמוע כי כבר היתה רוטאציה.

התקדמות בשיחות האוטונומיה

ד"ר יוסף בורג, יושב ראש ועדת השרים לענייני האוטונומיה, מסר אמש על התקדמות רבה שהושגה בשיחות.

"עתה יש לי יותר פנאי ואני מתמסר לענייני האוטונומיה", אמר, "אשרי הארץ שכך נוהגת בגימלאיה".

ד"ר בורג הסביר כי איש לא אמר לו ששיחות האוטונומיה נפסקו, ולכן הוא ממשיך בהן. בתשובה לשאלה כיצד מתנהלות השיחות אם הוא היחיד המשתתף בהן, השיב (בחיוך): "וכיצד מתנהלות ישיבות הכנסת? כאשר יש יושב ראש, אין צורך במשתתפים".

هكذا من الاصل

הוא לא מכר עתונים הוא מכר אמונה

מאת שמואל שניצר

לפעמים אני משתעשע במין הזיה כזאת:

בוקר נאה של פברואר. קריר ושטוף שמש. למטה, בחצר של בית „מעריב" עוצרת מונית ומתוכה מגיח הוא עצמו – עזריאל קרליבך, דקיק ומהודר כמו תמיד. פניו חתומים, הסבים רציני. הם חרושים שקעים מוצלים ובזווית פיו תלויה לה בישול סיגריה בוערת. משקפים בהיר מסגרת מרכבים במקצת את התווים המחודדים, הנבה אפת מחודמת. אין אתה יודע אם היא מביעה תמיהה או לגלוג קל, ואולי שניהם גם יחד. הקמטים במצחו ושני הקווים החדים בצדי האף, האם הם היו גם אז, או שהם נוספו בשלושים השנים ומעלה של היעדרו? כמובן שהיה: הוא לא השתנה כל עיקר; אפילו שערה לבנה אחת לא נוספה בתסרוקתו המטופחת. ואם האנשים בחצר אינם מזהים אותו ואינם מקדימים לו שלום, זה לא מפני שחותו שונה, אלא מפני שהם שונים. איש מהם לא היה כאן בימים שבהם ייסד את „מעריב" ועיצב את דמותו המקצועית והרעיונית.

אם יש בגן עדן פינה של עתונאים – וקשה להעלות על הדעת גן עדן מודרני בלי סיקוד עתונאי מסודר – ודאי יש לו שם מקום משלו, ליד כותל המזרח. שם אין לשנים שליטה על אדם ואין ביכלתן לכופף את קומתו, או לגרוע מצלילות מחשבתו. וגם התנאים הסוציאליים הם שם, מן הסתם, משופרים לפחות כמו בעולם שבו אנו חיים. הם כוללים ללא ספק גם חופשה שנתית, לרבות הזכות להעדר לזמן־מה משולחן המערכת של מעלה ולקפוץ מעולם האמת אל עולם התקשורת המודרנית, כדי לבדוק מה קרה למפעל־חייו של אדם ומה השתנה בעתון שייסד.

בחצי מצרקים את גליונות „סופשבוע" שהגיש זה עתה מרפס ליין־אפשטיין. הוא נוטל גליון אחד מן הערמה וממשש בהנאה של נשת את הנייר החלק והמבריק. אחר כך הוא מעלעל בגליון, ונעצר ליד תמונה גדולה שבשוליה כתוב: „אני מהוירדק עם הארץ. כשאני בחו"ל, הגעגועים עזים למה שקורה פה. חדשות, עתונים. לא להחמיץ. אולי מתוך תחושה שהמדינה לא תישאר הרבה זמן".

הפנים השחומים נעשים כהים עוד יותר. הוא שב אל עמוד השער כאילו מבקש הוא לוודא שאמנם „מעריב" הוא המפרסם את הדברים – „מעריב" שנולד יחד עם המדינה, ושכל תכלית קיומו היתה להחדיר בקרב רב של יוצאי שבעים ארצות את התודעה שהנה הגיעה המהפכה הציונית אל פסגת הגשמה, והעם היהודי, שב, אחרי אלפיים שנות גלות פיסית ורוחנית, אל קיום עצמאי. אפילו ישוב לוחם, זקוק היה לשכנוע יומיומי שהוא יכול להיות עם־של־מדינה, שהוא יכול לנער מעליו את האפוטרופסות הזרה ושהוא יכול לישול לידיו את גורלו ולמלא את כל הפונקציות של אומה העומדת ברשות עצמה. אולי שכח הדור הזה את הימים ההם, כשהישוב הקטן שרוי היה בפחד שמא האנגלים באמת ייצאו, והערבים באמת יתנפלו עלינו בהמוניהם, ולנו לא יהיה אל מי לפנות ועל מי לסמוך, אלא רק על עצמנו בלבד. וקרליבך ראה ב„מעריב" את המכשיר המחשל את הרוח, ומאדיר את האמונה בכוחות עצמנו, ומוכיח להמוני בית ישראל שתהילה קנינו אדמות, ואחר כך הפרינו אותן בזיעתנו, ועכשיו עלינו לכבוש אותן, מפני שכך נוצרת מדינה, וכך נבנית עצמאות. באותם ימים לא מכר עתונים. הוא מכר אמונה.

אמונה שהנס איננו רק אפשרי. הוא גם הכרחי. ואם רק נקום ונעשה, המדינה תהיה למציאות.

הוא איננו אומר מלה לאיש. הוא רק שרוי בפליאה גדולה. האם העתון שייסד אינו מוכר עוד אמונה אלא דווקא ספקות ונבואות־חורבן? האם אפשר לדבר בו בשוויון־נפש על תחושתו של אדם שהמדינה לא תישאר הרבה זמן, והאם העובדה שהדברים נאמרו על ידי פלוני־אלמוני, ו„מעריב" רק היה הרשמקול שהקליט אותם והפיץ אותם ברבים, גורעת מן המשמעות ומן האחריות?

הוא נכנס לאולם הגדול של מחלקת המודעות בקומת הקרקע, המוכר לו היטב. כלום לא תכנן את הבנין הזה לפרטיו, לפני שלושים וחמש שנה? שם ניצבת עכשיו מכונת הסידור האחרונה של „מעריב", זכר לימים שבהם העתון היה נעשה כולו בעופרת חמה. אין הוא מופתע מן המהפכה הטכנולוגית שהתחוללה בעתון בשנים האחרונות. כלום לא תכנן לפני שנים הרבה הדור חדשות שיהיה מנותק לגמרי מן המסורת, בהבנה שתוך ימים לא מרובים ישגיח העורך־המעמד באמצעות טלוויזיה במעגל סגור על תהליך הרכבת העמודים בדפוס? לא המכונה שנהפכה למוצג מוזיאוני מרתקת אותו, אלא התיקים הגדושים עתונים, השמורים בתחתית סוד המדרגות המוליך אל קומת המערכת. כאן ניתן לראות במבט חטוף אחד איך נראה „מעריב" של שנות השמונים, מה טיב החדשות שהוא מוצא בהן ענין ואיך הוא מגיב על ההתרחשויות.

„מעריב" שלו היו לו גיבורי חדשות מסוג אחר, וגם רמת הומור שונה □ ההתחשבות בזולת, ההקפדה על לשון נקיה, על טעם טוב, שוב אינן קיימות

העתונים גדלו מאוד בכמות. על כך ניתן לעמוד ממבט ראשון. ונדמה לו שגם הידיעות תפחו מאוד. לפנים היו כותבים אותן בצמצום רב, עיקרם של הדברים ותו לא. שמונים שורות לכל היותר כאשר הנושא היה חשוב באמת, ועשר או עשרים שורות לידיעה שעניינה מוגבל ונושאה אינו עומד ברומו של עולם. מנין יש להם לקוראים של ימינו פנאי לקרוא גושי חדשות גדולים, שרק תחילתם בעמוד הראשון והמשכם בעמוד פנימי? האם עד כדי כך נשתנו הרגלי הקריאה?

מבטו נופל על ידיעה משונה במקצת, המוגשת בליווי תצלום גדול של אדם המצמיד מיקרופון לפיו: „קאתדרה חדשה בבאר־שבע – היא מבשרת – פרופסור לשרמוטולוגיה". הוא מטלטל את ראשו, מסיר את משקפיו ומצחצח את הזגוגיות בממחטה מקופלת בקפידה. זו פגישתו הראשונה עם לשון עברית חדשה, וגם עם נושא מסוג חדש: „מעריב" שלו היו לו גיבורי חדשות מסוג אחר, וגם רמת הומור מסוג שונה. הוא לא גרס ש„קוקסינל" והרצאתו באוניברסיטה של באר־שבע, ותעריפי הזונות הם נושאים לגיטימיים לסיקוד עתונאי.

מקרה חד־פעמי? טעות־בשיקול של עורך חסר נסיון? לאו דווקא. ולמרשושי – מסתבר – הוא דמות ידועה לקוראי „מעריב". הוא האיש המצוטט כמי שאמר: „הקוקסינלים ילכו לעבודה בראש מורם", על אף העובדה שנתגלו נוגדני איידס בקרב הזונות ממין זכר. הוא האיש שנתבקש להחוות את דעתו על התפטרותו של נציב שרות בתי הסוהר נגנדר רפי סויסה. הוא מוכר כיושב ראש ארגון הקוקסינלים, ומבוקש למדי כמרצה, באוניברסיטות דווקא.

עתונים אינם יכולים, כנראה, בלי גיבורים משלהם אשר כל מעשיהם אמורים להיות בתחום התעניינות של הרבים וכל אמירה שלהם ראויה לציטוט. כך היה לפני שלושים וחמש שנה, וכך גם היום. אלא שגיבורי התקשורת התחלפו והם עכשיו אנשים בעלי סגולות מסוג אחר: פלוני היודע שנתן ספר בריתות למדינת ישראל עוד לפני שנים הרבה, ומאז ראה ברכה במסחרו ונעשה תורם גדול למגבית וגם משיא עצות לעם ישראל במולדתו; פלמוני האמן הידוע יותר בזכות משפטי הסמים שבהם כיכב מאשר בשל המופעים שבהם הלהיב את קהלו; פלוני שידוד מכסיו ובגדו עמו המוני לקוחות, ואפילו פלונית שהועמדה לדין באשמת רצח וממילא נעשו גם פרטי חיי המין שלה ענין לציבור לענות בו. קצת מן הגיבורים האלה אין להם אפילו תכונות שליליות אלה, ואתה רואה בעליל שהם הומצאו וטופחו במוחי הרכילות, לא בשל מה שיש בהם, אלא דווקא בשל מה שאין בהם. מפני שכתבו עליהם בעתונים הם נעשו אורחים רצויים במסיבות, ומפני שהם מפארים מסיבות בנוכחותם, אי אפשר שלא לכתוב עליהם בעתונים.

מי שהיסס פעם היסוסים מרובים עד שהגיע לפרשת רצח שכל הארץ דיברה בה להגיע אל העמוד הראשון של העתון, חש מן הסתם אי־נוחות מסויימת בראותו איך רצח ושוד ואונס מובלטים עתה ללא כל מעצור. והתיעה, לפעמים בצירוף כל הפרטים האנאטומיים שאפשר להעלות על הדעת ועל הכתב.

מי שראה בכיבוד צנעת הפרט חובה כל כך מובנת־מאליה, שלא היה מעלה על הדעת איכבוד פומבי כלשוני של העניינים האישיים של ראשי המדינה ואפילו היו עניינים אלה נושא לשיחות בכל מסיבות ליל שבת שבכלל רחבי המדינה, יש להניח שלא שבע נחת בראותו שלא רק ההתחשבות בזולת ובפרטיות חיינו לא נשאר לה זכר, אלא גם ההקפדה על לשון נקיה, על טעם טוב ועל ביטויים שניתן להשמיעם גם בחדר הילדים, שוב איננה קיימת.

מי שראה בציונות לא רק דרך חיים ותמצית־חיים, אלא גם שליחות חינוכית גדולה שאינה נגמרת לעולם ואינה משוחררת את האדם המגויס לה, כל עוד נשמה באפו, ודאי לא יכול להשלים עם העובדה שהוא מחפש בעתונו את עקבות השליחות הזאת ואת מעשה החינוך, והוא הופך דף אחר דף ואינו מוצא.

כעורך, לא היה קרליבך אדם נוח לבריות. כשביקש להביע מורת רוח, הוא לא חס על איש. שמור אתי פתק שכתב פעם, על דף תלוש מפנקסים, וזו לשונה: „לפי והורבן של גליון היום, – גם בכיסוח הכותרת, גם בתוכנה החסר את העיקר, גם ב'תוכן' העמוד הג' וגם בעימודו, – ודאי תבינו לנפשי, שאינני רואה למה, לפחות פעם, לא יהיה גם לי תפש מן התובה הנעימה להשתתף במעשי חבלה כאלה. (ע.ק.)".

אינני זוכר על איזה גליון יצא הקצף הזה ובמה האשמנו. אך זוכר אני ולא אשכח את הכאב הצורב של צליפת־לשון אלה, את העלבון שהיה אולי גדול מן הכאב, ואת בוה הרתעה המשתק שהפתק הזה הפעיל עלינו עוד ימים רבים לאחר מכן, עד שלא העזנו לקבל החלטה בלי לבחון אותה שלוש פעמים לא רק על פי כללי העתונאות הנכונה ועל פי שיקול הדעת שלנו, אלא גם על פי תגובתו המשוערת של קרליבך.

שעשוע־הדמיון שלי יש בו רגע שבו עזריאל קרליבך קם מאצל השולחן הנמוך שעליו מונח תיק העתונים הישנים ושם פעמיו אל הדלת. מישהו, אולי אני, ואולי דמות קולקטיווית המייצגת את כל האנשים שעבדו עמו ולמדו את מלאכת העתונאות במחיצתו, רץ אחריו ואוחז בכנף בגדו ומתחנן ממש: „אבל עליך להבין, ד"ר עזריאל, יש לנו עכשיו חברה אחרת, עם העדפות משלה. מה שעניין אותנו לפנים, מה שהיה לנו בחזקת ציפור הנפש, פשוט אינו מעניין את הקוראים של ימינו. יש להם ציפיות אחרות, גם דרכי ביטוי אחרות. עתון איננו יכול להתנתק מן הציבור שאותו הוא משרת. האנשים אינם רוצים שיחנכו אותם. הם מצפים שישעשעו אותם, שישקפו את מאוויהם הנכוחיים, שיספרו להם על האנשים המרתקים אותם. הם אינם איסטניסים כפי שהיו בני הדור שלנו. ואנחנו איננו יחידים בשוק. אם לא ניתן להם את מבוקשם, הם יחפשו את הדברים בעתונים אחרים...".

הוא איננו משיב. הוא מניד את צעדיו הולך ונעלם במרוצה, דמות בודדת מאוד, תמירה מאוד ונחושה מאוד. אדם של תקופה אחרת, השב אל עולם האמת.

האמת איננה סותרת אמונה

מאת עידו דיסנצ'יק

„שלום", אמר האיש הגבוה וההדור, שעמד בפתח החדר, „אני רואה שיש כאן תגד על שמי".

הרמתי עיני, כולי פליאה ותדהמה.

„ד"ר קרליבך, אני מניח" – אמרתי. האיש חייך. „אלא מה חשבת – ליווינגסטון? הרי אתה לא סטנלי".

„אינני סטנלי, אבל כמוהו אני עיתונאי".

„כבר אינני מכיר כאן הרבה אנשים. ראיתי את שניצר ואמרתי לו כמה דברים חריפים. מי אתה?"

„אני הבן של צ'יק".

„אתה עידו, שהיה מסתובב לנו בין הרגליים ומריץ חומר למיסודה? אתה

עזריאל קרליבך: אדם של תקופה אחרת

הוא שישב בכיסאי, שישב בו גם אביך ואתה הוא שמוביל את העיתון הזה עם הציניות והסארקאזם וקצת ניבול־פה, קצת בוץ הרבה ביקורת, רצח, פשע, אונס, רכילות. כמעט ללא שמץ של אמונה".

„אין בעיה עם האמונה, אפילו לא עם המאמינים. הזכויות פורחות על פני כל הארץ: המצבות בחלקת הצבאיות. היישובים החדשים. התעשיות. בנייני הציבור. אפילו 5500 נקודות מכירה של „מעריב"..."

„הכל טוב ויפה, ידידי הצעיר. אבל לא זה מה שקראתי בעיתונים למטה. שם הדגש הוא על עניינים אחרים לחלוטין".

אין עוד דברים שלא כותבים ולא מספרים ולא חושפים □ כל הפרות הקדושות מתו □ הרגנו אותן □ גם כאלה שהיו צריכות לחיות

„זה נכון רק חלקית. אנחנו חיים בתקופה של מינהגים אחרים. נאלצנו לזנוח את התפיסה שעיתון הוא גורם מחנך. במציאות היום עיתון אינו מסוגל להיות כזה. אנחנו סבורים שאולי יש ביכולתו להשפיע בשוליים. מכל מקום, אמונה במנות גדולות מדי בעיתון, נראית על־ידי הציבור כצדקנות, כהתחסדות, כצביעות".

„ואיך זה קרה? איפה כשלתם?"

„תיסכול, אדוני. מדינה טובה ועם של מקריבים מקצועיים, שחי במשך שנים רבות, קשות ועקובות מדם, כמו עם רק על אמונה, נוכח לדעת שהאמונה פה טובה בעיקר למונהגים ואילו המנהיגים והאליטות למיניהן אינם חושבים כך, לפחות אינם עושים כך. כאשר הכסף והאגרוף נהפכים לאמצעים החשובים ביותר של ניהול מדינה ומדיניות – האמונה מסתתרת. מי שמנסה למכור רק אמונה בימים כאלה, לא מוכר דבר".

„בכל זאת, לא לעיתון הזה פיללתי ולא למדינה הזאת ייחלו מקימיה. לזה אני קורא כשלון".

„לא אנחנו נכשלנו. אתם נכשלתם. המנהיגות של היום ושל העשור האחרון בשר מבשרכם היא – לפחות תלמידיכם הם ולא תוכלו לרחוץ בנקיון כפיכם. יש בעיה קשה עם החזון ועם המנהיגים. אתם נכספתם שתהיה כאן מדינה נורמאלית ושתהיה ככל העמים. זה בדיוק מה שיש. מדינה שיש בה ממורמרים ויש בה קוקסינלים ואנאלפאביתים ויש בה עיתונים מכל הסוגים ומכל הצבעים. מי שרוצה למכור אמונה צריך ללוות אותה בפעלולים שיווקיים".

„ואונס זה פעלול שיווקי? רכילות היא מקדם מכירות?"

„יש כאלה שאומרים: כן, במפורש, ללא סייגים. אני אומר: אולי. אבל אני חושב שהעניין הוא אחר לחלוטין. יש קושי רציני עם אלה שמתבלבלים בין אמונה לבין אמת וסבורים שמוטב לא לומר את כל האמת שמא תיפגע האמונה. אינני רוצה להסתיר את העובדה שיש פה הרבה מאוד אנשים טובים, שאכן נגועים בחיידק המדינה, אבל גם נגועים בייאוש. זה כבר הרבה יותר מתיסכול. אין עוד דברים שלא כותבים ולא מספרים ולא חושפים. כל הפרות הקדושות מתו. הרגנו אותן. גם כאלה שהיו צריכות לחיות. גם את אלה שנולדו מאז שהלכת. פעם, למשל, האמנה־האמונה שאנו עושים הכל למען השלום. הנה הוא בא ומאז יש גם כאלה המנסים לחסל אותו".

„איזה אמת משרתים בדיווח על מעלליו ואמירותיו של קוקסינל? מדוע חשוב לדווח על הופעתו לפני סטודנטים באוניברסיטת בן־גוריון ולהפריח ביטויים כמו פאקולטה לשרמוטולוגיה?"

„לא צריך ולא משרתים שום אמת. זה עיוות ואיוולת שאני מקווה כי לא יחזור, אבל זה לא משמעותי. מה שמטריד הוא שזה חלק מן הפרצוף הקולקטיווי שלנו. קוקסינל הוא מרצה מבוקש באוניברסיטה. עובדה. האולם היה 'מפוצץ', כמו שאומרים בימינו. אם לא נפרסם את זה לא נשנה את העובדה ולא נשנה את התייחסות של הציבור אליה".

„בקיצור, מה שאתה אומר הוא שהכל בסדר ואתה תשחה עם הזרם לכל מקום שהוא ישא אותך?"

„אני אינני אומר זאת ואני אינני עושה כך. יש ימים שאני משתגע ומי שגורם לי להשתגע חש את נחת־ביקורתי. אנחנו לא שוחים ולא נשחה עם הזרם. בכל פעם שאנחנו נכנסים ל'טריף' של אמונה, קוראים – אלה או אחרים – יוצאים נגדנו בשצף קצף. אנחנו לא נכנעים – אם אנחנו מאמינים. אבל אנחנו איננו שוחים נגד הזרם רק כדי לשחות נגדו. אנחנו היום הרבה פחות עם הזרם מאשר היינו אי־פעם. אני לא מתגאה בכך במיוחד, כי זה קורה בגלל הזרם. לא בגללנו. ואני מודאג מאוד מן הזרם".

„כנראה, אנחנו לא מבינים זה את זה. אפילו דברים קטנים, למה אתם כותבים כל כך הרבה על כל דבר?"

„החומר המוגש בעיתון התקצר לאין שיעור. נכון שהוא אולי מוגש באריכות יחסית לראשית שנות ה־50. הרי כל העיתון היה אז ארבעה או שמונה עמודים. אבל אחר כך כולם האריכו, בידור – זאת המלה הנכונה היום. אנחנו חוזרים עכשיו לתימצות, קיצור, מיקוד. אפילו מאמרים מוגבלים אצלנו היום ל־700 מלים – למעט אלה שהתרגלו ואינם יכולים, גם אחרי תחנות רבות, לכתוב פחות מ־1200".

„אדוני הצעיר, אני עוזב אותך בלתי משוכנע ובלתי משכנע. אבל אני רוצה להזהירך, שאולי אין לך הרבה זמן. בעוד שנתיים תהיה בגיל שאני הלכתי. שנס מתניך"...

סיור הורים בביה"ס הטכני של חיל האויר בבאר-שבע

הורי תלמידים בוגרי כיתות ח', ט', מוזמנים לביקור בביה"ס עם ילדיהם

ביום ד' 25 בפבר' 1987

בהזדמנות להתרשם מרמת ביה"ס והנושאים הנלמדים בו.

שעות הביקור בביה"ס: משעה 14.30 עד 17.00. לביה"ס ניתן להגיע באוטובוס מספר 2, היוצא משוק באר-שבע לנווה-נוי (משק עזא), או בהסעים מטעם ביה"ס שיצאו מתחנת אגד ב"ש (מול מגדל החניה) החל משעה 14.15 כל שלושים דקות.

ביה"ס הוא ללא מכינה.

פרטים והרשמה: בכל לשכות הגיוס בארץ ובדואר צבאי 2348 א-ש.

טלפונים: 03-234735; 03-693800

„מעריב" לשנת

עוזיאל קרליבך

הסקופ הגרנדיוזי שפיספסתי

מאת דוד גלעדי

שאלה: מה פתאום ראיון עם עצמך?

תשובה: כי אני אוהב לקרוא את ראיונותיה של נורית ברצקי והתקנאתי בה.

שאלה: מה הם עיסוקיך בימים אלה ובזמן הזה?

תשובה: אני גימלאי, כבר תריסר שנים גימלאי, ויש לי הפרק היומי שלי, מין טקס תגיגי. יורד מביתי, חוצה את הכביש, נכנס לסופרמרקט, נוטל את „מעריב", חוזר הביתה, פורש את העתון, מעלעל בו דף אחר דף, עובר מכותרת לכותרת ונהנה הנאתו של פנסיונר שאחרים עושים בשבילו עתון.

שאלה: מי הם יורשיך בעתון שלבך נוטה אליהם במיוחד?

תשובה: יש ביניהם בעלי כתיבה טובה ואחרים שהם בעלי חתימה טובה. לפי אבחנה זו אני מבדיל ביניהם. את כתבי הראשונים אני קורא, את כתבי האחרונים אני מכיר מימים ימימה ואינני מצפה מהם להפתעות, גם משום שהם כותבים על הנושאים השונים עם אותו תוכן עצמו.

שאלה: אמרת את השלילה, היכן החיוב?

תשובה: החיוב הוא הצעירים, הדור הצעיר ביותר, המחוספסים האלה, הבוטים האלה, האגרסיוויים האלה, נטולי הסנטימנטים. אתה רוצה שמות? אני אוהב לקרוא את שרית פוקס, את טלי בשן, את מיכל קפרא, את בילי מוסקונה־לרמן...

שאלה: יש לך נטיות פמיניסטיות?

תשובה: שבעה דברים בגולם, אחד מהם להיכנס לתוך דברי חברו. אוהב לקרוא גם את אמנון אברמוביץ', הבוטה מכולם, למרות המאניירים שלו, ואת עמנואל רוזן (היכן הוא?) ואת יצחק בן־חורין ומעל כולם את נכדי יאיר לפיד, גם משום שהוא נכדי.

שאלה: שמות, שמות, שמות. זה שמות בוטים ותוקפנים, עדיין אינו סימן והוכחה שאסכולה עתונאית חדשה זו משרתת נכונה את המטרה שלשמה העתונות נוצרה.

תשובה: הוכחה או לא הוכחה, אני מצדד באסכולה זו. היא בכל־אופן אסכולה, מנגנון שלם הוסה תחת כנפי עורך מחוספס המכוון אותו. איש זקן כמוני זוכר דברים ישנים, את ההתחלה של „מעריב" תחת כנפי עורך שלא היה בוטה ממנו. הלא תודה שלא היה בדברי ימי העתונאות העברית החדשה עתונאי ועורך חושפני יותר, בוטה יותר ובעל עט חד יותר מאשר עזריאל קרליבך...

שאלה: אתם הזקנים חוזרים תמיד לנוסטלגיות שלכם.

תשובה: אתה שוב מפסיק אותי; גם קרליבך היה נעדר סנטימנטים, לא נמנה עם שום מפלגה – לבד ממפלגת העם היהודי ותקומתו בארצו – (המראיין: רגשנות של זיקנה). קרליבך לא התחבר עם שום מוסד ומימסד, לא היה חבר בשום חבר־ידידים ולא שילם מס שפתיים ועם לאף אחד בעולם, למרות שהיה אמן התרועעות. אך יחד עם זה היה אמן אי־משוא־פנים, שאפילו לעצמו לא נשא פנים, לא טפח על כרס עצמו, לא התהלך בפרוזדורים כטווס, היה בוטה גם מול מחמאות שלא היה מוכן לשלם מחירן גם למקורבים ובני בית.

שאלה: כל זה בנשימה אחת? לא עייפת? וכל המידות האלה שמנית בו הן האמצעים הנחוצים כדי לעשות עתונאות טובה, קולעת?

תשובה: הן נחוצות כאוויר לנשימה. אין תפקיד העתונאי לעשות מהפכות, תפקידו רק לדווח עליהן, לערער את מעמדם של תקיפים ובעלי מאה שמנים ובעלי שררה קהים לאחריותם ואדישים לתוצאות מעשיהם ומחדליהם – כל זה הוא התרומה היומיומית של העתונאי לפכחונם של קוראיו. סופן של החשיפות העתונאיות, שהן שיעשו את המהפכה של עם ממולכד באחדות מדומה, באמונות הבל, במסגרות פוליטיות וחברתיות שאבד עליהן כלח.

שאלה: יפה באמת! אך היכן שאר הרוח? חיספוס זה שאר־רוח?

תשובה: תקרא, תקרא אותם, את הצעירים האלה. יש חיספוס ויש שאר־רוח, יש כתיבה טובה יחד עם הבוטות הכל כך נחוצה במציאות הרב־פרצופית, שרצוי לחשוף את כל פניה הלא־כל־כך סימפטיים.

שאלה: אתה רוצה לומר, שגם אתם, מדור ראשון של „מעריב", גם אתם הייתם כאלה? ואתה רואה בכולם נכדיך, סבא ישישא?

תשובה: את חטאי אני מזכיר היום ולא רק את חטאי שלי – היינו הדור האבוד, המכור כל אחד למתנגדיו ולדבקיו, ליצריו האידיאולוגיים, לאהבותיו ולשנאותיו. קרליבך התווה דרך ואנו לא הלכנו בדיוק מדוקדק על מסילותיה. מבין השורות תמיד בצבצו הנטיות הפרטיקולריות...

שאלה: כך עשיתם עתון בלתי־תלוי? יפה שאתה מתוודה. בוא, אל נהיה כה רציניים. היו לך בוודאי גם שעות יפות, סקופים?

תשובה: זוכרים רק את הכשלונות והפספוסים. אתה רוצה לשמוע על הפספוס הנחמד ביותר? בוקר אחד אני יורד מביתי, בוקר נעים ורומנטי שרק ירושלים יכולה להעניק. האיש הראשון שאני פוגש הוא הרב טולידנו ובחברתו נערה צעירה והוא כולו קורן. הוא אומר לי: תכיר את כלתי...

אני מכיר את כלתו וממהר למערכת, כדי לא להחמיץ את הסקופים שהבירה עשויה לזמן לי. מי שיער שכלה זו לא היתה אשת בנו של הרב, אלא האשה שלו, הצעירה שזה עתה קידש לו. פיספוס זה לא אשכח כל חיי.

שאלה: אם אתה מוכן לדבר על פיספוסיך ולא על הישגיך, אז אשאלך, רק כזה קטן היה לך, ולא אף אחד גדול, משהו גרנדיוזי?

תשובה: אתה מחטט בפצעי. כן, היה גם אחד גרנדיוזי, היסטורי, שממרחק של שנים גדלו ממדיו עד אין שיעור. כל יום הייתי עולה במדרגות לשכתו של בן־גוריון, כדי להתיצב אצל יצחק נבון שהיה אז מנהל הלשכה.

באחד מימי א', יום ישיבת הממשלה, באתי ללשכה – נבון היה אז בחופשה שבילה באיראן; ימי איראן היפים; – ומצאתי בה התרוצצות כמו של עכברים לכודים. מזכיר הממשלה כתריאל כ"ץ עם נייר ביד אובד עצות. טדי קולק, מנהל משרד ראש הממשלה, בלי הקרינה על פניו, פנים אטומים, אובד תושיה.

אתה יודע, מה היה הנייר שבידי כתריאל כ"ץ? הודעה לעתונות שניסח בן־גוריון, שפתחה בסוף את מחול השדים של „הפרשה" המפורסמת, שממנה עשו עתונאים פרנסה במשך שנים וההיסטוריונים עודם מתפרנסים ממנה.

היתה כבר שעת אחה"צ, כל המהדורות של „מעריב" כבר יצאו ואני לא מצאתי לנחוץ להודיע למערכת בתל־אביב מגיהוביה על תוכן ההודעה ועל ההתרוצצות של כל אנשי בן־גוריון שידעו על הקטסטרופה שתתחולל עם פרסומה ולא ההינו עוז להמרות את פיו ולא לפרסמה.

הייתי העתונאי היחיד שידע על תוכן הודעה זו כמה שעות לפני עמיתי ובגדו בי חושי הכלב המרחרח המשרך אחרי הסרחון... עורכי, אריה דיסנצ'יק, הקניט אותי על כך במשך שנים, הקניט וצחק לי בטוב לב.

שאלה: גילית את חרפתך ברבים. אולי אתה רוצה בכל־זאת לפצות את עצמך?

תשובה: על כשלונות אין משלמים פיצויים, רק קנסות. לפצות את עצמי: נורית ברצקי, שרית פוקס, אמנון אברמוביץ', כל השאר, כולם, ממשיכי הדרך, הם הפיצוי. נו, ונכדי יאיר.

לבסוף המלצה לבני גילי, לעיין כל יום לקינוח־קריאה ב„לוח מעריב" – זהו העתונאות במיטבה, כמו שמלה פרחונית, הווה ועתיד גם יחד, עד 120.

שלושה דורות

KODAK

דוד גלעדי, יאיר ויוסף לפיד (מימין לשמאל): פחות פסיקים מסבא, יותר נקודות מאבא

(צילום: ראובן קסטרו)

על תקן של סנדוויץ'

מאת יוסף לפיד

אני תיקני.

אני שייך לדור התיקני, בתולדות „מעריב", כמו בחיי המדינה.

קודם היו החלוצים: אנשים שהגשימו חלום. אלה הקימו מדינה. אלה הקימו עתון. המדינה והעתון נולדו כמעט באותה העת; המעשה והראי. החזון וצילו. למדינה היה בן־גוריון. ל„מעריב" היה קרליבך. אזרחי המדינה וקוראי „מעריב" היו אותו האדם. הזהות היתה מפליאה. ההזדהות כמעט טוטאלית. מה שטוב למדינה טוב ל„מעריב" – וגם להיפך.

האם הכוכב החוזר?

האמת היא, שמייסדי המדינה לא חלמו על פרשת יפת ומייסדי „מעריב" לא חשבו לפרסם מודעות של חנויות פורנו. האמת היא, שהשניים גם יחד לא העלו על הדעת, כי יום יבוא ומספר היורדים בארה"ב יצדיק הדפסת מהדורה מיוחדת של „מעריב" בניו־יורק.

אבל באותה המידה נכון גם שהמדינה – ואף העתון – גדולים ועשירים ורבי־עוצמה ורבי־גונים ותוססים ומרשימים ומעניינים לאין שיעור ממה שהמייסדים שיערו שיהיו. מייבשי הביצות בחדרה לא חלמו על מעצמה מזרח־תיכונית; כאשר יבש הדיו על 4 עמודיו הראשונים של „מעריב", לא חלמו מייסדיו על מגוונים צבעוניים. אולי זה לא זה, לא המדינה ולא העתון, אבל זה בכל זאת משהו־משהו.

את המשהו־משהו הזה, את המדינה הזו, עם „לביא" ובלי „לביא" – את העתון הזה, עם „סגנון" במרכאות ובלי סגנון במרכאות – ביסס ופיתח דור המבצעים. הדור שלא חלם חלום וגם לא זנח חלום. הדור התיקני. הדור שלי.

קיבלנו לידינו מדינה הזויה וקבענו לה דפוסים. היא יכלה ללכת בדרך של רודנות־אבהית נוסח פילסודסקי; בדרך של סוציאליזם מזרח־אירופי; בדרך הלבאנטינית של סביבותינו. אבל אנחנו בחרנו בדגם תיקני, של דמוקרטיה מערבית. לא תמיד מיישמים אותו, אבל זה הדגם. על פיו ישק דבר.

„מעריב" יכול היה לאמץ את המסורת הפרוגנית של העתונות היהודית בגולה; יכול היה להתבשם מדמיונו המופלג של המרחב השמי; יכול היה להיות שופר לחלוציות בלתי מתפשרת; יכול היה להיות עתון כבד, בנוסח „לה מונד" „טיימס" או „ניו יורק טיימס"; או, חלילה, להיות עתון סנסציוני זול.

אבל מייסדי „מעריב" העניקו לעתון ייחוד – של עתון ערב רציני: עתון רציני קל קריאה – והדור שלי תירגם את הדפוסים לשפת המעשה. בעתון, כמו במדינה, אנחנו הדור הוצרי, שהוטל עליו לגשר בין הרצוי לבין המצוי.

הסגנון הוא האדם, אומרים הצרפתים. לא כל שכן נכון הדבר לגבי עתון: הסגנון הוא העתון. ובשום תחום מתחומי עשיית העתון – לא בתוכן ולא בצורה – לא בולט ההבדל בין שלושה הדורות של „מעריב", כמו בסגנון הכתיבה. באופן שבו אנו עושים שימוש בשפה העברית.

דור המייסדים מתייחס אל העברית כמו אל נכס יקר שיש לשמרו. הוא נהנה – ואף סובל – מאוצר לשוני כביר, מטפס על – ולפעמים נקבר תחת – רבדים של לשון חז"ל, ההשכלה, האקדמיה. משפטיו ארוכים, לעתים מסולסלים, אסוציאציה רודפת אסוציאציה, נהרות של מלים נשפכים אל הים והים הוא עמוק ועשיר ברגה. גם אם מהדייג נדרשת לפעמים סבלנות כדי להגיע אל שללו.

הדור שלי כותב עברית תיקנית, קצרה, עניינית. מתוך ציות לתורת העתונות האנגלו־סאכסית, אנו מתייחסים אל המלים כאל מכשיר ולא כאל מטרה בפני עצמה. לא מכביד עלינו – ועל הקוראים – עושר לשוני שאין לנו ואין אנחנו מפליגים בתיאורים במקום שבו מספיק איפיון קולע. זוהי כתיבה בלתי אמצעית, תורת השראה, אך מדוייקת. המלה היא הדרך הקצרה ביותר בין הכותב לבין נשוא הכתבה, בין נשוא הכתבה לבין המכותב.

הדור הצעיר של העתונאים אינו מגלה רספקט רב למלה, צורתה ודיוקה. הוא לש במלים לישה בלתי מרוסנת, הופך את המלה למקור הנאה נרקיסיסטי, ששם משמעו לא מחייבת אותו.

אם דור המייסדים העמיד את המלה לשירותה של אקיאה, הדור שלי כפה עליה לשמש כלי, בא הדור הצעיר ומוצא במלה פורקן. הוא אינו מוחה לקורא, אלא משתף אותו בחוויותיו. במובן מסוים, זוהי חזרה אל דור המייסדים: השפה כמטרה בפני עצמה. במובן אחר, זוהי מהפכה, השתחררות מכבלים, הכרזת עצמאות, קביעת סגנון אישי, מעורב בחוסר מעורבותו. סגנונו של דור, שמרוב איכפתיות כבר לא איכפת לו.

קשה להיות „האח האמצעי". ה„סנדוויץ'". אך אני מתנחם בכך, שבלעדינו, בלי הביצועיסטים התיקניים של דור הביניים, חלומם של המייסדים לא היה מחזיק מעמד ולדור הבנים לא היה במי למרוד. וכך אנחנו ממשיכים ביחד, כדברי אנדרו קארנגי: „שלושה דורות, משרוול עד שרוול".

לא ייבשתי ביצות

מאת יאיר לפיד

אני אכתוב את הקטע הזה בשורות קצרות. פחות פסיקים מסבא שלי, יותר נקודות מאבא. לא לשכוח לכתוב פעם־פעמיים „סקס", כי אני צעיר ואגרסיווי.

„מעריב", כפי שבנו אותו סבא ועוד כמה חברים שלו, מבוסס על 16 עמודים. הרוב חדשות, קצת סיפורים מסביב־לעולם, שניים שלושה מאמרים. עם השנים העיתון גדל. עשרות עמודים, מאות אלפי מלים, שטף עצום, מבעבע, בלתי זכיר. לתוך המפל הענקי הזה קפצתי ראש, מקווה שאין סלעים מלמטה. אני כותב בעיתון שסבא שלי בכלל לא מכיר ואבא מכיר, אבל לא מאמין למראה עיניו.

אני לא כותב בשמה של שליחות עיתונאית, או משימה לאומית, אפילו לא בשם חופש הדיבור. אני כותב מפני שביום חמישי בשבע וחצי החומר שלי צריך להיות מונח על מסך המסוף של העורך. אני משתדל לדייק בעובדות, לנסות לשנות ולעורר ויכוחים, לא משום שאני מאמין בזכותו של הציבור לדעת, אלא משום שאני מאמין בזכותי להתקדם בעבודה שאני אוהב מאוד. ויש, בהחלט, סלעים מלמטה.

כשהתחלתי לכתוב בעיתונים, בגיל 18, סחטתי את סבא ואבא עד זוב דיו. הכרחתי אותם ללמד אותי כל מה שהם יודעים או זוכרים. הרפורטז'ה הראשונה שלי היתה ב„במחנה", אלף מאתיים מלה על בנות הנח"ל.

לקח לי יומיים לכתוב את הכתבה, אחר כך נתתי לאבא לערוך אותה. כשהוא גמר עם זה היו לי בערך מאה מלה וגם לידן היה מצוייר סימן שאלה גדול. באיזה שהוא שלב הפסקתי לשאול שאלות. זו לא אותה עיתונות. אבא שייך לדור שקורא לשר בשמו הפרטי וסבא שייך לדור שהשר קורא לו „אדוני".

ב„מעריב" אני כותב מגיל עשרים. אז נקראתי לראיון עבודה אצל מנחם תלמי, שהיה באותה תקופה ראש אגף המוספים. תלמי, שמכיר אותי מאז שאני בן שלוש, הזמין אותי למשרד שלו. נתן לי לחכות קצת בחוץ. אחר כך הכניס אותי ובטון רשמי הסביר לי מה הם התנאים לקבלתי לעבודה. הוא הדגיש שמדובר בתקופת נסיון בלבד ושאין ל„מעריב" התחייבויות כלפי. לפני שיצאתי הוא קם וליד הדלת הוא לא הצליח להתאפק – וליטף לי את הראש.

יכולתי, אני מודה, לכתוב בעיתון אחר ולהשתחרר, בבת אחת, מצילן הכבד של כמעט מאה שנות קריירה שצברו שני הדורות שמעלי. יכולתי לחסוך מעצמי מאתיים מראיינים ששאלו אותי „אתה הבן של לפיד?" וכשהשבתי בחיוך טפחו על שכמי וניחמו בידענות: „פרוטקציונר, הה". אבל בעצם לא יכולתי. „מעריב" היתה בחירה אינסטינקטיבית, כמעט לא־מודעת. אני חושב שבחרתי בו מאותה סיבה שאדם שחולם על טינה טרנר מתחתן, בסופו של דבר, עם הבת של השכן.

אגב, הבת של השכן היא בת ארבעים. מבוגרת ממני בהרבה. בשנים האחרונות היא עברה ניתוח פלסטי שעזר לה למשוך מאהבים בגילי. אני לא כותב ב„מעריב" למען הנצח. אני כותב בשביל החברים שלי, הרחוב שלי, האיש במכולת שאומר לי „קראתי". אני כותב בשביל האנשים שהם כמוני. אנשים שאוהבים רוקנ'רול וודי אלן. שקוראים את לה קארה ומדלגים על ביאליק.

אני חושב שזהו ההבדל הגדול בין „מעריב" של אז לזה של עכשיו. אפשר לכתוב לאנשים. העיתון הוא כבר לא המחנך של המדינה, או המחנך של הממשל, הוא לא המחנך של אף אחד. העיתונות היום היא אישית יותר ואנושית יותר, כמעט אינטימית. היא מתעסקת פחות במה שחשוב ויותר במה שקרוב.

אני יודע ש„מעריב" איננו עיתונם של „האנשים כמוני". החברים שלי, גם כשהם קוראים עיתון, בעצם רואים טלוויזיה. „מעריב", בשבילם, שייך לדור אחר.

זה לא נכון, או לפחות אסור שזה יהיה נכון. „מעריב" מנהל מלחמה על האנשים האלה ומנסה, עם זאת, לשמור על הקוראים הוותיקים שלו. זו מלחמה מבלבלת העיתון נראה לפעמים כמו חשפנית שוודית שלובשת חגורת צניעות.

אני לא חושב של„מעריב", היום, יש נקודת אמצע ברורה. אני מקווה שגם לא תהיה לו. אני נהנה, מאוד, מכך שאינני „משכנע את המשוכנעים". אני לא יודע אם בתנועת הקיבוץ הדתי, למשל, מישהו מתעניין בברוס ספרינגסטין. אבל אחרי הפעם החמישים שכתבתי עליו, אני מקווה שהם כבר יודעים מיהו. זה לא חשוב, אבל זה כן. כמו „מעריב", גם למדינת ישראל אין היום שום נקודת אמצע ברורה.

אחד הדברים שסבא לימד אותי הוא שאם לכתבה שלך אין התחלה, אמצע וסוף – או כנראה שעוד לא השגת את כל האינפורמציה. אני דור שלישי ב„מעריב", כמו בישראל. נולדתי אחרי שניהם ואני אף־פעם לא הצלחתי להתרגש מכך שהם קיימים. בשבילי הם מובנים מאליהם. את תעודת העיתונאי שלי קיבלתי כמעט ביחד עם תעודת הזהות. לא ייבשתי ביצות, גם לא ראיינתי את בן־גוריון. אני לא ציניקן, אבל אם הייתי מראיין את בן־גוריון הייתי שואל אותו מה דעתו על ספרינגסטין.

هكذا من الاصل

هكذا من الاصل

„מעריב" לשנתו ה־40

על גדות סמבטיון הראשים

עזריאל קרליבך /

במלאות 31 שנה לפטירתו של ד"ר עזריאל קרליבך, מייסדו ועורכו הראשון של „מעריב" – שמחרתיים תחל שנת ה־40 לקיומו – הננו מביאים את הפרק הראשון מתוך הספר פרי עטו, „הודו, יומן דרכים", שיצא לאור בראשית שנות החמישים ◻ מהדורה חדשה של הספר, הופיעה עתה בהוצאת „ספריית מעריב"

עם בוקר הגענו להודו, ויצאנו לרחוב. נוכרים היינו ולא ידענו כי זה רחוב סתם. בטוחים היינו, כי אותה שעה נסתיימה הצגה בששים ריבוא בתי קולנוע, או התרחשה רעידת־אדמה באחד הפרברים וכל תושביו יצאו במנוסה, או כל פועלי הנמל והתעשיות המשודרים פוטרו בבת־אחת ואצים להפגנה, או איזו פורענות המונית אחרת ירדה על העיר.

תפסת מרובה – אמרנו לעצמנו – לא תפסת. להקיף את מלוא מחזה הרחוב הזה לא נוכל. לפיכך ניאחז בפרט אחד.

הראשים, למשל.

■

זורמים, סואנים ראשים לאורך המדרכה, על פני הגן הירקרק, מתחת לנוף התמרים. נוהרים ראשים זה אחר זה, זה ליד זה, בשטף רחב, בקצב אחיד.

ראשים אשר עורם שחור כשחור הלילה וראשים שחומים כצבע הקפה; ראשים כשוקולדה, כקאקאו, כתה חריף, כתה קלוש, ובהירים לחלוטין; ראשים השזופים לאור השמש וראשים מוצלים בצל מטריות שחורות, ראשים מגולים לגמרי, למחצה, לשליש, לרביע.

ראשים מגולחים כליל; ראשים מגולחים רק בחלקם הקדמי, מן הקדקוד ולפנים; ראשים מגולחים מן הקדקוד ומטה, עד העורף; ראשים מגולחים בעיגול, ובאמצע צמח מגודלת, זכר לחורבן, כאילו בחורשה שאכלתה דליקה; צמה קטנטונת של גבר, המסרבת לגדול ומקפצת על ראשו מעשה קונדס; וצמה שמנה ומתגנדרת, משוחה בשמן ומבריקה, קשורה בסרט לבן ומתנשאת בזקיפות; וצמה בלתי־משמעת ופרועה, משתובבת במשב הרוח, כאומרת: לא צריך ולא רוצה...

ראשים לא מגולחים, לא מלפנים ולא מאחור ולא במעגל. ראשי גברים שלא עלה עליהם תער מעודם; שערות גברים בגיל העמידה ושערות בגיל השכיבה; שערות ארוכות עד לברכיים, שנרתמו ונרקמו על חוטי פלדה דקים, ומסובבות את הראש בסיבובים אין־ספור; שערות שלא נרתמו ולא נמשחו, ומורקרות באוויר כשיחי הצבר; שערות מסורקות להפליא, יורדות ומכסות את הכתפיים ואת החזה והשוקיים; שערות בעל בעמיו, אשר מסוקת לו באמצע והיא צבועה בצבע אדום, למען יראו וייראו.

ראשי תלתלים וראשי סלסולים. ראשים מבריקים במשחה וראשים מאוכלסים כינים ופרעושים. ראשים שעלו מן המספרה, וראשים שעלו מן הרחצה בנהר הקדוש.

הלוך ילך הזרם: רקמו לובן המלבושים, לובן הכותנות המעילים העליונים ולובן כיסויי הגבר העוטפים מתניים ורגליים; לובן חליפות אירופיות מגוהצות ולובן סמרטוטים עלובים של פשטיה; לובן חלצות מכופתרות עד לגרון, ולובן סינרים המכסים בצמצום את הערוה; לובן הטורד הכרוך על הצוואר כעין הטלית על חזה עדות, ולובן הגלימה הרחבה המהלכת לפני המונה כעמוד האבק. מתמשך סרט לבן אינסופי, מתארך, מתפתל, מתנועע כנוע גלים, ומעליו מורקים הראשים, זורים ונוצצים באור השמש, וטובלים וטובעים בנהר הצחור.

■

וכיסויי הראש –

ראשים מכוסים למחצה במין ממחטה, ומלפנים קשר עשוי כלאחר־יד; מצנפת שזורה מיני ציצים מסובכים, וסיכה של אבריון מחוקה מוריקה; מגבעות המסתלסלות ומכסות אוזן אחת, ומגבעות המסתירות את שתי האוזניים; מצנף ארוך ורחב, וקצהו מושלך בגנדרנות אל הגב, ומצנף כמגדל הגבוה ועולה כצילינדר; צניף המתחיל בצניעות אי־שם בעורף ומסתיים במפתיע בקשר רחב ומתגנדר מעל למצח, וצניף המבטיח גדולות באמצעיתו ואילו בסופו נראה כסל של קש שנתבל תוך כדי נפילה; טורבאנים של כוח דמיון עשיר, וטורבאנים של כיס ריק; תרבושים של הדרת הכבוד, ותרבושים של השקפת עולם, ותרבושים של ייחוס אבות.

והראשים בעלי פתרונים של פשרה: הצניף מבחוץ והכיפה מבפנים; המסגרת החיצונית לבנה, ובתוכה יצוף כיפה בכל צבעי הקשת; כיפה של משי וכיפה של קטיפה וכיפה של בד; כיפה כחולה והיא רקומה חוטי־זהב, וכיפה אדומה ובתוכה פרחי זכוכית־בראה מבריקים; כיפה שכל כולה מצויית פרחים, וכיפה מרוגה כשטיח פרסי, וכיפה אשר רק בשוליה עיטור פסיפס ירוק, לתפארת המליצה.

בשלווה יזרום הזרם. לא ידעש ולא יגעש. בלא קול יהלכו הרגלים היחפות על פני המדרכה, ואף הסנדלים לא ישרשו אלא כרשרוש המאופק של המהלך במורד־החולים. אין נעליים, ואין צרצור של סוליות ואין טרטור עקבים מסומרים. וחול־שוטף נהר הראשים בלא רחש; כסרט בראינוע, בטרם נתלווה הקול אל התמונות: התמונות מסתודרות. זקנים הקבקבים עקודים, נקודים וטלואים. זקנים המתפשטים לכל עבר ועוברים את כל המידות, וזקנים המושים במספרת שחורה, הגדלים במסתרים; זקנים שמחציתם העליונה לבנה ומחציתם התחתונה צבועה בצבע הענה האדום – מטעמי פרסטיז'ה; זקנים של עורכי־דין למען הקליינטורה, וזקנים של מגידי־עתידות ליתר ביטחון; זקנים של שולטנים למען הדרמה, וזקנים בלי שפמים לאות אבל; זקנים בני יומם וזקנים בני שנה ושנתיים ובני דור ודורות.

וראשים בעלי מצח חלקלק וראשים בעלי מצח עם אילוסטראציות: מצח גבר ובמרכזו נקודה אדומה גדולה ובאחורגית מודבקת ברבע, לבל תיפול ולבל תהדה; מצח בעל נקודה צבועה, ביישנית, כביכול, סימון פוך זופף בין גבות העיניים; מצח בעל משולש בולט, מתגרה, צהוב, משתרע משערות הראש ועד לעצם האף: שני משולשים קטנים, מסתתרים בין הפיאות; קווים כהים שניים, וקווים אפורים שלושה: סימן להעיד שבעליו ביקר עתה זה במקדש, או תו של כת; אחד מרוח בשטחיות, כמפודר, לרוחב כל המצח, כאילו לטיוח, ואחר מצויר בקפדנות ובסלסולי אמן; ראש וציור פולח לו על גולגלתו, והראש וכעין צלב־הקרס נשקף מבין סנסנותיה; ואחר שלחייו מכוסות אבקת־פודרה כחולה, והוא נראה כאילו מת מכבר, וחזר רק כדי להפחיד תינוקות בחלומותיהם.

נזרי נזלי ראשים: אוזניים שלמות האוזניים קצוצות ואוזניים תתובות והאוזניים נקובות והאוזניים תלולות: אחד אוזנו נתקצצה בילדותו למען היופי, ואחר טבעת זהב גדולה מתגנדרת לו מעל כתפיו. אחד ענקיק מצלצלים לו כפעמון, ואחר רק תנוכו מנוקב וחור הריק מבקש נטיפתו, אחד מחרוזת קטנה של יהלומים נוצצות על בדל־אוזנו, ואחד עיורם כמעט כליל, ורק „הנפש הקדושה" כרוך על צווארו: אחר טבעת אבני־חפץ מבריקה מבין אצבעות רגליו המהלכות, ואחר פיו סגור לו על מסגר, תריס ברזל לשתיקה; ואחר מטפחת קשורה לו מן האף עד לסנטר, חשש שמא יבלע בעלי־חיים הסמויים באוויר...

מערבולת עליונות ראשים, גולים ופלגים ושיבולות. תרבושים, מצנפות, מגבעות וכובעים. עטרות וציצים ונזרים. כתונת בד וצמר ומשי. לבן וצהבהב, שחום וחום, תכלת וארגמן...

■

ברור מיד, כי אין כאן שטן ציוויליזציה.

בציוויליזציה היו פונים אל משרד הרישום, קובעים את מספר הגולגולות המדויק, מקימים בית־חרושת לייצור כיסויי־ראש סטאנדארטיים – ומספקים את הביקוש, וחסל.

ובציוויליזציה המפותחת הגבוהה עוד יותר, האמריקנית, היו מבריקים גם את הראשים ההולמים לכך, ואת תוכן המוח האחיד, (ומחשבות־לכל)...

בציוויליזציה היה זה כל־כך פשוט יחל ובנאי ופראקטי... אבל כאן – זה, כנראה, אינך נוחלת מאוד.

הבט בו, בזרם הראשים, ונוכחת לדעת, הכל נגרפים בו לכיוון אחד, צפופים זה בזה בשורות עדיפיות, ואף־על־פי־כן דומה שכל אחד מהם שוחה בכיוון שלו. שמי־תכלת בושה־בגיגית אותם מעל לכולם, אך כל אחד צועד כאילו שמים פרטיים מעליו. מדמים הראשים כולם, וחומה בלתי־נראית חוצץ ביניהם. וקוף־קומה יוהלך כל אחד

מהם, ועל כתפו ישא כדור תבל משלו. וממעמקי עיניו יביט בך כאילו ממרחקי כוכב הלכת של הוייתו – ואתה ננסי מאוד, ומרוחק מאוד חוד.

לא יועילו כאן הכללות התרבות המערבית: טיפות הראשים הללו לא ידמו אשה לרעותה כטיפות־מים, אף אם תשפיע עליהן חינוך אחיד ותעמולה ואופנה היל־הול. כי לא באקראי חובש האחד מצנפת והשני תרבוש, ולא בהיסח הדעת הלה מגולח בקרקפתו והלז בקרקפתו.

משהו הכמוס בפנים הראשים הוא המעצב את דמותם החיצונית: משהו מאחורי כל מצח – עמוק ועתיק־יומין ומיוחד רק לו.

זה צמתו מכרכרת לו על קרקודו, כי הוא ממעמד הבראהאמינים הכוהנים, המתגלחים סביב־סביב אך בציצית־הראש אינם פוגעים... והלה מגולח כולו, כי הוא מצאצאי הבודהיסטים, שניגפו לפני הבראהאמינים... הלז ראשו פרוע, כי דתו אוסרת עליו לגזוז את שגידלו האלים... ואשר לידו שערותיו משוחות לו בשמן ושזורות ומתגבהות כמגדל, שעל כן מבני הסיקים הוא, הבזים לאלים הם...

השמש לוהטת, אך זה מכסה ראשו בשמיכה – קר לו, שבאיזור ביתו שלו בדרום עתה תקופת תמוז... השמש לוהטת, אך שמשמאלו חבוש מגבעת־פרווה של אנשי קאשמיר – הוא נתקע כאן רק מפני שהדרכים לגלילותיו משובשות מחומת השלגים...

כובע מעוגל ושחור של קטיפה קשה – משמע, הוא מבני הפרסים, מאמיני דת זאראתוסטרה המתפללים לאש בסתר, ולממון ולמפעלי חרושת בגלוי... ולעומתו סמרטוט זה, כסות־לא־כסות, אף הוא אינו מקרה: כך מתכסים אלה אשר אבותיהם ואבות־אבותיהם היו בורסקים ופושטי עור נבלות. והללו ממולך קשורים מצנפתם קשר מרושל כלאחר־יד, ומעשה הפקר – להודיעך שהם מבני הצוענים, המחקים ציוץ הציפורים ונהימת חיות־היער למשכן למלכודותיהן ולצוד אותן בכך...

ראשים אינם מיתמרים באקראי. ראשים ניטעו למען ישתחוו; ואי־שם במרומי־הכוכבים נותנים למי יסגוד, ולמי – לאו.

ראש מתורבש תרבוש מסולסל זה – רק לאגא חאן יקוד, אשר מאמיניו ישקלו משקלו בזהב... ואיש עוז באגוה זה לא ירכין ראשו בשירות ובפקידות לשום ילוד־אשה... וראשו של איש הלוהאנאס יכוף רק לאיסלם נוסח תימן... והפאטאני מן הגבול הצפוני־המערבי הפרוע – רק לאיסלם נוסח פרס...

ד"ר עזריאל קרליבך עם ראש ממשלת הודו דאז, ג'אוואהארלאל נהרו (באמצע)

צרה המדרכה והחוסים הם הלכים עקבו של זה בצד אגודלו של זה, אך אין גוף נוגע בגוף בהודו. אין לוחצים יד ואין טופחים על כתף – תועבה היא. אף אחים ואף בעל ואשתו ומאהב ואהובתו לעולם לא ייראו שלובי זרוע. בהיפגשם לא יתקרבו, אלא רק ידימו שתי כפות ידיים דבוקות זו לזו מרחוק, באשר יעשו הנוצרים בעת תפילתם. זאת להם הברכה – ממבצר ד' האמות תצא, וכעין תחינה: אל תבא ברשות־היחיד שלך, ואל תבוא לתוך שלי...

■

זה רחוב בכרך חו רשות הרבים, והומים – אי ואבוי – השתנו. שוב אין השומר נפשו יכול להיזהר מפני קרבת זולתו כרבע; ולא יתרחק עוד נהתהכות כמיוחהכות עשרים צעד ועשרים־וחמישה צעדים, כדת וכדין; אף לא ידד עוד המסמאר־כמגע מן המדרכה, שמא יפול צלו על האציל, כמנהג קדמונים. זו העיר הגדולה וזה ענשה, ובמשכליות ובאוטובוסים יש שיושבים אף על ספסל אחד – בעוונותינו כי רבו – וגם בבאזאר אין מקפידים עוד, ונפרצו הגדרות, כי נתמעטו הדורות.

זה הרחוב, ואין להשיג. אולם לא זה העולם. הוא – בית פנימה. והוא על עמדו עומד. שם – בחדרי החדרים, במאכל ובמשתה, במגע ובמשא, בחיתון ובמשפחה – שאני. שם המנהגים משתנים לאט.

יש שנסשו והשליכו אחרי גוום את כל הצניפים המצנפות והתרבושים, ומהר גם את הפוך מעל המצח. ברחוב הכרך המודרני – הם הרוב. הם חובשים תחת כל אלה את מגבעת־גאנדי הלבנה והפשוטה, שהרגיזה כל־כך את האנגלים בימי המרי, ועתה עודנה מתנוססת ושוב אין לה כי להרגיז... ויש שהשתחררו גם מזו, וראשיהם מסופרים ומסורקים ומגולים כאירופים, והפסוקת מתוחה כהלכה, והם מעלים ריח בריליאנטינה תוצרת אנגליה – אלה הצעירים המתלמדים, אנשי הצבא ושירותי הממשלה והמפעלים הגדולים. לכאורה אין בהם כל דבר מיוחד האבותי; אולם אף הם נושאים את טורבאן אבותיהם אי־שם מתחת לראש, – אפשר מקופל ואפשר מקומט ומעוך, אך מוצנע היטב באחת מפינות המוח... וקנם מגדיל להם מתחת לגילוחם־לשעי.

אך אלה וגם אלה, ראשו של כל אחד מהם מכוון כלפי אל משלו.

היה מי שטרח ומנה את מספר הכתות ובנות־הכתות, שלל גוני היחסים התכתיים, יחסי אדם לחברו – והוא הגיע לשמונה־עשר אלף במספר.

והיה מי שניסה לספור את האלים והאלילים, שפעת יחסי אדם לשמים – והוא הגיע לכדי שלושים ורבבות במספר, ואז הרפה. כי אין לדבר סוף.

...ראית ראש זה בתוך הנהר? שקוע ומסוגר ומהורהר? נעצר פתאום תיצב ועיניו ממריאות לאינסוף? – מי יודע, אפשר שברגע זה נולד אל חדש בהודו...

■

שעת הבוקר מתקדמת, ואל האור יוצאות – הנ"ים.

רק הלובן זרוע לפתע כתמי צבעים בהודו. נהוה מכל מינים. לא ידעת כלל שיש צבעים רבים כל־כך בעולם.

לאיטן הן עולות, ועיד פה ועיד שם. כפרחי הלוטוס הצפים על פני האגמים עם שחר, ופותחים ניצניהם לרווחה ומתמתחים לאור השמש: כאילו ישנו בעמקי הנהר, ובעפעפיהן עוד ניתזים אגלי מימיו.

הן שטות על פני הנהר. הן אינן נטמעות בזרם, אינן מתמזגות בו, אינן שוחות עימו, אלא – נישאות על גבו. ולא רק מפני שבכל מקום בואן ידרעו העוברים וישוגו לפנות להן דרך, מטעמי צניעות ואבירות, אלא גם מפני שהן אינן מהלכות כלל – הן מוליקות, מפליגות על פני הזרם כאניות־מפרש צבעוניות.

הן מרחפות, כי – אין להן רגליים. יש להן, במקום זה, „סארי".

תרצו – אין זאת אלא ידיעת אריג מוארכת עד כדי שישה מטרים ותו לא; בקיפוליה הרחבים היא עוטפת ומחביאה את רגליהן ועולה בשיפולים רבים עד היותה סודר לצוואר וצעיף לראש. תרצו – תצאית חולצה וכובע, מכף רגל ועד ראש, כמסיבת בר אתה, וזה כל הסוד.

אך תרצו – זהו חלומם של כל האמנים, מאז ניסו כוח דמיונם בחישוב דמות אשה: כל מי שביקש לשוות לה הוד מלאכים ואלות וסמליות, כל מי שביקש להרימה מקרקע גשמיות נשיותה ולהעלותה על דוכן רם – כך עקף־הצביע רגליה.

כפסלים הן, כאנדרטות חיות: אינך רואה את צעדיהן, אינך חש שהן פוסעות פסיעה. נדמה לך שהן מתקדמות שלא כבנות העולם הזה, מעופפות כציפורים בראייתן...

וקומותיהן – כתמרים. אצלנו צועדות כך רק המלכות בעלותן על בימת האופרה, ואף זאת בקושי ושניות מספר בלבד. נשים באירופה, לעומתן, נראות כאילו נקנו אבריהן בחנויות כל־בו שונות ונדבקו־הוטלאו יחד – ואילו הללו נגלפו מתוך גוש שנהב אחד.

והעליצות שבצבעי כסותן! אפשר ועל גווים אחרים, על עור חיוור וחסר חום השמש, על גווילי פנים לא כל־כך חלקות, על עיניים לא כל־כך יוקדות – היו הצבעים הללו נראים צעקניים. אבל כאן אין הם רועשים: רק לוחשים ומחייכים, ועונים כנגד החיים במלוא־הפה הן.

רוח קלה באה ומנשבת במפרשי גלימותיהן; משתחקת עם שוליים מוזהבים המושלכים מעל הכתף המתקצעת; משתובבת עם הצעיף השקוף, להסיר את הלוט מעל פסל בת האגדה: מרימה פיסת־משי מבהיקה מעל שכם, מניפתה כדגל הזנחה.

מעשה „סארי" אחד דקיק כהבל־פה – מן הסוג, שכבאזאר מעבירים אותו לכל אורכו ורוחבו בקלות דרך טבעת־נישואין צרה... ולעומתו אחר, עשוי ברוקאט כבד, שהאור משתבר בקיפוליו ומעלה מגבכיו זהורית כסף וזהב... אחר מעשה רקמה שוזר בנות־יענה וטווסים וכל חיות השדה ועוף השמים... ואחר חלקלק, כולו אדום, לא – כחול, לא – צהבהב, לא – כתום, כי הוא משתנה והולך ומחליף ברקיו עם אור השמש...

כנף של ציציות חוטי תכלת. מסגרת פסים בכל צבעי הקשת. חולצות להתאים וחולצות להבעים, חלוק להבליט גזרה וחלוק להצניע...

■

חלוף תחלופנה כהזיות, שאין אתה יכול לאחזן, שמא תתנדפנה כליל. מכונסות בתוך עצמן הן שוטטות ועיניהן מושפלות – אין אשה הודית הגונה מרימה ראשה בפומבי. רק לנוי נולדו, לערן נוף ולהחיותו, לנטל שפעת יופי כמניפה, ולדוות עין גומאת.

זרי פרחים מבצבצים בשחור השערות; נזרי פרחים לבנים, להדגיש שיחומו של מצח: פרחים צהובים בורדים, שזורים בתוך המקלעת כבתוך ערוגת הגן; ופרח קטנטן מתחבא בבלורית פאת הראש ורומז את רמזו הקוקטי...

ענני בושם נישאים מהם, לוטפים ונסים: בושם היסמין והחבצלת הצרקים: בליל עץ הלבונה וחומר הכמון המתלבנה וריחות אשר לא ידעת שמותיהם, וכולם כבדים ממתק.

המיה קלה מלווה אותן, כאילו להדהיד על בואן ועל הפלגתן מצלצלים פעמוני תכשיטיהן – לפני מחרוזות פניני־זכוכית מרשרשות, עגילי ספירים ארוכים מתלחשים, צמידי ברקת על הזרועות מתנקשים ושביסים מנצנצים על המצח.

כל מלאכת המחשבת של כל דורות ההודו וגלילותיה לא טרחה אלא כדי לקשט את האשה. כל אומנותם המעודנת – אריגי נשים ועדייהן, עושר רמיזם המבודך של טווי הבדים וצורפי כסף הזהב ולוטשי אבניהן. אינך יודע, אם אמנם המאמץ נחוץ היה; אבל – כדאי היה.

■

נהר ינהר האדם; ברחוב הזה, ובסמוך לו, ובפרברים: ילך ויתפתל על פני עדים אין ספור ועיירות וכפרים לא יימנו מרוב – מי ינחש ראשיתו ואחריתו? אי־משם, מגובהי ההימאלאיה המכוסים שלגי־נצח ינוק, ועד לדמדומי יערי־עבות טרופי יקלח; למרגלות הרים בצפון, בעמקי קאשמיר, יידאה כאגם־אדם קפוא בשלוותו, ובמרחבי בנגאל יידמה לאשד־אדם, רועש ומתגעש; על פני מדבריות שוממים הוא זרוע שלוליות־שלוליות, ולאורך חופים פוריים ייקווה מערבולות־מערבולות: דרך אלפי מילין יזרום, וחלק חמישה־עשר של כדור־הארץ המיושב יכסה.

הגדול בין נהרות האדם. כל אדם שישי מבין תושבי תבל – טיפה אחת בו. שלוש מאות ושבעים מיליון נפש. היפלא, שהם סטגניים, ושלא ייתכן תיאור המקיף ומכסה אופיים; וכל אשר ייאמר עליהם, גם אם נכון הוא – לגבי מקצתם אף היפוכו נכון; וכל תמונת לבן־שחור, מצויה כנגדה תמונת שחור־לבן, ואף היא צילום מדויק!

שלוש מאות ושבעים מיליון נפש נטלו, ולשם הנהיות הפשטנות הדביקו לכך תו אחיד: הודו. אך כמה זה מסלף! טול את כל תושבי בריטניה הגדולה כולם, וגרמניה המערבית והמזרחית, וצרפת וספרד ואיטליה גם יחד, והוסף עליהם את פולין ויוגוסלביה והונגריה ורומניה וצ'כוסלובקיה – ועדיין לא הגעת למספר תושבי הודו. ואף אם תצרף את יוון והולנד ונורווגיה ופורטוגל ושוודיה ושווייץ – עוד יחסרו מיליונים־מיליונים, טיפות בנהר.

ועתה צא וחלק ופצל את כל עמי אירופה אלה והחזר אותם לאשר היו לפני אלף שנה: סלק מביניהם את קשרי הכבישים והתחבורה והחליפין התרבות הטכניקה; הקם ביניהם מוצאות הרים ועמקים ונהרות ונסיכויות וגלילות ונפות; בודד אותם במעגלות הלשון המסורת והאקלים ותנובת כל ארץ וארץ.

אז אז לא תקרא עוד לכוורת הזאת בשם אחד, אלא בשלוש מאות ושבעים מיליון שמות תקרא לה, כאשר היא קוראת שמות לאליליה. ואז תבין, כי זה כל עושרה וכל עוניה, כל שלל גוניה וכל מצור אפיקיה, כל זיו מחרוזותיה וכל חזיונן תלילותיה. וכל עיקר מאבקה ומאווייה לפרוץ את התמונות תאיה ולהתלכד להודו אחת.

■

זרום יזרום זרם מאות המיליונים, אין יודע מאין ולאן. שטפו שובה ונחת וראי לקרנות השמש – מצולותיו תהום רבה ואפלולית קדומים. משק גליו רך ומרגיע – אך בתוכו נהימת איתנים של מי המבול.

זרום יזרום הסמבטיון, ואנחנו עומדים על גדותיו ועינינו נגרפות עם השטף. בבואות דמויות וראשים עולים ויורדים, צבעונים ורשמים בוקעים ושוקעים – ומשכרים.

האם עמדת פעם כך על שפת היאור, ועיניך נעוצות בו ואינן יכולות להינתק – והראשך מסתחרר? לאט לאט, בלי משים, רגליך מועדות תשמטות, גולשות אל קילוחי התפוצת בסחפו...

דרום־אפריקה: מוסר ו"ריאל פוליטיקה"

לתדהמתם של "יודעי דבר" נהפכה עתה סוגיית היחסים בין ישראל לדרום־אפריקה לבעייה מרכזית ביחסי ירושלים־וושינגטון ■ עתה צריכים הם להתמודד עם חקיקה של הקונגרס, שלפיה יופסק סיוע־החוץ האמריקני לכל מדינה המוכרת נשק לדרום־אפריקה

שלמה אבינרי

הגיע רגע האמת בסוגיית יחסינו עם דרום־אפריקה.

זה שנים היו בארץ כאלה שהתריעו על הסכנה הטמונה בהמשך האינטימיות שבינינו לבין ממשלתה הגזענית של דרום־אפריקה. אך ביקורת זו באה מצידו של חלק זעיר מן הציבור, והתגובה הממסדית היתה פוטרת אותה בדרך כלל בזלזול: כיוון שהביקורת באה בעיקרה מחוגים אינטלקטואליים, הרי נשמעה הגיחה השואלת מה מבינים אינטלקטואלים אלה ב"ריאל פוליטיקה", ומה בכלל מקומם של שיקולים מוסריים בקביעת מדיניות?

אלה שטיפחו במשך שנים את ההתקשרות הישראלית עם דרום־אפריקה רגילים היו לשבח את עצמם, שהם מכירים את העולם (ואת אמריקה), שהם יודעים מה "חשוב" ומה "לא רלוונטי" במדיניות, שהם מבחינים בין מה "ריאלי" ל"לא ריאלי" בפוליטיקה, וכי הם בוודאי שלא ייסחפו לרגשנות אקדמית של פרופסורים יפי־נפש למיניהם.

אולם עתה מתברר, שהעולם הוא מסובך קצת יותר מכפי שחושבים חסידי ה"ריאל פוליטיקה", המכנים את עצמם "פראגמאטיסטים". מתברר, כי מבקרי מדיניותה של ישראל לגבי דרום־אפריקה צדקו, כי העמדה הנוקטת שיקולי מוסר היא, בסופו של דבר, גם עמדה שהיא מציאותית יותר מעמדות שכינו עצמן "ריאליסטיות" ושהיו עיוורות לגבי כל דבר, שלא התאים לקונספציות הפשטניות שלהם על "איך בנוי העולם".

עובדה היא, שקשרי ישראל־דרום־אפריקה נהפכו עתה לבעייה מרכזית בסוגיית יחסי ישראל־ארה"ב – די לתדהמתם של אלה הסבורים זה שנים, כי יש להם מונופולין על הבנת טיבה של המדיניות האמריקנית. העובדה, כי בעלי מונופולין אלה טעו בעבר בכמה וכמה סוגיות (מלחמת וייטנאם, יכולתו של ניקסון לעמוד במשבר ווטרגייט וכיו"ב) לא הקטינה כהוא זה את הארוגנטיות שלהם, גם כאשר ביטלו את הביקורת על יחסי ירושלים־פרטוריה. עכשיו הם צריכים להתמודד עם חקיקה של הקונגרס האמריקני, הקובעת, כי החל ב־1 באפריל יופסק סיוע־החוץ לכל מדינה, המעורבת בעיסקות־נשק עם דרום־אפריקה.

מעצבי מדיניות החוץ בנושא זה צריכים לזכור עתה כמה דברים:

ראוי לקבל החלטות עקרוניות בנושא יחסי ישראל־דרום־אפריקה. יותר מדי התפתחו יחסים אלה כתוצאה מאינרציה ולחצים של חוגים כלכליים ובטחוניים, שיש להם אינטרסים לגיטימיים, אך מילם לא נוסח מעולם האינטרס המדיני הגלובאלי של ישראל.

רצוי לא לנסות למצוא "התחכמויות" וניסוחים קוסמטיים. כמו בפרשות אחרות, כגון פולארד ואספקטים מסויימים של עיסקות־הנשק של איראן, אפשר אולי לרמות חלק מן העולם כל הזמן, ואפשר אולי לרמות את כל העולם חלק מן הזמן, אבל אי־אפשר לרמות את כל העולם כל הזמן. פשוט, לא כולם מטומטמים.

מעמדה הבינלאומי של ישראל הוא תוצאה של ארג מורכב של עובדות וערכים. מעמדה האסטרטגי הוא דבר אחד, אבל מוסרותיה וערכיה הדמוקרטיים הם לא פחות ערך אסטרטגי. מדינת ישראל, שתהיה מזוהה יותר ויותר עם דרום־אפריקה, תאבד השפעה, קשרים, ידידות וכתוצאה מכך תיחלש יותר.

לא צריך להזכיר עד כמה הזיקו הקשרים עם דרום־אפריקה לישראל בכל הקשור לנסיון להתנער מן הכתם, שאו"ם הדביק על הציונות בהשוותו אותה עם גזענות. אין אמינות רבה לטיעוננו הצודק בדבר היותה של הציונות תנועת שחרור של העם היהודי, שהיא בעלת אופי אוניוורסאלי, כאשר ישראל מופיעה בעת ובעונה אחת כבעלת זיקות אינטימיות למישטר האפארטהייד.

אין להחלטה לגבי טיב יחסינו שום קשר עם יהדות דרום־אפריקה, אלא אם כן יהדות זו רואה את עצמה כקבוצת־לחץ, הפועלת בשמה של ממשלת פרטוריה. יהדות דרום־אפריקה, למרות שהיא בעיקרה ליבראלית, היא עצמה חלק מן המיעוט הלבן, השולט במדינה: היא מבוססת כלכלית ומבורגת היטב בכל ההנאות, החומריות והמדיניות, הנובעות מן המישטר הגזעני. אם היא חשה את עצמה במצוקה עתה – והדוברים הרשמיים שלה מרגישים, כי היא אינה במצוקה – הרי זה משום שהגיעה עת חשבון ופרעון גם לצביעות המאפיינת את אורח־חייה. אם יש לה מצוקה, תעלה נא יהדות זו, שהיא ציונית ולאומית בצורה מופגנת, לישראל. אנו זקוקים ליהודים אלה כאן, אך אין הם יכולים להיות אליבי למדיניות ישראלית כלפי דרום־אפריקה, שאין לה כל הצדקה עניינית אחרת.

אני מודע היטב – יותר מכפי שאני מוכן לפרט בפומבי – למורכבות יחסינו עם דרום־אפריקה ואל נא יסבירו לי, כי יש דברים שהשתיקה יפה להם: הם ידועים גם למבקרי מדיניותנו כלפי דרום־אפריקה והם ידועים, אגב, לעולם כולו. מה שחשוב הוא, שעניינים רגישים אלה משמשים לעתים מסווה להצדקת עמדות פומביות וציבוריות, שאין להן שום הצדקה. אמרנו, כי נלך בעקבות המערב הדמוקרטי בשאלת יחסינו עם פרטוריה, ויש לעמוד במיבחן זה, שקבענו לעצמנו. העובדה, שיש מדינות ערביות ואפריקניות, הסוחרות עם דרום־אפריקה, אינו ממין העניין: במדינות אלה גם שורר מישטר רודני, ובסעודיה יש עדיין שרידי עבדות. האם אלה הן המדינות, שאליהן אנו מבקשים להידמות?

יום אחד יקום מישטר אחר בדרום־אפריקה ויום זה אינו רחוק. האם אין מחייבת התבונה הפוליטית כי נמצא כבר עתה מסילות אל ליבם של השותפים החדשים בשלטון העתיד בדרום־אפריקה, במקום שנשליך את כל יהבנו על מישטר שוקע? אין לי אשליות לגבי טיב המישטר החלופי שיקום על חורבן מישטר האפארטהייד: אבל גם תחת מישטר שחור (או מעורב) תהיה דרום־אפריקה מן המדינות החשובות ביבשת השחורה, אם לא החשובה בהן. איזו תבונה מדינית היא זו, המונעת מאתנו להשקיע כעת בשליטיה העתידיים של דרום היבשת השחורה?

אין לדברים הללו שום קשר לעצם קיומם של קשרים דיפלומאטיים עם פרטוריה: ישראל מקיימת, וחייבת לקיים, יחסים עם כל מדינה, המוכנה לקיים אתנו יחסים, ויהא מישטרה אשר יהא (רומניה ומצרים, למשל). יום אחד גם יחודשו יחסינו עם ברית־המועצות, ועניין זה לא יקטין כהוא זה את ביקורתנו על טיבו המדכא של המישטר הסובייטי. העניין הוא טיב היחסים, לא עצם קיומם.

מה שהיתווה עד כה את מסכת יחסינו עם דרום־אפריקה היה שילוב של הערכות מוטעות לטווח־ארוך עם שיקולים (לגיטימיים) של טובת הנאה לטווח קצר. הגיעה העת לריאליזם חדש ביחסינו עם דרום־אפריקה – ריאליזם המבוסס על הערכת מצב נכונה, כמו גם על שיקולים מוסריים, שעם כעם היהודי אינו יכול להיות אטום להם.

והערה אחרונה: כדאי אולי, שאלה הקוראים לעצמם "ריאליסטים" וסבורים, כי יש להם מונופולין על התבונה המדינית והאסטרטגית, יבינו, שגם הם עשויים לטעות וכי כבר טעו לא פעם בעבר. מה שמכונה בפיהם "ריאליזם" אינו לעתים אלא קוצר־ראות. ראייה קצרת־טווח, ואפילו שכרה המיידי בצידה, אינה יכולה לבוא במקום ראייה מקפת של האינטרסים והעמדות של ישראל, ראייה המשלבת פכחון עם צמידות לערכי־מוסר בסיסיים.

מה קרה לפרס ושמיר?

פרץ השנאה הנורא בין המערך והליכוד מאיים להחזירנו לימים האפלים של בחירות 84'. אומנם, האלימות המילולית כלואה בינתיים בין כותלי הכנסת ובחדרים של אינטרסנטים מפלגתיים, אולם יש בה יותר מסימן למה שצפוי לנו כשממשלת האחדות תתפרק, ואז נעמוד שוב לפיתחה של תהום הקיטוב, העלולה לשסוף את החברה כולה.

מר שמיר ומר פרס נתגלו עד לאחרונה בצדדים היפים שבהם, בכוח שפיות פוליטית, שהוא מעבר לחד־צדדיות מפלגתית, ושניהם כאחד יצרו אמות־מידה של מתינות, עיניינות ואפילו נועם של דיבור.

גם שמיר וגם פרס קטעו באיבם תהליכים שליליים בתוך מפלגותיהם ולא הירשו הרמת־ראש של יסודות מחרחרי־ריב ומדנים. ולמרות גילויים אנטגוניסטיים פה ושם, תיפקדה הממשלה ככלל ביציבות ובביטחה וטוב לאין ערוך מממשלות קודמות, כאשר רסיסי מפלגות קואליציוניות איימו לטבע את הספינה כולה. ממשלת האחדות הטעימה אותנו משהו מן האפשרויות החיוביות, הגנוזות במי־שטר נשיאותי. ומר פרס, כראש־ממשלה, ניווט את הממשלה כולה ביד אמונה, שניתן לראות כמותה רק אצל נשיא נבחר. ומתוך תחושת הבטחון הזאת ידע להשרות רגיעה, שתפסה בציבור כולו.

ראשית כהונתו של שמיר גם היא התאפיינה באמות־מידה של איפוק ודאגה לעניינים הגורליים של המדינה.

אבל הנה נקלעה הממשלה האיתנה הזאת לאחד מן המשברים המאיימים ביותר על קיומה, ולא מובן כלל ועיקר מדוע החליטו פתאום שני האישים לרופף את ההסכמה המבורכת ששררה ביניהם. שניהם יודעים לבטח, כי פירוק הממשלה פירושו לשסוף את העם כולו באווירה עכורה, שסופה מי ישורנו.

בכל מקרה תותיר הטלטלה הנוכחית מישקעי טינה ופלגנות. המזל הוא, שבינתיים לא תפסה התזזית הזאת בציבור הרחב, ובינתיים ניצב לו האזרח רוגז ונדהם לנוכח מעללי מנהיגיו.

מהו הדבר, שהצית פתאום את להט היצרים האפל שבין שתי המפלגות הגדולות שלנו?

האם באמת ניתן להצדיק בצורה גסה כל כך בין התיישבות להתיישבות, בין קיבוצים לעיירות פיתוח, להתנחלויות ומושבים? לפעמים נדמה, כי הנפשות הפועלות מונעות על־ידי איזה שהוא דחף כפייתי בלתי־נשלט, שיסודו בהיסטוריה הטראומטית שבין שתי התנועות. די לו בגפרור אחד כדי להצית מחדש אותה משטמה היסטורית, שימיה כימי המחנות. כל העסקנים, המפרידים בין אוכלוסיות שונות בארץ, מחפשים לעצמם רווחים פוליטיים קלים, נוטלים לעצמם זכות של פטרונים וחורצים שנאה והדם.

בתוך היורה הרותחת הזאת ראוי להזכיר את החלטת הכנסת מן השבוע, שלא להרשות לח"כים עיסוקים נוספים לעבודתם בכנסת. החלטה זו מרחיקת־לכת באומץ הציבורי ובדוגמה האישית ומעידה על אפשרויות בלתי־נדלות לתיקונים בסדרי המימשל שלנו. באחרונה נחשפה במערומיה הזיקה בין כוח הממון לבין העוצמה הפוליטית. הגילויים מציגים מצב של כמעט־הסתאבות ועל רקע זה נראית החלטת הכנסת בנושא הגבלת העיסוקים כמפתיעה ומעודדת.

הסיעות הקטנות נתגלו הפעם כנקיות מאינטרסנטיות כלכלית צרה ומוכיחות יכולת תרומה לשינויים מהותיים בעיוותים, שימיהם כימי המדינה.

צריך לזכור, כי לא לעולם חוסן. ואם תפורק ממשלת האחדות, במוקדם או במאוחר, שוב ושוב נהיה עדים לכל אותם חוליים קואליציוניים, וההתכתשות של הימים האחרונים תהיה כמשב רוח קל לעומת הסופה, שתתרגש עלינו עם בוא הבחירות.

אם כן, מהו הפתרון למניעת ההשפעה הקשה של אינטרסים כלכליים סקטוריליים ולהגברת הגישה הממלכתית האמיתית והתנהגות שלטונית נקיה מצרכים מפלגתיים מעוותים.

נדמה שוב ושוב, כי הישועה טמונה בשינוי שיטת הבחירות לקראת בחירות אזוריות יחסיות.

רק בשיטת בחירות כזאת תפחת השפעתם של אינטרסנטים כיתתיים והעוגה הלאומית תתחלק בצורה שווה יותר בין אזורי הארץ השונים. כך תימצא תרופה טבעית לישובים שבפריפריה – בגליל ובנגב.

כך תפחת המתיחות העדתית, כך תרד גם הזיקה הנוראה בין דת למדינה וכך תרד גם המגמה הריכוזית של השלטון לטובת מגמות קהילתיות לוקאליות, שיפחיתו את הפוליטיזאציה האיומה, המכלה כל חלקה טובה. אין שום סתירה בין ממלכתיות לבין ביזור (רצנטרליזאציה), כאשר החלוקה תהיה על־פי נושאים כלל־לאומיים משותפים.

פרשת "כבשת הרש"

כסכין הזותכת בחמאה נכנס הגבר אל ארמון המלך דוד וחצה את מעגל השמירה ואת סידורי הבטחון, שהקיפו את המלך. בימינו אפשר היה לטעון, כי הוא נופף מול אפם של אנשי החצר בתעודת עיתונאי, הפותחת שערים, אבל מאחר שסיפורנו עוסק בתקופה שמלפני למעלה מ־2500 שנה, סביר להניח, שהתעודה שנתן הנביא הצה בעזרתה את המעגל ששמר על המלך האדיר ביותר שקם באותה תקופה במזרח־התיכון, הלוחם הנערץ דוד, חוטר לבית ישי, היתה כנראה תעודת נביא. נראה, שבאותה תקופה היו לה סמכות ותוקף, המוקנים כיום לעתונאי צמרת.

את מה שהיה לנתן הנביא להגיד לדוד המלך אנו יודעים. אבל כאן לא נעסוק בפרשת כבשת הרש, היינו, בדוד המלך ובת־שבע, אלא באיש הדובר אמת ובאור מקדהלב שהוא ניחן בו.

לא היה זה דבר של מה בכך להתיצב לפני גיבור המלחמה המהולל, האיש שזכה לצל"ש על פועלו ועל דו־הקרב שלו עם גוליית. להתייצב מול המלך הזה, שהיה גדול לא רק כלוחם אלא גם כ"נעים זמירות", איש של תרבות, ולהוכיחו על מעשהו, לכך היה דרוש אומץ־לב הרבה יותר מן האומץ השמור בדרך כלל לעתונאים, התוקפים כיום את רבי השלטון ואת נסיכי הממסד.

כל דברי התוכחה של הנביא, מעשה אמיץ־לב, הגובל בהתאבדות, צריך לזכור, כי הנורמה באותה תקופה, שאותה הוקיע נתן הנביא, היתה מקובלת בחצרות המלכים. אפילו בחצרות המלכים של המאה ה־19, כמעט 2500 שנה לאחר פרשת כבשת הרש, מקובל היה, כי הנסיכים בוחרים להם נשים כחפצם, נוטלים אותן בלי לשאול רשות מאיש ומגלים או מחסלים בעלים, שלמולם הרע היו נשואים לנשים יפות.

אם נחזור לרימוי שלנו קבע העתונאי של אותם ימים, נתן הנביא, נורמות מוסריות, שלא היו מקובלות באותה תקופה, ועם נורמה זו הוא בא להוכיח את האדיר במלכי המזרח של אותם ימים, האיש שהתורה התנבאה, כי מזרעו ייצא משיח בן־דוד.

אבל לא רק היבט של אומץ־הלב משמש לנו, אנשי התיקשורת, מופת בפרשת נתן ודוד.

ההיבט הנוסף הוא: הפירסום.

נסו להעלות בדעתכם, אם אפשר בכלל, דמות עכשוית בעוצמתו של דוד המלך. הרצל, בן־גוריון, משה דיין, כולם יחד בכפיפה אחת אינם מגיעים לקרסולו של הלוחם האגדתי, המלך נעים הזמירות.

תארו לעצמכם איזה עתונאי חצוף, גסדרות, חטטן, שהיה מגלה, כי הדמות הנעלה הזו, היכולה בהבל פה לחסל יריבים (אוריה החיתי, שנשלח להיהרג במלחמה, הוא פרט קטן), הסתבכה בפרשה השמורה לחדרי מיטות מוצנעות. גזל אשה מאחד מקציניו. הקצין נהרג אחר־כך במלחמה והאשה הרתה לדמות הלאומית.

לא צריך דמיון כדי לראות את מערכת ההשתקה האדירה, שהיתה סוגרת על הגילוי. בשם המוסר. בשם צנעת הפרט. בשם בטחון ישראל. כדי לא לזרוע דמוראליזציה בעם. אל תשכחו, שאם אפשר לחשוף פרשה מביכה כזו מחיי המלך, פירוש הדבר, שהמלך אינו חזק דיו כדי להשתיקה. האוייבים שמסביב יגלו את הבקיעים באחדות העם ובכלל...

להוכיח את המלך על פרשת "כבשת הרש" – על זה עוד ניתן, בקושי, למחול לנתן. עצם העובדה, שהוא הוציא את ראשו שלם מלוע הארי, זוהי כבר מתנה גדולה, שהוא יכול להתברך בה.

אבל דווקא בבסט־סלר העולמי, בתנ"ך, מעז נתן הנביא לספר את פרשת דוד ובת־שבע.

על הפרסום הזה אי־אפשר לסלוח לו. איפה היו כל הח"כים שנחפזו רק השבוע לחוקק חוק איסור פרסום שמות חשודים, שעל־פיו לעולם לא היה אפשר לפרסם את הפרשה. איפה חכמי המוסר, אנשי הצנזורה, איפה הרבנים, שהיו מיד מטילים חרם בבידור, על כל מי שהיה מעז לתקוף את "משיח בן־דוד". מספיק היום לראות כיצד מגיבים חסידיו של הרבי מלובביץ' כאשר הרב שך טוען, כי רבם הוא משיח שקר. בפרשת דוד המלך היו מציתים את העולם כולו, שורפים את האותיות ורודפים למוות את הנביא האומלל.

אנשי התיקשורת, שאינם כותבים בשביל הנצח אלא כל מלאכתם היא מעשה של עכשיו־היום־וכאן, אנשי התיקשורת, בראייה מקיפה, הם צאצאיו של אותו נתן הנביא. ואלה ששיבצו את פרשת "כבשת הרש" בתנ"ך הם מופת לעורכי עיתונים. רק אם נשפוט כך את הדברים נוכל להבין עד כמה קטנוני, עלוב וחסר מעוף הוא החוק של "אי־פרסום שמות חשודים", שאישרה הכנסת בקריאה ראשונה.

העובדה, שאנחנו יודעים על פרשת "כבשת הרש", מוכיחה, כי חכמי אותם ימים היו נבונים, אחראים, ומרחיקי ראות יותר מכל חכמי הדת ונבחרי הציבור שלנו כיום. דווקא פרשת דוד ובת־שבע היא זו שמקנה את המימד האנושי לדמותו של דוד המלך ומתוך כך את המימד העמוק ביותר, הצפון בספר־הספרים שלנו.

אוניברסיטת חיפה

היחידה ללימודי־חוץ

המדור ללימודי מינהל עסקים וניהול כללי

הרשמה ללימודי תעודה - מרץ 1987

★ ייצוא ושיווק בינלאומי (סמסטר אחד)

★ פיתוח מנהיגות ניהולית וקבלת החלטות (סמסטר אחד)

ניתוח סגנונות ניהול, יכולת הנהגת צוותים, עיצוב מדיניות עסקית, קבלת החלטות ועוד (בסיוע טלויזיה במעגל סגור).

★ מינהל עסקים וניהול כללי (תלת־שנתי)

★ לימודי תעודה במינהל להנדסאים ולטכנאים מוסמכים

בשיתוף עם הסתדרות ההנדסאים — מכללת אתגר (4 סמסטרים)

★ יישומים כספיים־ניהוליים באמצעות מיקרו־מחשב

LOTUS 1-2-3, dBASE III (סמסטר אחד)

שלב א': כולל מודלים כגון תקציב מכירות וייצור, דוחות חזויים, מתירונים, ניתוח השפעת חוקי מסים (חוק שטיינברג) ועוד.

שלב ב': מודלים בשיטות מקרו בתחומים של ניתוח השקעות הון, מלאי, ניתוח פיננסי, טיפול במסדי נתונים מורכבים בשיווק ובכספים והדגמה של FRAMEWORK.

בדבר פרטים והרשמה נא לפנות לאוניברסיטת חיפה, היחידה ללימודי חוץ, הבנין הרב תכליתי, חדר 216, טלפונים: 04-240431, 04-257314.

פרץ בחומת הפחד

דוד מארקיש

לא מכבר כתבתי כאן, שאזרחי ברית־המועצות „קוראים בעיתונים – כך הם מעידים על עצמם – כברומאנים". הגליון האחרון של „ליטראטורנאיה גאזטה" המוסקוואי עשוי לשמש דוגמה טובה לאמירה זאת: כמו ברומאן משובח חש הקורא לעתים אימה ולעתים עליצות ואינו יכול אלא לנחש כיצד תסתיים העלילה המרתקת.

במאמרו „בארומטר התקופה" מוכיח המחבר, אנאר, כי „האקלים הפוליטי" של בריה"מ משתפר והולך וכל האמונות, הרעמים והברקים נעשו נחלת העבר. אנאר משים עצמו כמלטף את האינטליגנט הסובייטי המפוחד על חלקת פרוותו ומצהיר: „אין למחוק מן הזכרון אותן תקופות עגומות בתולדות ספרותנו, שבהן שרר, למעשה, טאבו מוחלט בכל הנוגע לתיאור חייו הפנימיים של האדם... כל היסוס או פקפוק היו נדונים לאלתר על הסף".

בלוגמו את קפה הבוקר שלו קורא האינטליגנט הסובייטי את הכתוב ומשפשף את ידיו בהנאה: אם מותר לכתוב כך, פירושו של דבר, ש„התקופה העגומה" חלפה־עברה לה (לכמה זמן?). ובמלים „פקפוקים והיסוסים" אין כוונת הכתוב, כמובן מאליו, לנפתולי אהבה, למשל, כי אם למרדנות פוליטית, עם אצבע על השפתיים, את לשתיקה, אותה מרדנות שהיתה כה אופיינית לעשורים האחרונים בבריה"מ.

אנאר מציע לקוראיו החושבים לסקור בעיני רוחם לא רק את העשורים האחרונים (קרי: עשוריו האחרונים של השלטון הסובייטי), כי אם להעמיק ראות במעבה הדורות – להביט על מאות השנים שמאחורינו – ואף ציטטה מפושקין הוא מביא: „הפראות, השפלה והבערות אין בהן כבוד כלפי העבר; אך לפני ההווה מתרפסות הן". אם ניקח בחשבון, שבהקשרו של הכתוב המלה „עבר" פירושה הצארים, שקדמו לקומוניזם, כי אז היה בעל המאמר סופג 20־10 שנות כלא על הצהרותיו, אם לא היו מעמידים אותו לאלתר אל הקיר...

העמוד הבא באותו גליון של „ליטראטורנאיה גאזטה" מרתק לא פחות: נדפס בו מאמרו של ולאדימיר ורין, שעניינו הסופר הרוסי הדגול, בן המאה העשרים, אנדריי פלאטונוב, שעד לפני זמן לא רב מסוכן היה לדון בו: כאן זה של הספרות הרוסית, שנרצח בידי סטאלין, חי בשנותיו האחרונות בעוני ובאלמוניות משנדבק בשחפת קטלנית מבנו־שלו, שהיה אסיר־מחנות ותיק. ברומאנים שלו, „החפירה ליסוד", הטיל פלאטונוב ספק גדול בסיכויי תחייתה של החברה הסובייטית לשוויון מלא ולצדק חברתי.

עמודו האחרון של „ליטראטורנאיה גאזטה" מביאנו לידי אי־אמון מוחלט, להשתאות אפורית. מה שכתוב שם – עין לא ראתה בבריה"מ, באמת ובתמים! העיתון מפרסם הספד מלא־רגשה לזכר במאי הקולנוע המהולל אנדריי טארקובסקי – שזמן לא רב לפני מותו גלה מערבה מסיבות פוליטיות. עד כה נהגה התעמולה הסובייטית להתעלם בעקשנות מקיומם של אנשי אמנות שגלו מבריה"מ בעשורים האחרונים. משל לא היו ולא נבראו בתולדות האמנות הרוסית הסופרים אנדריי סיניאבסקי ואסילי אקסיונוב, הבמאים ליובימוב וטארקובסקי, הרקדנים מאקארובה ובארישניקוב, המוסיקאים רוסטרופוביץ' ואחרים... והנה לפתע פתאום, אותו „בוגד" ו„מוכר מכורתו בנזיד עדשים" טארקובסקי מכונה ב„ליטראטורנאיה גאזטה" „אמן קולנוע נודע, אמן עממי".

המפתיע מכל הוא, שאין העיתון המוסקוואי עובר בשתיקה על תקופת גלותו של האמן: „בשנים האחרונות – תקופה שהיתה לאמן עת מצוקה – חי טארקובסקי ופעל הרחק מגבולות מולדתו, עובדה, שיש להצטער עליה". במאמר נוסף באותו גיליון, העוסק בקולנוע, נזכרים שמותיהם של שני מהגרים אחרים: אוטאר יוסליאני ואנדריי קונצ'אלובסקי. „סרטו של יוסליאני, 'חביבי הלבנה', סרט אנטי־בורגני ברוחו, שנעשה בברק ובתעוזה מקצועיים, זכה באחד הפרסים הראשיים בפסטיבל הסרטים בוונציה" – מודיע העיתון לקוראיו הנפעמים, שהסכינו עם האגדות, שלפיהן נעשים המהגרים הסובייטיים רוחצי צלחות בבארים ולנים מתחת לגשרים...

משהתעשת הקורא מהלם אחרון זה שב הוא לעלעל בעיתונו ומוצא בו הודעה על כינון ועדה לשימור מורשתו הספרותית של בוריס פסטרנאק, שמת לפני רבע מאה בעיצומן של רדיפות המישטר, שמצא לנכון להתנאות למשורר דגול זה, חתן פרס נובל. בראש ועדה חשובה זאת ישב לא דווקא איזה עסקון מפלגתי באמן ועלום־שם, כי אם המשורר בעל הנטיות הליבראליות אנדריי ווזנסנסקי. „הוועדה לשימור המורשת הספרותית פונה בזה לכל הקוראים בבקשה לשלוח אליה כל מכתב, מיסמך או תצלום, שיש להם קשר לחייו וליצירתו של בוריס ליאונידוביץ' פסטרנאק". נו, אף אני יש בידי מכתב של פסטרנאק. הוא כותב במכתבו זה, כי בתנאי המישטר הסובייטי אין הסופר יכול להתיר לעצמו לנהל ארכיון, כי אין ספק, שהארכיון ישמש עדות מרשימה נגדו, שאף תחמיר את עונשו, ויגרום את הרשעתם של אחרים, הנזכרים בו. כוונתי לצלם איגרת זאת ולשגר את התצלום לידידי ווזנסנסקי, היושב במוסקווה – ישמש־נא את איגרתו זאת של פסטרנאק, כל עוד כשרה לכך השעה, הרי מדובר בו על זמנים קודמים, טרם עידן גורבאצ'וב.

חלקו האחר של „ליטראטורנאיה גאזטה" אינו נופל במאומה מקודמו, אם אינו עולה עליו. במאמר הקרוי „אפגאניסטאן – לקראת שלום־בית" קוראים אנו ונאלמים דום מרוב פליאה: „ייתכן כינון מימשל קואליציוני של אחדות לאומית, בשיתוף הכוחות הפוליטיים, שכעת הם באופוזיציה. נכונים אנו לחדש את הקשרים עם אישים ידועים, שחברו במימשלים קודמים, וכן את הקשרים עם המפלגות האיסלאמיות. אין אנו מוציאים מכלל תהליך ההשלמה הלאומית באפגאניסטאן גם קבוצות פוליטיות שאופיין צנטריסטי ומונארכיסטי, הפועלות בימים אלה בניכר". מלים אלה, שצוטטו כאן, באו מפי אחד ממנהיגי הממשלה הפרו־סובייטית האפגאנית, עבד אל רחים ואסף, המבטיח, נוסף לכל אלה, אף מתן חנינה כלל־לאומית.

אם נזכור את העובדה, שבלא צו מפורש ממוסקווה אין עבד אל רחים זה יכול אפילו לפעור את פיו, הרי לפנינו סיטואציה פיקאנטית משהו. „והיה ומאמצינו יצלחו בידינו" – ממשיך ואסף – „ייווצרו התנאים המתאימים לשיבת הכוחות הסובייטיים למולדתם". משל אומנם מתכוון גורבאצ'וב להיוועץ בעבדול רחים ואסף הכדאי, אם לא כדאי לו, להסיג את כוחות הכיבוש הסובייטיים מאפגאניסטאן. כאן שוב אינך יודע לצחוק אם לבכות. כשלעצמי, לו הייתי „מנהיג קבוצה אנטי־ממשלתית", הייתי נזהר מלהיכנס למגעים עם עבד אל רחים: סכין בגב ודאי יתקע...

„מסמר" חלקו השני של גליון „ליטראטורנאיה גאזטה" הוא מאמרו הענקי של ולאדימיר פומין „כיצד היו קוברים אותנו". עניינו של מאמר זה – מנהל המסחר של העיר רוסטוב שעל הדון, פלוני בודניצקי, שהואשם (כבר בעידן גורבאצ'וב) בלקיחת שוחד ונכלא ל־15 שנה. במשפט לוקחי השוחד מרוסטוב היו נידונים רבים ופסקי־הדין היו חמורים במיוחד – שניים אף הוצאו להורג בירייה. דומה שאין כל פלא: „כל מי שבמסחר ידו שולח – חזקה עליו שלוקח גם לוקח", אומר הפתגם העממי הרוסי. אבל הנה המפליא כאן: את גווייתו של הגנב בודניצקי, שהלך לעולמו במחנה כפייה נידח, טרחו להוביל מקצווי הצפון הרחוק לפנים רוסיה ושם, לצלילי מארש אבל, שניגנה תזמורת מיוחדת, קברו את בודניצקי לקחן השוחד ב„שדרת התהילה", לצידם של פעילי מפלגה מהוללים ואישים נודעים. נתארעה בילבולת שבואת, בפרט בהתחשב בעובדה, כי הנוהג המקובל בבריה"מ הוא לקבור את האסירים המתים בקברים עלומים בבית־העלמין של מחנה הכפייה. „לפני קברו הפתוח של לקחן השוחד", כותב פומין, „הרכינו ראשיהם בתוגה מנהלי קולקטיווים ידועים ברוסטוב העיר, מנהלי מחלקות בבית־החולים העירוני, עורכי־דין, עובדים מדעיים נכבדים".

מתיאור זה יכול אתה להבין על נקלה, כי הנפטר קנה במיטב שלמוניו מנהלים ואישים לא מעטים בעיר מכורתו.

חרף העובדה, שעל מביאי גוויית בודניצקי מסביבו ומארגני מסע הלוויה הבלתי־חוקי כבר הושת עונש חמור שבחמורים, ואילו גוויית הנפטר הנושא עצמו ודאי תיחפר התוצה מן הקבר המכובד ב„שדרת התהילה" ותועבר לאתר ראוי לה יותר, נימת מאמרו של פומין קודרת ביותר. העניין הוא בכך, שהסוחרים הרוסטוביים לא נבהלו כהוא־זה מפני גורלם של בודניצקי ועמיתיו לספסל הנאשמים והגניבות ממדפי החנויות וממחסני האספקה שברוסטוב לא פחתו במלוא הזרת. את מאמרו מסיים פומין בקול ענות חלושה: „מתחשק לקרוא במלוא הגרון: הם (היינו: מתנגדי הרפורמות של גורבאצ'וב – ד.מ.) קרבים ועולים עלינו. אני מדמה בעיני רוחי, שהללו לא את בודניצקי היו קוברים, כי אם את כל החדש בחיינו, אותנו עצמנו!"

כל שבעים שנותיו בסמך השלטון הסובייטי לא על אמונם ואמנותם של נתיניו, אלא על האימה ועל הפחד. הכל פחדו מפני הכל: הכפופים למנהל – מפני מנהלם; הולך הדרך – מפני שוטר המקוף; הבלתי־מפלגתי – מפני המפלגתי, וכולם כאחד פחדו פחד מוות מפני המישטר, מפני הקג"ב שלו ומחנות הכפייה שלו. הנה, דומה, שבימים אלה נבעה פרץ בחומת־פחד זאת, וכי האזרחים מתחילים לחשוב, כי נגמר השלטון – מלתעותיו תותבות הן.

אין אני יודע מה יוכרע, בסופו של דבר, את השלטון הסובייטי: סין, ארה"ב, או זעם הציבור הכלל־עולמי. אחת ידעתי: אם מתמסמס הפחד בברית־המועצות – אות הוא, כי מתמסמס גם השלטון הזה.

אצלנו...

מאת שלום רוזנפלד

אירנגייט

מה עוד צריך הנשיא רייגן לשכוח כדי שיאמינו לו, שהוא באמת אינו זוכר?

★

מה עוד צריך נמרודי לגלות כדי לשכנע, שיש לנו מה להסתיר?

★

מכר־סחר

העם האמריקני חש עצמו מבוזה ומושפל לא בגלל שמנהיגיו רצו למכור נשק לאיראנים, אלא משום שביקשו לקנות אמריקנים מידיהם.

★

חולשת הכוח

צא וראה חוסר האונים של מעצמת־על, שנאלצת לגייס נושאות־מטוסים נגד קבוצת גנגסטרים מצויידים ב„קאלאשניקובים" ובמצלמות־וידיאו.

★

הרואים את הנולד

באותו שבוע עצמו, שבו קיבלה הכנסת בקריאה ראשונה את הצעת־החוק על איסור פרסום שמות חשודים, החליטה ועדת־הכנסת, שחבר־כנסת לא יורשה עוד לעסוק בעבודה נוספת ששכרה בצדה.

★

חכמת גונבי־סוסים

גונבי־הסוסים בעירנו היו אומרים:

פוליטיקאי צריך להיות מספיק ישר כדי לקיים הבטחות, וחכם דיו לא להבטיח.

★

ממשלה שבואשת

כאשר ממשלה אינה מצליחה להעביר בכנסת תקציב, שהיא עצמה אישרה והגישה, למה היא דומה?

לאדם שמפנה את הגב אל עצמו.

★

יודאיקה

מכל צד מזהירים אותנו:

אם יוסיפו היהודים לבחוש בפרשת נשיא אוסטריה, קורט ואלדהיים (כפי שעשה „ג'רוזלם פוסט" השבוע) – תיגבר האנטישמיות באוסטריה.

גירושו מישראל של שחקן הכדורגל הגרמני, שקרא לעבר שחקן ישראלי „הייל היטלר" – עלול להגביר את האנטישמיות בגרמניה.

פרשת־הריגול של פולארד עלולה לעורר רגשות אנטישמיים באמריקה.

יציאת יהודים מדרום־אפריקה עלולה להביא לשנאת־ישראל בקרב הלבנים שם.

הסופר והעתונאי היהודי־גרמני במאה הקודמת, לודוויג ברנה, נוהג היה לומר:

יש שמקניטים אותי בגלל שאני יהודי. יש שסולחים לי על כך. יש גם שמשבחים. המשותף לכולם: הם אינם חדלים להרהר בכך.

★

מפנקס ההגדרות

בלבו של פוליטיקאי־נוכל שוכן אדם ישר, שנפטר בטרם עת.

★

פנים רבות לדמוקרטיה.

פן אחד, למשל, כאשר קאניבל אומר, ש„כל בני האדם נולדו שווים".

מסע שמיר

משה ז"ק

איגרתו של שר־החוץ האמריקני היתה בידי ראש־הממשלה כאשר חזר והדגיש השבוע בכנסת, כי ג'ורג' שולץ מתנגד לכינוס ועידה בינלאומית למזרח־התיכון. יצחק שמיר ידע, כי ריצ'ארד מרפי, עוזרו של שולץ, מנסה להשפיע על השר שיוותר לחוסיין ויסכים לרעיון הוועידה, כשם ששולץ יודע, ששמעון פרס לוחץ על שמיר לוותר למלך ירדן בעניין הוועידה.

שמיר קרא היטב את הנאמר באיגרת שולץ, כי ירצה לדון אתו בתביעת חוסיין לוועידה בינלאומית, ומצא בה דבקות ברעיון המו"מ הישיר, שעל כך הסכימו בעבר. ואילו שולץ קרא דו"ח על הציר־אזהרה, ששילחו „עוזרי פרס" לעבר שמיר, כי „מה שיאמר שמיר לשולץ בשיחה בארבע עיניים עתיד להיות הרגע המכריע במהלך המדיני הנוכחי; מכאן תצא בשורת המשכו של המהלך לקאהיר, לרבת־עמון ולמוסקווה, או גזירת ביטול השותפות מערך־ליכוד".

שמיר נהג לנהל את הממשלה בחיפוש אחר הידברויות, כפי שמחייבת ממשלת אחדות, אך האיום המובלע, שנועד לכבלו בהבעת דעתו בשיחה עם שולץ, הוציאו משלוותו והוא מיהר להשיב ב„לאו" פומבי. תשובתו החד־משמעית נועדה לחזק את התנגדות שולץ לוועידה, נגד הלוחצים בתוך משרדו, והיה בה כדי להפסיק את מסע־הלחישות באוזני שולץ, כאילו שמיר אמור להתפשר עם פרס בעניין הוועידה, כדי לשמור על ממשלת האחדות.

במקרה או שלא במקרה נמצא בוושינגטון, ערב בואו של שמיר, אחד מעוזרי פרס, שהיה פעיל בבישול הנוסחאות שהוגשו לחוסיין בעניין הוועידה, ושמיר ראה צורך דחוף להבהיר את עמדתו בצורה חד־משמעית, לפני שיגולל את כל נימוקיו לפני הנשיא ומזכיר המדינה.

ביולי 1970 היווה שדר של שר־החוץ האמריקני (רוג'רס) מאיץ לפירוק ממשלת הליכוד הלאומי. האמריקנים השתכנעו אז, כי יוכלו לכפות את תוכניתם על ממשלה בלי בגין. הממשלה פורקה, אולם המו"מ המקווה באמצעות יארינג לא החל.

שולץ אינו רוצה לפרק את ממשלת האחדות. הוא רואה בה כורח במצב הקיים במשק הישראלי. כהיקף המחוייבות, שארה"ב נטלה על עצמה לבטחון ישראל ורווחתה, דואג שולץ מפני זעזועים במשק כתוצאה מבחירות, והוא אינו רוצה, שארה"ב תצטרך לפרוע את חשבון נזקי הבחירות למשק הישראלי. זו היתה עמדתו עד למשבר האחרון סביב התקציב, שבאמצעותו היה מי שביקש להוכיח לשולץ, שממשלה זו אינה מסוגלת עוד לבצע את הרפורמות החיוניות במשק.

שמיר יוצא לוושינגטון לא עם „סל קניות", אלא עם תיק הצעות לסדר־היום, שהמכנה המשותף שלהן הוא העמקת השיתוף הישראלי־אמריקני, תוך הדגשת הייחודיות של ישראל באיזור, בעוד ארצות ערב ותומכיהן בקרב פקידים מסויימים בוושינגטון חותרים לביטול ייחודיות זו. הכנסת ישראל לסד הוועידה הבינלאומית, בכפיפה אחת עם מעצמות אחרות, כאשר ארה"ב ניצבת לבדה לצד ישראל, מובילה בהכרח לביטול „היחסים המיוחדים", הנרקמים בין ישראל לארה"ב. בייחוד מאז הכשילו בריה"מ וסוריה את ההסכם הישראלי־לבנוני במאי 1983.

על בסיס „יחסים מיוחדים" אלה יבקש שמיר מרייגן ומשולץ:

א) הכרה במעמדה של ישראל כבעלת־ברית במעמד שווה לחברות נאט"ו. מסרת ההכרה אינה הצהרתית, אלא מעשית. חברות נאט"ו משלמות מחיר מוזל בעד הנשק האמריקני שהן רוכשות. הסכמים משמעותיים ביותר.

ב) ריבית על חובות. ישראל מבקשת הקלות בתשלום הריבית על המילוות לסיוע צבאי שקיבלה בעבר. ההצעות שהוצעו לפרס בעת ביקורו בוושינגטון לא נתקבלו על דעת האוצר. הרווח בתשלום הריבית אומנם מקלה על הפרעון המיידי, אך מגדילה את החוב בשיעור משמעותי. גם מצרים דוחה הצעה זו.

ג) הזמנות מישראל למחקרים במסגרת „יוזמת ההגנה האסטרטגית". ישראל חתמה על הסכם לשיתוף עם ארה"ב במה שקרוי „תוכנית מלחמת הכוכבים", דבר שזיכה אותה באיגרת מאיימת של מוסקווה. אך לפי שעה ההזמנות האמריקניות בישראל לתוכניות־מחקר מצטמצמות במיליונים בודדים. ישראל מבקשת נתח ניכר מעוגת המחקר. הוא הדין בהזמנות לצבא ולצי האמריקני בתעשיה הישראלית. הנושא נדון כבר בעבר, אך עתה, משמתהדק השיתוף האסטרטגי הישראלי־אמריקני, מקבלת הבקשה משנה־תוקף, ולכן כה חשוב להעלות את הדיון לדרג הבכיר ביותר.

לכן, חשוב שדיוני ישראל־ארה"ב לא יידרדרו לנושאים, שמטבעם מעוררים חילוקי־דעות ואי־הבנות. לא פרשת פולארד ולא המעידה האיראנית.

אומנם, שולץ הודיע לשמיר, שברצונו לדון אתו בתביעת חוסיין לוועידה בינלאומית, אך אין זאת אומרת שהשר האמריקני מבקש לאכוף על ישראל הסכמה לוועידה זו, שכן מתוך שיקול גלובאלי מתנגד שולץ לוועידה. בקשתו מישראל היא לטכס יחד עצה, איך להתגבר על הבעיה, להשביע רצון חוסיין, בלי לוותר למוסקווה.

שמיר בא לוושינגטון, השרויה עדיין בצל „איראנגייט". הזעזוע שעבר על המימסד האמריקני הטיל רזה נבאים בוושינגטון, כאילו נתערער מעמדה של ארה"ב במזרח־התיכון. ומארחי שמיר ודאי ישמעו ממנו הערכה שונה בתכלית: מעמדה של ארה"ב בכל האיזור נתחזק. מצרים תלויה בסיוע האמריקני, ירדן מבקשת נשק אמריקני, עיראק מחפשת דרכים להידברות עם וושינגטון ואפילו סוריה עושה מאמצים נואשים למצוא נתיבים לדרשיה עם ארה"ב. היא נתונה במצוקה כלכלית ואי לכך הוליכה לצמצם את צבאה. דמשק הצליחה לדחוק את רגלי ארה"ב מלבנון, אך נכשלה בהשתלטותה־שלה על ארץ זו, השרויה בתוהו־ובוהו.

יחסיה הדוקים עם ישראל לא הפריעו לוושינגטון בעולם הערבי. להיפך, הם עוררו את מדינות ערב לחזור אחרי האמריקנים. יוקרת ארה"ב באיזור היא גבוהה, אך היא נפגעת כל עת שהאמריקנים מנסים לבצע הפגנת־ראווה, אם באמצעות הצי השישי, כאשר מפגינים שרירים ומתקפלים מול־תופי ביירות, ואם כאשר מעלים תוכניות מקיפות להסדר – הסובייטים והסורים יכולים להכשיל אותן באמצעות וטו פלשתיני.

הכוח הרב־לאומי, שהביאו האמריקנים לביירות, לא פתר דבר בלבנון, הוא רק חשף את האמריקנים ובעלי־בריתם לפעולות טרור, כשם שהדיבור על ועידה בינלאומית לא יביא מזור לאיזור, הוא רק יגרה את פעילות הטרוריסטים, החוששים מאי־הכללתם במעגל הוועידה. לכן, עדיף שארה"ב לא תחשוף עצמה למהלכים, שהכשלון טבוע בהם. יוקרת ארה"ב באיזור היא גורם מייצב ומרגיע, ואין לפגוע בה על־ידי הטלת מטלות, שאין מעצמה יכולה למלא.

מה לעשות עם תביעת חוסיין לוועידה? ישאל שולץ את שמיר. ובתשובתו שלובה התשובה לשאלה האחרת: אספקת נשק אמריקני מתוחכם לירדן.

ישראל הודיעה על התנגדותה והיא תתקשה להתנגד לאספקת־נשק לירדן, בעת שהיא מתדיינת אתה על הוועידה הבינלאומית. אך ענין הנשק יכול להכלל במסגרת דיונים על הסדרים חלקיים, לא פומביים, שארה"ב תומכת לסייע בעידודם.

שאלות אלה תחייבנה בירור נוקב עם ארה"ב על ירדן. ההערכה המוסמכת בישראל היא, שאין חוסיין מעוניין בהסדר מקיף והוא חושש מכל תזוזה. מצבו טוב משהיה אי־פעם: הכל מחזרים אחריו ומסייעים לו בכסף. כל מהלך שלו לקראת הסדר עלול לגורדו לעימות עם הסורים, עם אש"ף ואף עם הסובייטים.

חוסיין אומר לאמריקנים, שהוא זקוק לחסות ועידה בינלאומית, שכן בלעדיה הוא מפחד להתקדם במו"מ עם ישראל, אבל באותה מידה יפחד גם בעת הוועידה עצמה.

הסכמה כללית לרעיון הוועידה תיתן לסובייטים הישג מדיני: לפני שש שנים (ב־23 בפברואר 1981) העלה ברז'נייב את הרעיון בנאום בקונגרס הקומוניסטי במוסקווה. באותה שנה התעודדו הסובייטים ברעיונם זה מהחלטת פיסגת פאס ומהחלטת עצרת האו"ם. אם תתקפל ארה"ב מהתנגדותה, אחר שש שנות מאבק משותף עם ישראל נגד הצעה זו, יפרשו זאת הערבים כתבוסה דיפלומטית אמריקנית. מצהלה זו בעולם הערבי חייבת ארה"ב להיזהר. גם משום כך צריכה ארה"ב לתאם עמדות עם ישראל, שהרי בלעדיה לא תוכל הוועידה להיערך.

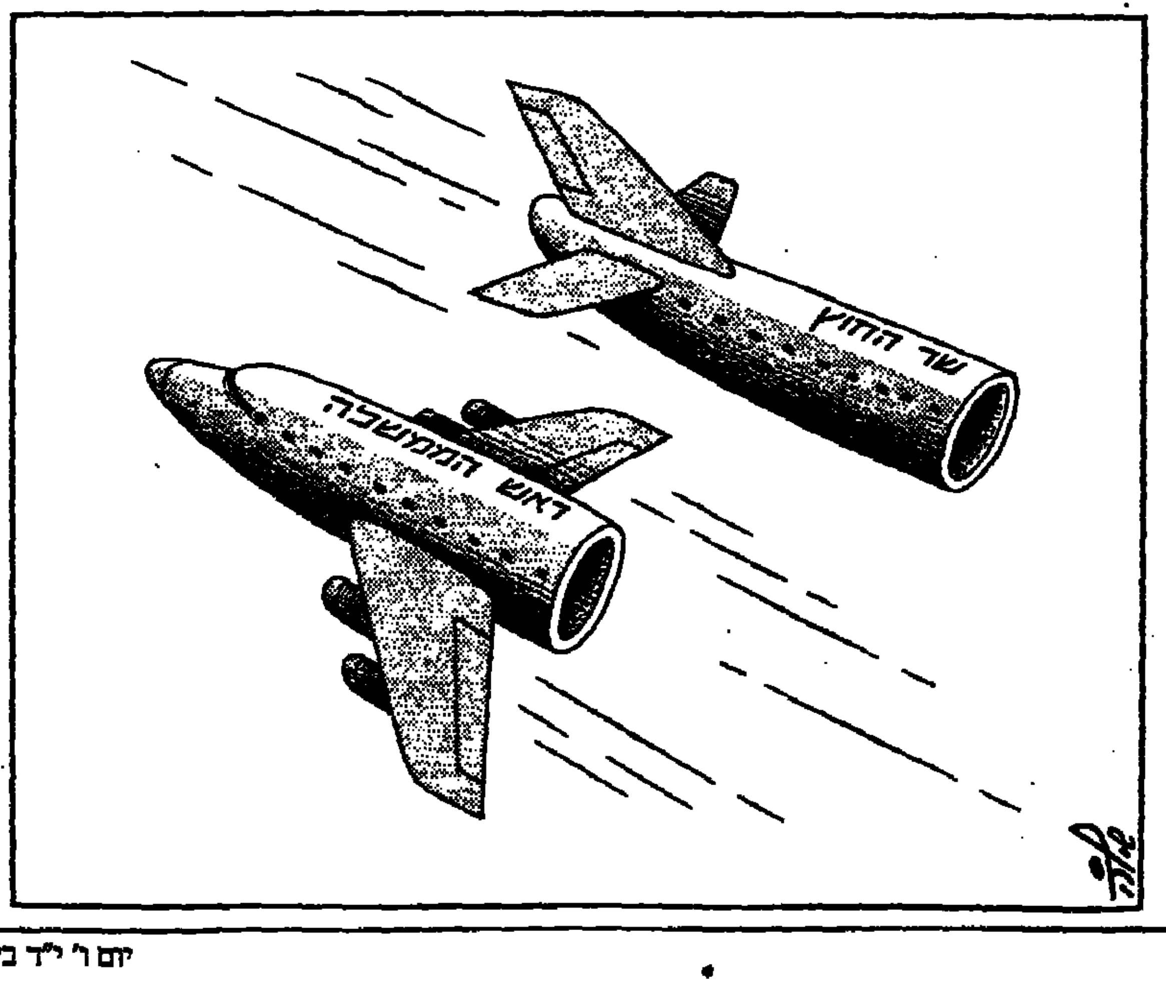

דוסטויבסק

משה שמיר / האקורד המזוייף

די בצליל אחד מוטעה, בצרימה קלה אחת, כדי שהאקורד המוסיקלי כולו ייפגם. כאשר נפגם או נעדר חלק נכבד מן הצלילים האמורים להוות את התצליל („האקורד") הרצוי, הרי וודאי רשאים אנו לדבר על זיוף. על כן לא היססתי להכתיר את הערותי בשולי חגיגות המוסיקה הנהדרות שנכחנו אצלנו זה עתה, בכותרת הצעקנית דלעיל. מישהו חייב לקום ולומר, כי חמישים שנות התזמורת הפילהרמונית הישראלית, כמו גם פסטיבל הפסנתר לציון המאה להולדת ארתור רובינשטיין – הם סיכום של מחדל אחד גדול וממושך, כשם שהם בודאי גם סיכום של הישג מפואר ובלתי נפסק, הם סיבה לאכזבה עמוקה לא פחות מאשר הם מקור לגאווה מוצדקת.

הייתי נער לומד נגינה על כינור כאשר קמה התזמורת (אז: הסימפונית הארץ־ישראלית), כנרה הראשי – אנדריאס וייסגרבר – היה מורי, את כל הקונצרטים שלה שמעתי אז (לרוב בהתפלחות דרך כניסת האמנים), ומה שהעניקה מאז ועד היום לחיי התרבות שלנו, לרבות צעירים ומבוגרים, אינו ניתן לסיכום לא במספרים ולא במילים. רק הלשון המוסיקלית עצמה יכולה לתאר מה קרה בנפשו, בכל תאי גופו ועצמותיו, של צבר מסוגל בן חמש־עשרה, כאשר שמע בראשונה, בביצוע תיזמורתי חי, את „הבלתי גמורה" של שוברט, את הסקרצו מהפתיחה ל„חלום ליל קיץ" של מנדלסון, או את הוברמן מנגן את הקונצרט שלו לכינור, או את פרקי־הסולו לכינור ב„שחרזדה" של רימסקי־קורסקוב מבוצעים על ידי מורהו. ויחד עם זאת – עם חלוף השנים ועם גיבוש קווי־האופי של המוסד האמנותי הנעלה ביותר, המפורסם ביותר, העשיר ביותר במדינתנו – מתברר כי זהו גם המוסד הסגור ביותר, הדיר ביותר, הבלתי־גמיש והבלתי־דינמי ביותר, ובסופו של דבר: מוסד עקר. „ביצועיסטי" לעילא, ללא כל זיקה כמעט ליצירה, לרוח יצירה, לחידוש יצירה, ופחות מכל למקוריות ביצירה המוסיקלית.

שום סוג אמנותי אינו תלוי במידה כזאת במבצע ובטיב ביצועו – כמו המוסיקה. כל אדם יכול לקרוא ספר. אם אין תיאטרון, אפשר לקרוא מחזות. בציור ובפיסול, היוצר הוא המבצע. במוסיקה, יותר מבכל אמנות אחרת, קבע וקובע לעצמו האמן המבצע מלכות משלו, עד כי היתה הנגינה לאמנות בפני עצמה. (האמת ההיסטורית היא שהנגינה קדמה ליצירה ולמעשה הולידה אותה.) בשום תחום אחר – בעולם, כמו אצלנו – אין היחס בין צריכת היצירות הקלאסיות לבין צריכת היצירות בנות זמננו, כל כך לטובת הישן – על חשבון החדש – כמו במוסיקה. כמה רומאנים ושירים שנכתבו באמצע המאה השמונה־עשרה, מקובלים כיום, כמו יצירות באך והנדל? ולעומת זאת, מי יכול להשוות את תפוצת הפרוזה, השירה, הדרמה בנות זמננו, לזו של המוסיקה בת זמננו, שהיא כמעט אלמונית, אפילו בעולם הגדול, שלא לדבר על המצב אצלנו.

ואדבר על המצב אצלנו, כי לכך אני חותר. התזמורת הפילהרמונית שלנו היתה לבית־היוצר לאי־היצירה לאנטי־יצירתיות, בחיי המוסיקה שלנו. במאמר שפרסמתי על נושא זה במדורי „בקולמוס מהיר" לפני עשרים ושבע שנים בדיוק („מעריב" 5.2.60) כתבתי: „התזמורת הפילהרמונית הישראלית אינה מוסד יוצר בחיי התרבות שלנו, אלא מוסד מייבא" – הדברים לא זו בלבד שלא תוקנו מאז, אלא אף החמירו, משום שאפשר להוסיף עליהם את הכינוי המצער „מוסד מייצא". אכן, המוסד הסנוביסטי ביותר בישראל (ועל כך הערת־הבהרה בהמשך) שימש גורם בלתי־מבוטל בהדקתם של כשרונות מובהקים, מנצחים, סולנים ומלחינים שצמחו אצלנו בבית ויצאו אחר כך לחפש את מזלם מעבר לים.

ואם לא ניתן להוכיח מעורבות ישירה בדחיפתם של כשרונות מוסיקליים החוצה, הרי אין ספק שהפולחן הלהוב של אמנות־הביצוע במוסיקה, תוך ההזנחה והזלזול לגבי היצירה המקורית, הם שגרמו לכך, שמדינת ישראל הקטנה נתנה בשנים האחרונות כמה מן השמות המזהירים ביותר בין כוכבי הביצוע הבינלאומיים – בעוד שמאזן היצירה המוסיקלית שלה (שיש בו הישגים נכבדים כשלעצמם) אינו ידוע כמעט, לא רק בעולם המוסיקה הבינלאומי, אלא גם אצלנו בבית.

גם דברי ההסבר וההתנצלויות על מצב זה, החל בטענות של ממש ועד סתם תירוצים, גם אלה כבר בני חמישים. הם מסתכמים במשפט הידוע: „מה אתם רוצים? – הרי אי אפשר לצוות על בטהובנים ומוצרטים שייוולדו!"

האמת היא, שאלמלא הכנסיה, האצולה, בתי־המלכות, ומאוחר יותר – הביקוש של הימסד המוסיקלי (בתי־האופרה התזמורות הגדולות), אלמלא הקהל העירוני ושכבות הביניים והאינטליגנציה – לא היו באות לעולם כמה מן היצירות הגדולות במוסיקה, בציור, בארכיטקטורה, שהיום נדמה לנו שבלעדיהן העולם עצמו יחדל להתקיים. האמת היא, שלמול הפריחה הנראית לעין, כמותית ואיכותית, בכל יתר שטחי התרבות בארצנו הקטנטונת, למול מה שקורה אצלנו בחמישים, בארבעים, בעשרים השנים האחרונות בספרות, בתיאטרון, בציור, אפילו בקולנוע, אפילו במוסיקת הזמר העממי – מבחינת היצירה המקורית, מבחינת החידוש, החיפוש, מבחינת סיפוק צרכיו התרבותיים של קהל תובעני ורב־גוני – רשאים אנו וגם חייבים להפנות שאלה פשוטה למוסדות המוסיקה בארצנו ובראשם לתזמורת הפילהרמונית, שאין עתירת־תקציבים ממנה ואין רבת־השפעה ממנה:

„נכון, להוליד בטהובן אי־אפשר – אבל להכשיר קרקע אפשר?

ליצור אקלים של ביקוש ורעב ליצירה מקורית – אפשר?

ליזום, לתכנן, לעודד – אפשר?

לתת קרדיט של כבוד ועידוד לאלה שכבר עושים במלאכה – אפשר?"

אציין כמה תחומים בהם לא עשתה הפילהרמונית שלנו כמעט ולא כלום – ומכלל לאו יישמע הן, יישמע ה„אפשר לעשות".

א. התזמורת לא חינכה את הקהל למוסיקה מודרנית, בת־ימינו מבחינת הזמן, בת ארצות ותרבויות שונות מבחינת המקום.

ב. התזמורת לא עסקה כלל בהרחבת קהל המאזינים שלה. היא נשארה שמורה מבחינת סגורה, רדומה ומיושנת (ולכאן גם שייך הכינוי „סנוביסטית"), היא שמרה על ידיבות עקשנית וצרת־עין כלפי מוסדות מוסיקליים אחרים (מעטים הגורמים שחיבלו בהתפתחותה וסיכלו קיומה של האופרה הישראלית כמו ה„אחות הבכירה העשירה" וידועה צרות־העין כלפי התזמורת ירושלים או התזמורת הקאמרית) וגם התרומות החשובות שלה בטיפוח נוער שוחר מוסיקה נשארו מוגבלות לאזורי היוקרה והשפע התל־אביביים.

ג. המחדל הבולט והמיידי בהשפעתו הוא בהעדר עידוד לגבי היצירה המוסיקלית המקורית בישראל ובהפגנת אדישות מתנשאת כלפיה. התזמורת הפילהרמונית הישראלית אינה מבצעת מוסיקה ישראלית. כן, אני יודע – יש רשימה מוכנה של יוצאים מן הכלל. פה ושם, בהזדמנויות הכרחיות, מתוך התנצלות וחשש ואפילו כמין הסתייגות, ללא הכשרת לבבות מתאימה בקרב הקהל – מושמעות לפעמים יצירות אחדות. אבל זה עדיין רחוק מאוד מהיות כראוי, חלק מרפרטואר, מהתחייבות מתמדת. זה רחוק מאוד מהיות אותו ביקוש אמיתי, שוחר־טוב, מן הסוג שעיצב את האווירה, את התסיסה, את ההבטחות, אשר הקיפו את כל התקופות הגדולות במוסיקה של כל העמים.

התזמורת אינה מעודדת יצירה ישראלית מקורית, אף כי הנהלתה והנהגתה מיטיבות לדעת ממני כיצד מעודדים. דוגמאות אחדות? הרי: פסטיבל מוסיקה ישראלית מקורית לעיתים מזומנות. הנה מעבר לכותלנו – ארבעים שנה למדינה, הזדמנות נהדרת לסידרת קונצרטים „הצדעה למוסיקה הישראלית". רעיון? והנה עוד אחד: יותר מנצחים ישראליים בקונצרטים הקבועים והמיוחדים, יותר סולנים ישראליים. נשמע מוזר? – לי זה נשמע מאוד הגיוני. עוד רעיון? – פרס שנתי, בשם התזמורת, ליצירה סימפונית מקורית (כפי שיש, ולא אחד ולא שניים, בתחומי הספרות), הפרס לא רק מימון ההוצאה – אלא גם השמעה. כל כך בלתי אפשרי? כל הדרוש הוא – להפסיק להיות רובוטים של מולוך־הביצוע, להתחיל להשתמש בכוח המרגש של האמנות היוצרת.

•

ולסיכום: איש אינו מבקש להכחיש כי התזמורת היא אחד ממוסדות התרבות המפוארים שלנו. בשטחים מעטים הגענו לרמה מקצועית גבוהה כל־כך. אבל דווקא בשל כך אנו תובעים מן התזמורת יחס של שותפות משפחתית עם שאר ענפי הפעולה האמנותית, ולא יחס של התנכרות מגבוה. בטוחני, כי ציבור אוהדיה הגדול בארץ היה שמח לשמוע בזמן הקרוב – מה הן תוכניותיה של התזמורת לגבי היצירה המקורית, כלומר – בראש וראשונה – לגבי עתידה היא.

במלים אלו עצמן סיימתי את מאמרי „מלים למנגינה" לפני עשרים ושבע שנים. יש לי סבלנות.

קערה לט"ו בשבט, מאוסף מוריטוונגר של אמנות יהודית במוזיאון ישראל. הקערה – מחרס, נעשתה באוסטריה ועוטרה בציורים, כתובות וברכת פרי העץ.

רמי דיצני

שִׁיר מֵעוֹלַם הַחַי וְהַצּוֹמֵחַ

הִנֵּה אֲנִי עוֹבֵר בִּשְׂדֵה תַּפּוּחֵי־אֲדָמָה
וַאֲנִי אוֹמֵר אֵיךְ זֶה לִהְיוֹת שִׂיחַ תַּפּוּחֵי־אֲדָמָה
אוֹ גֶּזֶר
נָעוּץ עַד בֵּית הַשֶּׁחִי בָּאֲדָמָה הָרַכָּה הַדְּשֵׁנָה
בְּמִין שֵׁנָה חֲלָקָה רְטֻבָּה וְחַמָּה
לְמַעְלָה שׁוֹלֵחַ עַלְעָלִים אֶל אֱלַת־הַחַמָּה הָעוֹלָה
בְּטְרָאנְס תְּפִלָּה־תַּמָּה
בְּאֵינְסוֹף אֶבְיוֹנָה
עֵת חֲפַרְפָּרוֹת וְחִירוֹת מְבֹרוֹת נוֹגְסוֹת־קַלּוֹת בַּבֻּלְבּוּסִים שֶׁלִּי,
לְמַטָּה
בְּסוֹף הָעוֹנָה.

ט"ו בשבט תשמ"ז

גם קינה היא מחאה

יהודית בפרי

אלישע פורת / שיר, זכרון / ספרית פועלים / 1986 / 60 עמ'

אלישע פורת

יש משוררים שכותבים על המפגש הקשה שלהם עם החיים. אלישע פורת כותב בשיריו בעיקר על המפגש הקשה שלו עם המוות. בספר שיריו הראשון, „חושניה, המסגד", שהתפרסם ב־1975, מוקדש השער הראשון כולו למלחמת יום הכיפורים. „שיר, זכרון", שהוא ספר שיריו השני, מחזיק 27 שירים ורשימות שנכתבו בעקבות מלחמת לבנון, ואת עשרת שירי השער הראשון מתוך „חושניה, המסגד".

השוואה בין השירים שנכתבו לפני למעלה מעשור שנים לבין השירים החדשים מלמדת, כי עמדתו הפנימית של המשורר כלפי המלחמה כמעט שלא השתנתה. ניתן להגדירה בצירוף המופיע ברשימה „בקאינו מתחת לתצביה" – „קינת המשוררים". אחרי מלחמת העולם הראשונה כתב המשורר רוברט אוון כמוטו ל„רקוויאם למלחמה" שלו: „תפקיד המשורר בימים אלה הוא להתריע". אלישע פורת הוא משורר מקונן. הוא אינו מוכיח בשער, אינו תוקף את האחראים למלחמות. הוא מתאבל על הוודאה: „באביב, אחרי שנה, אני גוחן לעציצים / אני רואה איך הם סודקו את החומר / ואיך החרסים קורסים / פזורים, לא מאוחים".

ואולם, אם ההרגשה הפנימית כלפי המלחמה נותרה ביסודה בעינה, הרי בהרגשתו את העולם חל שינוי. בשירי „חושניה" אין כמעט הפרדה בין האדם והעולם. מותם של הצעירים במלחמה מתפשט על פני כל תופעות הטבע: „מתחת לשדרות הפיקוסים / באל־חמה / הולכים ושוכבים זרזירים"; „האדמה תתכסה בדמיה" וכן הלאה. הרבה הזרזירים מתים כנערים, האדמה פצועה כחיילים במלחמה. כמעט הכל הופך למוות. סימביוזה עמוקה, לטוב ולרע, בין האדם והעולם. ואילו ב„שיר, זכרון" חלה הפרדה: בקטע האחד מצוי האדם, המלא חרדה וזוועה, שחייו שבריריים וחלופיים עד אימה, הפצוע, ההרוג; ומנגד – איתני הטבע השקטים, הנצחיים, שאין להם קשר לכל זה: „שלג זך ורך נופל במדרונות של ג'בל בפיר", לעומת „עורקים מקורעים וכתם מאדים" בסוף אותו שיר בעמוד 8. או „העשב, דשא־האביב" לעומת „תלים של נחלאים מתים" בעמ' 15. או בצימוד ישיר: „בתוך הירק הצפוף שמסביב / פגרי הטנקים משחירים". גם ההיסטוריה האנושית מופיעה כאן כעין איתן טבע, השלטים שהעין נתקלת בהם: „רשיא, הצביא, כפריא / כאילו שם אני ועובר / בארץ חיה ארמית" לעומת ההווה שהוא „פינוי פצועים, מסוק מונחת... סיסים" (עמ' 7).

אפשר אולי לומר על דרך המטאפורה, שבשירי „חושניה" העמדה הפנימית של השיר היא של מי שגן־העדן שלו נהפך על־ידי המלחמה לגיהנום, והוא מוסיף להיות בפנים במה שהיה עדנה ועתה הוא זוועה; ואילו בשירי „שיר, זכרון" העמדה הפנימית היא של מי שגורש מגן־העדן ואיבד את החיבור אליו. הגיהנום הוא הגירוש, הוא הנתק. תוויו הם תווי המלחמה, ואין דרך חזרה. והיפרדות הניגוד הבלתי מתגשר הם מסימני שירים הלאה, הן בתמונות כפי שראינו למעלה, והן בצימודים לשוניים רבים, כגון: „לובן זך כזה נרמס", „אוטובוס משוריין ואם צעירה", „נשברת שורתם", „מימי מעינות כלואים", „לבלובם מצהיב", ועוד רבים. השיר „בין התמונות" בנוי כולו על ניגוד כזה בין אבידי האבל שבחלק הראשון לבין קולות ומגעי המתים שהזכרון מחיה אותם, בחלק השני.

נראה שתהליך ההתבגרות של האדם הוא בין השאר תהליך של היפרדות. פחות ופחות חיק אם, קהילה תומכת, ידידויות נעורים אמיצות, ויותר ויותר עמידה נפרדת בעולם. מבחינה זו השירים המאוחרים בוגרים יותר, אף כי לא קלים יותר. קשה להכריע איזה משתי העמדות מעלה בצורה מזעזעת יותר את אימי המלחמה – זו של איוב יושב בתוך האפר, או זו של טנטלוס המופרד לנצח ממה שהוא משתוקק וזקוק לו יותר מכל.

לשונו של א. פורת בשיריו, כבפרוזה שלו, מלוטשת והדוקה מאוד. השירים מלאים „אביזרים מהחיים", בעיקר מהיומיום הצבאי: „מכשיר הקשר עורך לי עדכונים", „אפרכסת הצופר החשמלי", „רצועת הסנטר של הקסדה" ועוד הרבה. הפלגות לתחומי הדמיון, מובאות והרמזים מתחומי תרבות ואמנות ממקורותינו וממקורות העולם – מעטים מאוד. ואף־על־פי־כן, הרושם הוא של כתיבה לא פרוזאיסטית אלא פיוטית. „גבוהה", וזאת בעיקר בשל שילוב שתי תופעות לשוניות. שורות רבות אכן כתובות בלשון גבוהה, כגון השיר „ראיתי איש", שכולו לשון פיוטית חלומית, וכן שורות בשירים רבים אחרים, כגון: „...שאפרה / במחיר העור, האצבע, הפגיע" בשיר „היפה אשליה". אולם, השורות הרבות אולי אף יותר, הבנויות מחומרים פרוזאיסטיים, אינן מהוות ניגוד דיסוננטי לראשונות, אלא משתלבות בהן באווירה הרמונית, וזאת בעיקר תודות לריתמוס המתנגן, הבלתי פרוזאיסטי, המחשק יחד את שורות השיר כולן. ואסתפק בדוגמה אחת: בשיר „גלגל ענק" כ־7 מבין 19 שורותיו בנויות ארבעה ימבים כל אחת. מקצב זה מעניק לפיכך לשיר את מנגינתו היסודית, וכך נעשית גם שורה פרוזאיסטית לגמרי – „אני מבחין בילד דרוזי" – לאלמנט מוסיקאלי, בהיותה היא עצמה בעלת ארבעה ימבים. המאפיין את הביטוי הפרוזאיסטי הוא בעיקר שילוב של חומרים מהיומיום וריתמוס דיבורי חופשי. גם בהעדר אחד מאלמנטים אלה נשמרת בשיר האיכות הלשונית „הגבוהה". נוצר, איפוא, ניגוד מעניין בין הפירוד והאנטגוניזם החריף במישור התמונתי של השירים, לבין השילוב וההרמוניה בין המשלבים הלשוניים. אולי ניגוד זה הוא שעושה שירים אלה לשירי קינה ולא לשירי מחאה מובהקים: זאת, בתנאי שנזכור שגם קינה היא אחת מצורות המחאה.

השירים יפים מאוד. מורכבים מבלי שיהיו סתומים. נעדרי התחכמויות מלאכותיות, אמיתיים. מקוצר היריעה איני מקדישה התייחסות נפרדת לרשימות הפרוזה המלוות חלק מן השירים. המבנה המשולב הזה מעניין מאוד. הפרוזה העומדת לעצמה, ושפורסמה בעיתונים כ„גלויות מן החזית", משמשת בה בעת גם פירוש והרחבה לשירים.

בין עשרה שירי שער א' של „חושניה, המסגד", תשעה הם שירי מלחמה ומוות בעיקרם, ואחר שיר אהבה לאשה, הבורא כאילו את הניגוד, את האף־על־פי־כן, את קטב החיים. מבנה דומה בפרופורציות אחרות קיים גם ב„שיר, זכרון", אלא שכאן שיר האהבה הוא אחד מבין עשרים ושבעה שירים ורשימות. השיר יפה להפליא והיה ראוי, כרבים משירי הספר, לדיון נפרד.

בסיום הקריאה נותר הקורא עם הפרופורציות הבלתי־אפשריות האלה שבין ההרס והמוות האבל והקינה, לבין האהבה והחיים; ועם אחת היצירות היפות והטרגיות ביותר שנכתבו בארץ בעקבות המלחמה.

עלילות טעונות זכרי דברים

אלבם זהבי

סביון ליברכט / **תפוחים מן המדבר** / ספרית פועלים / תשמ"ז / 174 עמ'.

סביון ליברכט

סביון ליברכט יודעת מהו סיפור קצר. עלילות רוב סיפוריה עוסקות במערכת יחסים אחת, המתרחשת בפרק זמן קצר ומתמקדת בהיבטים אחדים בלבד של מערכת היחסים; רוב הסיפורים מאופיינים גם ביסוד דרמטי, הנובע מעצם הקונפליקט בין הגיבורים, ומחוזק על־ידי שימוש נכון בדיאלוגים. למעשה, סיפורי המסגרת הם שמתרחשים בפרקי זמן קצרים: במשך לילה („מילואים"), יום („אשת איש", „תפוחים מן המדבר"), שבוע או חמישה ימים („שהוא ידבר"), או פרקי זמן קצרים לא מוגדרים כל־כך („חגיגת האירושין של חיותה", „הרד על הגג"). אך גם אלה שמשך ההתרחשות בהם קצר במיוחד וגם באלה שהוא ארוך קצת יותר, העלילות טעונות זכרי דברים, אסוציאציות והשתמעויות מזמן אחר וממקום אחר, הנמשכים מסיפור המעשה ואליו, בלי שתיפגע האינטנסיביות של העלילה, ובלי שיתערער ציר העלילה המרכזי, המוביל בחלק מהסיפורים לקראת פואנטה. אין הדברים חלים על הסיפור האחרון בקובץ, „לשאת את היופי הגדול", שהוא ארוך יותר, מגובש פחות, שונה לא מעט בתמטיקה ומעורר רושם, שאילו נשאר במגירה היה עשוי לשמש טיוטה לנובלה או לרומאן.

שלא כמספרים קצרי־יכולת בוחרת סביון ליברכט בז'אנר של הסיפור הקצר, לא בגלל חוסר־היכולת להשתלט על יריעה רחבה, אלא משום שנזקקה למתכונת המאפשרת חשיפה אינטנסיבית של תבנית משמעותית של התרחשויות ויחסים. יותר על כן, שלא כמספרים מתחילים (וסביון ליברכט, בת ה־39, לפי המצוין על גב הספר, היא עדיין מספרת מתחילה), אין היא עוסקת בסיפור פרקים מן האוטוביוגרפיה שלה (אם כי יש להניח, שאלה מוטמעים היטב בעלילות חלק מן הסיפורים ובמשקעים של אופן ראיית העולם של המספרת), אלא בוחרת עלילות העומדות כל אחת כשלעצמה, ועגונות בקטעי מציאות מגוונים.

פנים שונות של השתנויות, בעיקר במעבר מנעורים לבגרות, משתקפים מסיפוריה, כשהמאבק על חשיפת הזהות מצד אחד והמאבק – חסר התקווה ברוב המקרים – על שמירת הכיסוי הממתן סערות וקרעים והמסווה אותם, לשם שמירה על שלווה מדומה מצד שני – עומדים במרכז הסיפורים. הגם שעלילות כל הסיפורים מתרחשות בהווה, הרי אין ה„חומרים" שלהן נלקחים מן התחום המצומצם והמוכר שהסיפורת הישראלית נזקקת להם לרוב, ולא פעם נשלחות מהן שלוחות אל קטעי עבר במזרח אירופה של תקופת מלחמת העולם הראשונה („שהוא ידבר") ובתקופת השואה („אקים", „אשת איש" ו„חגיגת האירושין של חיותה") ואל פרקים מעברה הרחוק של ארץ־ישראל („לשאת את היופי הגדול") או הקרוב יותר („מילואים").

מצוקות של צעירים והורים בישראל של היום נרמזות כנמשכות ממצוקות הוריהם בחלק מן הסיפורים. הצטרפותה של האם ניצולת מחנה הריכוז (ב„יונים") אל המפלגה הקומוניסטית, היא מחאה כלפי נעוריה שחוללו והתרסה כלפי מעלה, הנמשכת משך כל שנות חייה בישראל ומתבטאת בחינוך ילדיה, שהיא מגוננת עליהם מפני כל התוודעות אל קיומם של אורחות־חיים אחר ומציאות שונה מזו המשתקפת בביטוי הקרֶתי והתוקפני של קבוצת ההתייחסות שלה. חשיפתו נטולת המגן של בנה לחצר החסידית והתמסרותו לרוך שבהתמכרות לתפילה מצד אחד ולנזירויות שבאורח החיים שם – הם ביטויי מרי והמשך לקודרות בבית אמא. מקרה הפוך, כביכול, על פי המשמעות הדתית־תרבותית בלבד, והכמעט דומה בתבניתו, הוא זה המובא ב„תפוחים מן המדבר", רק ששם סדר הדברים נראה טבעי יותר, ומשום כך גם ההתפתחות אינה נוקשה ואכזרית כב„יונים": הבת המזרחית מן הבית הדתי המנותק מגלה את עולם האפשרויות הרחב והזר, שהועלם מפניה, ואמה הבאה להצילה, מגלה שקיימת אפשרות להיות אחרת.

בשני סיפורים אלה וברוב האחרים, הדמויות הדומיננטיות הן דמויות האם, גם כשגיבורי הסיפורים הם גברים צעירים (כמו ב„לשאת את היופי הגדול"). סיפורי הפיכחון שלאחר גילוי האהבה הראשונה, המתמכרת מעניינים במיוחד, גם משום שאין המדובר באהבת נעורים, אלא באהבת עלומים או בהדרות הכרוכה בקשרים מורכבים, שהמשבר הכרוך בהינתקותם הוא בלתי הפיך, וגם משום שאותו משבר נזכר בהקשר של נסיון „שיבה מאוחרת", בלתי אפשרית, כמובן, אך גם מפתיעה מבחינת העלילה, ומובילה לקראת פואנטה לא צפויה. ב„על קו המעגל" מתברר ששיבתו של האוהב, שנטש את אהובתו באכזריות, לאחר שנים רבות, כרוכה במחלת הנפש הנוראה של בתו, מחלה שאהובתו לשעבר התמחתה בריפויה. ב„מילואים", סיפור רגיש, ששוזרת בו שתי עלילות, שיבת הגיבור אל הכפר הערבי – שבו התנקזו שגיונות צעירותו על אחווה בין עמים וצמאונו ליחסים ראשוניים בין אדם לרעהו ובין אדם לנופיו – היא שיבה דמיונית אל זכרי בגידה של רֵעַ ואוהב, שהותירה אחריה התערערות מוחלטת באמונות עלומים.

קוצר המצע מונע התייחסות, ולו באמצעות רמזים, אל השלמות המתקבצים בעלילות המסוקרות של הספר, שניכרת בהן שליטה במציאות חייהם והוויותיהם של בני שניים, ואפילו שלושה דורות. אבל הכרח לרמוז גם על הבעייתיות של הסיפור האחרון והארוך של הקובץ. הנושא של „לשאת את היופי הגדול" – תהליך התוודעותו של אמן צעיר אל ייעודו, והסביבה שהוא מנוכר לה – שכיח בסיפורת. תהליך זה נלווה אל התבגרות קשה בבית שבו האב החקלאי אטום לייחודו של בנו ואשתו; בית ששוררת בו אווירת אי־היהדות, המעצימה את מצוקת הנער המשורר. סיפור חרדותיו של הנער זוכה כאן לבחינה מגרת, כשההמחשה למצוקה זו מעורבת באמינות וברגישות (ניכר כאן היתרון שבבחינת הדברים מרחוק ומתוך ניתוק רגשי מסוים, אותו יתרון שמבדיל בין הסיפורת של קנו לבין סיפורת ישראלית אחרת העוסקת בהתבגרות). שיאו של הסיפור הוא בקטעים העוסקים בשעות החסד של ההידברות בין הבן ובין אביו. במקום זה ואילך, כאילו מיטשטש כיוונו של הסיפור. פרקי חייו של הגיבור כמשורר מוכר, הזוכה למוניטין לפני שהיה בשל לכך, הם סרי־וזאליים. גם קטעי פגישותיו עם פרחי משוררים אינם חורגים מתחום רישומי הזה, כשאפילו בקטעי מגעיו עם המשוררת הכלה במחלתה, חסרה האינטנסיביות שאפיינה את פרקיו הראשונים של הסיפור, ובוודאי שאת רוב סיפוריה האחרים.

ייחודה של סביון ליברכט הוא ביכולתה להוות תהליכים סמויים ביחסים בינאישיים ולקשרם עם תופעות כלליות יותר, החורגות מעבר למקרים הפרטיים, המעניינים כשלעצמם. אל אלה נוספת שליטה טובה בלשון, המשמשת את צרכי הסיפורים השונים ללא חוקיים של עבה ומאפיינים חיצוניים, ובלי שנפגעת מהימנות הדוברים בדיאלוגים ובלא שתיפגם הודימה של העלילות.

עורך: חנוך ברטוב • עריכה: יהודה גור־אריה

هكذا من الاصل

هكذا من الاهل

דוסטוייבסקי בקריצת־עין

יאירה גנוסר

פ. מ. דוסטוייבסקי / נייטוצ'קה, לילות לבנים / הספריה / הקיבוץ המאוחד / סימן קריאה / כתר / 1986 / 200 ע'.

בסוף חוזרים אל דוסטוייבסקי. כמו שחוזרים לכל הספרות הרוסית הגדולה של המאה ה־19, כמו שחוזרים לדור האבות־המייסדים, לעליות הראשונות לארץ ישראל, לעובדות ולמיתוסים של ראשית ה"אני" הקולקטיבי החלוצי, הכולל את הספרות הרוסית הקלאסית. ובראש וראשונה – את פיודור מיכאילוביץ' דוסטוייבסקי, אביהם של הסטודנט רסקולניקוב והאחים קרמזוב, ששימש (בלא ידיעתו) מעין "אב־רוחני" לראשוני ההתיישבות ולראשיה.

"נייטוצ'קה", "לילות לבנים". יש קסם בשמות האלה, קסם נופים רחוקים ואורחות חיים המתנהלים בכרכרות וסוסים. דמויות כבודות, עטופות מעילים, שלבם גלוי ומתורר. אנשים מלאי־רגש משתפך, המספרים על עצמם, מספרים כל הזמן, בגוף־ראשון, סיפור פרסונאלי. מה מעורר־לב יותר מווידויו של אדם המדבר בתום פנימי על היקף נסיונו האישי, דברי אמת מתפרצת, אמינה שכאמור בה. אגב, גם התרגום של נילי מירסקי מהנה. היא משלבת, במבוען, לשון גבוהה בלשון יומיום: "תן דעתך", "ויעני ממלטלת עליי" ב"הייתי יוצה לדבר אתך".

"מה קרה לי", הסיפור הפרסונאלי, הוא טכניקה מאוד נפוצה, גם בספרות המודרנית. זו אינה יותר מתחבולה ספרותית. אבל בכתיבה בעלת גוון סנטימנטלי יש לתחבולה זו "תעצומות נפש" של אמת, הגדולה אף מהספרות. וידוי, בו מגולים כל הקלפים של אדם ישר־לב ותקיף־שיפוט, המספק לקורא הכל־הכל־הכל. (המינוח "סנטימנטלי" לנובלה "לילות לבנים" הוא של דוסטוייבסקי עצמו, סופר שנטה להסתייג גם מיצירה שהספיק לסיימה ולהוציאה לאור.)

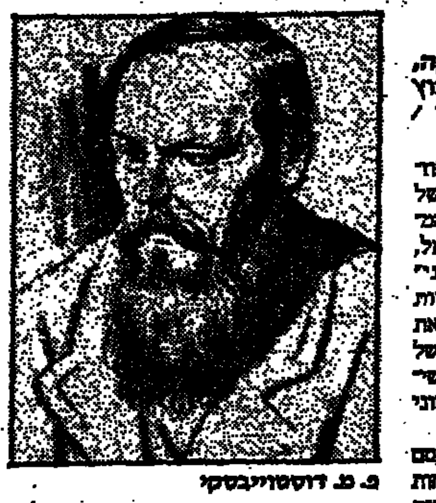
פ. מ. דוסטוייבסקי

אני מדגישה כל כך את הטון הווידויי המקיף של נייטוצ'קה (והדמות העוברת שלושה גלגולי חייה: ילדה, ילדה־נערה, נערה) ושל העלם העני מפטרבורג, בעל החלומות הטהורים, המאוהב אהבה אומללה בנאסטינקה המושלמת, עד כי ברור כבר לקורא המאומן, שהרבדים עשויים להקרא אף שלא כפשוטם. ואכן, את הרומן־למחצה (רומן שלא נסתיים) "נייטוצ'קה" ואת הנובלה "לילות לבנים" אפשר לקרוא קריאת תם, זו שאיננו יודע לשאול, וקריאת חכם, זו ההנאה מקריצת־העין הקיימת ברווח שבין תמימות־המספר לבין תיחכום היצירה, היוצרת לנו "מספר בלתי אמין". מספר בלתי אמין זה מדבר ומדבר, מתוודה ומתוודה, ואנו מגלים שהוא עצמו מבין באורח חלקי ומוגבל את מה שסיפר לנו עליו.

במרכזן שתי היצירות עומד מספר בלתי אמין, יותר נכון – "מספר בלתי מהימן". אי אפשר לסמוך עליו לא בגלל זדון־לבו אלא משום שמחמת תמימות הלב הוא מבין רק למחצה את הנפשות הפועלות סביבו. נייטוצ'קה (בחלק ג') ובעל־החלומות הבטלן ב"לילות לבנים", שניהם בוחרים להם דמויות־מופת תמימות לב להעריצן הערצה טוטאלית. הם נישאים על גלי הכוונות המרוממות את רוח האדם החף מרעה, הנתון לשליטת "הרעים".

הנה היא בת־הנסיך היא נתונה לשליטת בעלה, אשר לבגידתה בו (הרוחנית בלבד, את גופה לא חיללה) סלח רק כביכול. את מעמדו השלטוני הוא מנצל כדי להתעלל בנפש (בלבד!) אשתו היקרה, כלילת השלמות, הבתולית, האוהבת, כמובן, את בת־חסותה העניה, זו נייטוצ'קה "שלנו", המספרת לנו את סיפור המעשה.

נייטוצ'קה מעריצה את האשה־המלאכית. היא שוטמת את הבעל, איש־החברה וההבל, הרחוק מלבה, שהתעללותו – הרוחנית בלבד – נודעה לה בסוד פתאומי ונפלא. (גילויי הסודות תפורים בחוטים עבים וגסים, המעידים שלא אמינות־העלילה עומדת במרכז יצירתו של דוסטוייבסקי). והנה, בפיתולי הווידויים הארוכים מסתבר לנו, הקוראים, שנייטוצ'קה, מגלת הסודות הנסתרים, כלל איננה מגלה ואיננה מבינה, שהמתח בין הבעל לאשה קשור בקנאה שמקנאה בה בת הנסיך. קנאה עזה כשאול ותאווה אפשרית של הבעל – ודברי יצר שכאלה אין נייטוצ'קה כוללת כפרטים הראויים לתשומת־לב. כך בסיפור, כך בתפיסתה הילדותית של נייטוצ'קה, אך הקורא תופס כי חלק שולי זה בסיפור המעשה מסתיר עולם מלא תאוות קנאות ויצרים – המרחיק מעל לתמימותה האינפנטילית של הבת "המאומצת". וזו פרט קטן, המקנה לכל הבלון המרחף של העולם הרוחני המרומם, את הפרופורציות הנכונות.

גם ב"לילות לבנים" מתאהב העלם הפטרבורגי החולמני, הדל, הטהור, בנערה מושלמת. לנערה סיפור אהבה ראשונה, שאין שניה לה. העלם מסתבך באהבה לנערה מלאכית, שלבה נתון לאחר. כוונותיו הטהורות עולות בקנה אחד עם אצילות הסיטואציה, כי אם הזכר לא יבוא, אולי יזכה הוא לגאול את העלמה, שנאמנותה לבחיר־לבה היא ללא סייג.

רק בשוליים – שוב, בשוליים – אפשר לשים לב שהמקסימה הזו מוכנה להמיר כל בחור בכל בחור, ובלבד שתינשא לאיש; שהיא מוכנה להתמסר, באורח לא הרואי, לא טראגי, לא נפלא. אנו קולטים את הפער. הבחור נתון בעניינים העומדים ברומו של עולם, בחזון שעל־פיו יאהבו הכל את כולם, ללא טראגדיה. גובה המשאלות מקבל, בשולי האינפורמציה המפוכחת, מימד כמעט קומי. ה"הליכה עד הסוף" בסגידה למצב אידיאלי, רומנטי, מקנה לאידיאל מימד אירוני, הנעוץ כסיכה בבלון השלמות המנופח.

הפסיכולוגיה של תודעת הדמויות, מעמקי הנפשות הפועלות, אלה מצויים ביצירות המופת המאוחרות שלו. ברומנים הגדולים בונה דוסטוייבסקי מערכות מורכבות של דמויות, שנפשותיהן נפתלות "בין ישו לבין השטן". לתפניות העלילה הוא מתיר פה ושם שרירות, הגובלת בדראמה סנסאציונית. "נייטוצ'קה" ו"לילות לבנים" שייכים לתקופה הצעירה, שלפני דוסטוייבסקי "בעל הרומנים", שנדון למוות כמורד במשטר ונחון (במתוחות־תעתועים שכאלה כהתעללות בנידונים). הוא נשלח לעבודת פרך בסיביר, מכיר שם פושעים וגולים ועם הצטברות הניסיון, כשהראייה, ההשכלה, ההאבקות בזרמי תרבות קיימים, הריהו מתחיל מאוחר יותר לכתוב את יצירותיו הריאליסטיות הגדולות (מוצ'ולסקי מגדיר את כולן כטראגדיות), לתפוס מקום מכריע בתודעת תקופתו ולדבר, עד היום, אל תרבות המערב כולה.

לא בכדי אמר המבקר הגדול של התקופה ההיא, בילינסקי, כי היצירות המוקדמות – כל אחת מהן גרועה מקודמתה. איני מזכירה זאת כקוריוז, או כדי ליצור איזון – מלאכותי ולא נחוץ – בין כשלונותיו לגדולתו. אין ספק שכוח היצירות המוקדמות נובע מקשרן ליצירות המאוחרות, גם חכמת המספר וכשרונו מצויה בהן, אך עולמן שתול בתקופת ספרות קודמת, באקלים רוחני של השפעות ישירות של הרומנטיקה (הגרמנית), וביירוניזם – ללא ההסתייגויות הנבונות – עשויים להתפס באורח רחוק ונלעג.

על הרקע התרבותי־ההסטורי של כתיבתו אפשר למצוא ב"אחרית דבר" של המתרגמת, וכן בכתיבתה של לאה גולדברג על "דוסטוייבסקי והרומנטיקה הגרמנית". וכמובן, בביוגרפיה הנהדרת של מוצ'ולסקי ("דוסטוייבסקי – חייו ויצירתו", כתר, 1980). לאה גולדברג, בת־הבית בכתבי דוסטוייבסקי ובכותבים עליו, מזכירה ביוגרפיה זו בכתיבתה (1962) – ללמדך שעניינה של הספרות העברית בדוסטוייבסקי הוא רומן עברי מתמשך. גם שתי היצירות האלה כבר ראו אור בעברית בסוף שנות הארבעים.

אלא מאי – מה שבעבר נתפס כחובת מופת, ספרות מדריכת־דרך, בפרסומו החוזר עתה יש טעם של חריפות מסתורית, המשמשת "בסט סלר", טקסט שיקראוהו בהנאה אותם שני סוגי קוראים – התם והחכם. התם, הלוהם את סיפור־המעשה מלא רגש האחוז שמו הוודאי של יצר־גאון, והחכם – הקורא פרקים אלה של דוסטוייבסקי בקריצת־עין.

הרעיון היה של לאה גולדברג

דינה דז'לובסקי עם שתיים מבובותיה

ריקי ריבלין

יפה בשיבתה, בת 86, אבל כמו ילדה. דינה דז'לובסקי. מאחוריה עשרה ספרי ילדים, ותשע הצגות של תיאטרון בובות.

קומה עשירית בבית־אבות של ההסתדרות. בתל־אביב. דירה קטנה ומטופחת. על המדפים בובות בד. היא מכנה אותם בשמות. את כולן יצרה בעצמה. שערה הכסוף אסוף בקשת. לרגליה נעלי התעמלות. היא איננה הולכת. מפזזת. אוהבת צעצועים, בובות, ספרי ילדים, אבל האהבה הגדולה שלה היא ילדים.

בימים אלה ממש יצא לאור ספרה העשירי של דינה: "החתול שיצא לטיול". כמו כל קודמיו, מבוסס הספר על תסריט שכתבה ועיבדה לתיאטרון בובות, לילדים, אלא מה?

תיאטרון הבובות של דינה מוכר בבתי ילדים רבים. בעיקר באיזור המרכז. עלילות המחזות ברישעות קלה מצד הגיבור ומסתיימות בשיבתו המבויישת בתשובה. העלילה פשוטה וכתובה בשפה בהירה ובציפיה למתנה.

המפגש הראשון שלי עם דינה היה לפני שנים. היא עמדה אז מאחורי הפרגוד, צפיתי ב"דני הקטן והשוטר נסים". הסיפור על דני מרחוב השושנים מספר שמונה, שלא אהב להתרחץ. הגננת שצפתה בהצגה השיבה ש"לא יתכן לכתוב על ילד שאינו אוהב להתרחץ". ניחא, הוסיפה דינה את השוטר נסים.

רק זכרון עמום נשאר עמי מאותן שנים, הרבה מחיאות כפיים. והתלהבות. מפגש ראשון ומרגש עם עולם התיאטרון.

את הבובות הראשונות יצרה דינה כשהיתה בת שמונה. "בילדותי עם אמי בבית הבראה ופגשתי שם זקנה אחת לשה פרחים מבצק הלחם. התחלתי גם אני ללוש. אבל בובות".

נולדה בוורשה. למדה ספרות פולנית באוניברסיטה. היתה גננת וחברת מערכת העיתון הפולני "חינוך בגן הילדים". הפעילה חוגים דרמטיים בגימנסיום תלמידים. אחרי המלחמה החלה לעבוד בתיאטרון בובות. בתפקידה הראשון גילמה את הזקנה מן המחזה "ליד הילדים".

ב־57' עלתה ארצה בעקבות בנה הרופא. התחילה להציג גם לילדי ישראל. עם ההצגה הראשונה "מה קרה לכלבלב מיקל" הגיעה לגן הילדים ברחוב בן־יהודה 88. בעברית עילגת שוחחה עם הילדים. זכורות כל פרט ופרט בתגובותיהם: "הצחוק הלבבי, המרגש, המשתתף והבלתי פוסק של הילדים".

למורת קיבלה הזמנות מגני ילדים רבים אחרים. זו היתה תחילת "הקריירה הישראלית" שלה. "התיאטרון שלי מאפשר לילד דרך להזדהות עם דמות הגיבור, עד שהוא מקבל אותה כמציאות. שמח בשמחתה, דואג לגורלה, נותן לה עצות. אני גם חושבת שזה משאיר לילדים משהו גם בלב על הבנות".

בין ספריה גם ספר הדרכה המסביר כיצד להכין בובות, על פי דרכה. את ראש הבובה, כתוב, מכינים מתחיכות קרטון, או מקליפות ביצים מודבקות. העינים – חרוזים או כפתורים. הפה – תחיכת בד אדום, האף – נקודה של עפרון...

על ספרים לא חלמה מעודה. הרעיון היה של לאה גולדברג, שהיתה העורכת ב"ספרית פועלים". התלהבה מהתיאטרון שלה וביקשה שתכתוב אותו. כל טכניקה הפכה לדף בספר. חלק מהספרים הוצאו כבר ביותר מעשר מהדורות. את ספרה האחרון הקדישה לנכדה, אמיר.

לפני שמונה שנים החליטה דינה לפרוש. ארזה את הבובות במזוודות. העבירה אותן לחברותיה הממשיכות להפעיל את תיאטרון הילדים. היום היא יושבת בחדרה הקטן, כותבת סיפורים. יוצרת בובות. "לפעמים אני מצטרפת אל חברותי כשהן הולכות להציג בגני ילדים. זה מה שנותן לי את הכח לחיות".

היא אוהבת ילדים בשל כנותם. "אין אצלם 'חוכמות'. אינם יודעים לשקר. מגיבים על מה שהם רואים בצורה טבעית. פעם בא אלי ילד ואמר לי: דינה, את זקנה. זה נכון. וילדה אחת אמרה: את גם חמודה, וגם זה נכון... לא הייתי מסוגלת לעבוד עם קהל מבוגר יותר".

לפני שנים אחדות עיצבה דגם של תיאטרון בובות קטן לילדים מוגבלים. ניתן להפעילו מול מיטתו של ילד מרותק למיטתו. קופסה הנפתחת לתיאטרון צבעוני. צבעים עליזים. לא הצליחה למכור אותו.

"חלומי היה שבכל עיר בארץ יהיה תיאטרון בובות לילדים, שיוכל להגיע לכל ילד. זה החלום שלי".

בינתיים, בד בבד, היא כותבת ספר חדש ושוקדת על הפקת הבובות להצגה שתופק על פיו. "אבל הידיים, אח, הידיים, מגבלות מכאבים. אני מקווה שאספיק לסיים אותו".

צ'רלס קורמוש

המחסום איננו השפה

"והם לא ידעו כי שמע יוסף"
(בראשית מ"ב, 23)

סֵפֶר זֶה עַל אָמָנוּת הַדִּית,
כָּתוּב בִּידֵי אָמֶרִיקָנִי,
בְּבוֹהֶמִית,
מְתֻרְגָּם בִּידֵי חֲבֶרְתִּי.
הַתַּצְלוּמִים מַרְאִים אֶת סָמַרְקַנְד
הֵם מַמְחִישִׁים אֶת אֶרֶץ הַקֹּדֶשׁ.

זוֹ הַדֶּרֶךְ בָּהּ אָנוּ שׁוֹמְרִים עַכְשָׁו
עַל קֶשֶׁר.

הַתַּעְתּוּעַ מִכְּבָר לָנוּ
אָנוּ מְבִינִים
וּרְאִיָּתֵנוּ חוֹדֶרֶת מִבַּעַד לְגִשְׁמֵי
הַקֶּרֶת.

לֹא מְתֻרְגְּמָנִים אָנוּ צְרִיכִים.

כֵּיצַד נַכִּיר אֶת אָחִינוּ
בִּשְׁעַת פְּגִישָׁתֵנוּ?

(מאנגלית: גיורא לשם)

צ'רלס קורמוש, משורר הכותב אנגלית, נולד ברומניה, התחנך בווינה, חי עשר שנים בלונדון ועבד ב"בי.בי.סי.", שב לרומניה וחי בה עד לעלייתו לישראל לפני כמה שנים.

מ. רודין

ספן נוגה

בּוֹדֵד, בְּלֹא כּוֹכַב־מַזָּל,
בְּלֹא מַלְאָךְ –
לָקוּם, לִפֹּל
שׁוֹתֵת דָּם, מְגֹאָל,

בִּפְגִיעָה בַּחוֹפִים,
הַסְּפִינָה הִתְנַפְּצָה.
כַּרְבֹּלֶת שֶׁל אֵשׁ לְכָל גַּל.
בּוֹדֵד אֲנִי,
סַפָּן נוּגֶה
בְּלֹא כּוֹכָב שֶׁל מַזָּל.

הַסְּפִינָה, בְּבוֹאָהּ אֶל הַחוֹף,
הִתְנַפְּצָה
בְּמִפְרָץ, כְּמוֹ לֵב שֶׁנִּפְצַע.
אֲנִי – לְמַלְאָךְ מְצַפֶּה
מִשָּׁמַיִם בְּדוּיִים,
מַלְאַךְ־שִׁיר.

לָשִׁיר אֶת הַשִּׁיר
אֲשֶׁר עוֹד לֹא הוּשַׁר
מִשְׁתֹּק אַחֲרוֹן לְשַׁחֵק.

לְבַדִּי –
סַפָּן נוּגֶה
בְּלֹא כּוֹכָב שֶׁל מַזָּל.

(מרומנית: יהודה גור־אריה)

שאול כרמל

ותור

הָיִיתִי לִי כְּבֵדָה, רַגְלַי כְּעֹפֶרֶת,
אֵינֶנִּי יָכוֹל, לֹא אַרְצָה שׁוּב לָעוּף.
רַק פַּעַם, כְּמִיהָה אֶל שָׁמַיִם וְשֶׁמֶשׁ
נָתְנָה לִי כְּנָפַיִם שֶׁל אֵשׁ וְשֶׁל אוֹר
לָבוֹא, לְהַגִּיעַ לְכָאן, לִפְרוֹזְדוֹר.

הָיִיתִי לִי כְּבֵדָה, מָתַשׁ וְיָגֵעַ
חָזַרְתִּי מִפְּתוּחֵי אֲחֻזּוֹת וְדִמְמָה.
פִּסַּת הַקַּרְקַע שֶׁאוֹתִי מְרַתֶּקֶת –
אֲנִי רַק לוֹמֵד פֹּה לוֹמַר לָהּ דִּבְרֵי מָה,
כְּמוֹ סֵפֶר חָדָשׁ, אַחֲרוֹן.
וּדְמָמָה.

(מרומנית: יהודה גור־אריה)

המוזה דוברת רומנית

תהילה עופר

אל. מירודן

"מילון לארקונוזציונלי" הוא האחרון ברשימה ארוכה של ספרים בשפה הרומנית, המגיעים לשולחני. למחברים נודע איכשהו, שאני קוראת רומנית והם מקווים, שבדרך זו יגיעו הדי יצירותיהם לקורא העברי. עד עכשיו הסתפקתי בתודה על הספר, בתוספת כמה שורות הערכה מנומסות. לצערי, נהגתי להוסיף, אין מרווחים בעתון עברי, אלא על ספרים הנדפסים בעברית. רק כאשר הוספתי בחודש שעבר את "מילון לארקונוזציונלי" למדף הספרים ברומנית, תפסתי לפתע, שמדובר כאן בתופעה האומרת דרשני.

את התשובה לשאלה "מה מריץ אותם?", אני מוצאת גם בכתובים וגם בפניותיהם של יוצאי רומניה, בהם ותיקים בארץ, בעלי תפקידים ציבוריים או בעלי מקצועות חופשיים שונים – רופאים, משפטנים, עתונאים, פקידים בכירים – המבקשים שארגנו למפעלי כינוס, תיעוד, תרומה ועוד פעולות שמטרתן אחת, העלאת קרנה של יהדות רומניה. אמר לי אחד הפונים: "לנו אין 'מימונה' ו'הזרנא', אבל ייסדנו את ראש־פינה ו־350 אלף מתושבי המדינה הם יוצאי רומניה, שלא לדבר על הצאצאים". שני מבקש ביטוי לכמיהתו ל"שורשים" הטמונים אי־שם בין הדנובה והקרפטים, בין יאסי לבוקרשט: "צריך לתעד, כל עוד יוצאי רומניה עדיין בחיים. למען הדורות הבאים".

חלקם מבינים, שאת ההנצחה, למען "הדורות הבאים", והאשון בהם בניהם שאינם קוראים רומנית, יש לעשות בעברית. ואכן, חלק מ"החומר הרומני" המצטבר על מדפי ספריתי, כתוב עברית:

ש. אבני, בספרו "גאולים מיד צר" (הוצאת "רשפים") מספר בעברית את סיפור הנוער החלוצי ברומניה בשנים 1940–1964, לרבות בליאת הציונים הן בימי הכיבוש הגרמני הן בימי המשטר הקומוניסטי. איש זה היה מפעילי "הנוער הציוני" ברומניה ואסיר ציון. אך ב"פעמים על ספסל הנאשמים" ("ספרית פועלים"), ספרו של דוד גורן, מפעילי "השומר הצעיר" ברומניה ואסיר ציון גם הוא, בא השמאל הציוני לידי ביטוי כמו עם זהה. כך הספר לזכרו של אריה ורדי, "אשר לא נשאו לשוא נפשותיהם" ("רשפים"), או ספרם של דוד גורן וזיגו פינשטיין, "מיד נעורים בירושלים של רומניה" (היא העיירה פיאטרה־ניאמץ) בהוצאת המכון לחקר הציונות והתפוצות בגבעה הבינה.

לא כך "מילון לארקונוזציונלי", כרך ראשון, אותיות ABC, מאת ל. מירודן, שיצא לאור בסוף 1986 בהוצאת "מינימום", בשם אחד מספריו הרבים של המחבר, ובכללם אחד־עשר מחזות וכולם – ברומנית. האיש, החי שנים רבות בארץ ועובד ב"בית התפוצות", אומר: "כל ספר הוא ביטוי לרגע גדול של בדידות", ואולם הוא מודה שבחיבור ספרו לא חש בדידות, כי עמיתים־סופרים רבים הכותבים רומנית תמכו בו וסייעו באיסוף החומר לספרו זה, ששמו המלא הוא "מילון לארקונוזציונלי של הסופרים היהודים בשפה הרומנית" ומרוכזים בו תולדות חייהם של סופרים רבים, קטעים מיצירותיהם, ביקורות וכד"ב.

בין הכלולים ב"מילון", גם סופרים שהלכו לעולמם ואלה שברומניה לא נודעו כיהודים, או יהודים־למחצה ומומרים ("מה יש, אם מרסל פרוסט, שאמו היתה יהודיה ואביו צרפתי־שורשי, נכלל בבית התפוצות ברשימת האישים הבולטים שנתנה היהדות לעולם – מותר גם לי"), אך – כמובן – כלולים בו סופרים שחיים ויוצרים היום בישראל, סופרים שנשארו ברומניה והכותבים ברומנית ובשפות אחרות, מצרפת עד קנדה, מגרמניה עד אוסטרליה.

חלק מן הערכים, המסודרים לפי א"ב, אינו שמות סופרים, אלא ביטויים ומטבעות־לשון אופייניים לספרות ולשירה הרומנית.

"למה רומנית?" שאלתי גם מחבר פורה אחר, החי בארץ שנים רבות, דובר עברית אך כותב רומנית – העתונאי והסופר י. וולדי־יורדי. ספריו הם רבי־מכר בין קוראי רומנית, שמטבע הדברים הם אנשים מבוגרים, שלא כל־כך מעורים בחיי התרבות בארץ. בצד כתיבתו בעתונים ברומנית, פירסם גם בישראל כמה ספרים תיעודיים, בעלי חשיבות לחקר תולדות יהודי רומניה, "תלמידים ללא תלבושת אחידה" (בשני כרכים) על בי"ס תיכון יהודי, שפעל בעיר הרומנית בקאו בשנות מלחמת העולם השניה ו"הפוליטכניקה שבחצר בית־הכנסת", על אוניברסיטה יהודית שפעלה בשנות המלחמה בבוקרשט ואשר קלטה מרצים וסטודנטים שגורשו ממוסדות ההשכלה הרומניים.

"למה רומנית? כי הוצאה דו־לשונית יקרה ואני מאמין שהנושאים מעניינים בעיקר את יוצאי רומניה", אמר לי וולדי־יורדי, אף כי הודה שבנו ונכדיו ישמרו אולי את ספריו למזכרת, כאשר הוא עצמו יילך לעולמו, אך בני ונכדי, לדוגמה, שלא יבינו את הכתוב – ישליכו את הספרים לזבל...

ובכל זאת, לאור הזכרונות, ומתוך כמיהה, ומשום שעזה כמוות המוזה – רבים מאד כותבים רומנית. משורר בשם אנדריי פישהוף, שלח לי לפני שלוש שנים ספר שירים בשם "השיכחה את עצמך", שיצא לאור בהוצאה פרטית, אך בסיוע ציבורי של "קרן ת"א לספרות ואמנות". שיריו יפים ועצובים, רדופי געגועים ותסכולים, אפילו כאשר הנוף הוא ארץ־ישראלי, הכרמל שלרגליו הוא מתגורר. אך מה יעשה האיש – והמוזה שלו דוברת רומנית...

לא כמו המוזה של יצחק ברקת, שהיא דו־לשונית, רומנית ועברית. ברקת, שחי בארץ־ישראל את מרבית שנות חייו לאחר שעלה עוד לפני מלחמת העצמאות והיה שנים רבות שחקן מן המנין ב"הבימה", פירסם לפני שנתיים ספר שירים בשם "גשמי אשובבי". האיש מדבר עברית (מלבד עם אמו הישישה), השתתף במחזות ובסרטים ישראליים, מלמד דרמה בחוגים שונים ומרכז את האיגוד המקצועי של אמני הבמה בהסתדרות. ובכל־זאת, בספרו כלל שירים ברומנית, שכתב בשנותיו הראשונות בארץ.

גם לסופר עברי ולמשורר עברי, לא־קל למצוא מו"ל. רבים וכן טובים נאלצים להתבזות במימון חלקי של הוצאת כתביהם בהוצאות ספרים מסודרות ורבים מהם מפרסמים "בהוצאה עצמית". ובכל־זאת, סיכוי יש רק לספר כתוב עברית, ואפילו הוא מספר סיפור "רומני" – אם הוא בעל ערך ספרותי. "ספרית פועלים", לדוגמה, פרסמה לפני כמה חודשים ללאה־היסוס את הרומן "הגנבים עזבו את העיירה", שכתב בעברית הרי בר־שלום, מהגרת שעלה מרומניה.

ואילו סופרים, משוררים, חוקרי־ספרות ואחרים הכותבים רומנית לאור הזכרונות ומכוח השורשים שלא נעקרו מהם להלוטין, ממשיכים לכתוב כאותו ריבוק. הם בטוחים, וקצתם בצדק, שבכך תורמים הם גם למורשת הכללית והספרותית של יהדות רומניה.

זרזירים

מועדון קוראי המחר

אין דבק חזק יותר לידידות מאשר אויב משותף. כך חברו שלושה מו"לים – עם עובד, מסדה וזמורה ביתן – והקימו את "מועדון הקורא הצעיר" במגמה להלחם על נפש הילד ולהחזיר את עיניו מהטלוויזיה לספר. תוצרת. "מדריך לספרי ילדים", מציעה לא רק רשימה נבחרת של 149 ספרים – שבהצצה ראשונה עושים רושם טוב – אלא גם פרסים ותכניות לילדים־החברים. הרוצה בקוראים מבוגרים מחר, יילחם על הקורא הצעיר היום.

"פמליה" – קולות על העבר

לשוחרי ההסטוריה הקטנה של ספרותנו מזומנת בשבת זו (בגל א', שעה 10.05) שיחה על "פמליה", בטאון ליוצרים צעירים, שראה אור ב־1953 בעריכתו של ישראל כהן. ישוחחו כמה ממשתתפי "פמליה", שהיו צעירים־באמת בימים ההם: משה דור, יצחק לבני ואריה סיון. יאמר משהו נגד, כמנהגו הכללי באלה הימים, דוד אבידן ותשתתף גם פרופ' נורית גוברין, שהיא בתו של ישראל כהן.

שלושה במכה אחת

הסופר הירושלמי יהושע ביבר שובר – כך נלחש לנו משמו – שיאים. במכה אחת, ובשלוש הוצאות ספרים שונות, הוא מפרסם רומן־סיפורים. "בית נטוש" ("כתר"): רומן, "דינה" ("תרמיל") וקובץ־סיפורים, "נוסע מעיזר" (הקיבוץ המאוחד). עם פירסומם יגיע מספר ספריו, לגדולים ולקטנים, לעשרים־וחמישה. עושה ספרים הרבה.

מג"ל

סיפורת

גברים בשוליים

ראובן מירן / לילה על העיר / שער: אסנת הר / ספרית תרמיל / מפקדת קצין חינוך ראשי / 1987 / 134 ע'

ראובן מירן דבק בסגנון ריאליסטי, שיש בו ניחוח של יוכן, ועל כן נקראים סיפוריו כסיפורים „מן החיים". הדברים נאמרים לשבחו ולגנותו כאחת. „לילה על העיר" הוא סיפורם של גברים הנמצאים בשולי עולם אפור ומנוכר. גיבוריו מסרבים לוותר על אנושיותם והם לוחמים מלחמה אבודה כדי לשמור על ערכים נסכנים. יש בסיפורים ביקורת על החיים הישראליים, אם כי העיקר כאן הוא הסיפור ולא הרצאה אידיאית כלשהי. ראובן מירן (יליד 1944) הוא חתן פרס ראש־הממשלה לשנת תשמ"ז ומספריו האחרים נציין את „בהרים, בפנים הארץ" (גם הוא בהוצאת „תרמיל") ו„ציפור העופרת".

השיפודים מן הגולה

פאול קוהוט / רעיונותיה של קלרה הקדושה / מצ'כית: דב קווסטלר / עיצוב: רוני רכב / ספרית פועלים / 1986 / 181 ע'

לאחר קריאת הספר התברר לי מעל לכל ספק, מדוע יצא פאול קוהוט לגלות. ייתכן, שרק ספרות בארץ מדוכאת מסוגלת לברוא סאטירה מעין זו. דומה שהספר כתוב בעט סבול בתוחמה גופריתנית, אבל הוא ממשיך מסורת בלתי־מופסקת בספרויות הנתונות עתה תחת העול הקומוניסטי. בעיירה ס' מצליחים כל תלמידי התיכון לפתור תרגיל מסובך במתמטיקה. מאות מתושבי העיירה בנחשים בלוטו, והנה כל זה מאיים למוטט את אושיות הביורוקרטיה השלטת בעיירה. מתחילים בירורים ביורוקרטיים בנוסח ה„גוגולי" – המתורגם פה להומור צ'כי יבש – והכל משמש חרב בידי פאול קוהוט לנגח את מסמוכו המשטר הצ'כי, כמו בפרק האחרון, שהוא האפילוג לכל האבסורד הקומוניסטי: „ומסריווכה לדעת שבמולדתו החדשה, העונש על ניאוף הוא מן הדרגה החמורה ביותר, מיד אחרי הנואה בייצור גבינות, יחל לעסוק מהמת המצוקה במקצועו ולהקדיש עיתותיו לדעייתו ולבתו החדשה, שעל בתוליה השריצריים ישמור משך חמש־עשרה שנה כדרקון קנאי, במיוחד מפני פגיעתם של הנואים הצ'כים".

בירושלים ובארץ ישראל

בעקבות צלמים ראשונים

ישעיהו ניר

„יהודי גליצאי", צילם א. הורנשטיין, 1908 או לפני כן

שער האלבום המרהיב ביפיו, „בירושלים ובארץ ישראל – בעקבות צלמים ראשונים", בעריכת ישעיהו ניר, ההוצאה לאור של משרד הבטחון. 225 עמ' בפורמאט גדול.

מיוצגים באלבום 150 שנות צילום, ובו ארבעה שערים: ירושלים היהודית בטרם הציונות; נופי קודש בעיני צלמים נוצריים; הצילום והחברה הערבית; מיישוב ישן להתיישבות חדשה. מרנין את העין ואת הלב.

ביקורת ספרות

ברכת השפע

יוסף גלרון־גולדשלגר / כתבי דב סדן – ביבליוגרפיה תרצ"ו – תשמ"ד, כולל השלמות לשנים תרפ"ו – תרצ"ו / הוצאת הקיבוץ המאוחד / 1986 / 447 ע'

המהלך ברשימת כתביו של דב סדן מוצא עצמו ביער עבות, פרק קובץ מן הסוג שלפנינו מתווה לו מפת דרכים. יבולו של דב סדן הוא פנטאסטי, והמתנו עולה על כל מה ששיערתי: ספרי מקור, תרגום, מבואות, כפרים בעריכתו, פרסומים בכתבי־עת ובעיתונים – ועד כה, ועוד לא תם ונשלם, 2907 ערכים! ספריו ידועים. ההפתעות ניקרו לי ברשימת המובאות שכתב דב סדן לספרי אחרים. בהם מצאתי פנינים כגון: ל„אור מעמקי תהום" של ישעיהו ספיגל, „דמויות קרובות" לאיציק מאנגר בתרגומו של שלונסקי. יש גם רשימת הספרים שערך סדן, ומהם „בעיכת אהבתו ומותו של נושא־הדגל כריסטוף רילקה", בתרגומו של דמויצר, „תולדות היהודים בספרד הנוצרית" ליצחק בער, „מנותיב ביהודה" של יוסף אריכא והספר הראשון של „עד משבר" לשמעון הלקין, והעליתי רק מעט שבמעט מן הים. קשה להפריז בערכה של פעולתו של דב סדן בספרות העברית והיידית, לרבות מאמריו הרבים מספור, והנה נודע שעשרות אלפי אגרות שכתב סדן, גם הן שמורות בגנזכים לקוראיהן בעתיד, ולנו נותר רק לאחל להתן הביבליוגרפיה הגדולה הזו אריכות ימים ובריאות טובה.

עדות חקר עיון

בבוז הכוח

אשר מניב / תולשתו של הכוח / עטיפה: רוחמה ש. / יד טבנקין והוצאת הקיבוץ המאוחד, סדרת „קו אדום" / תשמ"ז / 238 ע'

האימרה הידועה, „בכידונים אפשר לעשות הכל, חוץ מאשר לשבת עליהם", משמשת מוטו לספר. ובכן, מהו כוח, מיהו חזק, מה מגבלותיהם של העוצמה ושל החזק, מהו בצונך וביחס לאילו מטרות? לאשר מניב ביקורת על אשליות הרווחות אצלנו ביחס לאפשרויות השימוש בכוח, אך גם על נסיבות הקיומיות, שאינן מאפשרות לאדם להיות פאציפיסט, אם איננו מסומסם. מניב מדבר על כוח מבוקר, כוח הכפוף לתפיסה מוסרית ולא לשרירות. במבואו, „הדינהאור ושאלת היהודים", מסיק מניב את מסקנתו של שמשון הגיבור המסכן. זה היה הדימוי החביב על אשכול, דומה שאשכול היה מן המדינאים האחרונים בקרבנו, שהבין עד תום את שאלת השימוש בכוח צבאי ומדיני. ועתה, כשנתיים לאחר הנסיגה המאוחרת מלבנון, כלום יודעים אנו בדיוק מהו שימוש בכוח של מדינה, כלום נערך אצלנו דיון של ממש בשאלות של הפעלת כח צבאי, מלא או חלקי, במקרה של סכסוך עם שכנים? דיונו השפוי של מניב במוטיבים של כוח ושל מדיניות היה עשוי לעזור לכמה מדינאים להבין כיצד יש לעצב מדיניות חוץ ומדיניות צבאית. אך ממילא מוסתתים דברים אלה לדיק. על כן יהיה ספרו של מניב נחלתם של יפי־נפש בודדים והגונת העיוורים הבלתי־מלומדת של צד כלשהו במוחה התיכון עוד תיגבה את מס הדמים, לצערנו.

החירות, האזרח והרשות

ג'ון סטיוארט מיל / על החירות / מאנגלית: אריה סימון / הוצאת מאגנס / 1986 / מהדורה רביעית, ראשונה: תשי"ו / 219 עמ'

במסה „על החירות" גובשה השקפת העולם הליבראלית בצורתה המושלמת ביותר. אבל הרעיון שאישיות של היחיד היא עיקר וזכות לניגוד במשך דורות רבים מפני הדואים את חזות־הכל במדינה או בחברה. על כן שבה ותפסה מסה זו מקום חשוב ברעיונות המדיניים שהחלו להיות מקובלים לאחר מלחמת העולם השניה. היא מנסה להגדיר את טיבו ואת גבולותיו של כוח הכפיה שיש רשות לחברה להשתמש בו כלפי היחיד, ובתוך כך היא מגדירה גם את גבולות המותר והאסור באמצעים שהמדינה יכולה להפעיל נגד עושי רעה. בדרך זו בוחן מיל את קלקלותיה של המערכת הפוליטית והממשלתית, והכל בתוך המסגרת הכללית שהוצבה מלכתחילה לדיון בריב שבין חירות, מרות ושלטון.

חוכמה במכתבים

פרידריך שילר / על החינוך האסתטי של האדם בסדרת מכתבים / מגרמנית: שמשון אילת / עטיפה: מיכל לשם / ספרית פועלים, הקיבוץ המאוחד ומוסד ביאליק / 1986 / 123 עמ'

שנת 1793 היתה מן הפוריות ביצירתו של שילר ובה נתחברו המסות החשובות „שירה נאיווית וסנטימנטאלית" ו„על הנשגב" (שגם הן ראו אור בסדרה הנאה שלפנינו). את המסה על החינוך האסתטי ראוי לראות כמסת פתיחה לדיון על הנושא האסתטי. היא מתארת את ההרמוניה הנכספת, הממזגת את כל הניגודים ומעלה אותם לכלל שלמות אחת. שילר טובע בה מושג חדש, הוא מושג מהמשחק, וליתר דיוק, המשחק האסתטי, בו מותר הדחף המפעיל את היצירה האמנותית, ובו כלולים הקוטב הפיזי־חושי והקוטב הרוחני־תבוני. מושאו של המשחק האסתטי הוא היופי, ועל כן יופי הוא אחדות ניגודים מושלמת מתוך חירות רוחנית. ובלשונו של שילר, האדם „חש עצמו כחומר ומתוודע אל עצמו כרוח בעת־ובעונה־אחת".

מדע בדיוני

דאלאס של החלל

קורדווינר סמית / נורסטריליה / מאנגלית: מיכאל תמרי / עטיפה: חיים קנז / עם עובד / 1986 / 288 ע'

מתוך הנושא והפרולוג של סיפור מד"בי זה: „הסיפור פשוט. היה זה נער שקנה את כדור הארץ. אנו יודעים זאת, כיוון ששילמנו על כך... הוא בא לארץ, השיג מה שרצה, והצליח לצאת מזה חי, בשורה של הרפתקאות מיוחדות מאד. זה הסיפור". הצאצא ה־151 לבית קבאן הוא נער נורסטרילי חריג. כאשר הגיע לבגרות בלתי־צפויה, מנסה מישהו להתנקש בחייו. אולם מחשב המלחמה העתיק של משפחת קבאן (והוא עובר שם בירושה מדור לדור) מציל את הצעיר, רוד, ומסייע לו להיעשות לאדם העשיר ביותר בערפילית כולה. הוא קונה את כדור הארץ הישן (האם העניין הזה באמת כדאי?). הוא מוזמן אל אחוזת־מקנתו ומתחיל לשנות את עתיד העולם, וזה מעורר את השאלה אם משיח צדקנו יבוא רכוב על חלילת לבנה, אף כי הסיפור יודע לסוד הפי אגר גם בלי עזרת השם. קורדווינר הוא, ללא ספק, מספר מוכשר, אבל אנו קצת גלאינו מקריאת ספרות מד"בית הדישה ו"זול וזרן קשישא הזכור לטוב הוא תחליף לא רע. יהיו אמצעי התחבורה של המד"בים החדשים משוכללים ככל שיהיו, אני מעריך את כרכרותיו המיושנות של גאון קלאסי זה.

קריאה לקיום אותנטי

גדעון אנגלר

שלמה גיורא שוהם / **מרד, יצירה והתגלות** / הוצאת אוריין יזמים־מוציאים לאור / 1986 / 356 עמ'.

השניות של קצוות מנוגדים קסמה מאז ומתמיד להוגי־דעות. פילוסופים, תיאולוגים ופסיכולוגים נסו להסביר בעזרת פעילות־הגומלין שבין ניגודים אלה, את המציאות ודרכי האדם בה. גם שלמה גיורא שוהם, שהוא קרימינולוג ופסיכולוג אכזיסטנציאליסט, נוקט בעמדה של שניות בבואו לפתח רגם־אישיות משלו. הוא החל בכך בספרו „הליכי טנטלוס" (1977) ואת גישתו זאת הוא מסכם בחלק מהספר הנוכחי. בחלקו האחר, פונה שוהם למעין סגירת מעגל של תורת האישיות שלו ומקים מיבנה רעיוני רב־יכולת על מהותן של היצירה וההתגלות כאקט של גאולה.

גישתו הבסיסית של שוהם היא, שאישיותנו מורכבת ממינון זה או אחר של טיפוסים מנוגדים, יצירי המיתולוגיה היוונית: סיזיפוס וטנטלוס. הטיפוס הסיזיפי שואף לעצב את העולם כדרך המרדן או הפוליטיקאי, והרי הוא כמו סיזיפוס המנסה ללמוד על האבן ולהשתלט עליה, בגלגלו אותה במעלה ההר. אפשר לומר, שסיפוס כזה שואף לשלמות על־ידי פירוד. הטיפוס הטנטלי, לעומתו, הוא מופנם, בנוע או מיסטי, והוא שואף לשלמות על־ידי איחוד, בנסותו להתמזג עם הכוליות ו„להתאין" בה, כפי שטנטלוס שואף לשקוע כל כולו במים ולהרוות צמאון שאין לו סוף. אבל שניהם, כידוע, נידונו לניסיון שיהיה חסר־הצלחה לנצח. איחוד ופירוד הם מנת־חלקנו מעצם עוברות צאתנו לאויר העולם, תוך הפרדות מסביבה מוגנת – מרחם האם – שסיפוק הצרכים בה אוטומטי, והיותנו מוטלים לסביבה חיצונית קשה ותובענית. זהו מעבר טראומטי, ובין שני קטבים אלה אנחנו נידונים להתקיים כל חיינו.

וזהו זעקה מרה על היותנו זרוקים לעולם מנוכר, שכמו אצל סיזיפוס וטנטלוס, ערגותינו וכיסופינו הקיצוניים לא יתממשו בו ומאווינו יתנפצו אל סלעים עיוורים. המוצא המסורתי מתיסכול נורא זה היה במיבנה המטאפיסי האדיר שהקמנו, ובראש וראשונה בבריאת אלים שאליהם יכולנו לזעוק ודרכם יכולנו לתת ביטוי לכמיהותינו ולהשתתף כביכול בתיקון העולם. אלים אלה שיקפו את אישיותנו וגם הם התפרטו בין אלים סיזיפיים, כמו אלי יוון, לבין אלים טנטליים, מיסטיים. כלומר, זעקתנו מופנית כלפי השלכות מטאפיסיות שלנו עצמנו. השלכות לא שונות ביסודן הן תורות חברתיות אוטופיות למיניהן. התרפקויות אלה ואלה – סופן כישלון, מראש נידונים אנו לחיות בעולם מנוכר ועויין.

שלמה גיורא שוהם

האם נותרת תקווה כלשהי בעולם כזה? כן, אומר שוהם, האותנטיות: היא־היא הביטוי לאני העמוק שלנו, ומימושה הוא הגשמה של ערגה פנימית. בכך ניתן להתגבר גם על האירגון הקיומי, שכן האותנטיות מושגת באמצעות מרד משחרר ממוסכמות, מציווייהם של אחרים, מדרכי חיים שיקריות ומעולם עויין. מרד כזה ביצע קירקגור כאשר עשה קפיצה דיאלקטית מן החיים הנוחים אל האמונה ולמרבה ההפתעה, גם ר' נחמן מברצלאב, בהחליטו לנטוש את משפחתו כדי להגשים את ערגתו ולעלות לארץ־ישראל. כך עשה גוגן כשעזב את פאריס והפליג להיטי וכך עשה איוואן איליץ', גיבורו של טולסטוי, כשעל ערש מותו העז והסיר את המסווה מעל חייו, חיים של צביעות. כולם שילמו מחיר יקר, בוויתורים ובנידוי חברתי, כדי לחיות באופן אותנטי. המרד אינו רק התרסה כנגד העולם, כי אם גם הצעד המשחרר הראשון לקראת היצירה וההתגלות, ובאלה טמון כיוון של השתייכות חיובית לעולם. ואכן, היצירה היא מימוש עצמי בדרך הקשר עם אובייקט שמחוץ ליוצר כמו ציור על בד או פסל־אבן (וכך גם אפשר לדרות יצירה ספרותית), ואילו ההתגלות מעניקה ליצירה מימד של עומק, כי בה מתרחש המעבר ליחס המיוחד של „אני־אתה", כביטויו של מרטין בובר.

שוהם טוען אם כן, שההזדקקות האנטמולדבית שלנו אל העולם היא גם, באופן פרדוכסלי, תנאי למרד שמסלוליו העיקריים הם יצירה והתגלות. אין הוא מבטל איפוא את המהות המטאפיסית שלנו, אלא רואה את עיקרה בכמיהה להתגשמות אותנטית גם כשאנו יודעים (ואולי דווקא משום שאנו יודעים), כי לעולם לא תתממש באופן מוחלט. אף כי ניכרות בגישה המטאפיסית האת משמעויות דתיות, הרי גם מי שאין כוונתו כאר לה נראות לו, יודה שקיימת בעיה ממשית של אמונה (ואפילו היא בתחום החילוני) ככוח מניע של היצירה. גדולתו של שוהם הוא, אם כן, בכך שאת האיש שבעולם האבסורד של קאמי ובעולם הניהיליסטי של סארטר הוא מחליף באקט של תקווה ושחרור, הטמונים בכוחה העצום של הכמיהה לאותנטיות, שהיצירה וההתגלות הן ביטוייה.

הגשמת הכמיהה כרוכה בסבל ובכאב, אבל היא אפשרית לכל מי שיחליט שלא לחיות חיים של זיוף. הוא ורק הוא ימצא את הדרך היחידה לו, להפיכת האבן של סיזיפוס משיגרה ליצירה.

שוהם מביא בספרו לא רק מסר מרשים זה, אלא גם מפגין ידע אנציקלופדי מדהים בהיקפו, בבואו לצייר את התמונה הבין־תחומית־סוציאלית שלנו. זהו ספר בין־תחומי, המסתמך על פילוסופיה אקזיסטנציאליסטית, על פסיכולוגיה (במיוחד של מלאני קליין), על מיתוסים ודת, על ספרות ומדעי החברה, שלא לדבר על הרמיזה, הכושר האסוציאטיבי וההגות הרעיונית. וכל זה ספוג בתחושת הסבל האנושי, כמו גם בתקווה שהמחבר מבקש לטעת בקורא. ספר כזה תובע מאמץ מחשבתי, אבל ההנאה המזומנת לקורא רבה, שכן זו יצירה של אינטלקט יהודי.

ליקוטים מספרות העולם

רות שפירא

„דיקנס הספרדי" – בתרגום אנגלי

מעטים מחוץ לספרד מכירים את שמו של הסופר בניטו פרס גאלדוס (1843–1920) שפירסם בחייו שבעים ושבעה רומאנים, ארבעים ושש „אפיזודות לאומיות" ושורה של מחזות. פעמיים היה גאלדוס, המכונה „דיקנס הספרדי" מועמד לפרס נובל לספרות. בימים אלה ראה אור בתרגום אנגלי רומאן רחב יריעה פרי עטו, „פורטונאטה ויאקינטה". אלה הן שתי הנשים בחייו של חואן סנטה קרוז, בן למשפחת סוחרים אמידה במאדריד של שנות השבעים של המאה הקודמת. דון חואניטו ביתו הוא בהופעה מרשימה, בכסף ובבשר שכנוע וידוע כרודף שמלות. בעת ביקור חולים אצל אחד ממשרתי המשפחה הוא פוגש נערה מקסימה חסרת השכלה, פורטונאטה, מתאהב בה ומכיר דרכה את עולמם המטוקפק של אנשי ההמה, לוחמי שוורים ושאר הולכים. אך לבסוף הוא נושא לאשה את בת דודתו המלאכית, יאקינטה, שאינה מצליחה להעמיד לו צאצאים. הוא נפגש שוב עם פורטונאטה, שנישאה בינתיים לאימפוטנט חלש אופי, וזו יולדת לו את הצאצא המיוחל. משולש רומאנטי זה מתואר על רקע החברה המאדרידית על כל רבדיה: עולם הפוליטיקה של בתי הקפה, הכנסיה, עניים מרודים והבורגנים הומרתיים המתכבדים את רכישותיהם בעת המיסה בכנסיה.

הצהוב והשחור – רב־מכר יפאני

אימי יאמאדה

אחד הספרים המצליחים, הנועזים והקונטרוברסאליים ביותר בימים אלה ביפאן הוא „עיני הדר מיטות" מאת אימי יאמאדה בת ה־27. יאמאדה מתארת ברומאן הקצר שלה, סיפור אהבה ארוטי וחשפני בין נערה יפאנית לחייל אמריקאי שחור המוצב ביפאן, סיפור אהבה המסתיים במעצרו של האמריקאי כחשוד בריגול. הספר, שהודפס עד היום בתשע־עשרה מהדורות נמכר ב־250,000 עותקים, מעורר סערה בציבור וכן בחוגים ספרותיים. עם הופעתו לפני כשנה, זכה בפרס השנתי של מגאזין „בונגיי" ואף היה מועמד לפרס „אקוטאגאוה" היוקרתי לספרות. יאמאדה לא זכתה בפרס, אך לעומת זאת הצליחה לחלק את הביקורת בארצה לשני מחנות ולהפוך לכוכב תקשורתי. בראיון ל„אינטרנאשיונל הראלד טריביון" סיפרה, כי בעיקר גברים יפאניים הזדעזעו מן הספר, הן משום הסתייגותם משחורים, הנתפסים כסמל מיני מאיים, הן משום שאשה צעירה כתבה אותו. סיפורה מבוסס בחלקו על התנסות אישית עם כושי אמריקאי ביפאן, קשר שעורר, לדבריה, עויינות רבה וכמעט נידוי מצד החברה השמרנית בארצה. „עיני הדר מיטות" לא תורגם עדיין לשפות זרות, אך הוא עובד לסרט היוצא לאקרנים בחודש אפריל הקרוב.

ניקרגואה בעיני סאלמן ראשדי

הסופר ההודי הצעיר סאלמן ראשדי, היושב בבריטניה, פירסם לא מכבר ספר קצר בעקבות מסע לניקרגואה, „חיוך היגואר". לדבריו, הבין היטב את שיעורי הבית שלו ואף נזהר שלא להתפתות להאמין לצד אחד בלבד. נראה, שהאפולוגטיקה של העולם השלישי מוכרת לו מהודו של אינדירה גאנדי והוא דאג לעמוד על המשמר. ראשדי מתאר את עצמו כמיזוג של מערב ומזרח. אישיותו המערבית צינית, מנותקת וחשדנית, אך זו המזרחית יודעת אינסטינקטיבית, שהאימפריאליזם הוא דבר קיים. גם לניקרגואה צד מערבי באישיותה ותרבותה מושפעת הן מן הצבעות והן מיבוא אמריקאי. ניקרגואה שסועה גם על ידי דילמות אחרות – האם התערבות מבחוץ מצדיקה דיכוי או שמא דיכוי מצדיק התערבות מבחוץ? ישנם גם הבדלים אתניים באוכלוסיה: ראשדי מתאר ביקור בבלופילדס, בחוף האטלנטי, שם מרבית האוכלוסיה שחורה, פרוטסטאנטית ודוברת אנגלית. הסאנדיניסטים הספרדים, הקתולים והשמאלנים אינם מתקבלים שם בברכה. עוד מרחיב ראשדי את הדיבור על חיי הספרות בניקרגואה, הנושאים אופי פוליטי קיצוני: הסופר הבולט בארץ זו, סרג'יו ראמירז, הוא מיליטאנט סאנדיניסטי המשמש כסגן־נשיא ואילו המשורר הבולט ביותר, פבלו אנטוניו קואדרה, עמד בראש מערכת העיתון השמרני של האופוזיציה, „לה פרנסה", שנסגר בינתיים על ידי הסאנדיניסטים.

באמנות

רחל אנגל

דיאלוג בין האמנות לארכיטקטורה

בפתיחת התערוכה „חזות ארכיטקטורה – בין מחקר ומקצוע", עמד דן איתן, האדריכל, על המגמה, הניכרת לאחרונה, בין האדריכלות ובין האמנות, לשוב ולדור בכפיפה אחת. לשוב ולהיות שלובים זו בזו, כפי ש„היו יחד באושר עד למהפכה התעשייתית".

התערוכה המוצגת בבית המהנדס בתל־אביב (רח' דיזנגוף 200) ממחישה יפה את המגמה הזאת. תערוכתם של האדריכלים והפסלים האיטלקים ג'ובאני קודראטי, אבימנלה קפרמן, לורנציו קימנטי, מאוסטו די פלאוויו, ג'וספה מאלוסטה. התערוכה, מטעם המכון האיטלקי לתרבות (ת"א) מביאה לפנינו תבניות פרוייקטים של ארכיטקטורה ופיסול סביבתי, שבהן שיתפו פעולה קבוצת הארכיטקטים הללו. תצוגה של מחקר. של דיאלוג שקט בין האמנויות ובין הסביבה.

התערוכה עד 22.2.87.

הדפסים יפניים – עכשיו

המוזיאון היפני בחיפה מראה עכשיו מבחר יצירות המייצגות „מגמות וזרמים בהדפסים היפניים המודרניים". אתה מופתע מ„התקופה הצבע" שתוקפת אותך בתערוכה זו. צבעים עזים, זועקים, לפעמים בוטים, צורמים־להבעיה. תכונה שהיתה אופי, עד לזמנים המודרניים, היתה זרה לאמנות היפנית, לעיצוב היפני. ואולם, ה„זועקים", הקולניים, כמובן נשמעים ונראים ראשונה, לאט לאט מתגלים השקטים, המופנמים, הלוחשים בקול דממה דקה, שאינם בבחינת מיעוט בתערוכה הזאת כלל ועיקר.

ראה למשל את הקומפוזיציות של מורי־מוטו ההירושי. רישומים צילומיים, שעיקרם דקויות הגוונים וגוני הביניים. או שני התחריטים של איקדה ריוזי, „מראה פלאים" ו„אבות קדומים". או עבודתו של מורישיטה, המזכירה בצורות הגיאומטריות הקינטיות ובגוונים, את ואזארלי. ויש כאן כמו פול קליי יפני, היוצר תמונות מעודנות מלאות חום, השופעות כוח דמיון וחוש הומור.

אגרות אלתרמן

מוסד אלתרמן עומד בהוצאת כרך אגרותיו של נתן אלתרמן. כל מי שבידיו אגרות של אלתרמן בכל עניין שהוא, מתבקש להמציא לנו מקור או צילום, לפי הכתובת: מוסד אלתרמן, רח' ריינס 38, רמת־אביב 69204.

מוסד אלתרמן

אוניברסיטת בר־אילן

הפקולטה למדעי היהדות | עיריית ירושלים – המחלקה לתרבות, האגף למפעלים תורניים

המכון ליהדות ולמחשבה בת־זמננו ע"ש קוטלר

הצבור מוזמן לערב עיון לרגל הופעת הספר

מחצית האומה

עיונים בתרבות ובמעמד של יוצאי המזרח בישראל

בעריכת שלמה דשן

יו"ר: פרופ' משה שוקד; דברי ברכה: ד"ר מנחם פרידמן, ראש המכון; מדיינים: פרופ' חיים אדלר, ארז ביטון, פרופ' יהודה ניני. דיון בהשתתפות הקהל. מסכם: פרופ' שלמה דשן

ערב העיון יתקיים ביום שני י"ז בשבט (16 בפברואר) בשעה 5 אחה"צ בבית האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים, רח' ז'בוטינסקי 43, טלביה, ירושלים. ספרי המכון יימכרו במקום בהנחה.

ניתן להשיג הספר בכל חנויות הספרים המובחרות. המפיץ: א. שרמן, בלפור 4, ת"א, טל. 292026.

יד ושם — מרכז ההסברה

רשות הזיכרון לשואה ולגבורה

יום עיון בנושא:

דוד בן־גוריון ושואת יהודי אירופה

יתקיים ביום רביעי, י"ט בשבט תשמ"ז, 18.2.87, באודיטוריום של יד ושם, ירושלים.

התכנית

ישיבה ראשונה: 10.00 – 12.00

פרופ' יואב גלבר – השפעת השואה על תפישתו הציונית של בן גוריון.

ד"ר דינה פורת – בן גוריון ובעיות העזרה וההצלה בתקופת השואה.

ישיבה שנייה: 12.30 – 14.30

מר טוביה פרילינג – בן גוריון ויהודי הגולה בתקופת השואה.

מר שבתי טבת – השואה בעיני בן גוריון – חזון ומעשה.

פרטים נוספים בלשכות המחוזיות של מרכז ההסברה

טלפונים: 02-242248-9, 03-216040, 04-640991, 057-33986-7

ספרית מעריב

בראש השנית

מבחר שירים 1954–1986

מאת משה דור

הספר זוכה בפרס ביאליק לספרות.

הופיע חדש

להשיג בחנויות הספרים בכל הארץ או ישירות בחנות ספרית מעריב, דרך פ"ת 2, ת"א, טל. 03-332211

אנציקלופדיה שימושית לריפוי

טבעי

שני כרכים – 500 עמודים גדושי מידע על טיפולים טבעיים במחלות וכאבים אין ספור – כתוב בידי גדולי הרופאים והמרפאים בארה"ב – כולל הסבר מפורט על כל שיטות הטיפול הלא־קונבנציונליות – הכל ערוך לפי סדר הא"ב לשם גישה קלה ונוחה למקורות הידע. רפואת צמחים? אקופונקטורה? יוגה? הומיאופאתיה? רפלקסולוגיה? תיראפיית מוסיקה? הכל ישנו פה, בשפה בהירה, נעימה וקולחת.

• הוצאת „לדורי", ת.ד. 20507, תל־אביב, טל' (03)658655.

אל"ף הוצאת ספרים בע"מ

רח' נחמני 49 ת"א טל. 612003

ספרים חדשים

חנה בוס (מנקיס) — בצל קורתו של נאצי

יוכבד ברדוד — מציאות קוראת לי – שירים

יפה צינס — אור אחר – שירים

חיים וינברג — תפילת יחיד – שירים

שלמה כרמי — לימודי המלאכה וההתפתחות התלמיד

עומד להופיע: אילן שייפלד — טורים לדע בפרידה – שירים

هكذا من الأصل

هكذا من الاصل

לך על בטוח לוח מעריב דרושים

ההסתדרות הציונית העולמית
מחלקת הנוער והחלוץ
האגף הדתי

דרושים:

לעבודה חינוכית בארץ עם נוער וסטודנטים מחו"ל, בקיץ תשמ"ז — 1987
תקופת העבודה: סיון עד אלול — יוני־ספטמבר
משלושה ועד שישה שבועות

1. מדריכים/מדריכות

בעלי הכישורים הבאים:
— השכלה תיכונית ומעלה
— כושר להקניית ערכים יהודיים
— נסיון חינוכי במסגרות בלתי פורמליות
— שירות צבאי/לאומי
— ידיעת אחת מהשפות הבאות: אנגלית, צרפתית, גרמנית, ספרדית, הולנדית
המדריך יידרש לשהות עם קבוצתו 24 שעות ביממה.

2. מורי/ות דרך לסיור ירושלים ו/או צפון הארץ

א. מוסמכים/ות או בוגרי/ות קורסים בידיעת הארץ (צה"ל, החברה להגנת הטבע)
ב. דוברי אחת השפות הבאות: אנגלית, צרפתית, גרמנית, ספרדית, הולנדית.
ג. בעלי רקע מסורתי.

3. חובשים/ות קרביים בצה"ל

א. ידיעת שפה זרה (אנגלית, צרפתית)
ב. שומרי מסורת

נא לפנות אישית למכון חזקיהו, רחוב חזקיהו המלך 15 ירושלים (מאחורי בית־אלישבע) טל' 669979, 666941 בצירוף תמונה.

אין ההסתדרות הציונית מתחייבת לקבל כל הצעה שהיא.

מתפנה מנהל מכירות
ציוד מדעי, מערכות ואקום וציוד רפואי.
ת.ד. 1336 הוד השרון 45112, עבור "מ".

דרוש
מהנדס מכונות
לשיווק מוצרי הידראוליקה
BOSCH
לפנות בכתב לרדיקס בע"מ המלאכה 15 חולון מיקוד 58102

למועצה אזורית עמק חפר
דרוש
עובד תחזוקה
במרכז קהילתי יכון
בדבר פרטים לפנות לתמר טלפון 053-96781

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה תשמ"א — 1981
לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אותו המין. לעבודה הנדונה. המודעות בעיתון צבורים כתובים ברוח החוק.

מפעלי תובלה בע"מ
דרושים
למפעלנו בבאר שבע
מנהל יחידת חשבונות לקוחות

תאור התפקיד:
★ אחראי על תהליך הפקת חשבונות ללקוחות החברה עפ"י מערך מודרנים ודוחים קיים
★ אחזקת מערך ממוחשב מודרנים ודוחים
★ קיום בירורים בקשר לביצוע הובלות ההתחשבנות עם גורמים בתוך ומחוץ לחברה

כישורים נדרשים:
★ רקע ונסיון קודם בן מספר שנים בניהול צוות עובדים בעל אופי דומה
★ חוש מסודרי
★ יכולת קיום קשר שוטף בכתב ובע"פ עם גורמים בתוך ומחוץ לחברה
★ הכרה ונסיון שוטף בעבודה עם מערכות ממוחשבות
★ רקע והשכלה בהנהלת חשבונות

לסניפינו באשדוד, חיפה ואיזור הדרום
טכנאים/הנדסאים
לתפקיד בעל אתגר בתחום סידור העבודה
בעלי נסיון — עד גיל 35

נא לפנות בכתב בצירוף קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 72 באר־שבע, מיקוד 84100 ולציין עבור מנהל כ"א.
בקבוצת כימיקלים לישראל

עיריית אשקלון
דרוש
פסיכולוג חינוכי קליני
לעבודה עם מתבגרים בבתיה"ס העל־יסודיים
תנאים טובים למועמד המתאים
בדבר פרטים נא להתקשר לשלמה אגמון, השירות הפסיכולוגי אשקלון, בשעות הבוקר טל' 051-35520, בשעות הערב טל' 051-33294.

לישוב קדומים דרושים

1. **גזבר — מזכיר חוץ**
תאור התפקיד:
ניהול ופקוח מערכת ההתחשבנות בישוב.
הכנת מערכות ועדותים צבוריים וסטטיסטיים.
יכולת ניהול משא ומתן עם גורמי פנים וחוץ.
דרישות המשרה:
הנהלת חשבונות דרגה 4
רצוי בוגר מכללה.

2. **מזכיר פנים**
אחריות להפעלת שרותי הישוב.
קשר בין הישוב לחברים.
אחריות לתחזוקה בישוב.
אחריות לרכוש הישוב.
יום פעולות יומיות לפי הצורך.

לפנות בכתב עם פרוט קורות חיים למזכירות קדומים, ד.נ. שומרון עד לתאריך 23.2.87

רלית בע"מ
תעשיות ניילון ופוליאסטר
דרוש
מנתח מערכות
לפיתוח מערכות מידע ניהוליות בסביבה רבת־משתמשים
כשורים:
★ נסיון מעשי של 3 שנים לפחות
★ נסיון במחשבי דיגיטל והכרת מערכת הפעלה VMS — רצוי.
★ נסיון במחשבים אישיים — רצוי
המודעה מתייחסת למועמדים ולמועמדות כאחד
נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים למחלקת כח אדם.
ת.ד. 276 מגדל העמק 10500
סודיות מובטחת.

למפעל תעשייתי באשדוד
דרוש/ה
עוזר/ת למנהל מחלקת יצוא ויבוא
הכשורים הדרושים:
★ ידיעת עברית ואנגלית
★ הדפסה בשתי השפות הנ"ל
★ נסיון קודם כפקיד/ת יצוא/יבוא עצמאי/ת
על המעוניינים תושבי אשדוד — לפנות בכתב, תוך ציון נסיון קודם ומספר טלפון — למנהל כח אדם, ת.ד. 9002 אשדוד 77192.

להברה תעשייתית בענף הבניה דרוש באיזור הצפון
מנהל שיווק ומכירות
דרישות התפקיד:
★ בעל כושר אירגון ויכולת הפעלה של צוות עובדים.
★ יכולת לניהול מו"מ.
★ בעל השכלה אקדמית בתחום כלכלה/הנדסה.
★ עד גיל 35.
★ ידיעת השפות אנגלית ו/או ערבית.
★ נכונות לעבודה מאומצת מעבר לשעות המקובלות.
לפנות בכתב־יד, עם פירוט קורות חיים, השכלה ונסיון, לת.ד. 9226 חיפה 31092, עבור "מנהל שיווק".
המתאימים בלבד יענו!
סודיות מלאה מובטחת

לחברה תעשייתית גדולה באזור ת"א
דרוש/ה
1. **מנהל/ת חשבונות**
סוג 3
הכישורים הדרושים:
★ סוג 3 בהנהלת חשבונות
★ נסיון בהנהלת חשבונות של 5 שנים לפחות.
2. **פקיד/ת חשבונות**
סוג 1-2 בהנהח"ש
על המעונינים לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים לת.ד. 2144 תל אביב, מיקוד 61020 עבור "חשבונות".

למדינה במרכז אמריקה
דרוש
מומחה לשווק
מוצרים תעשייתיים להכשרת צוות מקומי להדרכת מפעלים קטנים ובינוניים בנושאי שווק.
הכישורים הדרושים:
תואר אקדמי בשווק • נסיון הדרכתי ומעשי בשווק מוצרים תעשייתיים • שליטה טובה בספרדית
משך העבודה — כחודשיים — יציאה מידית.
לפנות טל. 03-434341

טלוידאו בע"מ
דרושים
1. **אנשי מכירות**
★ בעלי נסיון מוכח של שנתיים לפחות למכירה במגזר העסקי
★ עד גיל 32
★ השכלה תיכונית ו/או מקצועית
★ כושר ביטוי והופעה נאה
★ רכב פרטי
2. **מקדמות מכירה**
★ לעבודה ½ משרה בטלפון
★ כושר ביטוי בע"פ
סודיות מובטחת, טל: 7513232, לבקש את נילה

לחברה תעשייתית גדולה באזור ת"א
דרוש/ה
1. **מנהל/ת חשבונות**
סוג 3
הכישורים הדרושים:
★ סוג 3 בהנהלת חשבונות
★ נסיון בהנהלת חשבונות של 5 שנים לפחות.
2. **פקיד/ת חשבונות**
סוג 1-2 בהנהח"ש
על המעונינים לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים לת.ד. 2144 תל אביב, מיקוד 61020 עבור "חשבונות".

להיפרשוק "תנובה" פתח־תקוה
דרושים:
עובד למחלקת מכולת
עובד למחלקת ירקות
העבודה במשמרות לחילופין
מועמדים מתאימים תושבי פ"ת והסביבה הקרובה ביותר מתבקשים לפנות אישית למנהל ההיפרשוק פתח־תקוה מר סולו קונן.
ניתן לתאם פגישה טלפונית בטלפון מס' 03-918860, או 03-902285.
— סודיות מובטחת —

טל־יעד
שרותים לתעשיה בע"מ
מקבוצת תדיראן
דרוש
הנדסאי אלקטרוניקה
לפיתוח בנושאים דיגיטליים
דרישות התפקיד:
★ נסיון בפיתוח מערכות משובצות מיקרומחשבים.
★ נסיון נוסף במערכות אנלוגיות — יתרון.
מועמדים מתאימים יפנו בימים א', ב', בין השעות 8.00-15.00 לדח' הסיבים 30 קרית אריה פ"ת למר דוד קלדין או טלפונית 03-9231654.

לקרית ארבע
דרושים
רופאים שיתגוררו במקום
וישתלבו בעבודה בקופת־חולים (מאוחדת, כללית, לאומית) ובכוננויות לילה (רופא מוקד)
לפרטים נוספים להתקשר:
טל. 02-961686, 02-961505-6-7

מכון ויצמן למדע
דרושים/ות
• **לבורנט/ית**
הכישורים הדרושים: בעל תואר B.Sc או M.Sc בביוכימיה/ביולוגיה או כימיה; נסיון בעבודה ביוכימית (אנזימים — קביעת פעילות נקוי חלבונים, עבודה עם תאים). משרה 6/87.
• **הנדסאי/ת**
הכישורים הדרושים: נסיון בתכנון מיכשור מדעי מכני ומכניקה עדינה; נסיון ויכולת ניהול משא ומתן; ידיעת השפה האנגלית; רצוי נסיון בתכנון ובשרטוט בעזרת מחשב. משרה 7/87.
נא לפנות בכתב, בצרוף קורות חיים ונסיון קודם, אל מחלקת כח אדם, מכון ויצמן למדע, רחובות 76100 — בציון מספר המשרה.

לכפר יהושע דרושים:
מרכז לענף הלול
מרכז למטע האבוקדו
מעונינים יפנו בכתב למזכירות כפר יהושע או בטלפון 04-931277, 04-931381

FIAT
דרושים
למוסך המרכזי ברמת־החייל
★ **פקידי קבלה.**
★ **מחסנאים/ מפ"טים.**
נא לפנות למנהל המוסך 03-483131

לאלומית אריזות בע"מ
דרושים:
מנה"ח סוג 3
בעל/ת נסיון בעבודה עם מחשב, ריכוז מערכת הנה"ח, יכולת עבודה עצמאית.
מנה"ח סוג 3—2
בעל/ת נסיון בעבודה עם מחשב, התאמות לקוחות ספקים ובנקים, ניהול קופה.
5 ימי עבודה בשבוע
לפנות: "אלומית", רח' המרכבה 12, א. התעשיה חולון, טלפון: 03-803615 לירונה.

מכון ויצמן למדע
למרכז החישובים
דרוש
מתכנת מערכות
הכישורים הדרושים: תואר במדעי המחשב או הנדסה; נסיון של 5 שנים לפחות במערכות IBM/VM ו/או DEC/VMS; רצוי ידע בתקשורת מחשבים
נא לפנות בכתב, בצרוף קורות חיים ונסיון קודם אל מחלקת כח אדם, מכון ויצמן למדע רחובות 76100, בציון מספר המשרה 1/87

דרוש
איש מכירות מנוסה
★ נסיון מוכח שנתיים לפחות במגזר העסקי
★ בוגר תיכון מקצועי, חשמל ו/או אלקטרוניקה
★ כושר ביטוי והופעה נאה
★ עד גיל 32
★ רכב פרטי
סודיות מובטחת
אתגר מערכות בע"מ
טל: 7513390

כימאי
BS/MS או הנדסאי/לבורנט
נדרש בפתוח חדשני בכימיה תרופתית.
תנאי עבודה טובים!!
אי. אר. סי. קרית הטכניון, טל' 04-225175

קול ישראל
למערכת החדשות ברדיו תל־אביב
דרושה
כתבנית־טלפרינטרית
לעבודה במשמרות
משרה מלאה
הבחינות יתקיימו ביום א' 15.2.87 בין השעות 10 — 13 [illegible]

FIAT
סוכנות מכוניות לים התיכון בע"מ
דרושה
מנהל/ת חשבונות
סוג 2 — למשרה מלאה.
ערישות לבעלי נסיון.
תנאים טובים
לראיון אישי, נא לפנות למר קליין 03-330971

למושב באר טוביה
דרוש/ה
חשב/ת שכר
דרישות:
1. נסיון בן שנתיים לפחות במשכורות ממוחשבות.
2. אזור מגורים — קרית מלאכי / אשדוד / אשקלון.
בפרטים לפנות לוקסמן משה, טלפונים: 055-81005, 055-86963.

דרושים לחברת יעוץ ומחקר
1. **מנהל אדמיניסטרטיבי** (משרה חלקית)
2. **מזכירה מנוסה**
לפנות בכתב לת.ד. 39446, רמת־אביב 61393

דרוש
מנהל עבודה
לעבודות בנין שלד וגמר,
רצוי הנדסאי
טל. 052-29920, 052-29586

לחברת בניה דרוש
חשב/ מנהל כספים
לטפול במערך הכספים והחשבונות
נא לפנות בציון קורות חיים ונסיון קודם (הכרחי) למיכאל גרינברג, קדומים מיקוד: 44856

מאבטח
למדינה דוברת כערדית
נא לפרט בכתב יד קורות חיים ונסיון קודם באבטחה לת.ד. 346 הרצליה 46586

למעון בקדומים דרושות
א. **מטפלות** למשרה מלאה או חלקית
ב. **עובדת מטבח** ל־4 שעות
נא לפנות למזכירות קדומים, ד.נ. שומרון, טלפון: 052-921221/2 ובשעות הערב: 052-921307

מוטורולה ישראל בע"מ

רח' קרמניצקי 16 תל אביב
מכרז רכב מס' 2/87

מוצעות בזה למכירה המכוניות הבאות:

מס רישוי	סוג הרכב	סמ"ק	מזגן	בעלות ע"ש
17-436-81	קורטינה L אוטו'	1600	+	מוטורולה ישראל בע"מ
21-155-81	קורטינה L אוטו'	1600	+	מוטורולה ישראל בע"מ
17-434-81	קורטינה L אוטו'	1600	+	מוטורולה ישראל בע"מ
17-431-81	קורטינה L אוטו'	1600	+	מוטורולה ישראל בע"מ
17-430-81	קורטינה L אוטו'	1600	+	מוטורולה ישראל בע"מ
17-435-81	קורטינה L אוטו'	1600	+	מוטורולה ישראל בע"מ
17-439-81	קורטינה L אוטו'	1600	+	מוטורולה ישראל בע"מ
17-438-81	קורטינה G.L אוטו'	1600	+	מוטורולה ישראל בע"מ
55-914-81	פיאסטה L	1100	–	מוטורולה ישראל בע"מ
31-452-82	פיאסטה L	1100	–	מוטורולה ישראל בע"מ
31-137-82	פיאסטה L	1100	–	מוטורולה ישראל בע"מ
55-885-82	פיאסטה L	1100	–	מוטורולה ישראל בע"מ
55-916-82	פיאסטה L	1100	–	מוטורולה ישראל בע"מ
55-774-82	פיאסטה L	1100	+	מוטורולה ישראל בע"מ
55-912-82	פיאסטה L	1100	–	מוטורולה ישראל בע"מ
55-887-82	פיאסטה L	1100	–	מוטורולה ישראל בע"מ
55-892-82	פיאסטה L	1100	–	מוטורולה ישראל בע"מ
16-765-82	רנו 9 T.C	1100	+	מוטורולה ישראל בע"מ
18-964-82	טנדר פיג'ו 504 סגור ומושבים	1600	–	מוטורולה ישראל בע"מ
59-527-82	טנדר סובארו סגור ומושבים	1600	–	מוטורולה ישראל בע"מ
59-644-82	טנדר סובארו סגור ומושבים	1600	–	מוטורולה ישראל בע"מ

המכוניות כשירות לנסיעה לכלל מבחן (טסט) שנתי. כל המכוניות בבעלות חברה.
את המכוניות ניתן לראות בחניון "דליה" ברח' שונצינו 23, תל אביב, בימים א' – ו' מתאריך 15.2.87 עד 20.2.87 בין השעות 08.00 עד 16.00 (ביום שישי 20.2.87 עד השעה 13.00).
טפסים להגשת ההצעות ניתן לקבל בחניון "דליה" טל' 03-337700.
את ההצעות בצירוף המחאה בנקאית בסך 10% מסכום ההצעה יש להגיש לפקודת מוטורולה ישראל בע"מ במעטפה סגורה לתיבת המכרזים ברח' קרמניצקי 16, ת"א (ליד השומר), עד לתאריך 10.2.87 שעה 13.00. העברת בעלות במקום וחלה על הקונה. מע"מ ברכב מסחרי חל על הקונה. אין לרדת לחניון לבדיקת כלי הרכב בשום אופן עם רכב פרטי.
אין החברה מתחייבת לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר או כל הצעה שהיא.

מכללת בית ברל
המרכז ללימודי עבודה וניהול
נותרו מספר מקומות

ל-2 קורסים ללימודי תעודה ברמה אקדמית

קורס ניהול משאבי אנוש מתקדם
(3 סמסטרים)
מיועד לבעלי השכלה אקדמית
הלימודים הוכרו כלימודי תעודה לצורך גמול השכלה.

קורס ניהול משאבי אנוש מקיף
(4 סמסטרים)
מיועד לבעלי תעודת בגרות. חסרי תעודת בגרות יתקבלו לאחר מיון ועדת חריגים.

הקורסים מיועדים לעוסקים או המתעתדים לעסוק בניהול משאבי אנוש, ברמה גבוהה, במפעלים תעשייתיים, חברות עסקיות או מוסדות ציבור.

הלימודים יתקיימו ביום לימודים ארוך בכל יום חמישי בשבוע בנוסף לשני ימים מרוכזים בסוף כל סמסטר.

מספר המקומות מוגבל.

תחילת הלימודים 5.3.87

המעוניינים מתבקשים לפנות טלפונית או אישית אל המרכז ללימודי עבודה וניהול, דאר כפר סבא 49005 טל: 052-25155/42, 450597, 448733

אוניברסיטת תל-אביב

הפקולטה להנדסה | המרכז למרשם, ענף רישום וקבלה

רישום לתכנית לימודים מיוחדת להנדסאי אלקטרוניקה לקראת התואר B.Sc בהנדסת חשמל ואלקטרוניקה לשנה"ל תשמ"ח

- מטרת התכנית – להכשיר הנדסאי אלקטרוניקה כמהנדסים במשך תקופה של שנתיים (6 סמסטרים רצופים, כולל לימודי קיץ).
- זכאים להרשם – בעלי תעודות בגרות שהינם בעלי תעודת הנדסאי באלקטרוניקה, העונים על דרישות הרישום המפורטות בחוברת המידע למועמדים בעמ' 170 סע' 2+1, ועל הדרישות הכלליות המפורטות בתחילת חוברת זו.

החל משנה זו זכאים להרשם גם בעלי תעודת הנדסאי במכשור (מיוחשב) ובקרה שלמדו לפי תבנית הלימודים של משרד החינוך, העונים על כל יתר הדרישות הנ"ל.

הרישום יסתיים ב-26.2.87

- בחינת הכניסה הפסיכומטרית – כל המועמדים חייבים בבחינת הכניסה הפסיכומטרית הנערכת ע"י המרכז הארצי לבחינות ולהערכה, לא יאוחר מיום 12.4.87. המועד האחרון לרישום לבחינה זו הוא 27.2.87 (עד מועד זה חייב טופס הרישום לבחינה להגיע למרכז הארצי).
- תהליך הקבלה – מבוסס על תוצאות בחינת הכניסה הפסיכומטרית ועל הציונים בתעודת הבגרות ובתעודת ההנדסאי. תנאי נוסף לקבלה הוא שממוצע ציונים בבחינות הגמר הממשלתיות במקצועות הטכנולוגיים בבתי ספר להנדסאים* (לא כולל פרוייקט) הוא 80 לפחות. מועמד שממוצע ציוניו נמוך מ-80 יוכל לתקנו ע"י לימודים במסגרת מיוחדת בביה"ס להנדסאים ע"ש מאירהוף של אוניברסיטת תל אביב. לימודים אלה מתקיימים פעמיים בשנה בסמסטר א' ובסמסטר ב'. הלימודים בסמסטר ב' יחלו בחודש אפריל.

פרטים במזכירות ביה"ס להנדסאים ע"ש מאירהוף, טל. 03-420021
* לא כולל שפורסמו בטעות בגרסה הקודמת מיום 6.2.87

חוברת מידע וטופס רישום לאוניברסיטה וכן בצירוף טופס הרשמה לבחינת הכניסה הפסיכומטרית – ניתן לרכוש ב"ריונוך" (חנות הספרים שבבניין האקדמיה למוסיקה ע"ש רובין, שבקריית האוניברסיטה), בימים: א'–ה' בין השעות 09.00 – 17.00. ביום ו' בין השעות: 09.00 – 13.00.

מתארגנת קבוצת רווקים/רווקות מהעיר, לקליטה בקבוץ עין־המפרץ

•

בעלי השכלה ומקצוע אחרי שרות מלא בצה"ל בגילאים 32 – 26.

מצרפים בני קיבוצים

•

להתקשר לטלפונים 04-919766, 04-919735 כל יום בשעות 21.00–23.00

עיריית תל-אביב-יפו | מינהל החינוך התרבות והספורט

נמשכת ההרשמה
לביה"ס לאמנויות ולביה"ס לטבע, סביבה וחברה.

1. לביה"ס לאמנויות – רח' אוליפנט 11, ת"א, טל' 613110.
2. לביה"ס לטבע סביבה וחברה – הרצל 155, ת"א, טל' 822353.

בתי ספר אלו מקיימים יום לימודים ארוך. התלמידים מוסעים אל ביה"ס וחזרה בהסעה מאורגנת.
כל אחד מבתיה"ס הנ"ל יקלוט תלמידים חדשים בהיקף של 2 כיתות א' וכיתה ז' אחת.
תושבי ת"א, שילדיהם בעלי כישורים מתאימים, המעוניינים להגיש את מועמדותם לכיתות הנ"ל, יפנו ישירות למשרדי בתיה"ס במועדים הבאים:
לכיתות א' – מיום 1.2.87 – 12.3.87
לכיתות ז' – מיום 17.2.87 – 12.3.87
בין השעות 9.00 – 13.00.

דרושה חנות בחיפה

בזק – החברה הישראלית לתקשורת בע"מ

לחברת בזק דרושה בשכירות, חנות במרכז הכרמל, באזור התחנה הסופית של הכרמלית, בחיפה.
על החנות להיות בשטח של כ-70 מ"ר ורצוי שיהיה בה מיזוג אויר.
המעוניינים יגישו הצעות בכתב למחלקת בינוי ונכסים, חברת בזק, רח' חורב 17 חיפה 34341.
חברת בזק אינה משלמת דמי תיווך.

משרד החינוך והתרבות – המחלקה להכשרת עובדי הוראה | המכללה לחינוך ע"ש א. שיין פתח תקוה

החלה ההרשמה לשנת הלימודים תשמ"ח

מכללת שיין – לימודים לפי דרישות המגמה האקדמית
מערכת שעות אישית גמישה – לפי צרכי הסטודנט ואפשרויותיו

מסלולי ההכשרה:
- ★ גננות לגילאים נמוכים
- ★ הגיל הרך
- ★ ביה"ס היסודי
- ★ הוראה כללית וחינוך מבוגרים
- ★ אנגלית, לביה"ס היסודי
- חינוך מיוחד
- חטיבת הביניים
- השתלמויות מורים
- למורה בכיר ולגמול

מלגות והשתתפות בהוצאות נסיעה לזכאים

פרטים והרשמה: מכללת שיין, רח' קפלן 42 פתח תקוה טל. 9224924, 03-9221379

בניל"ה
המכללה לקריאה מהירה

קורס מיוחד למנהלים

הקורס הבא יפתח ביום ראשון 22.2.87 בשעה 17.00 במלון "ימית" רח' הירקון 79, תל־אביב

ההרשמה בטלפון 909870, 900153, 903215.

מושב טל שחר
למכירה משק מס. 55

פרטים בדבר המשק והזכויות ניתן לקבל במזכירות המושב בימים א' ג' ה' אצל המזכירה בין השעות 9.00–12.00 טל. 08-411825, 08-411768
- ★ הצעות לרכישת המשק יש להגיש למזכירות בכתב עד 1.3.87 שעה 14.00.
- ★ להצעות יש לצרף המחאה לפקודת טל שחר, המשמשת כאמון המכירה, בסכום השווה ל-5% מערך ההצעה.
- ★ מושב שומר לעצמו הזכות לנהל מו"מ עם כל מציע ואין הוא מתחייב לקבל ההצעה הגבוהה ביותר או כל הצעה שהיא.
- ★ המכירה הסופית כפופה לאישור ועד המושב ולנהלי הקבלה הנהוגים במושב.
- ★ הרכישה הינה מהמוכר לקונה בלבד.

ספרית מעריב

הופיע ★ חדש
הספר שזכה בפרס ביאליק לספרות

בראש השונית
מאת משה דור

מבחר שירים 1954 – 1986

מבחר יצוגי ראשון של שירי אחד מחשובי יוצריה של השירה העברית החדשה.

בתבנית גוף שירתו של משה דור מתמזגים הארץ והאדם, תמורות הזמן והוויות היחיד והכלל, לפסיפס מקורי, מרהיב ומרתק.

להשיג בחנויות הספרים ברחבי הארץ ובספרית מעריב, דרך פ"ת 2 ת"א.

אוניברסיטת תל-אביב

סיום הרישום לקורסים ביחידה ללימודי חוץ
ליישום – להעשרה – להשכלה כללית

הרישום יסתיים ב-22.2.87 –
הנרשמים לאחר מכן יחוייבו בדמי פיגור

הקורסים מיועדים לקהל הרחב וניתנים בשעות הבוקר והערב

בין נושאי הקורסים:

כתיבה מינהלית	אנגלית	פילוסופיה
קריינות והגשה	צרפתית	תרבות המערב
עיצוב	ספרדית	סיפורת ישראלית
הכרת מחשב	גרמנית	פסיכולוגיה
כלכלה	עברית	הורים וילדים
השבונאות	תיאטרון	הילד החריג
משאבי אנוש	אמנות	יחסי אנוש
התנהגות ארגונית	אמנות בהודו	גירושין
פיתוח קריירות	קולנוע	משפט
ניהול מו"מ	מוסיקה	קרימינולוגיה

קורסים לדוברי אנגלית: Art, Literature, Music, Psychology

השתלמויות לפסיכולוגים: טיפול בנפגעי סמים ואלכוהול, הלא מודע, פסיכודיאגנוסטיקה, טיפול בהפרעה וריקוד.

ההשתלמויות בניהול מקנות צבירה לגמול השתלמות בדרוג המנהלי.
הקורסים ללימוד אנגלית מקנים צבירה לגמול השתלמות למורים.

פרטים והרשמה: אוניברסיטת תל־אביב – היחידה ללימודי חוץ, רמת־אביב, רח' קלאוזנר 8 (ליד בניין וולפסון להנדסה), בשעות 10 עד 13, 17.30 עד 19. טל. 425452, 420388.
אוטובוסים: דן – 24, 25, 45, 49; אגד – 74, 86, 274, 572, 604.

"הלום" החברה למחזור ומסחר מתכות בע"מ
ת.ד. 2649 עכו
טל' 04-910685, 04-912546

מכרז
לעבודות מיון ועיבוד גרוטאות עבור מפעלנו בעכו

את טופסי המכרז ניתן לקבל במשרד החברה בעכו בימים א' – ה' בשעות העבודה הרגילות, תמורת הסך של 200.– ש"ח אשר לא יוחזרו.
תאריך סיור קבלנים ייערך ביום 22.2.87 בשעה 10.00.
מועד אחרון להגשת המכרז הוא 1.3.87 שעה 12.00.
אין החברה מתחייבת לקבל את ההצעה הזולה ביותר ו/או כל הצעה שהיא.
יציאה לסיור ממשרדי החברה הנמצאים בכניסה לאזור התעשיה עכו דרום – מול קיבוץ עין־המפרץ.

כ – ממפעלי קבוצת כור

למכירה
באזור התעשיה ראש־העין
מפעל מזון
משוכלל ובעל מוניטין
לעיבוד קטניות ודגנים
שטח כולל 2,400 מ"ר
שטח מבנה כ-900 מ"ר

03-9367706, 03-917225 – לא בשבת

מוסד ציבורי מחפש בשכירות באזור תל־אביב והסביבה
כ-20 חדרי משרד בשטח כולל כ-400 – 450 מ"ר + מקומות חניה

בהצעות נא לפנות אל טלפון: 03-205256
ללא דמי תווך

חברה ציבורית
מעוניינת לרכוש חנות
בגודל של כ-60 מ"ר במרכז המסחרי של
בת־ים
בשד' העצמאות או ברח' הסמילד במיקום הסמוך למצבה.
בהצעות יש לפנות לטלפון 02-219366

אולפן עקיבא נתניה
מרכז ללימוד השפה העברית, תרבות ישראל וידע הארץ
משרד החינוך והתרבות – המחלקה לחינוך מבוגרים

חוויית לימוד משותפת לך, לחבריך, למשפחתך ולילדיך
(מתקבלות משפחות עם ילדים מגיל 12 ומעלה)
24 יום בתנאי נופש בפנימיית אולפן עקיבא מלון החוף הירוק נתניה, מגרשי טניס, ספורט, חוף הים.

קורס מיוחד ליודעי עברית:
• עובדי מדינה • מנהלי חברות • אנשי מדע ורופאים • מורים בשנת שבתון • חברי קיבוצים ואנשי התיישבות • וועדי עובדים והציבור הרחב.

מועדי פתיחה קרובים: 23.2.87, 18.5.87, 20.7.87, 21.4.87, 22.6.87

הקורסים באולפן עקיבא מוכרים לגמול השתלמות

לכבוד אולפן עקיבא, ת.ד. 256, נתניה, מיקוד 42102 (טל' 053-52312/3).
נא לשלוח לי (חינם) חוברת מידע.
שמי ______ כתובתי ______

כתיב נכון ושיפור הלשון העברית

מוסד בשנת תשל"א זוכה פרס ישראל בחינוך לשנת תשמ"ז

هكذا من الأصل

مكذا من الاصل

לימודים

חינוך על־יסודי · בי"ס לאכסטרנים · בגרות • • • רדיו אלקטרוניקה · פקידות · חשבונאות • • •

בי"ה, שבט תשמ"ז

מכללת תלפיות

המכללה הדתית להכשרת עובדי חינוך והוראה
תל־אביב, רח' דב הוז 16

נפתחה ההרשמה לשנה"ל תשמ"ח

למסלולי ההכשרה הייחודיים
בחינוך הממלכתי דתי
לקבלת תעודת מורה מוסמכת בבירה

א. מורות לציור ולאמנות
לבית הספר היסודי, לחטיבת הביניים ולביה"ס העל־יסודי.

מסלול זה מקנה הכשרה במיגוון רחב של מקצועות:
ציור, רישום, גרפיקה, צילום, וידיאו, פיסול, תולדות האמנות, פסיכולוגיה של ציורי הילד, אסתטיקה, עיצוב, פרספקטיבה ועוד.

תלפיות

ב. מורות לאומנויות טכניות וכלליות
(מלאכה ואמנות שימושית)
לבית הספר היסודי ולחטיבת הביניים.

מסלול זה מקנה הכשרה במקצועות:
עיצוב המוצר, שרטוט טכני, קדרות, ציור ואורנמנטיקה, כתב אמנותי, אריגה אמנותית, פיסול רך, מקרמה, פלסטיקה, עץ, בטיק ועוד. בוגר"ב מקבלות התלמידות הכשרה מיוחדת להוראת הגרטה בביה"ס היסודי.

נמשכת ההרשמה למסלולים:

1. מורות לגיל הרך (גן הילדים וכתות א' – ב')
2. מורות לבית הספר היסודי.
3. גננות ומורות לחינוך המיוחד.
4. מורות לחטיבת הביניים.
5. מורות למוסיקה.

מלגות ומענקים לתלמידות נזקקות ומצטיינות.

מבחני הכניסה יתקיימו אי"ה ביום ג' באדר 8.3.87

לקבלת פרטים להרשמה, ולקבלת דפי מידע מפורטים, יש להתקשר לטלפונים: 240007 – 248649.

המכללה לחינוך ע"ש דוד ילין
בית הכרם, ירושלים

בי"מ

מודיעה על פתיחת ההרשמה לשנה"ל תשמ"ח

לימודים לקראת תעודת "מורה מוסמך בכיר" (3 שנות לימוד)
והתואר "בוגר הוראה" – B.Ed (4 שנות לימוד)

מסלולי הלימוד
- ★ הגיל הרך – גן ילדים, כיתות א'-ב' – 3 או 4 שנים*
- ★ החינוך היסודי הרגיל – כיתות ג'-ד' – 3 או 4 שנים*
- ★ החינוך היסודי המיוחד – כיתות ג'-ד' – 3 או 4 שנים*
- ★ חטיבת הביניים לקראת תואר – כיתות ז'-ו' – 4 שנים
- ★ החינוך הערבי (החינוך המיוחד) – כיתות ג'-ד' – 3 שנים

לימודי התמחות מקצועית
- ★ מורים לאומנויות טכניות – 3 שנים
- ★ מורים למדעי התזונה הבית – 3 שנים
- ★ חינוך לילדים בעלי מוגבלויות חסורות – 2 שנים

לימודי השתלמות והסבה
- ★ המכון לחינוך ריפויי ע"ש רחל שזר
- ★ הסבות לכל המסלולים לבעלי תואר אקדמי
- ★ לימודי השלמה לקבלת תואר "מורה מוסמך בכיר"
- ★ הסבות השתלמויות למורים בפועל ובשנת שבתון
- ★ לימודי השלמה לקבלת תואר "בוגר בהוראה" (B.Ed) למורים בעלי תואר "מורה מוסמך בכיר"
- ★ מכון להכשרת מנחי הורים

מכינות
- ★ מכינה לעולים ★ מכינה קדם אקדמית

מבחן הסף יתקיים ב־18.3.87

מדריך וטופסי רישום ניתן לרכוש תמורת 10 ש"ח (במזומן או בהמחאת דואר).

המעוניינים יפנו למזכירות המכללה בימים א'-ה', בשעות 8.00–12.00 או בכתב ל: ת.ד. 3578, בית־הכרם ירושלים, 91035.

* מתן תואר בוגר בהוראה מותנה בהחלטה סופית של המועצה להשכלה גבוהה.

מכללה ירושלים לבנות

מודיעה על
יום עיון בחוג לאנגלית

המיועד לתלמידות כתות י"ב ולבנות השירות הלאומי
יום העיון יתקיים אי"ה ביום א', כ"ג בשבט תשמ"ז (2.2.87) בקמפוס של המכללה בבית וגן ירושלים.

Sunday February 22.87
"OPEN HOUSE"

9:45	Registration and Tour of Campus	
10:35	Greetings	Dr. Dan Vogel, Chairman of the English Department
10:45 — 11:15	שעור תורני	Rabbi Reuben Aberman
11:15 — 11:45	Introduction to the Department	Dr. Vogel
11:45 — 12:45	Training A Teachar Electronically	Mrs. Rivka Shapira Mr. Ellis Yodaiken
12:45 — 13:30	Lunch	
13:30 — 14:00	A Taste of Linguistics	Mr. Yosef Barnett
14:00 — 14:30	Living a Poem	Mrs. Debbie Lifschitz
15:00 — 15:30	A Class in Theatre	Miss. Chana Baron and class
15:30 — 16:30	The Profession of Teaching English	Mr. Raphael Gefen Chief Inspector English Inspectorate, Ministry of Educatio

Experiences Questions and Answe Registration: 02-422481
.Travel to Michlalah: Bus 21 x from Central Bus Station, Jerusaem

מכללה לחינוך
סמינר הקיבוצים ת"א

החלה ההרשמה לשנת הלימודים תשמ"ח בכל מסלולי ההכשרה

לקראת תואר אקדמי ראשון "בוגר חינוך" (B.Ed)* לתעודת מוסמך בכיר.

פרטים והרשמה בסמינר הקיבוצים - דרך נמיר 149 ת"א טל' 03-424221

* על פי החלטת ממשלת ישראל מיום 8.9.1985 ניתן למכללה סמינר הקיבוצים היתר לקיים מסלולים בתוכנית לימודים ארבע־שנתית, כמוסד להשכלה גבוהה לקראת תואר "בוגר חינוך" (B.Ed).

משרד החקלאות
מינהל המחקר החקלאי
מרכז וולקני, ת"ד 6 בית דגן 50250
המזכירות המדעית

קורסים מתקדמים במדעי החקלאות

בשנת הלימודים הקרובה ייפתחו קורסים למתקדמים, במסגרת מינהל המחקר החקלאי, בנושאים הבאים:

סמסטר אביב התשמ"ז — התחלת הלימודים 22.2.1987

1. ד"ר ד. בלומברג (מרכז) – הדברה משולבת של מזיקים בחקלאות
2. ד"ר מ. בנאי (מרכז) – מבואות למיקרוביולוגיה
3. פרופ' י. בקר – סדנא בטכניקות בביוטכנולוגיה
4. ד"ר ת. קריקון – מיקוריזה בטבע ובחקלאות
5. ד"ר י. אלעד – יחסי גומלין בין חיידקים, פטריות וצמחים
6. ד"ר י. בן יעקב (מרכז) – חידושים בענף הסובטרופים
7. ד"ר מ. בר יוסף – וירולוגיה של צמחים – אספקטים בסיסיים ומעשיים

הקורסים מיועדים לחוקרים, רופאים וטרינרים, עובדי מעבדות בתעשייה, מרכזי משקים, מדריכים ועובדי חברות, מורים לחקלאות ולביולוגיה ולחקלאים בעלי השכלה מתאימה.

המעוניינים יפנו אל המזכירות המדעית במינהל המחקר החקלאי לשם קבלת פרטים, תוכנית הקורסים ולהרשמה, טלפון 03-980209.

• מספר המקומות במרבית הקורסים מוגבל.

תקשור – המרכז להשתלמויות
פתיחת הקורס ביום ד' ה־25.2.87

קורס הכנה לבחינות מועצת רואי־חשבון

מועד מאי
פיננסית ב' – ביקורת ב'
הקורס ימשך עד מאי – מועד הבחינה
מרצים ומתרגלים מיומנים
ההרשמה תסגר בימים הקרובים
הלימודים יתקיימו בת"א.

פרטים והרשמה:
תתקיים הרשמה מסכמת ב־18.2.87 בשעה 17.00 – בתקשור – השופטים 24, תל–אביב. טל. 03-266883

A.S.A N.D.A
לימודים בארה"ב
ייעוץ אישי וטיפול בהרשמה. בימים א', ב', ד', 16.00–19.00 שד' שאול המלך 35 תל־אביב. בית אמריקה חדר 1113 טל. 03-472707

ספרית מעריב
אבני יסוד
מאת שמואל שניצר
להשיג בקיוסקים הסמוכים בהם בארץ או ישירות ברחוב ספרית מעריב, דרך פ"ת 2/12, ת"א. טל. 03-333211

משרד הבריאות — אגף הסיעוד

החלה ההרשמה לשנת הלימודים תשמ"ח

לבתי ספר לסיעוד לקבלת תואר אחים ואחיות מוסמכים

מועמדים העומדים בדרישות הקבלה של המוסדות להשכלה גבוהה יפנו אל:

א. בתי הספר האוניברסיטאיים לסיעוד:
(מקנים תעודת אח/ות מוסמך/ת ותואר בוגר)
- ★ בי"ס לסיעוד ע"ש הנרייטה סאלד, ירושלים
- ★ בי"ס לסיעוד אסף־הרופא, צריפין
- ★ בי"ס לסיעוד קפלן, רחובות (קופ"ח)
(ההרשמה במשרד קבלת תלמידים של האוניברסיטה העברית בירושלים).
- ★ בי"ס למקצועות בריאות קהילתיים ע"ש רקנאטי
(ההרשמה במדור הרישום של אוניברסיטת בן־גוריון, באר־שבע) (קופ"ח)

ב. בתי הספר לאחים ואחיות מוסמכים
(מקנים תעודת אח/ות מוסמך/ת, נקודות זיכוי אקדמאי)
- ★ ביה"ס לסיעוד ע"י בי"ח זיו צפת טל' 069-78031
- ★ ביה"ס לסיעוד שרון, מרכז רפואי בעמק, עפולה טל' 065-24240 (קופ"ח)
- ★ ביה"ס לסיעוד ע"ש ילין, מרכז רפואי רמב"ם, חיפה טל' 04-510003
- ★ ביה"ס לסיעוד ע"ש זיידה, ביה"ח רוטשילד, חיפה טל' 04-380333
- ★ ביה"ס לסיעוד ליד בי"ח הכרמל, רח' מיכל 7, חיפה טל' 04-254373 (קופ"ח)
- ★ ביה"ס לסיעוד ע"ש מתיוס, בי"ח הלל־יפה חדרה טל' 063-39804
- ★ ביה"ס לסיעוד לניאדו,
מסלול רגיל – ההרשמה בביה"ס לניאדו, קרית צאנז נתניה טל' 053-36135
מסלול מיוחד – בשילוב עם מכללת אורות־אלקנה – ההרשמה במשרדי מכללת אורות טל' 03-9362174
- ★ ביה"ס לסיעוד ליד ביה"ח מאיר, כפר סבא טל' 052-914147 (קופ"ח)
- ★ ביה"ס לסיעוד ליד ביה"ח השרון, מרכז רפואי גולדה, פתח־תקוה טל' 03-9263347 (קופ"ח)
- ★ ביה"ס לסיעוד דינה, מרכז רפואי בילינסון, פתח־תקוה טל' 03-9220028 (קופ"ח)
- ★ ביה"ס לסיעוד, המרכז הרפואי ע"ש שיבא, תל־השומר טל' 03-349474
- ★ ביה"ס לסיעוד ע"ש שיינברון, מרכז רפואי איכילוב ת"א טל' 03-219870
- ★ ביה"ס לסיעוד ע"ש א. וולפסון, בי"ח תל־גבורים, חולון טל' 03-881783
- ★ ביה"ס לסיעוד, המרכז הרפואי ע"ש ברזילי, אשקלון טל' 051-45447-8
- ★ ביה"ס לסיעוד, ביה"ח שערי צדק ירושלים טל' 02-555494

מסלול מקוצר (הסבה מקצועית) לאקדמאים
- ★ ביה"ס לסיעוד אסף־הרופא, צריפין טל' 08-225111

מועמדים – בחורים ובחורות – החייבים בשרות בצה"ל יוכלו ללמוד במסגרת עתודת אחים ואחיות.

לפרטים נוספים ניתן לפנות לבתי־הספר או לאגף הסיעוד של משרד הבריאות
ירושלים – טל' 02-638212, תל־אביב – טל' 03-341707, 03-341706, 03-345755, 03-345764

בס"ד
המכללה הטכנולוגית לנשים ירושלים
ללימודי יהדות ומקצועות טכנולוגיים

הרשמה לשנת הלימודים תשמ"ח—1987/8 — מחזור ג'
ההרשמה תסתיים ביום ו' כ"ח שבט תשמ"ז — 27.2.87

- ★ לימודים לתואר ראשון B.A. של האוניברסיטה הפתוחה בתחום מדעי המחשב
- ★ לימודי ראיית חשבון – הכנה לבחינות של מועצת רואי חשבון.
- ★ תוכנית מיוחדת חד שנתית לבנות מחו"ל.
- ★ לימודי קודש ברמה גבוהה – תנ"ך, מחשבת ישראל, הלכה, מחשבת ישראל – משולבים עם כל הלימודים הנ"ל.
- ★ ניתן להירשם לקורסים בלימודי קודש בלבד.

פרטים והרשמה:
המכללה הטכנולוגית לנשים
מיקום: בי"ס לאחיות, המרכז הרפואי שערי צדק, ת.ד. 293 ירושלים טל. 02-527449, 02-537631. שעות קבלה: בימים א'–ה' (9.00 – 14.30) או לפי תאום מראש.

הדיקן: הרב מאיר ברגלס
הדיקן: חבר הרב מאיר פרדל
מתקבלות בנות דתיות בעלות רמה לימודית גבוהה

המכללה הוקמה ומתנהלת בברכתם, עידודם ותמיכתם של רבים מגדולי הרבנים, אנשי מדע ואקדמיה, ראשי הישיבות והמחנכים בישראל, בראשם וראשונה הרבנים הראשיים לישראל.

מרן הרב אברהם שפירא שליט"א — מרן הראשל"צ הרב מרדכי אליהו שליט"א

תנועת הצמחונים והטבעונים בישראל
בית־הספר לריפוי טבעי

השתלמויות לרופאים ולרוקחים
★ אקופונקטורה ★ תזונה ★ צמחי מרפא

ההשתלמויות מתחילות באפריל 87

בפרטים נוספים לפנות למיסי סלע, איתורית 7549111, מס' מנוי 19521, ובטלפון 03-493185, עד 20.230.

תיכון ברק

נפתחות כיתות בוקר, צהרים וערב בכל המקצועות, לנוער ולמבוגרים.
אחריות להצלחתך בבחינות

בגרות

בוא להתייעץ עם מנהל בעל־נסיון של 25 שנה.
אוטובוסים: כל קווי דן ואגד העוברים בדרך פתח־תקוה

ת"א, שד' יהודית 30 (כניסה מצד השמונאים 6) מול הקריה טל: 339000
שעות הרשמה: כל יום 10.00–12.00, 15.00–17.00

אוניברסיטת בר־אילן

הקתדרה לאידיש ע"ש רינה קוסטה מודיעה על פתיחת כיתה
יידיש למתחילים
בסמסטר ב' המתחיל ביום א', 1 במרץ.
הלימודים יתקיימו בימים א', ג' בשעות 18—19.30

הקורס כולל לימוד השפה בכתב ובדבור, שירי־עם ותרבות יידיש

ההרשמה בימי א', ג', ה' בבנין ס"ל במשרדי הקתדרה.
פרטים נוספים בטלפון – 03-718630.

מכללת זבולון
לתורה לטכנולוגיה ולאמנות

בית לבת הדתית,
גננות בלימוד — תשמ"ח 1987/8
- ★ מדעי המחשב
- ★ ראיית חשבון הנהלת חשבונות
- ★ עיצוב אדריכלי
- ★ טכנולוגיה רפואית (בתנאי באישור המוסדות המוסמכים)

במכללה בשעות מסודרים ולימודי קודש ברמה גבוהה
פרטים במזכירות המכללה, שד' ההגנה 17 ק. שמואל, חיפה, טל. 04-714946, 04-752667

המכון לשפה הספרדית

נפתחות כיתות חדשות • 20 שנות נסיון • מורים בעלי נסיון רב
• 7 רמות • קורס אינטנסיבי • קורס לשפה שוטפת • ספריה בספרדית קלה • קססות ללימוד
הקורס למתחילים מסמסטר לדבר תוך 4 חודשים
שעות קבלה: 16.30–19.30 • 03-461539, 220223

מכון דן
אנגלית לאוניברסיטה
הכנה בחשבון גבוה, ת"א, בנא אביב
קורס ב־3 חודשים ערב
ההרשמה 5–7 בערב עד 19.2

45 | היום פה עמוד | יום א' 15.2.87

שביתה
בוטלו

מנהיג אמל: א
בתו"ש עם ישר
לשחרר הגוום

הליכוד:
המערך:

פרס ב-'84:
תקציב עמ

לתערוכת
כחות

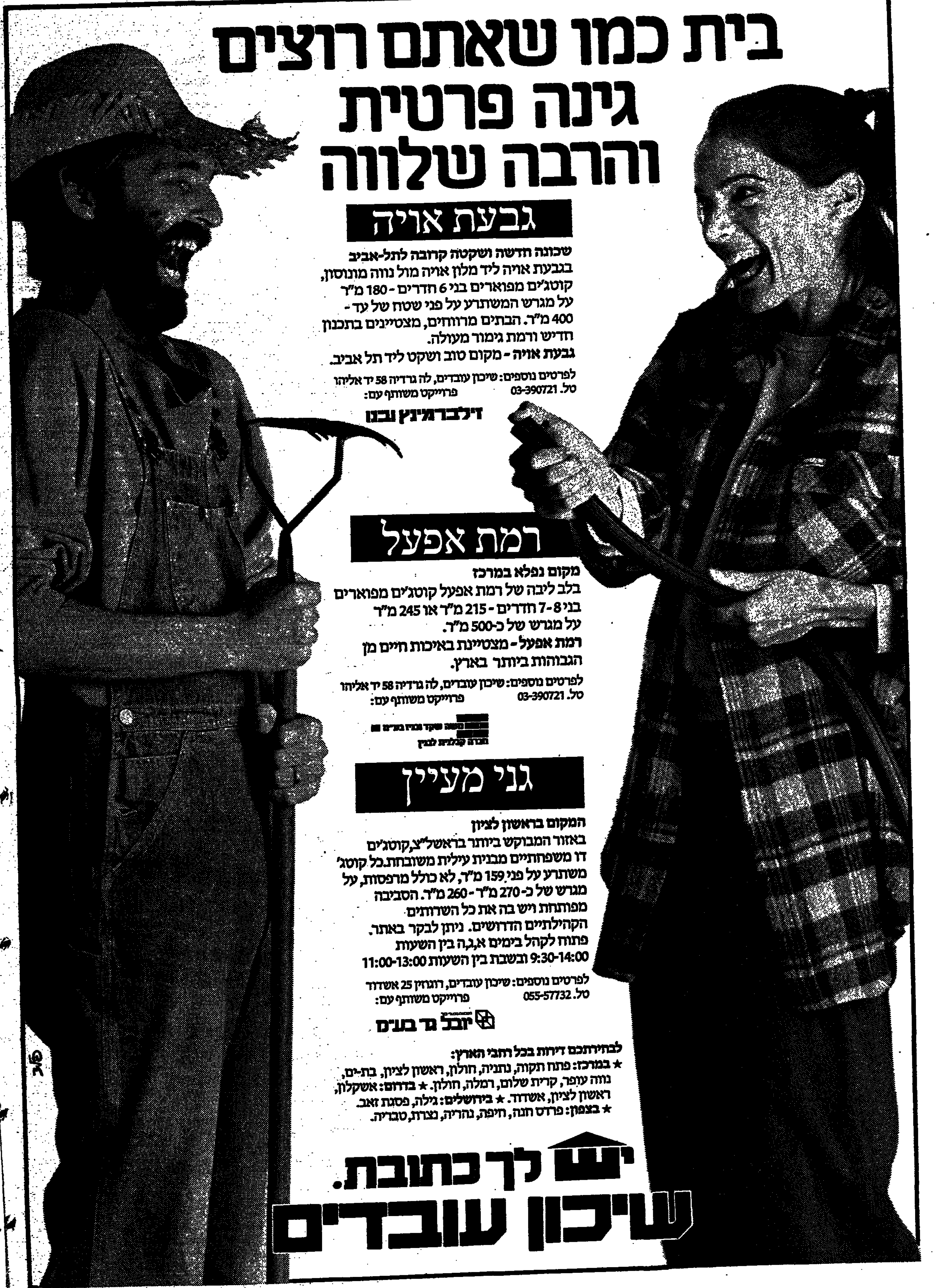

هكذا من الأصل